

TÜRKİYE'DE BANKA VE KREDİ KARTLARI OPERASYONLARININ HUKUKİ ÇERÇEVESİ

İlhan Sungur

BANKALARARASI
KART MERKEZİ

BKM Express mobil uygulamasıyla

hem alışveriş yap
hem de para gönder!

7/24 Para Gönderme

Cep telefonu ya da kart numarasına
7/24 para gönderebilirsiniz.

BKM Express ile Ödeme

Cep telefonunuzdan yapacağınız
internet alışverişlerinde, kart bilgisi
vermeden hızlı, kolay ve güvenli
ödeme yaparsınız.

Ücretsizdir.

www.bkmexpress.com.tr

[/bkmexpress](https://www.facebook.com/bkmexpress)

[/bkmexpress](https://www.twitter.com/bkmexpress)

BKM Express ile ödeme ve para gönderme işlemleri, BKM Express üyesi bankaların kartları ile gerçekleştirilebilir. Alışveriş işlemi sadece BKM Express üye işyerlerinde yapılabilir. Detaylar için: www.bkmexpress.com.tr

B K M
BANKALARARASI
KART MERKEZİ

Türkiye kartlı ödeme sistemleri bugün, 150 milyonu aşan banka ve kredi kartı sayısı ile Avrupa'nın en büyük pazarlarından biri durumunda. Avrupalı dostlarımıza kıyasla görece geç başladığımız bu yolculukta bu denli yol kat etmemiz, sektöre katkı sağlayan tüm paydaşlarımızın özverili çabaları, yaratıcı fikirleri ve halkımızın bu yaratıcı ve yenilikçi uygulamaları içtenlikle benimsemesi ile mümkün oldu.

Büyük bir hızla gelişen Türkiye kartlı ödemeler sisteminin kuvvetle ihtiyaç duyduğu ilk kapsamlı yasal düzenleme ise, 23 Şubat 2006'da yürürlüğe giren 5464 sayılı "Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu"muz oldu. Ardından çeşitli yasalara eklenen dolaylı hükümler, yönetmelikler, tebliğler ve diğer düzenlemelerle birlikte bugün kapsamlı bir yasal mevzuata sahibiz.

Değerli meslektaşım, sektörümüzün deneyimli yöneticilerinden Sayın İlhan Sungur'un bu titiz çalışması, sektörümüzü düzenleyen tüm yasal çerçeveyi bir araya getiriyor ve kapsamlı bir değerlendirmesini yapıyor.

Bu eserin bizlere ulaştırılması için taslak üzerindeki titiz incelemeleri ve görüşleri ile değerli katkılarda bulunan BKM Yöneticileri Zafer Demirarslan, Selin Tuncer ve Danışman Uğur Çelebioğlu'na teşekkür ediyor, özenle hazırlanan bu çalışmanın tüm paydaşlara önemli katkılar sağlayacağına yürekten inanıyorum.

Saygılarımla,

Dr. Soner CANKO

Genel Müdür

Bankalararası Kart Merkezi

Türkiye’de Banka ve Kredi Kartları Operasyonlarının Hukuki Çerçevesi

5464 Sayılı Banka ve Kredi Kartları Kanunu
İlgili Yasalar
İlgili Yönetmelikler
Tebliğler
Genelgeler
Yargıtay Kararları

İlhan SUNGUR

İstanbul, Ağustos/2013

İlhan Sungur

A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat ve Maliye bölümünden mezun olduktan sonra 1978 yılında T.C. Ziraat Bankası Teftiş Kurulunda Müfettiş Yardımcısı olarak bankacılık kariyerine başladı. 1986 yılında Başmüfettişliğe atandı. 1988-1989 yılları arasında İngiltere’de bir yıl süre ile Elektronik bankacılıkta denetim ve bankacılık kartları konularında incelemelerde bulunarak bir rapor hazırladı. Daha sonra bankanın kredi kartı sisteminin kuruluşunda ve Kentbank Banka Kartları Departmanının kurulup geliştirilmesinde görev aldı. Ortak Nokta ATM paylaşım grubunun yürütme komitesi başkanlığını yaptı.

2000 yılında kısa bir süre EGSBank Şube Dışı Bankacılık Müdürlüğünü yürüttükten sonra aynı yıl içinde Ziraat Yatırım Menkul Değerler A.Ş. Genel Müdürü Yardımcılığına atandı ve 2006 yılı sonlarında bu görevden emekli oldu.

Bireysel bankacılık ve bankacılık kartları konularında muhtelif dergi ve gazetelerde yazıları yayınlanmış olup halen banka ve kredi kartları hukuku ve diğer hukuk dalları ile ilişkileri üzerine çalışmalarını sürdürmektedir.

www.ilhansungur.com

isungur1@gmail.com

ÖNSÖZ

24 Ocak 1980 kararları ile başlayan süreçte ülkemizde hızlı bir küreselleşme olgusu yaşadı. Dışa açılma zorunluluğu, Türk Parasının Kıymetini Koruma Yasası'nın sınırlayıcılıklarından kurtulmayı, para ve sermaye hareketlerinin serbestleşmesini gerektirdi. Bu sürecin motoru, dış ticaret işlemlerine aracılıkla beraber finansmanına da yardımcı olan bankacılık sektörü oldu. 1981 yılında yaşanan bankerlik facialarından alınan derslerle finans sektörünün en güçlü kuruluşları bankalar diğer sektörler arasından sıyrılıp, birbirleriyle teknolojik bir yarışa girerek, hızla çağı yakaladılar. Batılı örneklerinin hizmet seviyesine ulaşmakla kalmayıp ötesine dahi geçtiler.

Bu süreç içerisinde bankacılık sektörünün özellikle 90'lı yıllardan itibaren müşteri profili de değişmeye başladı. Bankaların özel kişilere de kredi açabilme olanaklarına kavuşması, bireysel kredilerin türlerini ve banka bilançoları içerisindeki paylarını hızla artırdı.

Bankalar bu süreç içerisinde altyapılarını değiştirip yeniledi, emek yoğun bankacılık yerine elektronik bankacılığa yönelerek otomasyon ağırlıklı bankacılığa geçtiler.

Bu altyapı ile birlikte ilk otomatik vezne makineleri kurulmaya, tek kullanımlık ve önceden zarfa konmuş paraları vermekten ibaret de olsa (İş Bankası/1982), ilk bankacılık kartları ihraç edilmeye başlandı. Türkiye'de hesap sahipleri bankaların mesai saatleri sınırlamasından bir anda kurtuluverdi.

Sınırlı ve seçilmiş müşteri grubuna hitap eden Diners Club kartlarıyla ilk kredi kartını tanıyan Türkiye, teknolojik altyapılarını kitlesel hizmetlere hazır hale getiren bankaların sektöre girmesiyle, 80'li yılların ikinci yarısından itibaren uluslararası kart kuruluşlarının logolarını taşıyan çok uluslu kartlarla tanıştı. Bu kartlar orta sınıfı hedefleyen ve kitlelere hizmet sunan kartlardı.

Türk toplumu teknolojiyi hızla benimseyen ve yenilikleri hızla tüketen karakteri ile kredi kartlarını ve hayatını kolaylaştıran banka kartlarını çabucak benimsedi. Ancak bu hızlı benimseme, yanında riskleri de getirdi.

2001 yılında patlayan ekonomik kriz, risklerin realize edildiği bir dönem oldu.

Kart sektörüne ciddi zararlar veren kredi kartlarıyla yapılan sahtecilik ve dolandırıcılık işlemlerine karşı etkin önlemler almak amacıyla 1993 yılından beri hazırlıkları süren, bankalar tarafından çatısı hazırlanmış bir yasa taslağı, tüketiciyi koruma saiki ile önemli ölçüde revize edilerek bu ortamda hızla yasaya dönüştü. Ekonomik kriz sektöre bir yasa kazandırmış oldu.

Bu çalışmamız, sektör çalışanlarına yaptıkları işe hangi hukuksal kavramlarla bakmaları gerektiği, hususunda yol gösterici olabilmeyi, konu üzerinde çalışma yapan değerli hukukçularımıza da açıklık bekleyen konuları, sektördeki işlevlerine vurgu yaparak ifade etmeyi amaçlamaktadır.

Konular mevzuat hiyerarşisi içerisinde incelenmektedir. Önce yasal düzenlemeler bilahare ilgili yönetmelik veya tebliğler ile yasanın uygulaması açıklanmaktadır.

Eserin yayınlanması hususunda ilgi ve desteğini esirgemeyen Bankalararası Kart Merkezi'nin değerli Genel Müdürü Dr.Soner Canko'ya, taslağı dikkatle inceleyerek eserin güncelliğine önerileri ve uyarıları ile çok önemli katkılar sunan meslektaşlarım Bankalararası Kart Merkezi'nin İç Sistemler ve Uyum Direktörü Zafer Demirarslan, Danışman Uğur Çelebioğlu ve Hukuk Hizmetleri Müdürü Selin N.Tiftikçi Tuncer'e ne kadar teşekkür etsem azdır.

Kredi kartlarının Türkiye'deki tarihçesi için doktora tezi ile destek veren değerli arkadaşım Uğur Hami Özmen'e de şüphesiz teşekkür borcum vardır.

Varsa, hatalar ve yanlış değerlendirmelerin sorumluluğu tümüyle bana aittir.

İlhan Sungur,
İstanbul, Ağustos 2013

İÇİNDEKİLER

Konu	Sayfa
BÖLÜM I - Başlangıç	
Kredi Kartının Kısa Tarihi	18-19
Türkiye’de Kartlı Ödeme Sistemleri	20-24
BÖLÜM II - Tanımlar ve Kısaltmalar	26-28
BÖLÜM III - Kart İşlemlerinin Hukuksal Çerçevesi	
A) Yasal Dayanaklar	
1. Kredi tanımını sağlayan yasalar	30-32
2. Kart kuruluşlarını düzenleyen yasalar	32-35
3. Kartlı işlemleri düzenleyen yasalar	35-51
4. Müeyyideleri düzenleyen yasalar	52-54
B) İlgili Yönetmelikler	
1. Bankaların kredi işlemlerine ilişkin yönetmelik	54-57
2. Bankalarca kredilerin ve diğer alacakların niteliklerinin belirlenmesi ve bunlar için ayrılacak karşılıklara ilişkin usul ve esaslar hakkında yönetmelik	57-59
3. Banka kartları ve kredi kartları hakkında yönetmelik	59
4. Bankaların iç sistemleri hakkında yönetmelik	60
5. Bağımsız denetim kuruluşlarınca gerçekleştirilecek banka bilgi sistemleri ve bankacılık süreçleri denetimi hakkında yönetmelik	60-61
6. Bankaların destek hizmeti almalarına ilişkin yönetmelik	61-62
C) Tebliğler	
1. Vergi usul kanunu genel tebliğleri	
a) Hekimlerin POS kullanımına ilişkin tebliğ	62
b) POS cihazları üzerinden kontör satışlarına ilişkin ve nihai	

tüketicilere elektronik ortamda kredi kartıyla yapılan kontör satışlarında belge düzenine ilişkin tebliğ	62
c) Bedeli kredi kartı kullanılmak suretiyle ödenen taşımacılıkta belge düzeni	63
d) 426 Sıra No'lu yeni nesil ödeme kaydedici cihazlar hk. Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği	63
2. Katma Değer Vergisi mükelleflerinin ödeme kaydedici cihazları kullanmaları mecburiyeti hakkında 3100 sayılı kanunla ilgili tebliğler	
a) 69 Seri No'lu Katma Değer Vergisi mükelleflerinin ödeme kaydedici cihazları kullanmaları mecburiyeti hakkında kanunla ilgili genel tebliği	64-65
b) 70 Seri No'lu Katma Değer Vergisi mükelleflerinin ödeme kaydedici cihazları kullanmaları mecburiyeti hakkında kanunla ilgili genel tebliği	65-66
3. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tebliğleri	
a) Bankalarda bilgi sistemleri yönetiminde esas alınacak ilkelere ilişkin tebliğ	66-67
4. Sermaye Piyasası Kurulu tebliğleri	
Seri VIII No: 54 Tebliğ	67-68

BÖLÜM IV - Taraflar

A) Kart Çıkaran Kuruluş	70-71
B) Kart Hamili	71-72
C) Ek Kart Hamili	72-73
D) Kefil	73-74
E) Üye İşyeri	74-75

F) Üye İşyeri Anlaşması Yapan Kuruluş	75-76
---------------------------------------	-------

BÖLÜM V - Belgeler

A) Kredi Kartı	78-80
B) Sanal Kartlar	80
C) Kartsız Kredi Kartları	80-81
D) Banka Kartı	81-82
E) Kart Hamili Üyelik Sözleşmesi	
1. Kart verme ön koşulu	83
2. Sözleşmelerin şekli ve genel işlem şartları	83-87
3. Faiz hesaplamaları ve kredilendirme	87-90
4. Sözleşmelerde ana ilişki	
a) Kredi kartları için	91-95
b) Banka kartları için	95
5. Sözleşmesiz kart verilmesi	95-97
6. Yetkili mahkeme	97-98
7. Yönetmeliğin sözleşme içeriği ile ilgili hükümlerinde dikkat çeken hususlar	
a) Banka kartı-kredi kartı ayrımı	98
b) Kayıp çalıntı kart bildirimlerinde ihbar süresi	98
c) Şifre güvenliği	98-99
ç) Sözleşme değişiklikleri	99-100
8. Genel değerlendirme	100
F) Üye İşyeri Sözleşmesi	100-103
G) Harcama Belgesi	
1. POS harcama belgesi	104-108

2. İmprinter harcama belgesi	108-109
3. Satış/harcama belgelerinin unsurları	109-113
H) Nakit Avans Belgesi	114-115
İ) Alacak Belgesi	115-116
J) ATM Fişleri	116-117
K) Hesap Özeti	117-120
BÖLÜM VI - İlişkiler	
A) Üye İşyeri Anlaşmalı Kuruluş - Üye İşyeri ilişkisi	122-125
B) Kart Çıkaran Kuruluş - Kart Hamili ilişkisi	125-129
C) Üye İşyeri - Kart Hamili ilişkisi/Satış	129-130
D) Üye İşyeri - Kart Hamili ilişkisi/İade	130-131
E) Üye İşyeri - Kart Hamili ilişkisi/Nakit avans	131-134
F) Kart Çıkaran Kuruluş - Üye İşyeri Anlaşmalı Kuruluş ilişkisi/Takas	134-136
BÖLÜM VII - İşlem Türleri	
A) İmzalı İşlemler	138-140
B) Şifreli İşlemler	140-141
C) Uzaktan İşlemler	141-143
D) Temassız İşlemler	144
BÖLÜM VIII - İtirazlar	
Genel	146-147
A) Kart Hamili Kaynaklı itirazlar	
1. İşleme itiraz	
a) Hamilden habersiz yapılan işlemler	
aa. Sahte kartlarla yapılan işlemler	148-149
bb. Kayıp çalıntı kartlarla yapılan işlemler	149-155

cc. Kart numarası bildirilmek suretiyle yapılan işlemler	155-156
dd. Yanlış kart hesabını borçlandırma	156-157
b) İşlemin arkasındaki hukuki sebep nedeniyle itiraz	157
2. İşlem tutarlarına itiraz	158
3. Cari hesap uygulamalarına İtiraz	
a) Genel olarak	158
b) Faizlere itiraz	
aa.Borcun kısmen ödenmesi	160-161
bb.Nakit avans çekilmesi	161-162
4. ATM işlemlerine itiraz	162-163
B) Kart Veren Kuruluş Kaynaklı İtirazlar	
1. Otorizasyon alınmamış	163
2. Otorizasyon talebi reddedilmiş	163
3. Kart stop listte	163-164
4. Slip bölme yapılmış	164
5. Geç ibraz	165
6. Otorizasyon talebi ile gelen işlem tutarı farklı	165
7. İşlem belgesi talebi karşılanmamış	166-167
8. İşlem belgesi okunamıyor	167
9. Kullanım süresi dolmuş kartla yapılmış işlem	167
C) Kefil İtirazları	
1. Kefillikten çekilme	167-169
2. Kefalet tutarına itiraz	169-170
BÖLÜM IX - Ekler	
Banka Kartları Ve Kredi Kartları Kanunu	172-189

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun	190-199
Banka Kartları Ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik	200-223
Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik	224-236
Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğleri (379,382,385)	237-250
69 Seri No'lu Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları	
Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliği	251-252
70 Seri No'lu Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları	
Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliği	253
ATM'lerde kimlik doğrulama genelgesi (5.2.2009/1)	254
Özet Emsal Kararlar	255-259
KAYNAKÇA	260

BÖLÜM I

BAŞLANGIÇ

KREDİ KARTININ KISA TARİHİ

Bugün bildiğimiz haliyle kredi kartlarının geçmişi ancak yarım yüzyıldır. İlk kredi kartı bir görüşe göre Diners Club yöneticisi Frank Mc Namara tarafından 200 müşterisine New York'ta anlaşmalı 27 restoranda geçerli olarak verilen kartlardır.

Bir başka görüşe göre ise 1951 yılında Franklin National Bank'ın, kredi talebini kabul ettiği müşterilerine verdiği kartlardır. Müşteriler bu kartla perakende alışveriş yapabiliyorlardı. Uygulamaya dâhil olan işyerleri kartın üzerinde yazan müşteri bilgilerinin bir kopyasını ellerindeki satış slipine alıyor, banka da işyerinin hesabına krediyi aktarıyordu, kredi verdiği için küçük bir miktarını da alıyordu.

1958 yılında asıl işi seyahat çekleri olan American Express şirketi, anlaşmalı restoran, otel ve havayollarında geçerli olan, eğlence ve gezi masraflarını karşılayan bir kart piyasaya sundu.

Kart sahipleri kartın özellikle seyahatlerde sunduğu rahatlığı ve kredi imkânını çok beğendiler. İşyerleri de, kredi kartı olan müşterilerin, nakit kullananlardan daha çok para harcadığını fark ettiler ki bu tespit bugün bile geçerliliğini korumaktadır.

Bankalar tarafından verilmiş kredi kartlarını kabul etmek, işyerleri için içeriden veya dışarıdan hırsızlıklara ve hatalara karşı nakitten daha güvenliydi, aynı zamanda kredili müşterileri için oluşturacakları kendilerine özgü bir kredi sistemine göre de daha ekonomikti.

BANKA KARTI BİRLİKLERİ

1959 yılında Bank of America, Fresno/Kaliforniya'da BankAmericard'ı dağıtmaya başladı; bu kart çok geniş sahada kabul gören ilk evrensel karttı. Kuruluşundan yaklaşık olarak 10 yıl sonra, BankAmericard lisansına sahip bir grup bankanın lideri olan Dee Hock ödemeler sistemi için tüm üyelerin ortak olacağı ve herkesin yararına olacak yeni bir yapı önerdi. Hock bu yeni kuruluşun lideri ve ilk yöneticisi oldu.

1970 yılında Bank Of America BankAmericard'ın kontrolünü ve mükiyetini yeni oluşturulan NBI'a (National Bank Of America) devretti. 1976 yılında NBI BankAmericard'ın ismini, basit kolayca telaffuz edilen ve hemen hemen her dilde bilinen Visa'ya dönüştürdü.

Banka kartı birlikleri ise 1966 yılında Bank of America'nın diğer bankalarla lisans anlaşması yapmasıyla ortaya çıktı. Bu yöntem kartların çok daha geniş alanlarda ihraç edilebilmesine ve üye bankalar arasında takas işlemlerin halledilmesine imkân sağlıyordu.

1966 yılında 14 Amerikan bankası kredi kartı takas işlemlerini yürütme yetkisine sahip Interlink'i (ICA-Interbank Card Association) kurdular,

1967 yılında 4 Kaliforniya bankası Western States Bankcard Association'ı oluşturdu ve BankAmericard'a rakip olmak üzere MasterCharge programını sundular; bu programın ismi 1979 yılında MasterCard olarak değişecekti.

1983 yılında MasterCard, sonraları endüstri standardı haline gelecek olan hologramı ilk kez uygulamaya soktu.

1986 yılında Visa, Plus ATM kartlarını dağıtmaya başladı ve kart hamillerinin bankalardaki hesaplarından nakit çekebilme olanağını sağladı.

1988 yılında da MasterCard Cirrus ATM kartı programını başlattı.

Kart piyasasının yaklaşık %90'ına sahip olan VISA ve MasterCard kuruluşlarının ikisi de üye bankalar aracılığıyla kartlarını dağıtıp, işlem kurallarını belirleyip uygularlar. İkisi de üye bankalarının üst seviye yöneticilerinden oluşan kurullar tarafından yönetilir.

Banka kartı piyasası büyüdükçe, kart dağıtmakla ilgilenen tüm bankalar ya MasterCard ya da VISA üyesi oldular. Üyeler kart programlarının masraflarını bölüştüler, böylece bu programlar en küçük ekonomi kuruluşlarınca bile erişilebilir oldu. Daha sonra birlik yasalarının değişimiyle bankalar iki kuruluşa birden üye olup, müşterilerine iki kartı birden verme imkânına sahip oldular.

KREDİ KARTI İŞLEMLERİNİN EVRİMİ

Kredi kartı işlemleri giderek karmaşılaşmaya başladıkça, servis şirketleri VISA ve MasterCard üyelerine operasyon hizmetleri satmaya başladı. Bu bankaların kart ihraç ve üye işyeri ödemeleri ile üyeler arası takas işlemlerinin maliyetini düşürdü, böylece kartlı ödemeler piyasası için daha da genişleme imkânları açıldı.

Visa ve MasterCard, kart operasyonlarında sahtecilik ve dolandırıcılık olaylarını azaltmak için işlemlerde standardizasyona gittiler. İki kuruluş da para ve bilgi transferlerini yürütmek için uluslar arası operasyon merkezleri ve üyeler arasındaki anlaşmazlıkların tahkimi için uluslar arası hakem sistemlerini de kurdular.

Kredi kartı son elli yılda büyük yol kat etti ve teknoloji yeni ufuklar açtıkça gelişerek ilerlemeye devam edecek. Banka ve kredi kartlarındaki standartlar bir sektör standardı haline geldi, bundan sonrası için belki de ödeme sistemleri terimi daha doğru bir ifade olacak Kartsız kredi kartları şimdiden devreye girdi bile. Geleceğin ödemeler dünyası nasıl görünecek, kim bilir? Zaman gösterecek.

TÜRKİYE'DE KARTLI ÖDEME SİSTEMLERİ

Türkiye’de kartlı ödeme sistemlerinin geçmişi, 1969 yılına dek uzanmaktadır. 1969’da, Diners Club International ve Koç Grubu’nun turizm firması olan Türk ortağı Setur, ülkemizdeki ilk kredi kartını başlattılar. 1980’lerin sonuna, büyük bankaların kredi kartı faaliyetine başlamasına kadar, Diners piyasaya hakim bir kart kuruluşu konumundaydı. Piyasada 30.000 Diners kartına karşılık sadece 15.000 adet Eurocard markalı kart vardı. Türkiye’de verilen kartlar, yalnız yurtiçi kullanıma açık durumdaydı ve gerek ülkenin ekonomik koşulları, gerekse döviz bulundurma ve yurt dışına çıkarma konusunda çeşitli yasal kısıtlamalar olması nedeniyle, Diners International uluslararası kart çıkartma yetkisini, buradaki temsilcisine vermeye gönüllü değildi

Diners Card’ı 1975’te Eurocard / MasterCard (EC/MC)’ın ilk Türkiye temsilcisi Anadolu Kredi Kartları (AKK) A.Ş.’nin çıkardığı kartlar izledi. 1987 yılına kadar, AKK tek EC/MC kartı çıkartan firma konumunda kalmaya devam etti.

VISA kredi kartı, 1981’de Anadolu Bankası tarafından çıkartıldı ve onu, 1983’te İmar Bankası, 1985’te ise İktisat Bankası izledi. Bu uluslararası sistemin yanı sıra, 1986’da, Pamukbank tamamen Türkiye’de kullanılabilen bir kart sistemi geliştirdi. Prestij kart adı verilen bu kredi kartı Pamukbank’ın pazar payı kazanmasını sağladı ve faaliyetini 1994’e kadar sürdürdü.

1986’da American Express (Amex) Koç Grubu’nun yabancılarla ortaklığı olan butik bankası Koç-Amerikan Bankası ile kart çıkarmak üzere sözleşme yaptı. Banka, 5000 \$ bloke etmek koşulu ile yeşil ve “gold” kartlar çıkardı. Kartlar, Amex’in Brighton’daki merkezinde basılıyordu. Aynı dönemde, Amex kartlarının çıkarılması için Akbank ve Dışbank ile de anlaşmalar yapıldı. Bu programların hiçbiri önemli sayıda kart verilmesini sağlayamadı. Kartlar daha çok otellerde, turistlerin sıklıkla gittiği mağazalarda ve üst gelir grubuna hitap eden zincirlerde kullanıldı.

1987’de, Amex az sayıda satış temsilcisi ve provizyon ünitesi ile üye işyeri faaliyetini sürdürmek amacıyla Türkiye ofisini kurdu. 1994’de, Türkiye ofisini kapattı.

Yaklaşık 20 yıl (1969 - 1988) boyunca, Türkiye’de kredi kartları oldukça kontrollü olarak dağıtıldı. 1988’in ortalarına gelindiğinde, 41.000 banka kredi kartı (Visa, MasterCard ve Eurocard), 27.000 Diners Club kartı ve 20.000 Prestige kartı ve az sayıda American Express kartı vardı. Diners Club’ın bu 27.000 kartının büyük çoğunluğu, kişisel harcamalar için değil, iş nedeniyle yapılan harcamalarda kullanılmaktaydı.

Gerek enflasyon oranının yüksekliği, gerekse bankaların tüketici kredisi vermeye pek de istekli olmamaları ve kredilerdeki hesap vaziyeti mecburiyeti nedeniyle, 1988’e kadar çıkarılan tüm kartlar “ödeme kartı” idi ve aylık, hatta bazen 15 günlük “hesap bildirim cetvelleri”nin tüm tutarları son ödeme günü’nde ödenmek zorundaydı. Bu dönemde kart ihraç edenlerin hemen hepsi küçük bankalardı ve pazarlama faaliyetleri de önemli müşteriler ile sınırlı kalmıştı.

Kredi Kartı Pazarının Büyümesi

1989 yılında Visa ve/veya MasterCard veren bankaların sayısı 17'ye çıktı. Yoğun reklam ve promosyon kampanyaları, tüketicilerde kartlı alışveriş bilincinin artırılmasını sağladı. Bu da kart için bir talep yaratılmasını hızlandırdı. Bu dönemde verilmeye başlanan kredi kartlarının, bankada hesabı olmayan kişilere de verilebilir olması nedeniyle geçmişle olan bağlarından kurtulduğu bir dönem olmuş, bu etki ise talebe çok büyük bir ivme kazandırmıştır.

Müşterilerinin şubelerdeki hesaplarına bağlı kredi kartı veren küçük bankalar bu değişime uymakta zorlandılar. Bu nedenle, ilk kredi kartı faaliyetine giren Anadolu Bankası, İmar Bank, İktisat Bankası pazar payı kaybettiler.

1990 yılında, Ziraat Bankası, İş Bankası ve Pamukbank da Visa ve/veya MasterCard ile kredi kartı pazarına girdiler. Pek çok aksi görüş olmasına rağmen, hem tüketiciler hem de esnaf kredi kartını kabul etti ve günlük yaşamının bir parçası haline getirdi.

Bankalararası Kart Merkezi (BKM)'nin Kuruluşu

Plastik kartların ödeme sisteminde yer almaya başlaması ile bankalar arasında ortak sorunlar da belirmeye başladı.

Bankaların üye işyerlerinde yapılan alışverişlerin diğer bankaların kartı ile olanları için bir takaslaşma ortamı olmadığından, ilgili kayıtlar hem kağıt üzerine hem de manyetik bantlara kaydediliyor ve bankalar bunları birbirlerine iletiyorlardı. Bankalar birbirlerine olan takas borçları için çek kesiyorlardı. Ortak bir takas komisyonu da yoktu. Bankalar, takas komisyonlarını ikili anlaşmalarla belirliyorlardı.

Bir bankanın üye işyerinde, başka bir bankanın kartı yüksek tutarlı bir alışverişte kullanıldığı zaman provizyon almak da sorun oluyordu. Tüm bankaların provizyon merkezlerinde, diğer bankaların ilgili telefon numaraları bulunuyor, herkes birbirini arayarak, işyerinde bekleyen tüketiciye hizmet vermeye çalışıyordu.

Diğer yandan, kredi kartı dolandırıcılığı da başlamıştı. Bankalar, ortak bir bilgi birikimi oluşturmadıklarından, aynı yöntemlerle birbirleri ardından dolandırılıyorlardı. Başlarına gelen olumsuzlukları ortaya dökmek ve diğer bankalarla paylaşmak istemediklerinden, dolandırıcılara daha rahat çalışabilecekleri bir ortam sağlanmış oluyordu.

Bankalar arasında bir sorun çıktığında, çözüm için başvurulacak kaynak Visa ve/veya MasterCard'ın İngilizce yazılmış olan Kurallar ve Yönetmelikler Kitapları idi. Sonunda,

- Öncelikli olarak takas sorununa çözüm getirilmesi,
 - Kart kullanan tüketicilere otorizasyon işlemlerinde kolaylık sağlanması,
 - Takaslaşmanın ikili ilişkilerden kurtarılıp tek bir merkez üzerinden yürütülmesi,
 - Kart kabul eden işyerlerinin güvenliğini artırırken, yetersiz telefon/teleks iletişimi ile oluşan işletme giderlerinin azaltılması;
 - Türkçe hazırlanmış kurallar ve yönetmeliklerin başvuru kaynağı olarak alınması;
 - Güvenlik ve eğitim konularında ortak insan kaynağı ve bilgi birikimi kullanılması;
 - Takas komisyonları, provizyon alınmadan yapılan minimum işlem sınırının belirlenmesi gibi ortak konuların çözülmesi,
- için bankalar bir merkez oluşturmaya karar verdiler.

Ancak, bu merkezin yasal statüsünün belirlenmesi, burada alınan kararların bağlayıcılığı gibi konularda, birbirine rakip olan bankaların ortak bir fikre varması 2 yıla yakın zaman aldı. Bankalar Yasası'ndaki "bankaların edindiği bilginin paylaşılamaz olması" da, rakip bankaların bu merkezi kontrol etme arzularında uzun süre direnmeleri de gecikmede önemli rol oynadı.

Nihayet, 1990 yılında 13 kamu ve özel Türk bankasının, Türkiye'de kartlı ödeme sistemlerinin ortak sorunlarını çözmek, ülkemizdeki banka ve kredi kartı işlemlerine kural ve standartlar getirmek amacıyla bir araya gelmesi ile Bankalararası Kart Merkezi (BKM) kuruldu.

BKM'nin kurucu üyeleri:

- Akbank
- Dışbank
- T.Halk Bankası
- Pamukbank
- İktisat Bankası
- Tütüncüler Bankası
- T.Emlak Bankası
- T. İş Bankası
- Vakıfbank
- Garanti Bankası
- Osmanlı Bankası
- Yapı ve Kredi Bankası
- T.C. Ziraat Bankası

BKM'nin ilk ürünü, BUL diye adlandırılan “Birleşik Uyarı Listesi” idi. Bu listede Türkiye’deki kayıp ve çalıntı kartların numaraları yer alıyordu. Daha önce her bankanın kendi olanakları ile işyerlerine sunduğu sakıncalı kartlar listesini BKM tüm Türkiye için geçerli tek bir liste haline getirdi.

1990 yılında, Türkiye’de henüz Elektronik POS cihazları kullanılmadığından ve tüm kredi kartı işlemleri “imprinter” denen mekanik aletler ile gerçekleştirildiğinden, tüm işyerlerinin kullanabileceği bir “sakıncalı kartlar listesi” olan BUL tüm bankalara yarar sağladı.

BKM 1993 yılında, bankalar arası yurtiçi kredi kartı ve banka kartı otorizasyonunun gerçekleştirilmesi, Türk bankalarının ATM ve POS sistemi ağlarının karşılıklı olarak birbirlerinin müşterilerinin kullanımına açılması, Visa Base I ve MasterCard EPS-NET gibi uluslararası iletişim ağlarına tek noktadan bağlantı sağlanması, Türk bankaları tarafından ihraç edilmiş olan banka kartları ile yapılan işlemlerin bedellerinin takasının gerçekleştirilebilmesi amacıyla, “switch” sistemini kurdu.

Halihazırda, bankaların kart hamillerinin yaptıkları alışverişlerden kaynaklanan borç ve alacaklarının birbirleri arasındaki takası BKM bünyesindeki Yurtiçi Takas ve Hesaplaşma Sistemi (YTHS) aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

BKM, üyelerine dönük olarak, ödeme sistemlerinin, kavramlarının, yapısının, dinamiğinin, işlevlerinin, teknolojik gelişmeler ile birlikte gündeme gelecek konuların ve sahteciliğe, dolandırıcılığa karşı alınacak tedbirlerin aktarıldığı eğitimler ve seminerler düzenlemektedir.

BKM'nin bir başka önemli faaliyeti de bilgi sağlamaktır. Kredi kartı pazarının gelişmesi ile ilgili olarak Türkiye genelinde uzun dönem planlamalara veri sağlamak üzere, üye bankalardan alınan ciro ve kullanım bilgileri BKM tarafından konsolide edilir ve üye bankalara sunulur. Bu sayede, Türkiye'deki bankalar kartlı ödeme sistemlerinin gösterdiği gelişmeleri takip etme ve planlama yapma olanağı bulmaktadırlar.¹

Ödeme sistemlerinde yaşanan gelişmelere paralel olarak, BKM de pozisyonunu gözden geçirmiş, kartsız ödeme sistemlerine de hizmet verebilmek amacıyla, iştigal mevzuunu, *“Nakit kullanımı gerekmeksizin her türlü ödemeyi veya para transferini sağlayan veya destekleyen sistem platform ve altyapıları oluşturmak işletmek ve geliştirmek”* şeklinde değiştirerek, geleceğe hazırlık yapmış durumdadır.

¹ Uğur Hami Özmen: The Threat of Retailers Over The Banks on The Consumer Financing Market-September 2002 İngilizce doktora tezi.

BÖLÜM II

TANIMLAR VE KISALTMALAR

Bu bölümde 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununda yer alan tanımlara ve uygulamada sık karşılaşılan terimler ile kitapta söz edilen bazı kanunların adlarının kısaltmalarına yer verilmiştir.

A) Yasadaki Tanım ve Kısaltmalar:

a) Kurul	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu,
b) Kurum	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,
c) Banka	Mevduat bankaları ve katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını,
d) Banka kartı	Mevduat hesabı veya özel cari hesapların kullanımı dahil bankacılık hizmetlerinden yararlanmayı sağlayan kartı,
e) Kredi kartı	Nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakitçekme olanağı sağlayan basılı kartı veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarasını,
f) Kartlı sistem kuruluşu	Banka kartı veya kredi kartı sistemi kuran ve bu sisteme göre kart çıkarma veya üye işyeri anlaşması yapma yetkisi veren kuruluşları,
g) Kart çıkaran kuruluş	Banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz bankalar ile diğer kuruluşları,
h) Üye işyeri anlaşması yapan kuruluş	Banka kartı veya kredi kartı kabulünü sağlamak amacıyla işyerleriyle anlaşma yapan bankalar ya da kuruluşları,
i) Üye işyeri	Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ile yaptığı sözleşme çerçevesinde kart hamiline mal ve hizmet satmayı veya nakit temin etmeyi kabul eden gerçek veya tüzel kişiyi,
j) Kart hamili	Banka kartı veya kredi kartı hizmetlerinden yararlanan gerçek veya tüzel kişiyi,
k) Harcama belgesi	Banka kartı veya kredi kartı ile yapılan işlemler ile ilgili olarak üye işyeri tarafından düzenlenen, kart hamilinin işlemde doğan borcu ile diğer bilgileri gösteren ve kart hamilinin kimliğinin bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemle belirlendiği haller dışında kart hamili tarafından imzalanan belgeyi,
l) Nakit ödeme belgesi	Bankalarca veya yetkili üye işyerlerince banka kartı veya kredi kartı hamiline yapılan nakit ödemelerde düzenlenerek, kart hamilinin kimliğinin bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemle belirlendiği haller dışında kart hamili tarafından imzalanan belgeyi,
m) Son ödeme tarihi	Kart hamilinin, dönem borcunu veya ödemesi gereken asgarî tutarını gecikmeye düşmeden ödeyebileceği son günü,

n) Dönem borcu	Hesap kesim tarihine kadar oluşan borç ve alacak kayıtlarının bakiyesi ile önceki hesap özeti bakiyesinin toplamını,
o) Asgarî tutar	Dönem borcunun ödenmesi gereken en az tutarını,
p) Alacak belgesi	Banka kartı veya kredi kartı kullanılarak alınmış olan malın iadesi veya hizmetin alımından vazgeçilmesi veya yapılan işlemin iptali halinde kart hamilinin hesabına alacak kaydedilmek üzere üye işyeri tarafından düzenlenen belgeyi,
r) Bildirim, talep, şikâyet ve itirazlar	Kart hamilinin yazılı olarak, elektronik ortamda veya telefon ile yapacağı bildirim, talep, şikâyet ve itirazları,

B) Uygulamada Sık Karşılaşılan Tanım ve Kısaltmalar

Asgari ödeme	Kredi kartı hamillerinin temerrüde düşmemek için ödemek zorunda oldukları en az miktar (bkz. Asgari tutar).
ATM	Otomatik vezne makineleri (Automated Teller Machines)
BKKKK	5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu.
BKM	Bankalararası Kart Merkezi A.Ş. Yurt içinde kredi kartı sektöründe yer alan kuruluşların ortaklaşa kurdukları, takas, otorizasyon yönlendirme, birleşik uyarı listesi yayın ve dağıtımı gibi temel operasyonel hizmetleri sağlayan şirkettir.
Chip	Kart üzerine yerleştirilmiş, karta ve kart hamiline ilişkin bilgileri saklayan ve işleyebilen mikro işlemci.
Ekstre	Bkz. hesap özeti.
Hesap özeti	Kredi kartı hamillerine genellikle ayda bir kez gönderilen ve dönem bocunu detaylı olarak bildiren doküman.
İmprinter	POS terminali olmayan işyerlerinde kartlı işlemlerin gerçekleştirilebilmesi için kullanılan, kredi kartı üzerindeki bilgileri ve üye işyeri bilgilerini slip üzerine kopyalamaya yarayan mekanik cihaz.
İşyeri limiti	Üye işyerlerinde otorizasyon alınmadan yapılabilecek azami işlem tutarı. Ülkemizde 1.9.2001 tarihinden itibaren standart kredi kartlı işlemler için yaygın şekilde "0" olarak uygulanırken temassız işlem gibi bazı özel işlemlerde 35 liralık bir limit tesis edilmiştir.
MO/TO	Mail Order /Telefon Order. Mektup veya telefon talimatı üzerine bedeli bildirilen kredi kartı hesabından tahsil edilmek üzere yapılan kredi kartı işlemi.
Otorizasyon	Banka veya kredi kartı ile bir işlem yapılmadan önce, kartı vermiş olan kuruluştan işleme onay alınması. Provizyon alma olarak da ifade edilir.

POS	İşyerlerinde kartlı ödeme işlemlerini gerçekleştiren elektronik terminalin kısa adı (Point Of Sale).
PIN	Şifre (Personel Identification Number). ATM'lerde veya yonga (chip) üzerinden ya da güvenli e-ticaret işlemlerinde, imza yerine geçmek üzere girilen kişiye özel sayısal değer.
Slip	Satış/Harcama belgesi.
Şifre	(bkz. PIN).
Takas	Kart veren kuruluş ile kartı kabul eden üye işyerinin anlaşmalı olduğu kuruluşun farklı olması halinde, kuruluşların birbirlerinden olan borç ve alacaklarının netleştirilip tasfiyesi.
TKHK	4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun.

BÖLÜM III

KART İŞLEMLERİNİN HUKUKSAL ÇERÇEVESİ

A) Yasal Dayanaklar

1. Kredi Tanımını Sağlayan Yasalar

5411 sayılı Bankacılık Kanunu

Bankacılık Kanununun 4/g maddesi, banka kartları ve kredi kartı ihracını bankaların faaliyet konuları arasına almıştır.

Faaliyet konuları

m.4 - “Bankalar, diğer kanunlarda öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla aşağıda belirtilen faaliyetleri gerçekleştirebilirler:

...

g) Kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri.”

Bankacılık Kanununun ikinci bölümü krediler ve risk grubu tanımlarına ayrılmış olup, 48. maddede kredi kavramına açıklık getiriliyor:

Kredi tanımı

m.48 - “Bankalarca verilen nakdi krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayri nakdi krediler ve bu niteliği haiz taahhütler... gayri nakdi kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ... bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.

Birinci fıkrada belirtilenlere ilâve olarak, ... katılım bankalarının taşınır ve taşınmaz mal ve hizmet bedellerinin ödenmesi suretiyle... sağladıkları finansmanlar da bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.”

Tahsis edilen veya teslim edilen kredi kartı, bu haliyle nakdi kredi taahhüdü olan bir bankacılık enstrümanı olup gayri nakdi risk grubu içerisindedir. Ancak kullanıldığı anda, gayri nakdi kredi, nakdi krediye dönüşmektedir. Banka için bir risk oluşturduğundan ve ödeme veya işyerlerinde kabulü banka kredisi sayesinde olduğundan kredi niteliğinin tartışmalı bir yönü olmayıp, ilk dönemlerdeki “kredi kartlarının bir kredi değil, ödeme aracı olduğu” iddialarından bugün tümüyle vazgeçilmiştir.

Nitekim, sadece kullanılan kartların riski değil, limitleri de muhasebeleştirilmektedir. Aşağıdaki hesaplar bu konuda kullanılmaktadır.

98010 KREDİ KARTLARI HARCAMA LİMİTİ TAAHHÜTLERİMİZ

98110 KREDİ KARTLARI HARCAMA LİMİTİ TAAHHÜTLERİMİZ

Mensuplara kredi kısıtları

Bankacılık Kanunu bankaların mensuplarına kredi kullandırımını kısıtlamıştır. Bu nedenle bir kredi türü olan kredi kartının kullanımı da bu kısıtlamalar dahilinde kalmaktadır. Bu kısıtlamalara ilişkin hükümler yasanın 50. maddesinde yer almaktadır.

m.50 - “Yönetim kurulu üyelerine, genel müdüre, genel müdür yardımcılara ve kredi açmaya yetkili mensuplarına; bunların eş ve velâyet altındaki çocuklarına; tek başlarına ya da birlikte sermayesinin yüzde yirmibeş veya fazlasına sahip oldukları ortaklıklara,

(a) bendinde sayılanlar dışında kalan mensupları ile bunların eş ve velâyeti altındaki çocuklarına,

Mensuplarının kurduğu veya bunlar için kurulan sandık, dernek, sendika veya vakıflara,

Her ne şekil ve surette olursa olsun nakdi ve gayri nakdi kredi veremez, tahvil ya da benzeri menkul kıymetlerini satın alamazlar.

...

Bir bankanın yönetim kurulu üyelerine, mensupları ile bunların eşlerine ve velâyet altındaki çocuklarına, aylık net ücretleri toplamının beş katını aşmamak üzere verilecek krediler, üç katını aşmamak üzere çek karnesi veya kredi kartı verilmesi suretiyle kullanılacak krediler ile bu Kanunun 55 inci maddesinin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen menkul kıymetler karşılığı kullandırılan krediler birinci ve dördüncü fıkra hükümlerine tâbi değildir.”

Görüldüğü gibi, yalnızca mensuplara değil, bunların kurdukları vakıf, dernek, sandık sendika gibi kuruluşlara da kredi kullandırılması prensipte yasaklanmıştır.

Ancak aylık net ücretlerinin üç katına kadar verilecek krediler yasaklamaya tabi tutulmamıştır. Ayrıca yasanın 55. maddesi kredilerin teminatı olarak:

- Karşılığı nakit, nakit benzeri kıymet ve hesaplar ile kıymetli maden olan işlemler,
- Hazine Müsteşarlığı, Merkez Bankası, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve Toplu Konut İdaresi Başkanlığıyla yapılan işlemler ile bu kurumlarca çıkarılan ya da ödenmesi garanti edilen bono, tahvil ve benzeri menkul kıymetler alındığı takdirde kısıtlamaları kaldırmaktadır.

Hesap vaziyeti alınma koşulları

Bankalar kredi kullandırmadan önce müşterilerinden hesap vaziyeti olarak riski azaltmak için müşterisinin kredibilitesini ölçmeye çalışır. Ancak yasa, hesap vaziyeti alınmasına gerek olmayacak bazı işlemleri belirttikten sonra, kredinin belli bir tutarı geçmesi halinde hesap vaziyeti alınacağını belirterek, belirlenecek bir limitin altında kalan krediler için hesap vaziyeti şartı olmadığını ifade etmiş oluyor. Bu limit BDDK tarafından belirlenecektir.

m.52 - “Bankalar, kredileri nedeniyle maruz kalınacak riskleri ölçmek, karşı tarafın mali gücünü düzenli olarak analiz etmek ve izlemek, gerekli bilgi ve belgeleri temin etmek ve bunlara ilişkin esasları belirlemek zorundadır. Kredi müşterileri bu çerçevede konsolide ve konsolide olmayan bazda istenilen bilgi ve belgeleri bankalara vermekle yükümlüdür.

... müşterilere açılacak kredi ve verilecek kefalet ya da teminatların Kurumca belirlenecek tutarı geçmesi hâlinde alınacak hesap durumu belgesi ile eki bilanço ve kâr ve zarar

cetvellerinin genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygunluğunun Kurumca belirlenecek esaslar dahilinde 1.6.1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanuna göre ruhsat almış, denetim yetkisine sahip meslek mensupları tarafından onaylanması şarttır.

Bu maddenin uygulanmasıyla ilgili usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.”

Kredi sınırları/gayrinakdi krediler

Yasanın üçüncü bölümü kredi sınırlamaları ile ilgilidir. Bu sınırlamalar, bir kişiye veya bir risk grubuna kullanılacak kredinin sınırı veya büyük kredilerin toplam limit gibi sınırlamalardır ki, kredi kartları hem limitleri hem de nakde dönüşmüş kısmı ile bu sınırlamaların hesaplanmasında dikkate alınacaktır. Ancak nakdi krediler ile gayrinakdi krediler aynı oranda dikkate alınmayıp, gayri nakdi kredilerin belli bir oranı dikkate alınmaktadır.

m.54 - *“Bankalarca bir gerçek ya da tüzel kişiye veya bir risk grubuna kullanılabilecek kredilerin toplamı özkaynakların yüzde yirmibeşini aşamaz.*

Bir gerçek ya da tüzel kişiye veya bir risk grubuna özkaynakların yüzde onu veya daha fazlası oranında kullanılan krediler büyük kredi sayılır ve bunların toplamı özkaynakların sekiz katını aşamaz.

...

Gayrinakdi krediler, ... verilen diğer garantiler karşılığı yapılan işlemler kredi sınırlarının hesabında Kurulca belirlenen esaslar ve oranlar dâhilinde dikkate alınır.”

2. Kart kuruluşlarını düzenleyen yasalar

a) Türk Ticaret Kanunu

5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, kart kuruluşlarının anonim şirket şeklinde kurulmaları şartını getirmiştir. O nedenle Türk Ticaret Kanunundaki anonim şirketlere ilişkin tüm hükümler bu şirketler için de geçerlidir.

b) Sermaye Piyasası Kanunu

Anonim şirket türünde olmak zorunda olan kart kuruluşları, halka açılmış olmaları ya da pay sahipleri sayısının 500'ü geçmesi durumunda Sermaye Piyasası Kanununa göre halka açılmış sayılacaklarından Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine tabi olacaklardır.

MADDE 16 -“(1) Payları borsada işlem gören ortaklıklar ile pay sahibi sayısı beş yüzü aşan anonim ortaklıkların payları halka arz olunmuş sayılır. Bu ortaklıklar halka açık ortaklık hükümlerine de tabi olurlar.”

Bu Kanuna tabi olmalarının doğal sonucu da, bu kanunla Türk Ticaret Kanunundaki anonim şirketlere ilişkin hükümlere yapılan ilavelere ve denetimlere tabi olmalarıdır. Piyasada kartlı işlem yapan kuruluşların tamamı banka ve katılım bankalarından oluşmakta, bunların

önemli bir kısmı da halka açık şirket niteliğinde olup hisseleri borsada işlem görmektedir.

Halka açıklığın önemli bir sonucu, kamuyu bilgilendirme yükümlülükleridir. 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 15. maddesi;

“(1) Sermaye piyasası araçlarının değerini, fiyatını veya yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek nitelikteki bilgi, olay ve gelişmeler, ihraççılarca veya ilgili taraflarca kamuya açıklanır.

(2) Birinci fıkrada belirtilen bilgi, olay ve gelişmelerin kamuya açıklanması, ilgili ihraççıya bildirimi, istisnai hâllerde açıklamanın ertelenmesi veya açıklama yapılmamasına ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir.”

hükmü ile bilgilendirme zorunluluğundan bahsederken, Seri: VIII, No: 54 Özel durumların kamuya açıklanmasına ilişkin esaslar tebliğinin 2. maddesi,

“Bir borsada işlem gören sermaye piyasası araçlarının değerini ve yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek veya haklarını kullanmalarına yönelik önemli olay ve gelişmelerde kamuya açıklanacak özel durumlar ile bunların açıklanma esasları bu Tebliğ hükümlerine tabidir”

ifadesiyle bu zorunluluğun yerine getirilmesindeki usule ilişkin düzenlemeleri yapmıştır.

Örneğin bir kart çıkaran kuruluşun Visa veya MasterCard üyeliğinin iptal edilmesi veya önemli ölçüde ATM yatırımı yapması yahut bir kredi kartı sahtekarlığı yahut dolandırıcılığı nedeniyle önemli bir zararla karşı karşıya kalması, pay sahiplerinin alacağı kar payını etkileyebileceği için bu kapsamda kamuya bilgi verilmesi gerekir.

c) 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu

Türk Ticaret Kanunu, kartlı işlem kuruluşlarının tabi olacağı anonim şirketlere ilişkin hususları, Sermaye Piyasası Kanunu da bu şirketlerin halka açık olanlarının uyacakları kuralları ve anonim şirketlere ilişkin ek hükümleri içerirken, 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu bu şirketlerin kartlı işlemler konusunda izne tabi olduklarını belirtmektedir.

5464 sayılı yasa Türkiye'nin kartlı ödeme sistemlerini düzenlemeye bu hizmetleri veren kuruluşları düzenlemekle, bu kuruluşların nasıl kurulacağı ve yönetileceğini belirlemekle başlamıştır.

Bu kuruluşların faaliyet izni almak için sahip olmaları gereken koşullar ile faaliyet izinlerinin iptali, ana sözleşme ve değişiklikleri, pay edinim ve devirleri ve dolaylı pay sahipliğinin belirlenmesine ilişkin hususların Kurulca belirleneceği hükümleri yasada yer almaktadır.

Faaliyet izni

m. 4 - *“Kartlı sistem kurma, kart çıkarma, üye işyerleri ile anlaşma yapma, bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma faaliyetinde bulunmak isteyen kuruluşların Kuruldan izin almaları şarttır.*

Bu kuruluşların;

a) Anonim şirket şeklinde kurulması,

b) Kurucularının gerekli malî güç ve itibara sahip bulunması, işin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olması ve banka ortaklarında aranan diğer nitelikleri haiz olması,

c) Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması, tüzel kişi kurucuların yönetim ve denetimine sahip gerçek kişilerin kim olduğunun belgelenmesi,

d) Nakden ve her türlü muvazaadan arî olarak ödenmiş olan sermayesinin altı milyon Türk Lirasından az olmaması,

e) Ana sözleşmesinin bu Kanun hükümlerine uygun olması,

f) Bu Kanun kapsamındaki işlemleri gerçekleştirebilecek yönetim, yeterli personel ve teknik donanımına sahip olması, şikâyet ve itirazlarla ilgili birimleri oluşturması,

g) (d) bendinde belirtilen sermayenin yüzde beşi tutarındaki sisteme giriş payının Kurum hesabına yatırıldığına dair belgenin ibraz edilmesi, şarttır.

Kuruluşların bu Kanun kapsamındaki faaliyetlerinin kurumsal yönetim hükümlerine uygunluğunu sağlaması zorunludur.

Merkezi yurt dışında bulunan kartlı sistem kuruluşlarının Türkiye’de şube ya da kredi kartı sistemi kurmamak, kart çıkarmamak ve üye işyeri anlaşması yapmamak kaydıyla temsilcilik açmaları Kurulun iznine tâbidir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurumca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

Faaliyet izninin iptali

m.5 - “Kartlı sistem kurma, kart çıkarma, üye işyerleri ile anlaşma yapma, bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşlarının, 4 üncü maddede belirtilen şartları kaybetmesi, iznin gerçeğe aykırı beyanlarla alınmış olduğunun tespit edilmesi, iznin alınmasından itibaren altı ay içinde faaliyete geçilmemesi veya bir yıl içinde kesintisiz altı ay süre ile faaliyette bulunulmamış olması hallerinden birinin gerçekleşmesi halinde Kurul, bu Kanun kapsamındaki işlemlere ilişkin faaliyet iznini iptal edebilir.

Faaliyet izni verilmesine ilişkin kararlar ile verilmiş olan izinlerin iptaline ilişkin gerekçeli kararlar Resmî Gazetede yayımlanır.”

Ana sözleşme, pay edinim ve devirleri

m.6 - “Kartlı sistem kurma, kart çıkarma, üye işyerleri ile anlaşma yapma, bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşlarının ana sözleşme ve değişiklikleri, pay edinim ve devirleri ve dolaylı pay sahipliğinin belirlenmesine ilişkin hususlar Kurulca belirlenir.”

İzin başvurularının değerlendirilmesi

m.7 - “Bu Kanun hükümleri uyarınca Kuruma yapılan izin başvuruları, denetimin etkin bir şekilde ifa edilmesine engel olabilecek nitelikte doğrudan veya dolaylı herhangi bir ilişkinin varlığı veya izne tâbi işlem için öngörülen koşulların, niteliklerin, yeterliliklerin izin başvurusu esnasında ya da değerlendirme sürecinde sağlanamaması veya kaybedilmesi halinde Kurulca reddedilir. Red kararları ilgililere gerekçeli olarak bildirilir.”

d) Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun

20.06.2013 tarih ve 28690 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 6493 sayılı yasanın amacı, ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine, ödeme hizmetlerine, ödeme kuruluşlarına ve elektronik para kuruluşlarına ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi olarak belirtilmiştir (m.1).

Bu yasa, elektronik paranın, elektronik para kuruluşunun, ödeme araçlarının, ödeme hizmetinin, ödeme hizmeti sağlayıcı kuruluşların, ödeme sistemlerinin ve ilgili diğer bazı kavramların tanımları yapılmış, bu hizmetleri verecek kuruluşların, hizmet verecek sistemlerin kuruluş ve denetim yöntemleri, çalışma esasları açıklanmıştır (m.3-9). Yasanın uygulama esasları yönetmeliklerle düzenlenecektir.

Bu yasada kartlı hizmetler yönünden özellikle dikkat çeken hükümler, ön ödemeli kartların elektronik para olarak, banka veya kredi kartları ile yapılan ödemelerin ödeme hizmeti olarak, bankaların otorizasyon ve takaslaşma için kullandıkları Bankalararası Kart Merkezince yönetilen iletişim ağının ödeme sistemi olarak bu yasaya tabi olacağını düzenleyen hükümlerdir (m.12-13).

Ancak yasa, kartlı işlemlerin uygulama esaslarına ilişkin 5464 sayılı yasadaki hükümleri saklı tutmuş, işlemlerin gerçekleştirildiği altyapıyı kendi yetki alanına dahil etmiştir (m.24).

3. Kartlı işlemleri düzenleyen yasalar

a) 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu

Borçlar Kanunu şüphesiz ki her bir alış veriş işleminde uygulama alanı bulur. O nedenle, elbette tüm Borçlar Kanunu, ilgili olduğu konuya göre kartlı işlemlere uygulanır. Ancak burada özellikle belirtmek istediğimiz hususlar, konuyu düzenleyen yasaların özellikle vurgu yaptığı maddeler olacaktır.

Genel İşlem Şartları

1.7.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı yeni “Türk Borçlar Kanunu” sözleşme düzenine ilişkin hükümleri içerisine Genel İşlem Şartları adıyla bir bölüm açarak, kitlesel hizmet sunan kurumların yaptıkları tek tip sözleşmelere çok önemli geçerlilik koşulları getirmiştir. Genel işlem koşulları, bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleri olarak tanımlanmış olup, kart çıkaran kuruluşların kart hamillerine imzalatmış oldukları üyelik sözleşmeleri ve üye işyerleri ile imzalanan üye işyeri sözleşmeleri tam da bu

kapsama girmektedir. Yasanın bu konuda getirdiği temel prensip, “Karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının, sözleşmenin yapılması sırasında, karşı tarafa bu koşulların varlığı hakkında açıkça bilgi verilerek içeriği konusunda aydınlatılması ve karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesi” şartıyla sözleşmeye dahil edilmesi yahut geçerli olabilmesidir. Aksi halde bu hükümler yazılmamış sayılacaktır.

Türk Borçlar Kanununun 20-25 maddelerinde düzenlenen bu hususlar, Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun, 4822 sayılı yasanın 7.maddesi ile değiştirilen tüketicileri haksız ve tek taraflı sözleşme hükümlerine karşı koruyan 6. maddesi ve 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununun sözleşme şartlarına ilişkin 24. maddesinin, sözleşmede kart çıkaran kuruluş lehine tek taraflı haksız şartlar sağlayan hükümlere yer verilemeyeceği hakkındaki hükümleri ile de uyumlu olup, bu hükümleri teyit etmektedir.

Bankaların üyelik sözleşmelerine koyduğu genel işlem şartlarının geçerliliği bu durumda, ancak yine 24. maddenin, “sözleşme hükümleri ve kartın kullanımı hakkında kart hamiline ayrıntılı bilgi verilmesi zorunluluğunun yerine getirilmesi kuralına bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Burada önemli olan husus, bu bilgilerin sözleşme anında kart hamiline verilmesidir. Sadece verilmesi de yeterli olmayıp, bu hükümlerin kabul edildiği de ispatlanabilmelidir. Çünkü yasa sadece bilgi verilmesini değil, bu hükümlerin açıkça kabul edildiğinin de ispatını aramaktadır. Kartın gönderilmesi sırasında, zarf içine konan veya kart gönderi formuna basılı olarak gönderilen bu bilgiler, Türk Borçlar Kanunu 21. maddesi gereğince sözleşme anında bilgilendirme yapılmadığı için, yok hükmünde kabul edilebilecektir. Verilen bilgilere de dikkat edilmeli, genel işlem şartı niteliğindeki her türlü bilgi bu bilgilendirme metinlerinde yer almalıdır. Sadece bilgilendirme metninin verilmiş olması, tek başına tüm genel işlem şartlarının kabulü anlamına gelmeyecektir.

Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar da, sisteme dahil etmek istedikleri işyerleri ile imzalayacakları sözleşmelerde bu kurallara dikkate etmek, kendi lehlerine hükümler içeren maddeleri sözleşme metnine koymamaya dikkat etmek zorunda olacaklardır.

Genel İşlem Koşulları

Genel olarak

m.20 - “Genel işlem koşulları, bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir. Bu koşulların, sözleşme metninde veya ekinde yer alması, kapsamı, yazı türü ve şekli, nitelendirmede önem taşımaz.

Aynı amaçla düzenlenen sözleşmelerin metnlerinin özdeş olmaması, bu sözleşmelerin içerdikleri hükümlerin, genel işlem koşulu sayılmasını engellemez.

Genel işlem koşulları içeren sözleşmeye veya ayrı bir sözleşmeye konulan bu koşulların her birinin tartışılarak kabul edildiğine ilişkin kayıtlar, tek başına, onları genel işlem koşulu olmaktan çıkarmaz.

Genel işlem koşullarıyla ilgili hükümler, sundukları hizmetleri kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütmekte olan kişi ve kuruluşların hazırladıkları sözleşmelere de, niteliklerine bakılmaksızın uygulanır.”

Kapsamı

Yazılmamış sayılma

m.21 - “Karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girmesi, sözleşmenin yapılması sırasında düzenleyenin karşı tarafa, bu koşulların varlığı hakkında açıkça bilgi verip, bunların içeriğini öğrenme imkânı sağlamasına ve karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesine bağlıdır. Aksi takdirde, genel işlem koşulları yazılmamış sayılır.

Sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları da yazılmamış sayılır.”

Yazılmamış sayılmanın sözleşmeye etkisi

m.22 - “Sözleşmenin yazılmamış sayılan genel işlem koşulları dışındaki hükümleri geçerliliğini korur. Bu durumda düzenleyen, yazılmamış sayılan koşullar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremez.”

Yorumlanması

m.23 - “Genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm, açık ve anlaşılır değilse veya birden çok anlama geliyorsa, düzenleyenin aleyhine ve karşı tarafın lehine yorumlanır.”

Değiştirme yasağı

m.24 - “Genel işlem koşullarının bulunduğu bir sözleşmede veya ayrı bir sözleşmede yer alan ve düzenleyene tek yanlı olarak karşı taraf aleyhine genel işlem koşulları içeren sözleşmenin bir hükmünü değiştirme ya da yeni düzenleme getirme yetkisi veren kayıtlar yazılmamış sayılır.”

İçerik denetimi

m.25 - “Genel işlem koşullarına, dürüstlük kurallarına aykırı olarak, karşı tarafın aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte hükümler konulamaz.”

Bu hükümler içerisinde özellikle dikkat edilmesi gereken bir diğer madde de, 24. maddedir. Bu maddeye göre, genel işlem koşulları içeren bir sözleşmeye, düzenleyene tek taraflı olarak sözleşme hükümlerini değiştirme yetkisi veren hükümler konamayacaktır. Oysa 5464 sayılı yasa kart çıkaran kuruluşlara, hesap özeti ile bildirilmek suretiyle sözleşmede değişiklik yapma yetkisi veriyordu. Bu durumda yasa koyucunun amacı hangi kanunun uygulanacağı konusunda belirleyici olacaktır.² Kanımızca yasa koyucu bu konuda yeni bir irade ortaya koymuş, 5464 sayılı yasadaki yetkiyi kaldırmıştır. Konu yargı kararları ile netliğe kavuşacaktır.

² Şayet, önceki kanun özel yeni kanun genel ise bu durumda da kanun koyucunun genel yasayı çıkarırken hangi amacı taşıdığına bakmak gerekir. Yasa koyucu önceki tarihli özel kanunla düzenlenen hususlarda yeni bir bakış açısıyla sonraki tarihli genel kanunla bir değişiklik öngördüğü takdirde olaya sonraki tarihli genel kanunun uygulanması gerekir (Zevkililer, 1986: 72-73).

<http://dergi.sayistay.gov.tr/icerik/der71m1.pdf>

Ödemelerde mahsup

Kredi kartlarıyla yapılan pek çok işlem vardır ve bunlar cari hesaba kalem kalem işlenir. Hesap kesimi ile de ortaya çıkan net bakiyeye mahsuben ödemeler yapılır. Ancak net bakiyeyi oluşturan kalemler nakit avans, harcama bedelleri, faiz, BSMV ve KKDF, ücret ve komisyonlar gibi muhtelif kalemler ya da borcun bir kısmı önceki aylardan ödenmemiş, temerrüde düşmüş alacak olabilir. Borcun tümü ödenmediğinde, yapılan ödemelerin hangi kalemlere mahsup edileceği önem kazanmaktadır, çünkü hesap üzerindeki etkileri farklıdır. Bu husus üyelik sözleşmelerinde düzenlenebilir. Eğer sözleşmede bu konu düzenlenmemişse Borçlar Kanunu'nun 102. ve 147/1 maddesi (eski kanun m. 86 ve 126/1) bu konuda yol gösterici olacaktır.

m.102 - “Kanunen geçerli bir açıklama yapılmadığı veya makbuzda bir açıklık bulunmadığı durumda ödeme, muaccel borç için yapılmış sayılır. Birden çok borç muaccel ise ödemenin, borçluya karşı ilk olarak takip edilen borç için yapılmış olduğu kabul edilir. Takip yapılmamış ise ödeme, vadesi ilk önce gelmiş olan borç için yapılmış olur.

Birden çok borcun vadesi aynı zamanda gelmişse, mahsup orantılı olarak; borçlardan hiçbirinin vadesi gelmemişse ödeme, güvencesi en az olan borç için yapılmış sayılır.”

m.147 - “Aşağıdaki alacaklar için beş yıllık zamanaşımı uygulanır:

1. Kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler.”

...

Bu hükümlere göre, işlem sırasında veya makbuz üzerinde bir beyan olmadığı sürece kısmen ödemelerin öncelikle, vadesi geçmiş olanlardan başlaması, daha sonra ödemede önceliği olan ve riski artıran yahut borçlunun durumunu ağırlaştıran alacaklara doğru devam edilmesi doğru olacaktır. Bu açıdan baktığımızda, kısmi bir ödemenin ilk mahsup edileceği yer, öncelikle derhal ödenmesi gereken faiz ve ferileri BSMV ve KKDF gibi kanuni mükellefiyetler, daha sonra borçlunun durumunu sürekli faiz tahakkukuna neden olduğu için ağırlaştırıcı nitelikteki nakit avanslar, daha sonra harcamalardan kaynaklanan alacaklar olması uygun olacaktır.

Faizlerin beş yıllık zamanaşımına tabi olması da, faizleri “güvencesi en az olan borç” sınıfına yaklaştırdığından, mahsuplarda ayrıca öncelik kazandırmaktadır.

Kefalet

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun 10/3 maddesi kredinin teminatı olarak şahsi teminat alınmış olması halinde, asıl borçluya başvurmadan kefile rücu edilemeyeceğini belirtmiştir. 5464 sayılı yasanın 24/5 maddesinde de kredi kartı sözleşmelerindeki kefaletin adi kefalet hükmünde olduğu vurgulanmıştır.

Bu maddeler çerçevesinde alacaklı kart kuruluşları asıl borçluyu takip edip takip semeresiz kalmadığı sürece kefile rücu edemeyecektir. 5464 sayılı yasa ile doğrudan kefil aleyhine

takibe geçilememesine rağmen, kefilin temerrüt hükümlerine tabi olabilmesi için borçlu hakkında takibe geçildiği kefile ihtar edilmek zorundadır.

Yeni Borçlar Kanunu kefaletten dönme olanaklarını da genişletmiştir. Yasa koyucu borçlunun durumunun kefilin iyiniyetli öngörülerinin dışında bozulması veya bozuk olduğunun sonradan ortaya çıkması gibi durumlarda, henüz borç doğmamış ise kefile yazılı bildirimde bulunarak kefaletten çekilme imkanını tanımıştır. Bu maddeye kadar yerleşik Yargıtay içtihatları, bir kefilin tek taraflı irade beyanı ile kefaletten dönemeyeceği yolunda idi.

Ayrıca yasa koyucu, alacaklıların yasanın kefillere ilişkin koruyucu hükümlerini dolanabilmek amacıyla teminat sözleşmelerini üçüncü kişinin fiilini taahhüt, veya garanti sözleşmesi gibi başka adlar altında düzenlemelerinin de önüne geçmiş, “uygulama alanı” başlıklı yeni bir madde ile, amacı kişisel güvence vermek olan tüm sözleşmelerin kefalet hükümlerine tabi olacağı kuralını koymuştur.

Türk Borçlar Kanunundaki adi kefaleti ve kefaletten çekilmeyi düzenleyen hükümler:

Adi Kefalet

m.585 - “Adi kefalette alacaklı, borçluya başvurmadıkça, kefilı takip edemez; ancak, aşağıdaki hâllerde doğrudan doğruya kefile başvurabilir:

1. Borçlu aleyhine yapılan takibin sonucunda kesin aciz belgesi alınması.
2. Borçlu aleyhine Türkiye’de takibatın imkânsız hâle gelmesi veya önemli ölçüde güçleşmesi.
3. Borçlunun iflasına karar verilmesi.
4. Borçluya konkordato mehli verilmiş olması.

Alacak, kefaletten önce veya kefalet sırasında rehinle de güvence altına alınmışsa, adi kefalette kefil, alacağın öncelikle rehin konusundan alınmasını isteyebilir. Ancak, borçlunun iflasına veya kendisine konkordato mehli verilmesine karar verilmişse, bu hüküm uygulanmaz.

Sadece açığın kapatılması için kefil olunmuşsa, borçlu aleyhine yapılan takibin kesin aciz belgesi alınmasıyla sonuçlanması veya borçlu aleyhine Türkiye’de takibatın imkânsız hâle gelmesi ya da konkordatonun kesinleşmesi durumlarında, doğrudan doğruya kefile başvurulabilir. Sözleşmede, bu durumlarda alacaklının, önce asıl borçluya başvurmak zorunda olduğu kararlaştırılabilir.”

Kefilin Sorumluluğu

m.589 - “Kefil, her durumda kefalet sözleşmesinde belirtilen azamî miktara kadar sorumludur.

Aksi sözleşmede kararlaştırılmamışsa kefil, belirtilen azamî miktarla sınırlı olmak üzere, aşağıdakilerden sorumludur:

- 1. Asıl borç ile borçlunun kusur veya temerrüdünün yasal sonuçları.*
- 2. Alacaklının, kefile, onun borcu ödeyerek yapımlarını önleyebileceği uygun bir zaman önce bildirmesi koşuluyla, borçluya karşı yönelttiği takip ve davaların masrafları ile gerektiğinde rehinlerin kefile tesliminin ve rehin haklarının devrinin sebep olduğu masraflar.*
- 3. İşlemiş bir yıllık ve işlemekte olan yıla ait akdî faizler ile gerektiğinde tahvil karşılığında ödünç verilen anaparanın işlemiş bir yıllık ve işlemekte olan yıla ait faizleri.*

Sözleşmede açıkça kararlaştırılmamışsa kefil, borçlunun sadece kefalet sözleşmesinin kurulmasından sonraki borçlarından sorumludur.

Kefilin, asıl borç ilişkisinin hükümsüz hâle gelmesinin sebep olduğu zarardan ve ceza koşulundan sorumlu olacağına ilişkin anlaşmalar kesin olarak hükümsüzdür.”

Kefaletten dönme

m.599 - *“Gelecekte doğacak bir borca kefalette, borçlunun borcun doğumundan önceki mali durumu, kefalet sözleşmesinin yapılmasından sonra önemli ölçüde bozulmuşsa veya mali durumunun, kefalet sırasında kefilin iyiniyetle varsaydığından çok daha kötü olduğu ortaya çıkmışsa, kefil alacaklıya yazılı bir bildirimde bulunarak, borç doğmadığı sürece her zaman kefalet sözleşmesinden dönebilir.*

Kefil, alacaklının kefalete güvenmesi sebebiyle uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür.”

Uygulama alanı

m.603 - *“Kefaletin şekline, kefil olma ehliyetine ve eşin rızasına ilişkin hükümler, gerçek kişilerce, kişisel güvence verilmesine ilişkin olarak başka ad altında yapılan diğer sözleşmelere de uygulanır.”*

b) Medeni Kanun

Türk Medeni Kanunu da şüphesiz her hukuki eylemimizin içerisinde. Genel hükümleri burada tekrarlamaya olanak yoktur. Ancak kart sektöründe zaman zaman gündeme gelen, küçükler kart veya ek kredi kartı kullandırma, hususunda Medeni Kanun yardımcı olmuş, küçüklerin kart kullanımına olanak sağlamıştır.

Medeni Hakları Kullanma Ehliyeti

m.16 - *“Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça, kendi işlemleriyle borç altına giremezler. Karşılıksız kazanmada ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada bu rıza gerekli değildir.*

Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar haksız fiillerinden sorumludurlar.”

Bu hükümler, ayırt etme gücüne (temyiz kudreti) sahip küçükler; banka kartı verilmesinde bir sakınca olmadığını ortaya koyarken, kredi kartı kullanımında yasal temsilcilerinin veya velinin/vasinin onayının gerektiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda bankalar, küçüğün yapacağı tüm işlemlere babanın kefaletini veya taahhüdünü almak suretiyle küçüğe kart kullanılabilecekleri gibi, bu onayı başından itibaren içeren ek kart verilmesi yoluyla da küçüğe işlem yaptırabilirler. Bu onaylar olmadan küçüğe kredi kartı verilmesi mümkün olmayacaktır.

c) Bankacılık Kanunu

Türk Bankacılık Kanunu, kredi kartları sektörü içerisindeki işlemlere yalnızca kredi tanımını sağlamıyor, aynı zamanda işlemlerin yürütülmesi sırasında gözetilecek bazı temel ilkeleri de getiriyor. Bu ilkeler doğaldır ki kredi kartı ve banka kartı işlemlerine özgü değildir. Ancak 5464 sayılı yasadan önce, bu işlemlerin kart hamillerini koruyacak bir yapılanma içerisinde yürütülmesine öncülük etmiştir. Müşteri bilgilerinin bankacılık sırrı olarak saklanması, bu bilgilerin paylaşılabileceği kurumların tanımlanması, bir tür kitlesel hizmet olan kartlı işlemlerin yürütülmesi sırasında müşterilerden gelebilecek çok sayıda başvurunun hızla çözümlenebileceği bir altyapının oluşturulması, müşterilerin her itirazda yargıya başvurmalarına gerek bırakmayacak bir hakem heyeti sistemi kurulması, faiz oranlarını belirleme konusunda yetkinin kimde olduğu gibi hususlar, yasanın bu yönünde yer almaktadır.

Yasa ile kurulmuş olan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu da, banka ve kredi kartları işlemlerinin 5464 sayılı yasa uyarınca yürütülmesinin gözetim ve denetiminden sorumlu tutulmuştur. 12/07/2013 tarihinde kabul edilen 6495 sayılı yasanın 34. Maddesi ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumuna 5464 sayılı yasa kapsamındaki, kartların 29/04/1959 tarihli 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 5. Maddesinde yazılı suçların işlenmesinde kullanılmasını önleme konusunda görev vermiştir.

Sırların Saklanması

Bankacılık güven müessesesidir denir. Bu güveni sağlayan da, güçlü finansal yapı yanında sır saklama konusundaki titizlikleridir. Bankacılık yasası da bu konuyu 73. maddede detaylı olarak düzenleyerek, banka yönetici ve çalışanlarının özel yetkili olan kişi ve kuruluşlar dışında kimseye bilgi veremeyeceklerini genel kural olarak belirtmiştir. Ancak, kredi işlemlerinde risk kontrolü ve istihbarat amaçlı olarak yapılan bazı işlemlerde bu sıkı kuralı gevşeterek, bankaların bu amaçla birbirleri ile bilgi paylaşımı yapabilmelerine olanak sağlamıştır. Gerek Bankalararası Kart Merkezi'nin gerekse Kredi Kayıt Bürosu'nun çalışabilmesi bu sayede mümkün olabilmektedir.

m.73- ...

“(Değişik üçüncü fıkra: 13/2/2011-6111/146 md.) Sıfat ve görevleri dolayısıyla bankalara veya müşterilerine ait sırları öğrenenler, söz konusu sırları bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam eder.

...

(Değişik dördüncü fıkra: 13/2/2011-6111/146 md.) Kurumun gözetim ve denetimine tabi kuruluşların, bunların ortaklarına, bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıklarının faaliyetlerine veya müşterilerine ilişkin yabancı ülke kanunlarına göre denetime yetkili ve Kurum muadili mercilerin taleplerinin Kurumca karşılanması, gizlilik sözleşmesi yapılması ve sadece belirtilen amaçlar ile sınırlı kılınması koşuluyla bankaların ve finansal kuruluşların, kendi aralarında doğrudan doğruya ya da risk merkezi veya en az beş banka ya da finansal kuruluş tarafından kurulacak şirketler vasıtasıyla yapacakları her türlü bilgi ve belge alışverişinin yanı sıra doğrudan veya dolaylı pay sahipliği yoluyla sermayelerinin yüzde onunu ve daha fazlasını temsil eden paylarının satışı amacıyla muhtemel alıcıların yapacakları değerlendirme çalışmalarında ya da sermayelerinin yüzde on veya daha fazlasına sahip olan yurt içinde veya yurt dışında yerleşik kredi kuruluşu ile finansal kuruluşlar da dâhil ana ortaklıkların konsolide finansal tablo hazırlama çalışmalarında, risk yönetimi ve iç denetim uygulamalarında veya kredileri de dâhil varlıklarının ya da bunlara dayalı menkul kıymetlerin satışı amacıyla yapılacak değerlendirme çalışmalarında ya da değerlendirme, derecelendirme veya destek hizmeti alınması ile bağımsız denetim faaliyetlerinde ve gerekli tedbirlerin alınması kaydıyla hizmet alımlarına yönelik işlemlerde kullanılmak üzere bilgi ve belge taleplerinin karşılanması sırasında banka ya da müşteri sırrı niteliğindeki bilgilerin öğrenilmesi sır saklama yükümlülüğü dışındadır.”

Müşteri Hakları

Bankacılık Yasasının 76. maddesi ile müşteri hakları da ilk kez yasada yer buluyor. İlk kez 5387 sayılı yasa ile bankacılık mevzuatına dahil edilen müşteri hakları kavramı, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile ilişkilendirilerek düzenlenmiş durumdadır. Kredi kartlarına ilişkin olarak da, bu maddeden çok 4077 sayılı yasa ile sonradan çıkarılan 5464 sayılı yasa hükümleri çok daha detaylı düzenlemeler getirmektedir. Yalnız maddenin son fıkrası, müşteri haklarını değil, müşteri yükümlülüklerini düzenleyen bir ifadeye sahiptir. Belki başka bir madde altında olsa daha iyi anlaşılırdı.

m.76 - “Bankalar, müşterilerinin, verilen hizmetlerden kaynaklanan her türlü sorularına cevap verecek bir sistem kurmakla ve bu hizmetle ilgili bilgiyi müşterilerine bildirmekle yükümlüdür. Bankalar, kredi sözleşmelerinin onaylı bir örneğini müşterilerine vermek zorundadır. Talepleri hâlinde müşteri ile yapılan diğer işlemlere ilişkin her türlü belgenin bir örneği de müşterilere verilir.

Bu Kanunun 4 üncü maddesinde yer alan faaliyet konularına ilişkin olarak, bankalar ile bireysel müşterileri arasında akdedilecek sözleşmelerin şekil ve içeriğinde yer alması gereken asgarî hususlar ile tip sözleşmelerin uygulanacağı işlemler Kurulun uygun görüşü alınarak kuruluş birlikleri tarafından belirlenir. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

Bankaların, kimliklerini ve vergi numaralarını belgelemeyen müşterileri adına mevduat, katılım fonu, kredi ve her ne ad altında olursa olsun hesap açmaları, sözleşme düzenlemeleri,

havale ve kambiyo hizmetleri ile diğer bankacılık ve mali hizmetleri vermeleri yasaktır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurumun görüşü alınarak Maliye Bakanlığınca düzenlenir. Bu fıkra hükmüne ve Maliye Bakanlığınca yapılan düzenlemelere uymayanlar hakkında 2.4.1998 tarihli ve 4358 sayılı Kanunun 5 inci maddesi hükmünün uygulanması bu Kanunun kovuşturma usûlü hükümlerine tâbi değildir.”

2011/1 sayılı Genelge

BDDK, yine 76. Madde kapsamında yaptığı değerlendirme sonucunda, bireysel müşterilerden, bu müşterilere sağlanan hizmetler karşılığında farklı adlar altında tahsil edilen parasal unsurlar, bankalarla müşterileri arasındaki uyumsuzluklar içinde önemli bir yer tuttuğu tespitinden yola çıkarak, konu hakkında bankaların müşterilerini ve kamuoyunu doğru biçimde, uygun kanallarla ve zamanında bilgilendirmesinin büyük önem taşıdığına dikkat çekerek, bireysel müşterilerle sınırlı olmak üzere, sunulan hizmetler karşılığında talep edilen her türlü faiz dışı unsurun (bazı bankacılık ürünleri için temel maliyet unsuru olan faiz oranı / kâr payı oranı ile birlikte) ve her türlü yasal kesintinin (BSMV, KKDF vb.), Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliğince belirlenecek ve banka internet sitesinin açılış sayfasının kolayca görülebilir bir bölgesinde yer alacak ortak bir sembol üzerinden ulaşılabilecek şekilde, belirli bir düzen içinde bankaların kendi internet sitelerinde yayımlanmasını uygun görmüştür.

Bu kapsamda hangi bireysel bankacılık ürünü için hangi asgari bilgilerin yayınlanmasının zorunlu olduğunu belirten açıklamalarında banka ve kredi kartları için; “İlk tahsise, izleyen dönemlere ve ek karta ilişkin ücretler, hesap özeti ücreti, nakit avans komisyonu ile her türlü faiz ve benzeri ücretler”in yayınlanacak asgari bilgiler olduğunu belirtmiştir.

Kuruluş Birlikleri

Bankacılık Yasası Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliklerinin kurulmasını öngören 79. maddesinden sonra, 80. maddede bu birliklerin görevlerini de saymış ve bu kapsamda müşteri haklarını koruyucu hükümlere yer vermiştir. En önemlisi de 4077 sayılı yasa ile kurulan tüketici hakem heyetlerinden ayrı olarak, bireysel müşterilerin şikayetlerini çözme amacıyla bir hakem heyeti oluşumunu öngörmüştür.

“Müşteri haklarına dair hükümlerde öngörülen sözleşmelerin şekil ve içeriklerine ilişkin usûl ve esasları belirlemek,

*j) 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri ve diğer kanunlarla tanınmış müracaat hakları saklı kalmak kaydıyla üyeler ve bireysel müşterileri arasındaki ihtilafların değerlendirilmesi ve çözüme kavuşturulmasını temin etmek üzere hazırlayacakları ve Kurulca onaylanan usûl ve esaslar dâhilinde **hakem heyeti** oluşturmak,*

ile görevli ve yetkilidir.”

Kurumun Görev ve Yetkileri

m.93-...

Kurum, bankacılık hizmetleri ve işlemleri ile 23/02/2006 tarihli 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu kapsamında yer alan banka kartı ve kredi kartlarının, 29/04/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 5 inci maddesinde yazılı suçların işlenmesinde kullanılmasını önlemekle yükümlü ve yetkilidir.

Faiz Oranları ile Diğer Menfaatler

5464 sayılı yasa faiz oranlarını belirleme konusunda 26 maddesinde yer alan "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, azami akdi ve gecikme faiz oranlarını tespit etmeye yetkilidir ve belirlediği bu oranları 3 ayda bir açıklar." hükmü ile faiz oranları konusunda serbesti uygulamasına kredi kartı işlemleri için son vermiştir. Ancak bu hüküm T.C.Merkez Bankasına daha önce verilmiş bir görevi teyit eder niteliktedir, yeni, bir düzenleme sayılmamalıdır. Çünkü bu yasa çıkmadan önce de Bakanlar Kurulunun azami faiz hadlerini belirleme yetkisi zaten vardı. Bakanlar Kurulu bu yetkisini Merkez Bankasına devredebiliyordu. Bankacılık Yasasının 144. maddesinde bu husus açıkça yazılmıştır.

m.144 - *"Bakanlar Kurulu, bankaların ödünç para verme işlemleri ve mevduat kabulünde uygulanacak azamî faiz oranlarını, katılma hesaplarında kâr ve zarara katılma oranlarını, özel cari hesaplar dâhil bu maddede belirtilen işlemlerde sağlanacak diğer menfaatlerin nitelikleri ile azamî miktar ya da oranlarını tespit etmeye, bunları kısmen veya tamamen serbest bırakmaya yetkilidir. Bakanlar Kurulu, bu yetkilerini Merkez Bankasına devredebilir."*

Bu hüküm ile idareye bırakılmış olan bir yetki söz konusudur. Ancak 5464 sayılı yasa, kredi kartları için, faiz oranları konusunda T.C.Merkez Bankasını açıkça görevlendirmiş, bu konuyu idarenin takdir yetkisi alanından çıkarmıştır.

Merkez Bankasının bu görevi 12/07/2013 tarihli 6495 sayılı yasanın kabulüne kadar, 5464 sayılı yasanın 43. Maddesi gereğince yalnızca bireysel kredi kartları ile sınırlı idi. Yasa, tacirler arasındaki ilişkilere, T.Ticaret Kanununun genel felsefesine de uygun olarak, tacir sıfatını taşıyan kişilerin basiretli davranacakları, kendi menfaatlerini korumayı bilecekleri öngörüsüyle müdahale etmemeyi tercih ediyordu. 6495 sayılı kanun, 5464 sayılı kanunun kurumsal kredi kartlarına uygulanacak hükümleri belirleyen 43. Maddesinde değişiklik yaparak, faiz oranları belirlenecek kartlar kapsamına Kurumsal kredi kartlarını da dahil etmiştir.

6495 sayılı yasanın bu hükmü ile 5464 sayılı yasanın, tacirler arasındaki ilişkilere müdahale etmeme yönündeki genel prensibinden, "5411 sayılı Bankacılık Kanununun 144 üncü maddesine dayanılarak hazırlanan 2006/11188 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, bankaların kredi işlemlerinde ve mevduat kabulünde uygulayacakları faiz oranlarını belirleme yetkisini haizdir. Bu itibarla, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na bireysel kredi kartlarında azami akdi ve gecikme faizi oranlarını tespit etme yetkisi veren 26 ncı madde düzenlemesinin, benzer bir müessese olduğu gözetilerek, tacirlere verilen kurumsal kredi kartları bakımından da uygulanmasının sağlanması amaçlanmaktadır." şeklinde açıklanan madde gerekçesi ile bir ayrılma görüyoruz.

d) 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu

5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu 23.2.2006 tarihinde yayınlanmış, kart sektörü özel yasasıdır. Yasa, 1993 yılında hazırlanmış ilk taslaktan yola çıkılarak, yasama organınca tüketici veya kart hamillerini koruyucu hükümlerin eklenmesi ile değiştirilerek oluşturulmuş, kredi kartı hamillerini koruma amacı yanında, sektörde rol alan oyuncuların da niteliklerini ve tabi olacakları kuralları ve Türk Ceza Kanununda düzenlenmemiş bazı usulsüzlüklerin cezalarını da belirleyen bir yasa niteliğindedir.

Birinci bölüm, amaç, kapsam ve tanımları belirten ilk üç maddedir.

İkinci bölümde, kart hizmetlerinde rol alacak şirketlerin faaliyet izinlerinin koşulları ve şirket yapıları (m.4-7),

Üçüncü bölümde, kart çıkaran kuruluşların uymakla yükümlü oldukları kurallar (m.8-14),

Dördüncü bölümde, kart hamillerinin yükümlülükleri (m.15-16),

Beşinci bölümde üye işyerlerinin ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşların tabi olduğu yükümlülükler (m.17-23),

Altıncı bölümde, kart çıkaran kuruluşlar ile kart hamilleri arasında imzalanan sözleşmelerin şekil şartları ve içeriğine ilişkin düzenlemelerle, sözleşmelerde değişiklik usulleri ve faiz hesaplama yöntemlerini belirleyen genel işlem şartları (m.24-26),

Yedinci bölümde kartlı hizmetlerde yer alan şirketlerin denetim usulleri ve denetim sonuçlarının takibine ilişkin hükümler (m.27-28),

Sekizinci bölümde, bilgi alışverişi ile takas işlemlerinin yürütüldüğü ortak hizmet şirketlerinin kuruluşuna ve çalışmasına olanak sağlayan hükümler ve yasanın uygulanmasında işbirliği yapması gereken kurumları belirleyen hükümler (m.29-30),

Dokuzuncu bölümde, sırların saklanması ve ispat yükümlülüğüne ilişkin hükümler ile mesleki faaliyeti koruyucu düzenlemeler (m.31-34),

Onuncu bölümde, idari ve adli cezalar, ceza gerektirecek olaylar ve kovuşturma usulü (m.35-42),

Onbirinci bölümde, diğer hükümler başlığı altında, kurumsal kredi kartlarının muafiyeti, yetkili mahkemeler, tebligat usulü, kuruma ödenecek katılma payları, parasal tutarların nasıl güncelleneceği ve uygulama yönetmeliğinin hazırlanmasına ilişkin hükümler (m.43-48),

düzenlenmiş bulunmaktadır.

Ayrıca geçici 1-3 maddelerle uyum ve geçiş hükümleri, 4-5 maddelerde mevcut mütemerrit kredi kartı borçlularının borçlarının yeniden yapılandırılmasına olanak veren düzenlemeler getirilmiştir.

49. ve 50. maddeler, yürürlük ve yürütme maddeleridir.

Yasanın tam metni ilişiktir.

e) Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun

5464 sayılı yasa çıkmadan önce, kredi kartı kullanıcıları 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a 6.3.2003 tarihinde 4822 sayılı kanunla eklenmiş koruyucu hükümlerin çerçevesi içinde idi. Bu hükümler kart hamillerini, daha güçlü pozisyonda bulunan kart çıkaran kuruluşlara karşı koruma fonksiyonlarına sahipti. Halen dahi, 5464 sayılı yasada hüküm bulunmayan hallerde başvurulacak olan yasa bu yasadır.

Bu yasanın kart kullanıcılarını ilgilendiren hükümleri;

Sözleşme usulleri

m.6 - "(Değişik: 6/3/2003-4822/7 md.) Satıcı veya sağlayıcının tüketiciyle müzakere etmeden, tek taraflı olarak sözleşmeye koyduğu, tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde iyi niyet kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme koşulları haksız şarttır.

Taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu her türlü sözleşmede yer alan haksız şartlar tüketici için bağlayıcı değildir.

Eğer bir sözleşme şartı önceden hazırlanmışsa ve özellikle standart sözleşmede yer alması nedeniyle tüketici içeriğine etki edememişse, o sözleşme şartının tüketiciyle müzakere edilmediği kabul edilir.

Sözleşmenin bütün olarak değerlendirilmesinden, standart sözleşme olduğu sonucuna varılırsa, bu sözleşmedeki bir şartın belirli unsurlarının veya münferit bir hükmünün müzakere edilmiş olması, sözleşmenin kalan kısmına bu maddenin uygulanmasını engellemez.

Bir satıcı veya sağlayıcı, bir standart şartın münferiden tartışıldığını ileri sürüyorsa, bunu ispat yükü ona aittir.

6/A, 6/B, 6/C, 7, 9, 9/A, 10, 10/A ve 11/A maddelerinde yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen tüketici sözleşmeleri en az oniki punto ve koyu siyah harflerle düzenlenir ve sözleşmede bulunması gereken şartlardan bir veya birkaçının bulunmaması durumunda eksiklik sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. Bu eksiklik satıcı veya sağlayıcı tarafından derhal giderilir.

Bakanlık standart sözleşmelerde yer alan haksız şartların tespit edilmesine ve bunların sözleşme metninden çıkartılmasının sağlanmasına ilişkin usul ve esasları belirler."

Mesafeli sözleşmeler

m.9/A - "(Ek: 6/3/2003-4822/14 md.) Mesafeli sözleşmeler; yazılı, görsel, telefon ve elektronik ortamda veya diğer iletişim araçları kullanılarak ve tüketicilerle karşı karşıya gelinmeksizin yapılan ve malın veya hizmetin tüketiciye anında veya sonradan teslimi veya

ifası kararlaştırılan sözleşmelerdir.

Mesafeli satış sözleşmesinin akdinden önce, ayrıntıları Bakanlıkça çıkarılacak tebliğle belirlenecek bilgilerin tüketiciye verilmesi zorunludur. Tüketici, bu bilgileri edindiğini yazılı olarak teyit etmedikçe sözleşme akdedilemez. Elektronik ortamda yapılan sözleşmelerde teyid işlemi, yine elektronik ortamda yapılır.

Satıcı ve sağlayıcı, tüketicinin siparişi kendisine ulaştığı andan itibaren otuz gün içerisinde edimini yerine getirir. Bu süre, tüketiciye daha önceden yazılı olarak bildirilmek koşuluyla en fazla on gün uzatılabilir.

Satıcı veya sağlayıcı elektronik ortamda tüketiciye teslim edilen gayri maddi malların veya sunulan hizmetlerin teslimatının ayıpsız olarak yapıldığını ispatla yükümlüdür.

Cayma hakkı süresince sözleşmeye konu olan mal veya hizmet karşılığında tüketiciden herhangi bir isim altında ödeme yapmasının veya borç altına sokan herhangi bir belge vermesinin istenemeyeceğine ilişkin hükümler dışında kapıdan satışlara ilişkin hükümler mesafeli sözleşmelere de uygulanır.

Satıcı veya sağlayıcı cayma bildiriminin kendisine ulaştığı tarihten itibaren on gün içinde almış olduğu bedeli, kıymetli evrakı ve tüketiciyi bu hukukî işleminden dolayı borç altına sokan her türlü belgeyi iade etmek ve yirmi gün içerisinde de malı geri almakla yükümlüdür.”

Tüketici kredisi genel hükümleri

m.10 - “(Değişik: 6/3/2003-4822/15 md.) Tüketici kredisi, tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredidir. Tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı olarak yapılması ve bu sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunludur. Taraflar arasında akdedilen sözleşmede öngörülen kredi şartları, sözleşme süresi içerisinde tüketici aleyhine değiştirilemez.

Sözleşmede;

- a) Tüketici kredisi tutarı,*
 - b) Faiz ve diğer unsurlarla birlikte toplam borç tutarı,*
 - c) Faizin hesaplandığı yıllık oran,*
 - d) Ödeme tarihleri, anapara, faiz, fon ve diğer masrafların ayrı ayrı belirtildiği ödeme planı,*
 - e) İstenecek teminatlar,*
 - f) Akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere gecikme faizi oranı,*
 - g) Borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları,*
 - h) Kredinin vadesinden önce kapatılmasına ilişkin şartlar,*
 - ı) Kredinin yabancı para birimi cinsinden kullanılması durumunda, geri ödemeye ilişkin taksitlerin ve toplam kredi tutarının hesaplanmasında, hangi tarihteki kurun dikkate alınacağına ilişkin şartlar,*
- yer alır.*

Kredi veren, taksitlerden birinin veya birkaçının ödenmemesi halinde kalan borcun tümünün ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak; ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa

etmiş olması durumunda ve tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi halinde kullanılabilir. Ancak kredi verenin bu hakkını kullanabilmesi için en az bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması gerekir. Tüketici kredisinin teminatı olarak şahsi teminat verildiği hallerde, kredi veren, asıl borçluya başvurmadan, kefinden borcun ifasını isteyemez.

Tüketici, kredi verene borçlandığı toplam miktarı önceden ödeyebileceği gibi aynı zamanda vadesi gelmemiş bir ya da birden çok taksit ödemesinde de bulunabilir. Her iki durumda da kredi veren, ödenen miktara göre gerekli faiz ve komisyon indirimini yapmakla yükümlüdür. Bakanlık ödenen miktara göre gerekli faiz ve komisyon indiriminin ne oranda yapılacağını usul ve esaslarını belirler.

Kredi verenin, tüketici kredisini, belirli marka bir mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi durumunda satılan malın veya hizmetin hiç ya da zamanında teslim veya ifa edilmemesi halinde kredi veren tüketiciye karşı satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olur.

Kredi verenin ödemeleri bir kıymetli evraka bağlaması ya da krediyi kıymetli evrak kabul etmek suretiyle teminat altına alması yasaktır. Bu yasağa rağmen tüketiciden bir kıymetli evrak alınacak olursa, tüketici bu kıymetli evrakı kredi verenden geri istemek hakkına sahiptir. Ayrıca, kredi veren kıymetli evrakın ciro edilmesi sebebiyle tüketicinin uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlüdür.”

Kredi kartları

m.10/A - “(Ek: 6/3/2003-4822/16 md.) Kredi kartı ile mal veya hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen veya kredi kartı ile nakit çekim suretiyle kullanılan krediler de 10 uncu madde hükümlerine tabidir. Ancak, bu tür krediler hakkında 10 uncu maddenin ikinci fıkrasının (a), (b), (h) ve (ı) bentleri ile dördüncü fıkra hükmü uygulanmaz.

Kredi veren tarafından tüketiciye gönderilen dönemsel hesap özetleri, 10 uncu maddenin ikinci fıkrasının (d) bendinde öngörülen ödeme planı hükmündedir. Dönemsel hesap özetinde yer alan asgari ödeme tutarının vadesinde ödenmemesi halinde; tüketici, 10 uncu maddenin (f) bendinde yer alan gecikme faizi dışında herhangi bir isim altında yükümlülük altına sokulamaz.

Kredi veren faiz artırımını otuz gün önceden tüketiciye bildirmek zorundadır. Kredi veren tarafından artırılan faiz oranı geriye dönük olarak uygulanamaz. Tüketici bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde tüm borcu ödeyip kredi kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez.

Mal veya hizmetin kredi kartı ile satın alındığı durumlarda, satıcı veya sağlayıcı, tüketiciden komisyon veya benzeri bir isim altında ilave ödemede bulunmasını isteyemez.”

Tüketici kuruluşları

m.21 - “(Değişik: 6/3/2003-4822/28 md.) Tüketicinin sorunlarının, ihtiyaçlarının ve çıkarlarının korunmasına ilişkin gerekli tedbirleri araştırmak, sorunların evrensel tüketici hakları doğrultusunda çözülmesi için alınacak tedbirlerle, bu Kanunun uygulanmasına yönelik tedbirlere dair görüşleri, ilgili mercilerce öncelikle ele alınmak üzere iletmek amacıyla, Bakanlığın koordinatörlüğünde bir “Tüketici Konseyi” kurulur.

(Değişik: 6/3/2003-4822/28 md.) Tüketici Konseyi, Bakanın veya görevlendireceği “bir Bakanlık görevlisinin başkanlığında, Adalet, İçişleri, Maliye, Milli Eğitim, Sağlık, Ulaştırma, Tarım ve Köyişleri, Sanayi ve Ticaret, Turizm ve Çevre bakanlıkları ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı, Türk Patent Enstitüsü Başkanlığı, Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, Türk Standartları Enstitüsü Başkanlığı, Rekabet Kurumu, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Telekomünikasyon Kurumu, Türk Akreditasyon Kurumu, Milli Prodüktivite Merkezi, Diyanet İşleri Başkanlığı, büyük şehir belediyeleri, il belediyelerini temsilen Türk Belediyeler Birliği, işçi sendikaları konfederasyonları, memur sendikaları konfederasyonları, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği, Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Türk Eczacılar Birliği, Türk Tabipleri Birliği, Türk Dış hekimleri Birliği, Türk Veteriner Hekimleri Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği, Türkiye Otelciler Birliği, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Tüketim Kooperatifleri Merkez Birliği, Ahilik Araştırma ve Kültür Vakfı ve tüketici örgütleri temsilcilerinden oluşur.

Tüketici Konseyini oluşturan kurum ve kuruluşların temsilcilerinin sayı ve nitelikleri ile Tüketici Konseyine katılabilmek için tüketici örgütlerinin sahip olmaları gereken asgari üye sayısı ve bu örgütlerin Tüketici Konseyine gönderecekleri temsilci sayısı Bakanlıkça belirlenir. Ancak, kamu kurum ve kuruluşlarından gelen temsilcilerin sayısı, hiçbir şekilde Tüketici Konseyinin toplam üye sayısının %50'sinden fazla olamaz. Tüketici Konseyi yılda en az bir kez toplanır.

Tüketici Konseyinin çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.”

m.22 - “(Değişik: 6/3/2003-4822/29 md.) Bakanlık, il ve ilçe merkezlerinde, bu Kanunun uygulamasından doğan uyuşmazlıklara çözüm bulmak amacıyla en az bir tüketici sorunları hakem heyeti oluşturmakla görevlidir.

Başkanlığı Sanayi ve Ticaret İl Müdürü veya görevlendireceği bir memur tarafından yürütülen tüketici sorunları hakem heyeti; belediye başkanının konunun uzmanı belediye personeli arasından görevlendireceği bir üye, baronun mensupları arasından görevlendireceği bir

üye, ticaret ve sanayi odası ile esnaf ve sanatkar odalarının görevlendireceği bir üye ve tüketici örgütlerinin seçecekleri bir üye olmak üzere başkan dahil beş üyeden oluşur. Ticaret ve sanayi odası ya da ayrı ayrı kurulduğu yerlerde ticaret odası ile esnaf ve sanatkar odalarının görevlendireceği üye, uyuşmazlığın satıcı tarafını oluşturan kişinin tacir veya esnaf ve sanatkar olup olmamasına göre ilgili odaca görevlendirilir.

Bakanlık taşra teşkilatının bulunmadığı il ve ilçelerde tüketici sorunları hakem heyetinin başkanlığı en büyük mülki amir ya da görevlendireceği bir memur tarafından yürütülür. Tüketici örgütü olmayan yerlerde tüketiciler, tüketim kooperatifleri tarafından temsil edilir. Tüketici sorunları hakem heyetinin oluşumunun sağlanamadığı yerlerde noksan üyelikler, belediye meclislerince re'sen doldurulur. Tüketici sorunları hakem heyetlerinde heyetin çalışmalarına ve kararlarına esas olacak dosyaları hazırlamak ve uyuşmazlığa ilişkin raporu sunmak üzere en az bir raportör görevlendirilir.

Değeri beşyüz milyon liranın altında bulunan uyuşmazlıklarda tüketici sorunları hakem heyetlerine başvuru zorunludur. Bu uyuşmazlıklarda heyetin vereceği kararlar tarafları bağlar. Bu kararlar İcra ve İflas Kanununun ilamların yerine getirilmesi hakkındaki hükümlerine göre yerine getirilir. Taraflar bu kararlara karşı onbeş gün içinde tüketici mahkemesine itiraz edebilirler. İtiraz, tüketici sorunları hakem heyeti kararının icrasını durdurmaz. Ancak, talep edilmesi şartıyla hakim, tüketici sorunları hakem heyeti kararının icrasını tedbir yoluyla durdurabilir. Tüketici sorunları hakem heyeti kararlarına karşı yapılan itiraz üzerine tüketici mahkemesinin vereceği karar kesindir. Değeri beşyüz milyon lira ve üstündeki uyuşmazlıklarda tüketici sorunları hakem heyetlerinin verecekleri kararlar, tüketici mahkemelerinde delil olarak ileri sürülebilir. Kararların bağlayıcı veya delil olacağına ilişkin parasal sınırlar her yılın Ekim ayı sonunda Devlet İstatistik Enstitüsünün Toptan Eşya Fiyatları Endeksinde meydana gelen yıllık ortalama fiyat artışı oranında artar. Bu durum, Bakanlıkça her yıl Aralık ayı içinde Resmi Gazetede ilân edilir.³

25 inci maddede cezai yaptırıma bağlanmış hususlar dışındaki tüm uyuşmazlıklar, tüketici sorunları hakem heyetlerinin görev ve yetkileri kapsamındadır.

Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri Başkan ve üyeleri ile raportörlere verilen huzur hakkı veya huzur ücretinin ödenmesine ilişkin esas ve usuller, bir ayda ödenecek tutar 2000 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlıkça belirlenir.

Tüketici sorunları hakem heyetlerinin kurulması, çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikte düzenlenir.”

³ 31/12/2012 tarihli 28514(4.mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın TGM 2012/2 sayılı tebliğine göre, 01/01/2013 tarihinden geçerli olmak üzere, tüketici sorunları hakem heyetlerinin kararlarının bağlayıcı olacağına ilişkin üst veya tüketici mahkemelerinde delil olacağına ilişkin alt parasal sınır 1.191,52 TL, 1/8/2003 tarihli ve 25816 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Tüketici sorunları Hakem Heyetleri Yönetmeliğinin 5. maddesinin üçüncü fıktasında, büyükşehir statüsünde bulunan illerde faaliyet gösteren il hakem heyetlerinin uyuşmazlıklara bakmakla görevli ve yetkili olmalarına ilişkin alt parasal sınır 3.110,58 TL olarak belirlenmiştir.

Tüketici mahkemeleri

m.23 - “(Değişik: 6/3/2003-4822/30 md.) Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak her türlü ihtilaflara tüketici mahkemelerinde bakılır. Tüketici mahkemelerinin yargı çevresi, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.

Tüketici mahkemeleri nezdinde tüketiciler, tüketici örgütleri ve Bakanlıkça açılacak davalar her türlü resim ve harçtan muaftır. Tüketici örgütlerince açılacak davalarda bilirkişi ücretleri, 29 uncu maddeye göre kaydedilen bütçede öngörülen ödenekten Bakanlıkça karşılanır. Davanın, davalı aleyhine sonuçlanması durumunda, bilirkişi ücreti 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre davalıdan tahsil olunarak 29 uncu maddede düzenlenen esaslara göre bütçeye gelir kaydedilir. Tüketici mahkemelerinde görülecek davalar Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun Yedinci Babı, Dördüncü Fası hükümlerine göre yürütülür.⁴

Tüketici davaları tüketicinin ikametgahı mahkemesinde de açılabilir.

Bakanlık ve tüketici örgütleri münferit tüketici sorunu olmayan ve genel olarak tüketicileri ilgilendiren hallerde bu Kanunun ihlali nedeniyle kanuna aykırı durumun ortadan kaldırılması amacıyla tüketici mahkemelerinde dava açabilirler.

Gerekli hallerde tüketici mahkemeleri ihlalin tedbiren durdurulmasına karar verebilir. Tüketici Mahkemesince uygun görülen tedbir kararları, masrafı daha sonra haksız çıkan taraftan alınmak ve 29 uncu maddede düzenlenen esaslara göre bütçeye gelir kaydedilmek üzere, ülke düzeyinde yayınlanan gazetelerden birinde Basın İlan Kurumunca ve ayrıca varsa davanın açıldığı yerde yayınlanan mahalli bir gazetede derhal ilân edilir.

Kanuna aykırı durumun ortadan kaldırılmasına yönelik Tüketici Mahkemesi kararları ise masrafı davalıdan alınmak üzere aynı yöntemle derhal ilân edilir.”

5464 sayılı yasada düzenlenmemiş konularda, genel bir yasa olması itibarıyla 4077 sayılı yasa hükümlerinin uygulanacağı tabiidir.

⁴ Bu maddenin ikinci fıkrasında yer alan “kaydedilen özel ödenekten” ibaresi, “bütçede öngörülen ödenekten” olarak; ikinci ve beşinci fıkralarında yer alan “bütçeye özel gelir” ibareleri, “bütçeye gelir” olarak, 14/7/2004 tarihli ve 5217 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle 1/1/2005 tarihinden geçerli olmak üzere değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

4. Müeyyideleri düzenleyen yasalar

a) 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

Kredi Kartlarına ilişkin yasal düzenleme ihtiyacı, kredi kartlarının kart hamillerince veya herhangi bir şekilde bir kredi, kartını ele geçirmiş üçüncü şahısların usulsüz kullanımından doğan zararlardan kaynaklanmıştı. Ancak bu konuda özel yasal düzenleme yapılmadan önce Türk Ceza Yasasında yapılan değişiklikler bu sorunların çözümünde önemli katkılar sağlamıştı.

Kredi kartlarını kötüye kullanımı dışında bu kartların çalıştığı bilişim sistemlerine yapılan kötü niyetli müdahaleler de müeyyidelere bağlanarak, bu alandaki suçları önleme konusunda ciddi bir adım atılmıştı.

T.Ceza Kanunu 10. Bölümde bilişim alanında suçlar düzenlenmiş bulunuyor. 243. madde, bilişim sistemine yetkisiz girmeyi, 244. madde sistemin işleyişini engellemeyi, bozmayı, verileri yok etme veya değiştirmeyi, 245. madde ise doğrudan banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması hallerini cezaya bağlıyor.

Bilişim sistemine girme

m.243 - "(1) Bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren ve orada kalmaya devam eden kimseye bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.

(2) Yukarıdaki fıkrafta tanımlanan fiillerin bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilir.

(3) Bu fiil nedeniyle sistemin içerdiği veriler yok olur veya değişirse, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."

Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme

m.244- "(1) Bir bilişim sisteminin işleyişini engelleyen veya bozan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bir bilişim sistemindeki verileri bozan, yok eden, değiştiren veya erişilmez kılan, sisteme veri yerleştiren, var olan verileri başka bir yere gönderen kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Bu fiillerin bir banka veya kredi kurumuna ya da bir kamu kurum veya kuruluşuna ait bilişim sistemi üzerinde işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesi suretiyle kişinin kendisinin veya başkasının yararına haksız bir çıkar sağlamasının başka bir suç oluşturmaması hâlinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur."

Banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması

m.245 - “(1) Başkasına ait bir banka veya kredi kartını, her ne suretle olursa olsun ele geçiren veya elinde bulunduran kimse, kart sahibinin veya kartın kendisine verilmesi gereken kişinin rızası olmaksızın bunu kullanarak veya kullandırarak kendisine veya başkasına yarar sağlarsa, üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ve adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Sahte oluşturulan veya üzerinde sahtecilik yapılan bir banka veya kredi kartını kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlayan kişi, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, dört yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Bu hükümlerle, herhangi bir zarar vermese dahi yetkisi olmayan kişilerin kredi kartı sistemine girmesi yahut ATM cihazlarına kartı sıkıştırıcı bir şeyler ekleyip normal çalışmasını bozan kişiler yahut kayıp çalıntı kartlarla alış veriş yapanlar ya da sahte kart üretenler ciddi cezai yaptırımlarla karşı karşıya bırakılmıştır.

b) 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu

Yasanın 10. bölümü idari ve adli cezaları, ceza gerektirecek olayları ve kovuşturma usullerini düzenlemektedir. (m.35-42),

35. madde, Kurul kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle bu Kanun kapsamındaki kuruluşlara, verilecek idari para cezalarını,

36. madde, kart işlemlerinde kullanılan satış, harcama veya alacak belgelerinde sahtecilik veya tahrifat hallerinde uygulanacak hapis ve para cezalarını,

37. madde, Banka kartı veya kredi kartını kaybettiği ya da çaldığı yolunda gerçeğe aykırı beyanda bulunarak kartı bizzat kullanan veya başkasına kullandıran kart hamilleri ile bunları bilerek kullananlara ve kredi kartı veya üye işyeri sözleşmesinde veya eki belgelerde sahtecilik yapanlar veya sözleşme imzalamak amacıyla sahte belge ibraz edenlere verilecek hapis ve para cezalarını,

38. madde kanunun 4 üncü maddesinde belirtilen izinleri almaksızın kartlı sistem kuran, kredi kartı çıkaran veya üye işyeri anlaşması yapan veya bu işlemlerle uğraştıkları izlenimini yaratacak söz ve deyimleri kullanan kişilere verilecek para ve hapis cezalarını,

39. madde kart şifrelerinin gizliliğinin korunması hususundaki kurallara uymayan kart çıkaran kuruluş yetkililerine verilecek hapis ve para cezalarını,

40. madde yasanın 17, 18 ve 19. maddelerine aykırı hareket eden üye işyerlerine uygulanacak adli para cezalarını,

41. madde, yasanın 27 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca istenilen bilgi ve belgeleri

vermeyenler ile bu bilgi ve belgeleri gerçeğe aykırı olarak verenlere uygulanacak hapis ve para cezalarını,

42. madde ise kovuşturma usulünü, düzenlemektedir.

B) İlgili Yönetmelikler

Yasaların dışında, bu yasalara istinaden çıkarılmış, banka ve kredi kartlarını yakından ilgilendiren, bazen ona kaynaklık eden, bazen uygulama esasları koyan yönetmelikler bulunmaktadır.

1. Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik

Bankalar Kanununun 52. maddesinde öngörülen hesap durumu belgesi alınması ve 54. maddesinde düzenlenen kredi sınırlamalarına ilişkin uygulama esasları 1/11/2006 tarih ve 26333 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik”te yayınlanmıştır.

Hesap durumu alınması

m.8 - “(1) Bankaların kullandıracakları krediler için, aşağıda sayılan işlemler hariç, hesap durumu belgesi almaları zorunludur.

- a) **(Değişik: RG-12/11/2009-27404)** *ikiyüzelli bin Türk Lirasını geçmeyen işlemler,*
- b) *Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve bunların müessese, bağlı ortaklık ve iştirakleri hariç olmak üzere, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, bunlara bağlı kuruluşlar ve mahalli idareler ile yapılan işlemler,*
- c) *Yabancı ülkelerin merkezi idareleri, merkez bankaları ile veya bunlarca çıkarılan veya ödemesi garanti edilen bono ve tahviller karşılığı yapılan işlemler,*
- ç) *Karşılığı nakit, nakit benzeri kıymet ve hesaplar ile kıymetli maden olan işlemler,*
- d) *Hazine, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı veya Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca çıkarılan ya da ödenmesi garanti edilen bono ve tahviller karşılığı yapılan işlemler,*
- e) *Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile ya da bu banka nezdindeki piyasalarda yapılan işlemler,*
- f) *Menkul kıymet borsalarından veya ikinci el piyasadan çok kısa vadeli fon fazlalarını değerlendirmek gayesiyle edinilen alım-satım amaçlı menkul kıymetler,*
- g) *Teşkilatlanmış borsalardan alınan veya alacaklardan dolayı elde edilen hisse senetleri,*
- ğ) *Yurt içi bankaların kendi aralarındaki vadesiz veya vadesi üç ayı aşmayan işlemler ile bu bankaların mukabil kefaletine dayanılarak verilecek teminat ve garantiler,*
- h) *Kanunun 54 üncü maddesinin kredilerin dikkate alınma oranlarına ilişkin altıncı fıkrası nazara alınarak yapılacak hesaplamalara göre banka nezdindeki toplam kredi riski beş milyon ABD Dolarını aşmayan ve ek-1’de asgari ikinci sınıf olarak tasnif edilen derecelendirme notlarını haiz banka ya da finansal kuruluşlarla yapılan işlemler ile bunların kefaletine dayanılarak verilecek gayrinakdi krediler.*

(2) Tüketici kredileri hariç olmak üzere, Kredi ilişkisinin devam ettiği süre boyunca her yıl hesap dönemini izleyen altı ay içinde hesap durumu belgesi alınır.”

Bu maddeye göre, limiti 250.000 Lirayı geçmeyen kredi kartları için hesap vaziyeti istenmeyecektir. Hesap durumu belgesi alınmasını gerektirir tüketici kredilerinde de, her yıl alınmasına gerek bulunmamaktadır.

Limiti 250.000 lirayı geçen kredi kartları için 5464 sayılı yasanın 9. Maddesi limit tespitine ilişkin özel hükümler getirdiği göz önüne alınırsa, yine de hesap durumu alınması gerekip gerekmediği irdelenmelidir.

250.000 Liralık limit tüm krediler için genel bir limittir. Bu limiti geçen krediler için hesap durumu alınacak ve kredi ilişkisinin devamı süresince de, tüketici kredileri ayırık olmak üzere her yıl yenilenecektir. Kredi kartları da bir tür tüketici kredisi olduğundan, kredi ilişkisinin devamı süresince her yıl alınma gereği söz konusu olmayacaktır. Ancak 5464 sayılı yasa kapsamında olmayan kurumsal kartlar için bu muafiyet söz konusu olmayacak, 250.000 lirayı aşan limite sahip kartlar için her yıl hesap durumu istenecektir. Kurumsal veya ticari kartlarda limit, karta ait bir limit olmayıp kurumun genel kredi limiti içerisinde ayrılan bir paydır. O nedenle bu tür kartlarda sadece kart limitine değil, kuruma ait toplam kredi limitine bakmak ve 250.000 lirayı geçen kredilerde, kurumsal kart limiti ne kadar olursa olsun, hesap durumuna ilişkin kuralların uygulanmasına devam edilmesi gerekecektir. 5464 sayılı yasa, gerçek kişilere ait kredi kartları için 9. Maddede istihbarat gereğini ve limitin bu istihbarata dayalı olarak belirlenmesi gereğini vurgulamaktadır. Bankacılık Yasasının hesap durumuna ilişkin kurallarını değiştirmeye, kredi kartları için bu kurallarda değişiklik yapmaya dönük herhangi bir ifade içermemektedir. Kaldı ki, 250.000 liralık limit, bankacılık yasası tarafından bir tür risk limiti olarak belirlenmiş olup, 5464 sayılı yasa da kredi kartı alanındaki riskleri daha da yakından özel olarak takip etmeye ve sınırlamaya çalışan bir yapıya sahipken, bu temel yaklaşıma ters düşecek şekilde 250.000 liralık sınırı da ortadan kaldırarak risk sınırlama hedefini ortadan kaldırmayı düşünmeyecektir. Kaldı ki yönetmeliğin son şekli 2009 tarihli olup, yasadaki dört yıl sonra bile bu limit, genel limit olarak uygulanmaya devam edilmektedir.

Hesap durumu olarak kabul edilecek belgeler

Bu maddede de, bir önceki maddeye göre hesap durumu alınması gerektiğinde, hangi belgelerin hesap durumu belgesi olarak kabul edileceği hususu açıklanmaktadır. Bu kapsamda, üçüncü fıkrada, ticari kredi niteliği taşımayan gerçek kişilerden alınacak belgenin özellikleri vurgulanmaktadır. Bu hükümden de anlaşılacağı gibi, bir tür tüketici kredisi olan kredi kartlarının, hesap durumu kuralları dışında olmadığı, yalnızca ticari kimlik olmayışı nedeniyle alınacak belgenin hangi özellikleri taşıması gerektiği vurgulanarak, 5464 sayılı yasanın 9. Maddesinin getirdiği şüpheleri gidermekte, 8. Maddenin genel kurallarının geçerliliğini teyit etmektedir.

m.9- “(1) Bankalar 8 inci maddenin birinci fıkrası uyarınca hesap durumu belgesi olarak

a) Banka ve finansal kuruluş ile kamu kuruluşlarının tabi oldukları özel mevzuat veya muhasebe sistemleri uyarınca düzenleyecekleri dipnotlarını da içeren bilanço ile kâr ve zarar cetvelleri ile bunlara ek mali tabloları,

b) Menkul kıymetleri halka arz olunmuş ortaklıklar ile sermaye piyasası aracı kurumlarının sermaye piyasası mevzuatı uyarınca düzenleyecekleri dipnotlarını da içeren bilanço ile kâr ve zarar cetvelleri ile bunlara ek mali tabloları,

c) (a) ve (b) bentleri dışında kalanlardan Türkiye’de yerleşik kişilerin Maliye Bakanlığının 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununa istinaden çıkardığı Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği uyarınca, yurtdışında yerleşik kişilerin ise tabi oldukları yabancı mevzuat uyarınca düzenleyecekleri uluslararası standartlara uygun dipnotlarını da içeren bilanço ile kâr ve zarar cetvelleri ile bunlara ek mali tabloları

Ek-2’de yer alan örneğe uygun düzenlenecek tanıtıcı bilgiler formu ile birlikte hesap durum belgesi olarak kabul ederler. Bu form ortaklık payları için alınmaz. Halka arz yoluyla ihraç olunacak menkul kıymetlere yapılacak yatırımlarda bu belgeler yerine tasarruf sahipleri için yayımlanan sirkülerin muhafazası yeterlidir.

(2) Bilanço esasına göre defter tutmayan gerçek kişilere verilecek ihtisas kredileri için, Kurumdan izin almak kaydıyla, bu kişilerin faaliyetlerinin niteliğine uygun olarak düzenlenecek hesap durumu belgeleri alınabilir.

(3) Ticari kredi niteliği taşımayan işlemler için gerçek kişilerden ek-3’te yer alan örneğe uygun olarak alınacak hesap durumu belgesinin ekinde kişinin kimliği ve gelirini gösterir belgeler alınır.

(4) Türkiye’de yerleşiklerden alınacak hesap durumu belgelerinin yetkili ve sorumlu şahıslarca imza edilmiş olması, ayrıca Kanunun 54 üncü maddesinin kredilerin dikkate alınma oranlarına ilişkin altıncı fıkrası nazara alınarak yapılacak hesaplamalara göre banka nezdindeki toplam kredi riskleri beşyüzbin ABD Dolarını aşan yurt dışında yerleşik kişilerden, kredi notları ek-1’de asgari ikinci sınıf olarak tasnif edilenlerden daha düşük olanlardan alınacak mali tabloların ilgili ülkelerin mevzuatına göre yetkilendirilen veya uluslararası düzeyde faaliyet gösteren bağımsız denetim firmalarınca onaylanmış olması şarttır. Bağımsız denetim raporlarının kredi ilişkisinin devam ettiği sürece her yıl hesap dönemini izleyen altı ay içinde alınmasına devam olunur.”

Kredi sınırlamalarında kredi kartı harcama limitlerinin dikkate alınması

m.12/2-a - “(1) Kanunun 48 inci maddesinde sayılan işlemler ve bu işlemlere ilişkin olarak bankalar tarafından kabul edilen aval, garanti ve kefaletler kredi sınırlamalarına dahil edilir.

(2) Kredi sınırlarının uygulamasında;

a) Nakit temini amacıyla verilen teminat mektupları, kabul kredileri, menkul kıymet ihracında satın alma garantileri, kredi kartları harcama limiti ile çekler için ödeme taahhütleri yüzde yüz oranında,

...

ç) Diğer gayrinakdi krediler yüzde elli oranında,

...

dikkate alınır.”

2. Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (1.11.2006/26333 s.R.G.)

Bu yönetmelikle BDDK, bankaları, kredilerini izlemeye, tahsil kabiliyetleri yönünden sınıflandırmaya, teminatlarını gözden geçirip teminat değerliliklerini ölçmeye, muhtemel riskleri öngörmeye ve muhtemel zararlar için önceden karşılık ayırmaya zorlamıştır. Bir güven müessesesi olarak bankaların finansal yapılarının saydam, sürprizlere yer bırakmayan, kararlı bir yapıda olmasını hedeflemiştir. Banka bilançoları içerisinde önemli bir yer tutan kredi kartı alacakları da bu kapsamda değerlendirilerek yönetmelikte yerini almıştır.

m.4 - Kredilerin ve Diğer Alacakların Sınıflandırılması

Yönetmeliğin bu maddesi, kredileri ve diğer alacakları, alacağın tahsil kabiliyeti yönünden değerlendirip, beş gruba ayırmaktadır. Tahsil kabiliyeti en yüksek olan kredi ve alacaklar birinci grubu oluştururken, tahsilinin sağlanamayacağı kesin olan, zarar niteliği kazanmış krediler beşinci grubu oluşturmaktadır. Üçüncü dördüncü ve beşinci grup alacaklar “donuk alacak” olarak nitelendirilmektedir.

m.5 - Donuk Alacaklar

Üçüncü, dördüncü ve beşinci grup alacaklar “donuk alacak” olarak nitelendirilmektedir. Bir kredinin üçüncü gruba alınması için, “*Anaparanın, faizin veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren doksan günden fazla gecikme*” koşulu kredi kartları için kesintisiz olarak üç dönem asgari ödeme tutarının ödenmemesi olarak algılanmalıdır.

m.7 - Genel Karşılıklar

Bu madde, bankaların hangi nitelikteki krediler için ne oranda genel karşılık ayrılacağını düzenlemektedir. Bu kapsamda, standart nitelikli nakdi krediler için kredi toplamının yüzde biri, gayrinakdi krediler için ise toplamlarının binde ikisi oranında genel karşılık ayrılacağı öngörülmektedir. Bu düzenleme ile normal kısa vadeli krediler içerisinde izlenen kredi kartı alacakları için toplam alacağın binde biri oranında karşılık ayrılması gerektiği anlaşılmaktadır.

4. maddeye göre ikinci grupta mütalaa edilen, *anapara veya faiz ödemelerinde halihazırda herhangi bir sorun bulunmayan, ancak, borçlunun ödeme gücünde veya nakit akımında olumsuz gelişmeler gözlenmesi ya da bunun gerçekleşeceğinin tahmin edilmesi veya krediyi kullananın önemli ölçüde finansal risk taşıması gibi nedenlerle yakından izlenmesi gereken* “yakın izlemedeki krediler” için genel karşılık oranı yüzde ikiye çıkmaktadır.

Bu maddenin uygulanmasında gayrinakdi kredilerin tanımı “*Genel karşılığa tabi gayrinakdi krediler; teminat mektupları, kabul kredileri, akreditif taahhütleri, cirolar gibi bankayı bir şartın ifa edilememesinden dolayı ileride doğabilecek bir borç yükümlülüğü altına sokarken, aynı zamanda da diğer şahıslardan alacaklı duruma getiren her türlü cayılamaz gayrinakdi kredilerdir*” şeklinde yapılarak, karşılık ayrılacak gayrinakdi kredilerin şarta bağlı borç özellikleri vurgulanmıştır. Kredi kartı limitleri için şarta bağlılık söz konusu olmadığından bu madde içinde mütalaa edilmemeleri gerektiği anlaşıyor.

Sonuç olarak, kredi kartı işlemlerinde genel karşılıklar, kredi kartı alacakları için yüzde bir, limitlerin kullanılmayan kısmını oluşturan gayri nakdi krediler için ise binde iki oranında uygulanacaktır.

m.8 Özel Karşılıklar

Donuk krediler için ayrılan karşılıklar “özel karşılıklar” olarak adlandırılmıştır. Üçüncü gruptan itibaren krediler için ayrılacak olan karşılık oranları ciddi oranda artmaktadır.

Bir kredi alacağı için, üçüncü gruba alındığı tarihten itibaren en az %20, dördüncü gruba alındığı tarihten itibaren %50, beşinci gruba alındığı tarihten itibaren %100’ü oranında karşılık ayrılması zorunludur.

Doğal olarak bu oranlar, kredi kartı alacaklarından donuk hale gelenler için de geçerli olacaktır.

m.9 Teminatlar

Teminatlar, özel karşılık oranının hesaplanmasında alacak tutarından yapılacak indirim olarak dikkate alınmaktadır.

Teminatlar da, birinci grup kamusal teminatları/kağıtları ve banka kefaletlerini, ikinci grup, likiditesi yüksek altın ve değerli kağıtları, üçüncü grup rehin, ticari senetler ve kefaletleri, kapsamakta, bunların dışında kalan teminatları da dördüncü grup olarak nitelendirmektedir.

Donuk hale gelmiş kredi kartı alacaklarından teminata bağlanmış olanlar, alınan teminatın özelliğine göre karşılık ayrılacak alacak tutarının azaltılmasını sağlayacaktır.

m.10 Teminat değerinin ölçülmesi

Teminatların nasıl değerlemeye tabi tutulacağı detaylı bir şekilde açıklandıktan sonra, 5. fıkrafta, hangi gruptaki teminatın hesaplanan özel karşılıktan ne oranda indirileceği

gösterilmektedir. Birinci grup teminatlar %100, ikinci grup teminatlar %75, üçüncü grup teminatlar %50 ve dördüncü grup teminatlar %25 oranında özel karşılıklardan indirilecektir.

Kredi kartı işlemlerinde en yaygın teminat türü olan kefaletin, üçüncü grup teminatlardan olduğu ve %50 oranında indirim konu olacağı anlaşılmaktadır. Ancak, kefaletin bu şekilde değerlendirilebilmesi için de, kefilin, borçlunun kredibilitesinden daha yüksek bir kredibiliteye sahip olma şartı vardır.

3. Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik

5464 sayılı yasanın 48. maddesinin *“Bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmelikler bir yıl içerisinde hazırlanarak Kurumca yürürlüğe konulur.”* hükmü gereğince hazırlanan uygulama yönetmeliği 10/03/2007 tarihinde yayınlanmıştır.

Birinci bölüm amaç kapsam ve dayanakları (m.1-4),

İkinci bölüm izne tabi işlemler altında, yurt içi veya yurt dışı kart kuruluşlarının faaliyet izinlerinin usul ve esaslarını (m.5-13)

Üçüncü bölüm, kart kuruluşlarının yönetim esaslarını ve yöneticilerin özelliklerini (m.14-16),

Dördüncü bölüm, sözleşmelerde uyulacak şekil ve içerik şartlarını ve işlemlerde uyulması gereken kuralları (m 17-20),

Beşinci bölüm, kart kuruluşlarının yükümlülükleri başlığı altında, kart çıkaran kuruluşların uyacakları kurallar, ilk defa kart verilecek müşterilere limit belirleme esasları, kayıp çalıntı kartlardan doğan zarar sorumlulukları ve sigorta hakkı sağlanması, kart çıkaran kuruluşlarının kart işlemleri hakkında BDDK'na verecekleri bilgiler, üye işyerlerinin kartlı işlemlerde tabi olacağı kurallar, kart çıkaran kuruluşların hesap ve kayıt düzeni, sisteme destek sağlayan bilgi alışverişi takas ve mahsuplaşma kuruluşlarının iç kontrol sistemleri ve tesis edilecek bilgi sistemlerinin özellikleri, bu kuruluşlarda uygulanacak risk yönetimi sistemleri ile iç denetim sistemlerinin yapısı, gibi ana uygulama kurallarını düzenleyen maddeleri (m.21-26),

Altıncı bölüm, çeşitli ve son hükümler başlığı altında, Bilgi alışverişi ve takas ve mahsup işlemlerinin yürütülmesi hizmetlerini sağlayacak şirketlerin kuruluş ve faaliyetlerine olanak sağlayan düzenlemeleri, üye işyeri uygulaması yapan kuruluşların POS uygulamalarında uymaları gereken güvenlik standartlarına ilişkin hükümleri ve yürütmeye ilişkin son hükümleri (m. 27-30), kapsamaktadır.

Yönetmeliğin tam metni ekte yer almaktadır.

4. Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik

01 Kasım 2006 tarih ve 26333 sayılı resmi gazetede yayınlanan bu yönetmelik, bankaların kuracakları iç kontrol, iç denetim ve risk yönetim sistemlerine ve bunların işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemiştir.

Yönetmeliğin 11/5 ve 16/3 maddeleri iç sistemlerin en önemli bileşenini oluşturan bilgi sistemlerinin denetim ve uygulama esaslarını belirleme yetkisini kurula vermiştir. Banka ve kredi kartlarının tümüyle içerisinde yürütüldüğü bilgi sistemlerinin tabi olacağı esaslar da 14 Eylül 2007 tarih ve 26643 sayılı resmi gazetede bir tebliğ olarak yayınlanmıştır.

5. Bağımsız Denetim Kuruluşlarınca Gerçekleştirilecek Banka Bilgi Sistemleri ve Bankacılık Süreçlerinin Denetimi Hakkında Yönetmelik

13.01.2010 tarih ve 27461 sayılı. Resmi Gazetede yayınlanan bu yönetmelikle, bankaların bilgi sistemleri ile bankacılık süreçlerinin, yetkilendirilmiş bağımsız denetim kuruluşları tarafından denetlenmesi ile ilgili usul ve esaslar düzenlenmektedir.

Yönetmeliğin bilgi sistemleri ve bankacılık süreçleri denetimine ilişkin esaslara ilişkin beşinci bölümünün 25. maddesinde denetlenecek bankacılık süreçleri sayılmakta olup, 25/ç ve d fıkralarında alternatif dağıtım kanalları ile banka ve kredi kartları süreçlerine, 39. maddesinde de bu hizmetlerin dış kaynak kullanımı yöntemiyle verilmesi halinde denetimin planlanması hususlarına yer verilmektedir.

Bağımsız denetim kuruluşlarından alınacak bankacılık bilgi sistemleri denetimi kapsamında banka ve kredi kartları ile ATM, POS gibi terminallerin operasyonel süreçleri bu yönetmelik kapsamında denetlenecek ve sonuçları raporlanacaktır.

Bankacılık süreçleri denetimi

m.25 -

...

ç) *“Alternatif Dağıtım Kanalları Süreci: Elektronik bankacılık/alternatif dağıtım kanalları ile ilgili yetkilendirme, kimlik doğrulama, muhasebeleştirme ve diğer süreç kontrolleri,*

d) *Banka ve Kredi Kartları Süreci: Banka ve kredi kartı başvuru değerlendirme, limit tahsisi, kart basım ve dağıtım işlemleri, üye işyeri ve POS işlemleri, kartların kullanımı ve hediye puanı gibi uygulamalara ilişkin kontroller, takip hesaplarına aktarım süreci ve karşılık hesaplamaları, yaşlandırma raporlarının hazırlanması ve yeniden yapılandırma işlemleri, banka ile kart merkezi mutabakatları gibi mutabakat kontrolleri, işlemlerin muhasebeleştirilmesi ve diğer süreç kontrolleri,*

Destek hizmeti kuruluşunun denetlenmesi

m.39 - (1) *Denetçi, denetlenenin dış kaynak kullanımı ile gerçekleştirdiği hizmetlerin bilgi sistemlerini ve bankacılık süreçlerini nasıl etkilediğini göz önünde bulundurur, denetimini buna göre planlar ve etkin bir denetim yaklaşımı geliştirir.*

(2) Denetçi, destek hizmeti kuruluşunun, sunduğu hizmete ilişkin sahip olduğu, güncelliğini yitirmemiş denetim raporu, sertifika gibi belgelerden bu Yönetmeliğin 37 nci maddesi kapsamında faydalanabilir.”

6. Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik

Gerek kart çıkaran gerekse üye işyeri anlaşması yapan bankalar bazen operasyonel iş yükünden kurtulmak, bazen işin gerektirdiği ağır yatırım harcamalarından kurtulmak, bazen işgücü maliyetlerini düşürmek gibi nedenlerle kart işlemleri konusunda dışarıdan hizmet almayı tercih edebilirler. Ancak bu hizmetin dışarıdan alınıyor olması, bu hizmetlerin denetimi ve yürütülmesi konusunda getirilmiş kurallar ve denetimlerin dışında kalma sonucunu doğurmamaktadır. Hizmete bir bütün olarak bakan BDDK, bu hizmetlerin alınması sırasında uyulacak kuralları da belirleyerek, denetim boşluğu oluşmasına izin vermemiştir.

İlk olarak 1/11/2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “Bankaların Destek Hizmeti Almalarına ve Bu Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesine İlişkin Yönetmelik” ile yapılan düzenleme, 5 Kasım 2011 tarih ve 28106 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik” ile son şeklini almıştır.

Yönetmeliğin kart işlemlerini doğrudan ilgilendiren hükümleri destek hizmetine ilişkin sınırlamalar konusundaki 4. Madde içerisinde yer almaktadır. Bu hükümler çerçevesinde bankalar kart işlemleri konusunda, kredi tahsisi, limit tespiti gibi hizmetleri dışarıdan alamayacak, ancak, geciken ödemelerin takibi, hesaba ilişkin bilgi verilmesi, kişisel bilgilerin güncellenmesi, hizmetlerini doğrudan destek hizmeti kuruluşu aracılığıyla verebilecekler, kredi kartlarının iptali, kapatılması, aktivasyonu, limit artışı ya da azalışı konusundaki talepleri ise, destek hizmeti kuruluşu aracılığıyla çalışan çağrı merkezi üzerinden yönetebileceklerdir.

Kredi kartlarının pazarlanması konusunda da destek hizmeti alınabilecektir.

Destek hizmetine ilişkin sınırlamalar

m 4 - ...

(5) Bankalarca, hatırlatma aramaları, teknik destek ve yardım masası, gecikmiş borç bildirimleri, müşteriye hesap bilgilerinin verilmesi, müşterilerin kişisel bilgilerinin güncellenmesi hizmetleri ile kredi kartı iptali, kapatılması, aktivasyonu, limit artış ya da azalışı ile bankacılık faaliyetlerine ilişkin müşteri taleplerinin bankaya aktarılması hususlarında çağrı merkezi hizmeti alınabilir.

...

(7) (Değişik: RG-29/1/2013-28543) Başka şirket bünyesinde istihdam edilmekle birlikte bankada geçici veya sürekli olarak çalışan personel aracılığıyla yapılanlar hariç olmak üzere, destek hizmeti kuruluşlarından sağlanacak pazarlama faaliyeti mevduat veya katılım fonu kabulü hariç bireysel nitelikli ürün ve hizmetlerin ve kredi kartlarının pazarlanması ile sınırlıdır. Bankalarca mevduat veya katılım fonu kabulü dışındaki faaliyetlerinden herhangi birinin pazarlanması konusunda destek hizmeti alınması durumunda, pazarlama faaliyetleri münhasıran ikinci el satış yapan yerler hariç olmak üzere oto bayilerinde, emlak ofislerinde,

çağrı merkezleri kullanılarak, şube içerisinde hizmet sunularak veya internet, televizyon, telefon, elektronik hizmet birimleri ve mevzuat ile izin verilen diğer dağıtım kanalları yoluyla gerçekleştirilebilir. Pazarlama hizmeti alımına ilişkin olarak ilgili diğer mevzuatta yer alan usul ve esaslar saklıdır.

C) Tebliğler

1. Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğleri

Banka ve kredi kartlarının uygulamalarında bazı işlem türleri, maliye tarafından özel düzenlemelere ve tanımlamalara tabi tutulmuştur. Bu tebliğler, maliyenin vergi kayıplarını önleme kaygısıyla, bu tür işlemlerin standart kayıt düzenleri içine alınması ihtiyacından doğmuştur. Bu konuda üç özel tebliğ dikkat çekmektedir. Birincisi hekimlerin muayenahanelerinde POS cihazı kullanımı usullerine ilişkin, ikincisi POS cihazları üzerinden yapılan GSM kontör satışları hakkında, üçüncüsü de bedeli kredi kartı kullanılmak suretiyle ödenen taşımacılıkta belge düzeni hakkındadır.

a) Hekimlerin POS kullanımına ilişkin tebliğ

Maliye Bakanlığı 05 Ocak 2008 Tarih ve 26747 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 379 sayılı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinin 2. maddesinde, serbest meslek faaliyeti icra eden hekimlerin (dış hekimleri ile veteriner hekimler dahil), iş yerlerinde bu Tebliğde belirtilen özellikleri haiz kredi kartı okuyucularından (POS) bulundurmaları ve kredi kartı ile yapılan ödemelerde bu cihazları kullanmaları zorunluluğunu getirmiş ve bu cihazlarla düzenlenecek POS fişlerinin, anılan mükelleflerce yürütülen serbest meslek faaliyetlerinde Vergi Usul Kanunu uyarınca düzenlenmiş “serbest meslek makbuzu” olarak kabul edilmesini uygun görmüştür. Bu tebliğle POS’ların ve bu POS’larda üretilecek sliplerin özellikleri açıklanmaktadır.

b) POS cihazları üzerinden kontör satışlarına ilişkin ve nihai tüketicilere elektronik ortamda kredi kartıyla yapılan kontör satışlarında belge düzenine ilişkin tebliğ

30.5.2008 tarih ve 26891 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 382 sayılı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde, GSM veya sabit telefon operatörleri ile herhangi bir bayilik ilişkisi bulunmayan işyerlerinde, bankalara ait kredi kartı okuyucuları (POS cihazları) kullanılmak suretiyle söz konusu operatörlerin nam ve hesabına yapılan ön ödemeli telefon hatlarına ait kontör satışlarında

a) Kullanılan POS’ların standartlara uygunluğu,

b) Düzenlenecek sliplerin formatı,

c) İşlemlerin tabi olacağı belge, kayıt ve raporlama sistemi,

aynı tebliğin 4. maddesinde de telefon veya internet üzerinden iletilen talepler üzerine, kart sahibinin hattına otomatik olarak yüklenmesi ve bedelinin elektronik ortamda kredi kartı kullanılarak tahsil edilmesi suretiyle yapılan satışlarda uyulacak belge düzeni, açıklanmıştır.

c) Bedeli kredi kartı kullanılmak suretiyle ödenen taşımacılıkta belge düzeni:

01 Ağustos 2008 Tarihli 26954 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmış olan 385 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinin 1. maddesi, “Bedeli Kredi Kartı Kullanılmak Suretiyle Ödenen Taşımacılıkta Belge Düzeni” başlığı altında, şifreleme veya doğrulama gerektirmeden kullanılacak ön ödemeli kartlar da dahil, kredi kartları kullanılmak suretiyle yapılan ulaşım harcamalarının güvenli bir şekilde nasıl raporlanacağı ve muhasebeleştirileceği hususunu açıklamaktadır.

d) Yeni nesil ödeme kaydedici cihazların kullanılma mecburiyeti ve onaylanmasına dair usul ve esaslar hakkında 426 sıra No’lu genel tebliğ

15.06.2013 tarih ve 28678 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmış bulunan bu tebliğ ile yeni nesil ödeme kaydedici cihazların kullanılma mecburiyeti ve onaylanmalarına ait usul ve esaslar düzenlenmiştir.

Yeni nesil ödeme kaydedici cihazlar, temel olarak basit/bilgisayar bağlantılı ve EFT-POS özelliği olan cihazlar olarak iki gruba ayrılmış, ayrıca akaryakıt pompalarına bağlanan, sinema giriş bileti ve yolcu taşıma bileti düzenleyen ödeme kaydedici cihazlar da tebliğ kapsamına alınmıştır.

Yeni nesil ödeme kaydedici cihazların kullanılmasına başlanması hususunda kademeli bir geçiş öngörülmüş, seyyar EFT-POS cihazı kullananların ve yol kenarı otopark hizmeti veren mükelleflerin 1.7.2013 tarihinden itibaren⁵ yeni nesil ödeme kaydedici cihazları kullanmaya mecbur oldukları, basit/bilgisayar bağlantılı yeni nesil ödeme cihazları kullanmak zorunda olan mükelleflerin bu mecburiyetlerinin 1.1.2016 tarihinde başlayacağı fakat istemeleri halinde daha önce de yeni nesil ödeme cihazlarına geçebilecekleri belirtilmiştir.

Yeni nesil ödeme kaydedici cihazların ithalatçı veya üreticileri tarafından onaylatılma mecburiyetlerinin nasıl başlatılacağı ve inceleme ve onaylamaya yetkili kurumların kimler olduğu, onaylama sırasında göz önünde bulundurulacak kriterler ve dokümanlar, test edilecek fonksiyonlar gösterilmiş, yeni nesil ödeme kaydedici cihazı edinen mükelleflerin bu cihazları vergi dairelerine kayıt ettirme süreleri belirtilmiştir.

2. Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında 3100 sayılı Kanunla ilgili Tebliğler

15/12/1984 tarih ve 18606 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmış bulunan 3100 sayılı “Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun” ile ilgili olarak yayımlanmış bulunan 1 Seri No.lu Genel Tebliğde, ödeme kaydedici cihazların donanımsal özellikleri ve bu cihazların onayına ilişkin işlemler; 31 Seri No’lu Genel Tebliğde de bilgisayar bağlantılı sistemlerde aranacak teknik ve fonksiyonel özellikler belirlenmiştir.

⁵ 29.06.2013/28692-427 sayılı tebliğ ile 1.10.2013 tarihine uzatılmıştır.

Bu tebliğler çerçevesinde işlemler, POS cihazları tarafından ödemelerin alınması ve kısaca "yazar kasa" diye anılan ödeme kaydedici cihaz tarafından da Vergi Usul Kanununa uygun fatura veya satış fişi yazılması işlemi gerçekleştiriliyordu. Bir satış işlemi için iki ayrı sistem çalışıyordu. 11/04/2012 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 69 sayılı tebliğ ile iki sistemin birbirinden ayrı çalışmasına son verilmiş, POS ve yazar kasa sisteminin birleştirildiği yeni tür sistemlere "yeni nesil ödeme kaydedici cihaz" adı verilerek entegrasyon sağlanmıştır. Özellikle hizmet sektöründe sık kullanılan mobil POS'lar yerine dahi, POS özellikli yazar kasa kullanılması öngörülmüştür.

6.6.2012 tarihinde yayınlanan 70 sayılı tebliğ ile de uygulama takvimine son şekli verilmiş, eski tip cihazların 31.12.2013 tarihine kadar onaylanmasına devam edileceği, 2015 yıl sonuna kadar bu tür cihazların kullanılabileceği ve satılabileceği, ancak 1.1.2014 tarihinden sonra değiştirilmesi gereken cihazların yeni nesil cihaz olması gerektiği kararlaştırılmıştır. Cihazların maliyeye doğrudan bilgi transferi yapması ve maliyenin de bu cihazlara doğrudan erişim imkanı olması cihazlarda aranan özelliklerden sayılmıştır.

a) 69 Seri No'lu Katma Değer Vergisi mükelleflerinin ödeme kaydedici cihazları kullanmaları mecburiyeti hakkında kanunla ilgili genel tebliği

...

1.Yeni Nesil Ödeme Kaydedici Cihazlar

...

c) EFT-POS özelliği olan ve Maliye Bakanlığınca onaylanmış bulunan ödeme kaydedici cihazlardan, Ödeme Kartları Endüstrisi PIN İşlem Güvenliği Standartlarına göre (2) ve üstü seviye uygunluk belgesi alınmış olanlar, bu belgelerin ibraz edilmesi şartıyla Maliye Bakanlığınca onaylanmış yeni nesil ödeme kaydedici cihaz olarak kabul edilir.

d) Yeni nesil ödeme kaydedici cihazlar, Gelir İdaresi Başkanlığınca belirlenecek kıstaslara göre, anlık ya da dönemsel olarak, elektronik yolla Gelir İdaresi Başkanlığı Bilgi İşlem Merkezine veri gönderebilecek ve Gelir İdaresi Başkanlığınca da erişilebilecek özellikleri taşıyacaktır.

e) Yeni nesil ödeme kaydedici cihazlarda mali hafıza, cihaz şasisine, şasi tahrip edilmedikçe çıkartılamayacak tarzda korumalı olarak sabitlenmiş olacak, hiçbir şekilde değiştirme veya çıkarılma gibi bir işleme tabi tutulmayacaktır. Mali hafızaların arızalanması halinde, yeni mali hafıza aynı şekilde korumalı olarak cihaza sabitlenecektir. Kullanılmış cihazların el değiştirmesinde de mali hafıza değişimi olmayacak, ödeme kaydedici cihaz servisi nezdinde gerçekleştirilecek devir sırasında satıcıya ait mali hafıza raporunun ilgili vergi dairesine gönderilmesi suretiyle işlem tamamlanacak, alıcı mükellef satıcının bıraktığı yerden mali hafıza kaydına devam edecektir.

2. Önceki Mevzuata Uygun Olarak Onaylanmış Ödeme Kaydedici Cihazların Durumu

Yeni nesil ödeme kaydedici cihazların kullanılmasına ilişkin kademeli bir geçiş öngörülmektedir.

3. Diğer Hususlar

a) Faaliyetlerinde seyyar EFT-POS cihazı kullanan mükellefler 1/1/2013 tarihinden itibaren bu cihazlar yerine EFT-POS özelliği olan yeni nesil ödeme kaydedici cihaz kullanmak zorundadırlar.

b) Yol kenarı otopark hizmeti veren mükellefler, faaliyetlerinde 1/1/2013 tarihinden itibaren EFT-POS özelliği olan yeni nesil ödeme kaydedici cihaz kullanmak zorundadırlar.

b) 70 Seri No'lu Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliği

...

2. Önceki Mevzuata Uygun Olarak Onaylanmış Ödeme Kaydedici Cihazların Durumu

Yeni nesil ödeme kaydedici cihazların kullanılmasına ilişkin kademeli bir geçiş öngörülmektedir. Buna göre;

a) Üretici veya ithalatçı firmalar tarafından 3100 sayılı Kanunla ilgili önceki mevzuata göre üretmek üzere geliştirilen ödeme kaydedici cihaz modelleri 31/12/2013 tarihine kadar onaylanabilecektir.

b) Önceki mevzuata istinaden onaylanan ödeme kaydedici cihazlar, 31/12/2015 tarihine kadar satılabilecektir.

c) Mükellefler ellerindeki önceki mevzuat hükümlerine tâbi ödeme kaydedici cihazlarını, 31/12/2015 tarihini geçmemek üzere mali hafızaları doluncaya kadar kullanabileceklerdir.

ç) 1/1/2014 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, mali hafızaları dolan ödeme kaydedici cihazlara, yeni malî hafıza takılmayacak ve cihaz 15/5/2004 tarihli ve 25463 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 60 Seri Nolu Genel Tebliğin dördüncü bölümünde yapılan açıklamalar çerçevesinde hurdaya ayrılacaktır. Cihazı hurdaya ayrılan mükellefler yeni nesil ödeme kaydedici cihazları almak suretiyle kanuni yükümlülüklerini yerine getirebileceklerdir.

3. Diğer Hususlar

a) 3100 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatına göre ödeme kaydedici cihaz kullanmak zorunda olan mükelleflerden, faaliyetlerinde seyyar EFT-POS cihazı kullananlar 1/7/2013 tarihinden itibaren bu cihazlar yerine EFT-POS özelliği olan yeni nesil ödeme kaydedici cihaz kullanmak zorundadırlar.

b) Yol kenarı otopark hizmeti veren mükellefler, faaliyetlerinde 1/7/2013 tarihinden itibaren EFT-POS özelliği olan yeni nesil ödeme kaydedici cihaz kullanmak zorundadırlar.”

3. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Tebliğleri

a) Bankalarda bilgi sistemleri yönetiminde esas alınacak ilkelere ilişkin tebliğ

1/11/2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların İç Kontrol ve Risk Yönetim Sistemlerine İlişkin Yönetmeliğin 11 inci maddesinin beşinci fıkrası ile 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca düzenlenerek, 14 Eylül 2007 tarih ve 26643 sayılı resmi gazetede yayınlanan bu tebliğ ile bankaların, faaliyetlerinin ifasında kullandıkları bilgi sistemlerinin yönetiminde esas alınacak asgari usul ve esaslar düzenlenmiştir.

Gerek standart bankacılık işlemleri gerekse kartlı işlemler günümüzde yoğun bilgi işlem sistemleri üzerinde yürütülmekte olduğundan, bu hizmetlerin aksamaması ve hizmetlerde güvenliğin en üst düzeyde tutulabilmesi için bu sistemlerin yönetim ve denetimi herkes için son derece önemli hale gelmiştir.

Tebliğ, bilgi sistemleri üzerindeki risk yönetimi ve kontrol mekanizmalarının detaylı tanımlarını yaparken, 16. maddesinde, müşterilerin de riskler konusunda uyarılması gerektiğini vurgular, aynı zamanda müşteri şikayetlerini karşılayacak bir yapının da oluşturulmasını öngörür.

“m.16 - (1) Banka tarafından sunulan elektronik bankacılık/alternatif dağıtım kanalları (internet, telefon, televizyon, WAP/GPRS, Kiosk, ATM vb.) hizmetlerinden yararlanacak müşteriler; hizmetlere ilişkin şartlar, riskler ve istisnâî durumlarla ilgili olarak açık bir şekilde bilgilendirilir. Buna ek olarak bankanın söz konusu hizmetlere ilişkin risklerin etkisini azaltmaya yönelik benimsediği güvenlik prensipleri ve bu risklerden korunmak için kullanılması gereken yöntemler müşterinin dikkatine sunulur.

(2) Bilgi sistemlerinden ve bunlara dayalı olarak verilen hizmetlerden dolayı müşterilerin yaşayabileceği sorunların takip edilebileceği ve müşterilerin şikâyetlerini ulaştırmalarına imkân tanıyacak mekanizmalar oluşturulur. Ulaşan şikâyet ve uyarılar değerlendirilerek, banka itibarını zedeleyici aksaklıkları giderici çalışmalar yapılır.”

Bu hüküm gereğince kart çıkaran kuruluşların kart hamillerini, kartlarını ATM’lerde kullanırken karşılaşılabilecekleri riskler yahut kart bilgileri ile internet üzerinden işlem yapmanın riskleri konusunda yeter derecede bilgilendirme zorunlulukları bulunmaktadır. Tebliğin üçüncü kısmı özellik arz eden işlemlere tahsis edilmiş olup, ilk bölümü internet bankacılığı işlemlerinin güvenliği ve standartlarına ayrılmıştır. İkinci bölüm ise ATM’lere ayrılmıştır.

Tebliğin ATM işlemlerine ayrılmış olan 32. maddesi 10 fıkra halinde ATM’lerin güvenliğini düzenleme konusunu işlemektedir.

ATM'lerde işlem güvenliği için müşterinin kimliğinin doğrulanmasında, birbirinden bağımsız en az iki bileşenin kullanılması, öngörülmektedir.

Bu iki bileşen; müşterinin “bildiği”, müşterinin “sahip olduğu” veya müşterinin “biyometrik bir karakteristiği olan” unsur sınıflarından farklı ikisine ait olmak üzere seçilecektir. Müşterinin “bildiği” unsur olarak PIN bilgisi, gibi bileşenler, “sahip olduğu” unsur olarak ATM kartı gibi bileşenler, biyometrik karakteristiği olan unsurlar arasında ise el ayası, parmak izi yahut iris taraması kullanılabilir. Bileşenler tamamen müşterinin şahsına özgü olmalı ve bunlar sunulmadan kimlik doğrulama gerçekleştirilememeli, hizmetlere erişim sağlanamamalıdır.

Ancak bu kural, ATM'lerde kartsız dahi işlem yapabilme olanağı bulunduğundan sorun yaratmış, o nedenle, kurul tarafından 5.2.2009 tarihinde bir genelge (2009/1) yayınlarak, gişeden işlem yapılması halinde kimlik tespiti ne derece yapılıyorsa ATM'de yapılan işlemlerde de aynı derecede kimlik tespiti yapılmasının uygun olacağı, kimlik tespiti yapılması zorunlu hallerde ise tebliğin 32. maddesinin 5. fıkrası gereğince kimlik denetimi yapılması gerektiği görüşüyle, özellikle para yatırımlarda kimlik doğrulamada iki ayrı unsurun mutlaka aranmayabileceği yönünde, banka tercihine bağlı olarak esneklik getirilmiş, ancak her zaman kimlik tespiti yapılarak gerçekleştirilen ödeme işlemlerinde müşterinin bildiği ve sahip olduğu iki ayrı bileşenin kullanılması yöntemleriyle kimlik doğrulamasına devam edilmesi gerektiği yeniden vurgulanmıştır.

Bu durumda, bankaların ATM'lerde kartsız yaptırdıkları ödeme işlemlerinde eğer şifre dışında kart hamilinin el ayasının veya parmak izinin okunması yöntemlerinden biri de kullanılıyorsa tebliğin aradığı şartlar yerine getiriliyor demektir, ancak sadece şifre ve cep telefonuna gönderilen bir şifre veya onay kullanılıyorsa kart hamilinin sadece bildiği unsurlar üzerinden yürütüldüğü için genelge ve ilgili tebliğ karşısında yetersiz kalacaktır. Bir başka husus da el veya parmak ucu taraması ile işlem yapılırken, taranan organ sahip olunan unsur yerine kullanılırken, T.C. Kimlik numarasının kart hamilinin bildiği unsur olarak kullanılmasıdır. Kart hamilinin bildiği unsurun temel özelliği, yalnızca kart hamili tarafından bilinen bir bilgi olmasıdır. T.C. kimlik numarası gibi kamuya açık ve pek çok kişi tarafından bilinen bir bilginin “müşterinin bildiği unsur” yerine kullanılması mümkün olmamalıdır.

4. Sermaye Piyasası Kurulu Tebliğleri

Seri VIII NO: 54 Tebliği

Halka açık kartlı işlem kuruluşlarının halka açıklığının önemli bir sonucu, kamuyu bilgilendirme yükümlülükleridir. Sermaye Piyasası Kanununun 15. maddesi

“...Sermaye piyasası araçlarının değerini, fiyatını veya yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek nitelikteki bilgi, olay ve gelişmeler, ihraççılarca veya ilgili taraflarca kamuya açıklanır ...”

hükmü ile bilgilendirme zorunluluğunu getirmiştir.

Seri: VIII, No: 54 Özel durumların kamuya açıklanmasına ilişkin esaslar tebliğinin
2. maddesi ise

“Bir borsada işlem gören sermaye piyasası araçlarının değerini ve yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek veya haklarını kullanmalarına yönelik önemli olay ve gelişmelerde kamuya açıklanacak özel durumlar ile bunların açıklanma esasları bu Tebliğ hükümlerine tabidir.”

ifadesiyle bu zorunluluğun yerine getirilmesindeki usule ilişkin düzenlemeleri yapmıştır.

BÖLÜM IV

TARAFLAR

A) Kart Çıkaran Kuruluş (Issuer)

Müşterilerine bir sözleşmeye dayanarak kredi kartı veren ticari müesseseyi ifade eder. Kredi kartı veren müesseseler genellikle bankalardır ve işlemlerini de bankacılık hukuku çerçevesinde yürütürler. Ancak kredi kartı asıl olarak bir bankacılık işlemi değildir. Tümüyle şahıslar arasındaki bir kredi ilişkisidir. Bu nedenle tamamen kredi kartı işlemi yapmak üzere kurulmuş ticari müesseseler olabileceği gibi mevcut ticari müesseselerden de kredi kartı işlemlerini bir ürün olarak kullananlar olabilir. Nitekim ülkemizde de bankalar arasında kredi kartı uygulamaları yaygınlaşmadan bu alana girmiş ve ciddi işlem hacimlerine ulaşmış kurumlar bulunmakta idi. Konu bankacılık sektöründe popüler bir ürün haline geldikten sonra bu konuda düzenlemeler yapılmak gerektiğinde, daima bu kurumlar da göz önünde bulundurulmuş ve banka olmasalar dahi münhasıran bu konuda faaliyet gösteren kuruluşlar düzenlemelere dâhil edilmişlerdir. 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda da kart ihraç eden kuruluşlar "Kart Çıkaran Kuruluş" adıyla ifade edilerek, bu kuruluşlar "Banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz bankalar ile diğer kuruluşları" şeklinde ifade edilmiştir (m.3/9).

Kart çıkaran kuruluş olabilmek 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununda izne tabi bir faaliyet haline getirilmiştir. Bu kanunun 4. maddesine göre kart ihraç edebilmek Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun iznine bağlanmıştır.

Bu maddeye göre kart ihraç edecek kuruluşların;

Anonim şirket şeklinde kurulması,

Kurucularının; gerekli malî güç ve itibara sahip bulunması, işin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olması ve banka ortaklarında aranan diğer nitelikleri haiz olması,

Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması, tüzel kişi kurucuların yönetim ve denetimine sahip gerçek kişilerin kim olduğunun belgelenmesi,

Nakden ve her türlü muvazaadan arî olarak ödenmiş olan sermayesinin altı milyon Türk Lirasından az olmaması,

Ana sözleşmesinin bu Kanun hükümlerine uygun olması,

Bu Kanun kapsamındaki işlemleri gerçekleştirebilecek yönetim, yeterli personel ve teknik donanımına sahip olması, şikâyet ve itirazlarla ilgili birimleri oluşturması,

(d) bendinde belirtilen sermayenin yüzde beşi tutarındaki sisteme giriş payının Kurum hesabına yatırıldığına dair belgenin ibraz edilmesi, şarttır,

Görüldüğü gibi, kart ihraç edecek kuruluşların, bir banka veya borsa aracı kurumu gibi ciddi bir

kuruluş prosedürü bulunmaktadır. Bu sıkı kurallarla amaçlananın, tüketim harcamaları içerisinde ödeme aracı olarak giderek önem kazanan kredi kartlarının, kredili özelliği nedeniyle, gerek kart hamillerini ödenemez borçlarla yüz yüze bırakmayacak bir kontrollü yapı oluşturmak, gerekse kredileri finanse eden kuruluşların, alacaklarını tahsil edememe riskleri nedeniyle likidite sıkıntısına düşmelerini önlemek gibi, hem bireyleri hem kart çıkaran kuruluşları korumak olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca kart çıkaran kuruluşların, müşteri ve işlem sayılarının çokluğu nedeniyle, ortaya çıkabilecek çok sayıda müşteri şikayeti ile baş edebilmesi için gerekli uzman personel ve teknik altyapıyı oluşturmaları konusunda mecbur tutulmaları da yine tüketicileri korumaya dönük çabaların bir ürünü olarak görülmektedir. Gerçekten kart sistemine girmiş en küçük ölçekli bir bankanın bile günlük işlem adedinin binleri geçtiğini göz önüne alırsak bu işi daha büyük boyutlarda yürüten kurumlarda, portföy büyüklüğüne göre, yüz binlerce hatta milyonlarca işlem olduğunu varsaymak gerçekçi bir kabuldür. Bu işlemlerin her biri bir alışveriş veya para çekme işlemi olup, bu işlemlerin kart hamillerince en küçük bir kuşku veya mutabakatsızlık durumunda kolayca sorgulanabilir olması gerekir. Ayrıca gerçekleşmeyen işlemlerin nedeni ve akıbetini öğrenmek veya işlemlerle ilgili olmayan çok değişik sorgulama ihtiyaçları olacaktır. Tüm bu hizmetlerin müşteriye doğru ve zamanında verilebilmesi sistemin güvenilirliği açısından kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bu hizmetler ise ancak ciddi yatırım harcamaları ile ve çok sayıda personel ve bilgisayar sistemlerinin kesintisiz çalışması ile mümkün olabilmektedir. Yasa kart çıkaracak kuruluşları hizmetin asgari kalite standartları konusunda uyarmaktadır.

Kuruldan izin almış olmak kart çıkarmak için yeterli değildir. Bu izin dışında, çıkarılacak olan kartın başka bir kartlı sistem kuruluşunun markasını taşıması halinde bu kuruluş ile aralarında bir lisans sözleşmesi olması da gerekmektedir. Eğer kuruluş kendi adına bir kart çıkaracaksa ki bu tür kartlar “özel markalı kartlar” (private label) olarak anılmakta olup, bu kart sisteminin tüm standart ve altyapı kurulumlarını kendi oluşturmak zorundadır.

İzinler ve lisansları takiben altyapıyı da hazırlamış olan kart çıkaracak kuruluşların bu kartları, potansiyel kart hamilleri ile bir sözleşme imzalamak suretiyle kullanıcılarına teslim etmeleri de ayrı bir zorunluluktur. Sözleşmelerin içeriğine ileride değinilecektir.

B) Kart Hamili (Cardholder)

5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nda kart hamili, “*Banka kartı veya kredi kartı hizmetlerinden yararlanan gerçek veya tüzel kişi*” olarak tanımlanmıştır (m.3/j). Kart hamili bu tanımda malik değil, yararlanan kişi olarak belirtilmiştir.

Kart hamilleri kartların sahibi değil ancak kullanıcısıdır. Kartı veren dilediği zaman kartı geri isteme hakkını saklı tutar. Kartlar, kart hamilleri adına tanzim edilirler. Kartın üzerinde, manyetik alanlarında veya chip (yonga) üzerinde kart hamilinin adı bulunur. Kredi kartı hamilleri, kartı veren kuruluş nezdinde bir krediye sahiptir. Kart hamili alışveriş yaparken ödeme için kartını ibraz ettiğinde, alışveriş bedelinin kendisi tarafından değil, kartını ibraz ettiği kuruluş tarafından

yapılacağını beyan etmektedir. Ödemeyi kendi yapmamakta, kart aracılığıyla kartı veren kuruluşu borcu ödemekle görevlendirmektedir. Kartın ibrazı, gerçekte kartı veren kuruluşun kredisinin ibrazı anlamını taşımaktadır. Zaten bu nedenle ticarethaneler geleneksel müşteri cari hesaplı satış sistemlerini terk ederek, taksitli veya taksitsiz kredi kartlı ödeme sistemlerine geçmişlerdir. Böylece müşteri istihbaratı, kredi teminatı, alacakların takibi gibi sorunları bankalara devretmişler, satışlarını garantili bir şekilde üye işyeri anlaşması yaptıkları kuruluşlardan tahsil etme yolunu tercih etmişlerdir.

Banka kartlarında ise kurumun itibarı yerine, kişinin mali gücü, kartının bağlı olduğu hesaptaki parasının yeterli olup olmaması söz konusudur.

Kart hamili, gerçek kişi veya şirket kartlarında olduğu gibi, tüzel kişi olabilmektedir.

Tüzel kişilerin kullandığı kredi kartlarına sektörde “Şirket Kartı/Business Card” adı verilmiştir. Gerçek kişiler dışında tüzel kişilikler de yetkili organları ve temsilcileri aracılığıyla önemli ölçüde yatırım ve tüketim harcamaları yapmaktadır. Çok büyük boyutlara varan bu harcamalar için de kredi kartı kullanımı hedeflenmiş ve uluslararası kartlı sistem kuruluşları tarafından “Business Card” ve “Silver Card” adlarıyla metalik gri renkli özel kartlarla kurumlara yönelik uygulamalar başlatılmıştır.

Kuruluşların harcama yapmaya yetkili kişileri, kurum adına yaptıkları harcamaları bu kartlar ile ödemekte, yapılan harcamalar dönemsel hesap ekstreleri ile kuruluşların muhasebe departmanlarına gönderilip bedelleri tahsil edilmektedir. Böylece kuruluş yetkilileri, ödeme yapmak için para taşımak zorunda kalmamakta, kuruluş harcama bedellerini peşin ödemeyip ayda bir defa toptan ödeyerek nakit planlamasını yapabilmekte ayrıca muhasebe departmanları ve yöneticiler, gönderilen hesap ekstreleri aracılığıyla, kimlerin hangi tarihlerde nerelerde ve ne amaçla şirket hesabına harcama yaptıklarını izleyebilmektedir. Bu tür kartlar için hesap dönemleri kart çıkaran kuruluş ile kartı kullanan kurum arasında serbestçe belirlenebilir.

C) Ek Kart Hamili

Kredi kartı hamillerinin kart verilmeden önce kartı veren kuruluş nezdinde krediye layık görülmesi gereklidir. Çünkü kart çıkaran kuruluş kişiye verdiği kart ile yapılacak işlem bedellerini işyerlerine ödemeyi kabul ederken, bilahare bu bedelleri kart hamilinden tahsil edeceğine güvenmektedir. Bu güvence de ancak kişinin kredi değerliliğine sahip olması ile mümkündür. Kişilerin kredi değerliliğine (kredibilite) sahip olabilmeleri, düzenli ve yeterli gelire sahip olmaları yahut yeter derecede servetleri olması ile mümkündür.⁶

⁶ Ancak bazı kişilerin, özellikle üst düzey kamu görevlilerinin, statü itibarıyla borçlarını ödememe şansına sahip olmadıkları düşünüldüğünden bu kişilerin de kredibilitesi olduğu varsayılır ve gelir durumlarının sorgulaması yapılmayabilir.

Ancak kart hamilleri sonuçta sosyal birer varlıktır. Ailesi ve yakınları bulunmaktadır ve bu kişiler zaman zaman kart hamilinin gelirinden harcamalar yapmaktadır. Kredi kartları isme yazılı olduğundan başka kişilerin bu kartları kullanarak kart hamili adına harcama yapma imkânı yoktur. Ancak ödemelerde büyük kolaylık sağlayan bu araçtan kart hamili, yakınlarını yoksun bırakmak istemeyecektir. Bu nedenle kart çıkaran kuruluşlar, kart hamili ile yaptıkları sözleşmelere özel hükümler koyarak, kart hamilinin belirleyeceği kişilere “ek kart” tanzim ederek bu kişilerin de kredi kartları ile harcama yapabilmesine olanak sağlamakta, yapılan işlem bedellerini de asıl kart hamillerinden tahsil etmektedirler. Böylece kart hamilliği sıfatı “ek kart hamili” ve “asıl kart hamili” olmak üzere ikiye ayrılmış bulunmaktadır. Asıl kart hamili hesabına harcama yapan kişilere ek kart hamili denmektedir. Ek kart hamillerinin harcama limiti asıl kart hamili ile aynı olabileceği gibi, kartı çıkaran kuruluşun teknik imkanları elverdiği taktirde, asıl kart sahibinin isteğine uygun olarak daha düşük seviyelerde de tutulabilmektedir.

Ek kart kullandırma, sektörde genel olarak riski yükselten bir unsur olarak değerlendirilir. Bazı bankalar alacaklarını daha güçlü teminat altına almak istediklerinde, ek kart hamillerinin de sözleşmeye imzasını almakta, ek kart hamillerini yaptıkları harcamalardan sorumlu tutmaktadırlar. Bu durumda ek kart hamilleri, yaptığı harcamalar için, asıl kart hamili ile birlikte müşterek borçlu statüsüne geçmektedir. Sözleşmeyi bu şekilde imzalamış olan ek kart hamilinin kendi yaptığı harcamalardan dolayı sorumlu tutulacağı hususunda örnek Yargıtay kararları bulunmaktadır.⁷

Ancak, T.Medeni Kanununun 16. Maddesine göre ek kart kullandırılan küçüklerin, kendi harcamalarından sorumlu tutulabilmesi mümkün görülmemektedir. T.Medeni Kanunu bu yetkiyi küçüklere, kendilerini borç altına sokmayacak işlemler için tanımıştır.

D) Kefil

Kredi kartları sonuç olarak, kartı veren kuruluş ile kart hamili arasındaki bir kredi ilişkisine dayanmaktadır. Bu özelliği iledir ki banka kartlarından ayrılmaktadır. Kredi kartlarının bir kredi temeli üzerine inşa edilmesi doğal olarak teminat sorununu da gündeme getirmektedir. Bankalar, kişilerin durumuna göre teminat aramakta veya aramamaktadır. Kişinin mali durumu bankalar açısından yeterli görülmediğinde sözleşmelere kefil istenebilmektedir. Kefiller sözleşmelere imza koyduklarında en çok ne kadarlık bir borç ile sorumlu olabileceklerini bilmektedirler. Kefillerin sorumluluğu, sözleşmede yazılı bu üst limit ile sınırlıdır. Limitsiz kredi kartı sözleşmesi hukukumuzda yoktur. Ayrıca kefalet sözleşmesi de belirli miktar üzerinden ve kefalet tarihini de gösterecek şekilde yazılı olmak zorundadır. (Türk Borçlar Kanunu MADDE 583-Kefalet sözleşmesi, yazılı şekilde yapılmadıkça ve kefilin sorumlu olacağı azamî miktar ile kefalet tarihi belirtilmedikçe geçerli olmaz) Limitsiz bir sözleşmede kefalet imzasının da anlamı olmayacaktır. Limitsiz olarak imzalanmış bir sözleşmeye limitin sonradan yazılması, ispat edilebildiği takdirde kefaleti geçersiz kılmaktadır.⁸

⁷ 19.H.D. 16.4.2001 8010/2892 “somut olayda ek kart hamili davalı h.kocası diğer davalının borçlarından değil kendi harcamalarından sorumludur”

⁸ 19. H.D. 29.1.2001 6924/665:“...o halde mahkemece davalının sözleşmenin limit kısmının boş olarak imzalandığı ve düzenleme anında geçersiz olduğu iddiasını usulüne uygun delil ile kanıtlamadığı gözetilerek...”.

Kefilin kefalet borcu ile sorumlu tutulabilmesi için, sözleşmeye kefil sıfatıyla imza koymuş olması, sözleşmenin limitinin ve tarihinin belli olması ve TKHK'nun 10. maddesi gereğince de borçluya başvurulmuş olması zorunluluğu vardır (*...tüketici kredisinin teminatı olarak şahsi teminat verildiği hallerde, kredi veren, asıl borçluya başvurmadan, kefilden borcun ifasını isteyemez*).

Bu koruma BKKKK'na da aynen yansıtılmış ve yasanın 6. bölümündeki sözleşme şartlarını düzenleyen 24. maddesinin son fıkrasına, *"Kredi kartı kullanımlarındaki kefalet, Borçlar Kanununda belirtilen adi kefalet hükümlerine tâbidir. Asıl borçluya başvurulup borcun tahsili için tüm yollar denenmeden kefilden borcun ifası istenemez"* hükmü eklenmiştir.

Bu hükmün anlamı, borçlu hiç takip edilmeden ödeme gücü yerinde olduğu ya da asıl borçlu üzerine kefilin de baskı yapmasını sağlamak düşüncesiyle, kolay yolun seçilip doğrudan kefile başvurulmaması, öncelikli olarak asıl borçlunun takip edilmesi gerektiğidir. Asıl borçlunun borcunu ödemekten aciz olduğu icra müdürlüğü tarafından "aciz vesikası"na bağlanmadan kefile rücu edilemeyecektir.

Yönetmelik de bu durumu teyit etmiş,

"Kefil için temerrüt halinin, kart hamilinin borcunun kendisine bildirilmesi ile başlayacağı, Kefaletin 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanununun adi kefalet hükümlerine tabi olduğu ve önce asıl borçluya başvurulup tüm tahsil yolları denenmeden kefilden borcun ifasının istenemeyeceği,

Mevcut sözleşme hükümlerinde kefilin sorumluluğunu artıracak değişikliklerin ve kart limitindeki artışın kefil açısından geçerli olabilmesinin kefilin yazılı onayına bağlı olduğu."

hükümlerinin kredi kartı sözleşmelerinde yer almasını istemiştir (m.17-5/i).

Ayrıca gerek yasanın 24. Maddesi, gerekse Yönetmeliğin 17/1 maddesi, sözleşmenin bir suretinin kefile de verilmesini zorunlu tutmuştur. Kefile verilen nüsha, yargıda kefilin sorumluluğunu belirlemede kullanılacak en önemli delil olacaktır. Mahkemeler kefile verilmiş nüsha ile mahkemeye ibraz edilmiş nüsha arasında fark olduğu taktirde kefilin ibraz ettiği nüshaya itibar edeceklerdir. O nedenle kefile verilen sözleşme nüshasının limit, tarih, imza gibi asli unsurlarının eksik olmaması büyük önem arz etmektedir.

E) Üye İşyeri (Merchant)

Kredi kartlarının hüküm ifade edebilmesi, bu kartların kredisine itibar edecek işyerlerinin varlığına bağlıdır. Bu nedenle kart çıkaran kuruluşların, kartlarını piyasaya sürmeden önce bu kartlarla alışveriş yapılabilecek işyerlerinin de var olması, yani bazı işyerlerinin çıkaracakları kredi kartlarını ödeme aracı olarak kabul etmeleri hususunda hazır olmaları gereklidir. Bir kartın gücü onun tedavül yeteneğinden gelir. En güçlü ödeme aracı şüphesiz nakit paradır. Çünkü bütün işyerlerinde sorgusuz sualsiz ödeme aracı olarak kabul edilir. Kredi kartları ne kadar çok işyerinde ödeme aracı olarak kabul edilirse o kadar makbul, o kadar itibarlı ödeme aracı

olacaklardır. Bu nedenle üye işyerleri kartlı ödeme sistemlerinin en önemli parçasıdır.

Üye işyerleri kartlı ödeme hizmetlerini sunan kuruluşlarla üye işyeri sözleşmesi imzalamak suretiyle sisteme dâhil olurlar. Kart hamilleri ile aralarında herhangi bir sözleşme yoktur. Üye işyerleri yalnızca sözleşmenin diğer tarafı olan kartlı ödeme hizmetlerini sunan kuruluşa karşı yükümlüdür. Ancak 5464 sayılı yasa üye işyerlerine, kredi kartı kabul ettiğini ilan ettiklerinde banka veya kredi kartı ile ödeme taleplerini kabul mecburiyeti getirmiştir (m.17).

Üye işyerleri BKKKK'nun 3/i maddesinde *"Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ile yaptığı sözleşme çerçevesinde kart hamiline mal ve hizmet satmayı veya nakit temin etmeyi kabul eden gerçek veya tüzel kişiyi,"* şeklinde tanımlanmıştır.

Bu tanımda kredi kartı ile nakit avans ödemesi yapan işyerleri de üye işyeri kapsamına alınarak, kartların ikinci fonksiyonu olan, saptanmış kredi limiti içerisinde kalmak kaydıyla, nakit temin fonksiyonu da üye işyeri faaliyetleri arasına alınmıştır. Nakit temin eden üye işyerlerinin esas olarak bankalar olduğu dikkate alınırsa, bankalar da gerek ATM'leri gerekse gişeleri aracılığıyla nakit satan işyerleri olarak kabul edilecektir. Bankaların üye işyeri özelliği vurgulandığında, üye işyeri niteliği kazanabilmek için gereken üye işyeri sözleşmesinin bulunmadığı düşünülebilirse de, lisans anlaşmalarının bu konuda yeterli hükümleri kapsadığı, o nedenle lisans anlaşmalarının üye işyeri sözleşmesi olarak kabul edilebileceği söylenebilir. Bankalar, kart da ihraç edebilen özel işyerleri durumundadır.

F) Üye İşyeri Anlaşması Yapan Kuruluş

Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşları 5464 sayılı yasa, *"Banka kartı veya kredi kartı kabulünü sağlamak amacıyla işyerleriyle anlaşma yapan bankalar ya da kuruluşları"* şeklinde tanımlamış ve 21, 22 ve 23. maddelerinde bu kuruluşların sorumluluklarını belirtmiştir.

Banka kartları sektöründe yer alan kartlı ödeme hizmetlerini sunan kuruluşların sunduğu iki ana hizmet vardır. Biri kart ihracı diğeri de üye işyeri anlaşması yapmak suretiyle kartların tedavül edeceği pazarı oluşturmaktır. Başlangıçta kart çıkaran kuruluş ile işyeri anlaşması yapan kuruluşlar aynı idi. İki fonksiyon bir arada yürütülmezse, kartların piyasada bir işlevi olmazdı.

Günümüzde ise sektörün global ölçekte büyümüş olması, ödemeler sistemi içerisinde büyük yer alması, çok sayıda banka ve kuruluşun bu faaliyetleri yürütüyor olması, bu iki fonksiyonun birlikte olması zorunluluğunu ortadan kaldırmıştır. Bugün bir kuruluş yalnızca kart çıkaran kuruluş olmakla yetinebilir, çünkü piyasada kartların kabul edileceği milyonlarca işyeri hazır. Eğer bugün bir kart çıkaran kuruluş, üye işyeri anlaşmaları da yapmak istiyorsa bunun nedeni, işyeri anlaşmaları ile elde edeceği komisyonlar ve diğer banka kartlarının kullanımına bağlı olarak elde edeceği nakit fon akımları ya da diğer bankacılık ürünleri için çapraz satış olanakları yaratmaktır.

Bu kuruluşların asıl fonksiyonu, üye işyerlerinde kartlı işlemlerin hızlı ve güvenli bir şekilde gerçekleşmesi için gereken teknik altyapıyı ve gerekli donanımı sağlamak, kartlarla yapılan

alışverişlerin bedellerini üye işyerine, sözleşmede belirtilen kurallar çerçevesinde ödemektir. Üye işyeri anlaşması yapan kuruluş bu ödemelerde iki kaynağı kullanacaktır: Birincisi, kendi verdiği kartlarla işlem yapılmışsa bunların bedellerini kendi kaynaklarından ödeyecek ve işlem bedellerini kart hamillerinin hesaplarına borç yazacaktır. İkincisi, başka banka veya kuruluşlarca verilmiş kartlar kullanılmışsa bu işlemlerin bedellerini de üye işyerine ödeyecek ancak tutarlarını diğer kuruluşlardan takas kuruluşları aracılığıyla tahsil edecektir. Yani diğer kuruluşlarca verilmiş kartlarla yapılan işlemleri fonlamayacaktır. Diğer kuruluşların kartlarına ait bedellerin mümkün olduğunca erken tahsil edilmesi, bu kuruluşların verimliliğine büyük ölçüde etki etmektedir. Daha ötesi, bu kuruluşlar diğer kuruluşlarca verilmiş kartlarla yapılan işlemleri kartı veren kuruluşlara ibraz edip bedellerini talep etme konusunda da özgür değillerdir. İbraz müddeti uluslar arası kurallarla belirlenmiş olup hak düşürücü bir süre olarak uygulanmaktadır. Bu süre geçtiğinde, işlemlerin karşı kuruluşlar tarafından reddedilmesi söz konusu olabilmektedir.

Diğer kuruluşların kartlarıyla yapılan alışveriş bedellerinin işyerine ödenmesi, bu bedellerin kartları veren kuruluşlardan tahsil edilebilme şartına bağlı değildir. Bu nedenle de üye işyeri anlaşması yapmış olan kuruluşlar, diğer kart yayımcısı kuruluşlar yönünden de bir teminata muhtaç olup, bu teminat kendilerine lisansör kuruluşlar tarafından sağlanmaktadır. Hatta bu teminat nedeniyle lisansör kuruluşlar da lisans verdikleri kuruluşlardan takas riskleri için teminat talep etmektedirler.

BÖLÜM V

BELGELER

A) Kredi Kartı

Kredi kartı, bir alışveriş bedelinin nakit yerine, bağlı olduğu bir kredi hesabından ödenmesine aracılık eden ya da bağlı olduğu kredi hesabından, limiti içerisinde kalmak kaydıyla nakit avans ödenmesini sağlayan bir kredili ödeme aracıdır. 5464 sayılı BKKKK'nun 3/e maddesi kredi kartlarını *"Nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kartı veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarasını,"* şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımla klasik plastik kart şeklindeki kredi kartları yanında, esasen sanal ortamlarda kart hesabının kullanılmasını sağlayan kod numaraları da kredi kartı olarak kabul edilmiştir. Sektörün yaygın ifade şekliyle "sanal kartlar" yasada yerini almıştır.

Şekil 1- Kredi kartı ön yüzü

Şekil 2- Kredi kartı arka yüzü

Kredi kartları sisteme adını vermiş olan plastik kartlardır. Boyutları yaklaşık olarak 8,5x5,5 cm olan bu kartlar, üzerinde kredi ve kart hamili bilgilerini taşıyan üç ayrı alana sahiptir. Bu alanları kısaca tanıtalım:

Ön yüzde kabartma bilgiler alanı: Kartın ön yüzünde kart numarası, Kartın son kullanım tarihi ve kart hamilinin adı yer almaktadır.

Kart numarası kartın hangi banka veya kuruluş tarafından çıkarıldığını, hangi sınıf veya hangi programa dahil bir kart olduğunu belirten 13-19 karakterlik bir sayıdır. Prensipte olarak her bir kartın numarası ayrıdır. Ancak bazı kurumlar ek kartlara asıl kart numarasını verebilmektedir.

Son kullanım tarihi o kartın geçerli olacağı süreyi belirlemeye yarar. Son kullanım tarihi ay ve yıl olarak belirtilir. Yılın son iki sayısı kart üzerinde yer alır. Örneğin Ekim 2013 son kullanım tarihi 10/13 olarak gösterilir. Belirtilen ayın son günü dahil, kart kullanılabilir. Ancak o ay bittiğinde artık kart kabul edilmez. Aksi halde kabul eden üye işyeri, eğer provizyon da almadı ise, işlemin sorumluluğunu taşır.

Kart hamilinin ismi de kart üzerinde yer alan diğer bir önemli bilgidir. Bu bilginin hemen altında kart hamilin müşteri kodu veya kart çıkaran kuruluşun özel kimlik kodu veya benzeri başka bir bilgi olabilir.

Bu bilgilerin kabartma olarak yer alması, kart sisteminin başlangıcında tüm işlemlerin imprinter adı verilen, kart bilgilerini özel sliplerin üzerine kopyalamada kullanılan mekanik **araçlar ile**

yapılmasından kaynaklanmaktadır. Bu mekanik cihazlar, karbonlu veya otokopili denen genellikle üç kopyadan oluşan kağıtlar üzerine, kabartılmış bilgilerin ileri geri hareket edebilen bir silindir aracılığıyla basınç uygulanmak suretiyle kopyalanmasını sağlamaktadır.

Arka yüzde yer alan manyetik şerit: Elektronik cihazların ve iletişim teknolojisinin gelişmesi imprinterlerin yerlerini POS adı verilen üye işyeri satış terminallerine bırakmaları sonucunu doğurmuştur. Bu terminaller, kartların arka yüzünde yer alan manyetik şeride kaydedilmiş, kart numarası, son kullanım tarihi, kart hamilinin adı ve güvenlik amaçlı başka bilgileri okuyarak hızla otorizasyon alıp işlemi hafızasına kaydetmekte ve anlaşmalı oldukları kuruluşa düzenli olarak aktararak, güvenlik ve zaman tasarrufu sağlamaktadır.

Manyetik şeritler genel olarak üç kanallı kayıt yapılabilen bir medyadır. Kartın ön yüzünde kabartma olarak yer alan temel kart bilgileri kartların ikinci kanalına kaydedilir ve bu kayıtlar ISO 8583 standartlarında yapılır. 1. Kanal kart hamilinin adını, 3. kanal kart yayımcısı kuruluşların karta bağlamak istediği başka hesaplara ait bilgileri taşırken, 2. Kanal standartları uluslararası standartlara tabi olup üzerinde serbestçe tasarruf edilecek alan çok sınırlıdır. Bu kanaldaki kayıtların standartlığı kartların uluslararası ödeme aracı olarak kullanılabilmesini sağlamaktadır.

Bazı kart yayımcısı kuruluşlar kartlara pek çok işlev yükleyebilmekte, örneğin aynı kartın hem banka kartı hem kredi kartı işlevi görmesini sağlamaktadırlar. Bu değişik fonksiyonlar ancak kart yayımcısı bankanın POS veya ATM sistemlerinde kullanıldığı sürece ve manyetik bant üzerinden işlem yapılmak kaydıyla, işlevseldir, başka kuruluşların kart okuyucu sistemlerinde kullanıldığı anda yalnızca 2. Kanalda yer alan bilgiler üzerinden işlem görecektir. 2. Kanalda yer alan bilgiler de, kabartma bilgiler ile aynı olmak zorundadır. EMV standartlarındaki yonga (chip) teknolojisi ile kartlar bu kısıtı aşma olanağına kavuşmuştur.

Ön yüzde yer alan yonga (chip): Teknolojik gelişmeler maalesef yalnızca kart sektörünün resmi oyuncularının hayatını kolaylaştırmıyor, sektörün parazitleri durumundaki kötü niyetli kişilerin de hayatını kolaylaştırıyor. Teknolojik gelişmelerin hızlanıp sistemlerin ucuzlaması, kartlarla dolandırıcılık yapmaya niyetli kişilerin manyetik bantları kopyalayıp başka kartlara yazmalarını ve bu kartlarla alışveriş yapmalarını da kolaylaştırdı.

Kopya kart kullanımını önlemek için kartların üzerine chip/yonga monte edilerek tüm işlemlerin şifre ile yapılması kuralı getirilmiş ve şifre chip üzerinde kontrol edilmeye başlanmıştır. Böylece işlemlerin manyetik bant yerine chip üzerinden yürütülmesi ile henüz kopyalanamayan ya da kopyalanması çok zor olan chip teknolojisi sayesinde kopya kart kullanımının önüne geçilmektedir.

Chip üzerinde güvenlik kontrolü tamamlandıktan sonra kart manyetik bantlarda kayıtlı hesap bilgilerini de aynen taşıdığından standart kart işlemlerine devam edilmektedir. Bir diğer deyişle, manyetik bant üzerinde kayıtlı olan bilgiler chip içine alınıp şifre ile korunmuş olmaktadır. Chip üzerinden çalıştırılan kartlar için manyetik bantlarda kayıtlı bilgilerin kopyalanarak çalınması riski en aza indirgenmiş kabul edilmektedir.

Chip kullanımı bir kartın hem banka kartı hem kredi kartı olarak kullanılabilmesi hususunda, kart çıkaran kuruluşun sistem sınırlarının aşılması, “combo kart” adı verilen bu kartların tüm kartlı sistem kuruluşu üyelerinde çalışabilmesine (interoperability) olanak sağlamıştır. Çünkü chipli kart sayesinde kart okuyucu cihazlar tanımadıkları kartların yalnızca ikinci kanalını okuma kısıtı ile bağımlı olmayıp, chip üzerinde kayıtlı tüm kart bilgilerini okuyabildikleri için, kart hamiline hangi tür işlem yapmak istediğini sorabilmektedirler. Bu sayede kart hamili kartının dilerse kredi dilerse banka kartı fonksiyonunu kullanabilmektedir.

B) Sanal Kartlar

Sanal kartlar, kart çıkaran kuruluşların sanal ortamlarda kredi kartı ile alışveriş yapmanın risklerini en aza indirmek amacıyla ürettikleri, bir kredi kartına ek olarak üretilen kart türü olup, kartın fiziki varlığı yoktur. Sadece temel kart bilgileri olan kart numarası, son kullanım tarihi, güvenlik kod numarası bilgileri vardır. Kendine özel bir limiti de yoktur, asıl kartın limiti içerisinde işlem görür. Kart kullanılmadığı zamanlarda limiti yoktur. Sanal ortamda kullanılacağı zaman işlemin gerektirdiği tutara uygun miktarda limit tanımlanarak işlem tamamlanır. Bilahare kart hamili tarafından limit tekrar sıfırlanır. Bu şekilde işlem yapmakla, kredi kartının, kart hamilinin bilgisi dışında kart bilgileri kullanılarak otorizasyon alınmak suretiyle kullanılması önlenir.

C) Kartsız Kredi Kartları

Son günlerde yeni teknolojiler kredi kartlarının işlevini plastik kartlardan veya chipli kartlardan ayırarak başka medyalara taşımaya başlamıştır. Temassız kart denilen kartlar, kart içine gömülü mikroçip ve anten aracılığıyla kart bilgilerini radyo dalgalarını algılama yeteneğine sahip kart okuyuculara (POS'lara) aktarabilmektedir. Bu poslar kart bilgisini işlem tutarı ile birleştirerek işlemi tamamlamakta, şifre istememektedir. Küçük tutarlarda ve genel olarak riskli kabul edilmeyen işlemlerde bu kartların kullanımının kartın cihaza takılıp okutulması ve şifre girilmesi gibi zaman alıcı işlemlerin ortadan kaldırılmasıyla ödemelerin hızlandırılması hedeflenmiştir. 1998 yılında ülkemizde ilk olarak İzmir’de ulaşımda kullanılmaya başlanan bir tür ön ödemeli kart olarak piyasaya bu kartlar banka sektörünün daima ilgi alanı içerisinde kalmıştır. Temassız kart olarak tanımlanan bu kartların genel ödeme sistemleri içinde yer alabilmesi için banka hesapları ile ilgilendirilmeleri ve ödemeler şebekesi içerisindeki standartlara uygun olmaları gerekiyordu. Ödeme sistemlerinin piyasa yapıcıları veya baş aktörleri olan Visa ve MasterCard konuyu ele alarak bu kartları kendi standartları içerisine dahil etmiş temassız Visa ve MasterCard kredi kartları 2002 yılından itibaren piyasaya sunulmuştur.

Kart bilgileri aktarımı için çip ve antenin yeterli olması, kartların plastik kartlara olan bağımlılığını ortadan kaldırıcı bir etki yaratmıştır. Bu tür kartlar anahtarlıkların kol saatlerinin vb. eşyaların içine gömülmeye başlanmıştır. Bu konuda geline son nokta ise “Yakın Alan İletişimi”, kısaca NFC olarak adlandırılan (Near Field Communication) sistemde cep telefonlarının bu amaçla kullanılmaya başlanması, onların işlemcileri ve antenlerinden yararlanılarak ödeme işlemlerinin gerekli standartlarda gerçekleştirilebilmesidir. Görüldüğü gibi, teknolojik gelişmeler “kredi kartı” tanımındaki kart sözcüğünü giderek yok etmeye başlamıştır. Kavram mobil krediye doğru evrilmektedir.

Kredi kartları güvenlik standartları yüksek kartlardır. Üretilmeleri ve üzerlerine bilgilerin kaydedilmesi çok sıkı kurallara ve kontrollere tabidir. Özellikle hologram uygulamaları ile görünümde sahteciliklerin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Kredi kartları, para yerine kullanılan ödeme araçları olduklarından ve kartın bizzatı kendisi, kartı veren kuruluşun kredisini taşıdığından, banknot gibi, sahteciliğe karşı korunması gereken çok önemli bir enstrümandır. Kredi kartları hala, otorizasyon alınamayan durumlarda bile, belli koşullar sağlandığında işleme kabul edilebilmektedir. Çünkü kart bir krediyi temsil etmektedir. Kredinin ispat aracıdır. Kart hamili kredi kartını bir işyerine ibraz ettiğinde, kart çıkaran kuruluş nezdinde bir kredi hesabı olduğunu, alışveriş tutarının kartı veren kuruluş tarafından bu hesaptan ödeneceğini beyan ederek, kartı da kanıt olarak sunmaktadır. Banka kartları ile aralarındaki temel fark budur.

Kredi kartlarının hukuki niteliği üzerinde duran bazı yazarlar, krediyi temsil etme özelliğini kartın teşhis işlevi olarak belirtip, kartı bir tür teşhis senedi olarak kabul etmişlerdir. Hukukta teşhis senedi, senet hamilini belirli bir edimin talebi konusunda hak sahibi olduğunu göstermeye yarayan, borçlu yönünden de edimi ifa edeceği kişiyi tayin etmeyi sağlayan senet olarak tanımlanmaktadır. Üye işyeri anlaşması imzalayan bir işyeri kredi kartı ile satış yapmayı kabul etmiş olmakla beraber, satışı kime yapacağı belli değildir. Kart hamilleri bu işyerine kartlarını ibraz ettiklerinde işyeri edimi ifa edeceği, yani satışı yapacağı kişiyi belirlemiş olmaktadır.⁹

D) Banka Kartı

Bankaların bir mevduat hesabına bağlı olarak çıkarttıkları ve elektronik fon transferi yöntemiyle bu hesaptan ödeme yapmalarını ya da ATM cihazı gibi otomatlar aracılığıyla bankaların zaman ve mekânlarına bağımlı olmaksızın gişe işlemlerini, yani, para alışverişi, havale, EFT, fatura ödeme gibi işlemleri yapabilmelerini sağlayan kredi kartı ile aynı fiziki standartlara sahip kartlardır.

5464 sayılı yasada ise Banka kartı, “Mevduat hesabı veya özel carî hesapların kullanımı dahil bankacılık hizmetlerinden yararlanmayı sağlayan kart,” şeklinde tanımlanmıştır.

5464 sayılı yasanın tanımlar kısmında “Kart çıkaran kuruluş: Banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz bankalar ile diğer kuruluşları” şeklinde bir tanım vardır.

Ancak bu tanımda söz edilen “diğer kuruluşlar” banka kartı çıkarma yetkisine sahip değildir. Banka kartlarını ancak mevduat toplama yetkisine sahip bankalar veya katılım bankaları çıkarabilir. Banka kartları, ödeme sistemleri içerisinde bankalara münhasır bir üründür. Kredi kartlarını diğer kuruluşlar da çıkarabildikleri halde banka kartları için bu mümkün değildir.

⁹ Bkz. Teori ve uygulamada kredi kartı sözleşmeleri/Emine Açıkgül, Hacı Ali Açıkgül-Seçkin Yayınları 2007 s.44

Bireylerden fon toplayan başka kurumlar da bulunmaktadır. Sigorta şirketleri, bireysel emeklilik şirketleri, Yatırım bankaları veya borsa aracı kurumları gibi.

Bu kurumların hiçbiri, müşteriden topladıkları fonları serbest mevduat veya müşterinin dilediği zaman çekebildiği nakit varlıklar gibi tutamazlar. Borsa aracı kurumları veya yatırım bankaları da müşterilerinin nakdi varlıklarını her an çekilebilir nakit varlık olarak tutmak konusunda özgür değillerdir. Müşterinin çıkarlarının korunması için serbest varlıkların ciddi bir kısmını yatırıma dönüştürerek sürekli nemalandırmaya mecburlardır.

Yasanın banka kartına ilişkin tanımında da, “Mevduat hesabı veya özel carî hesapların kullanımı dahil bankacılık hizmetlerinden yararlanmayı sağlayan kartı,” ibaresini, banka hizmetleri yönünden vurguladığımızda kart çıkaran kuruluş tanımındaki belirsizlik netliğe kavuşturulmuş olur.

Görüldüğü gibi en basit ürün olarak görünen banka kartları, gerçekte bankaların tekelinde olan en önemli bankacılık ürünleri arasındadır.

Banka kartlarının bir diğer özelliği, her işlemde doğrudan hesaptan fon transferi yaptığı için her zaman şifre ile çalışmasıdır. Kredi kartları Chip&Pin projesi ile büyük oranda şifreli kullanıma geçmiş olmasına rağmen, banka kartları baştan beri şifre(pin) uygulaması içindeydi. Bu nedenle banka kartları için chip’e de gerek duyulmamıştır. Ancak son dönemlerde banka kartlarının şifrelerinin de gizli kamera veya izleyici programlar gibi tekniklerle çalındığı/ kopyalandığı ve kopyalanmış manyetik bant bilgileri ile birlikte sahte banka kartı üretiminde kullanıldığı iddiaları artmaktadır. Bu nedenle güvenliği daha da artırmak için banka kartlarının da chip standartları içerisine alınması eğilimi giderek güçlenmektedir.

Online otorizasyona tabi bir kart olduğu için üzerinde kabartma yazılı bilgilere de gerek bulunmamaktadır. İşlemler kartın arka yüzündeki manyetik bantta, muhtemelen yakın gelecekte, chipe kayıtlı bilgiler üzerinden yürütülür. İmprinter ile kullanılamazlar. Bu nedenle banka kartları baştan beri düz plastik kartlardır.

Banka kartlarının en önemli kullanım alanı, kart hamilinin nakit ihtiyacını bankaların zaman ve mekanlarına bağlı olmadan her yerde ve her zaman karşılayabilmeleridir.

Banka kartları kişilerin hesabında mevcut parası üzerinden çalıştığı, kredi kullandırmadığı için 18 yaşın altındaki kişilere de rahatça verilebilen kartlardır.

Banka kartının bizatihi kredisi söz konusu olmadığından son kullanım tarihinin de önemi yoktur. Nitekim bazı bankalar son kullanım tarihi olmayan veya çok uzun vadeli kartlar verebiliyor.

E) Kart hamili üyelik sözleşmesi

1. Kart Verme Ön Koşulu.

Kart Hamili Üyelik Sözleşmesi, kart hamillerinin kartı veren kurum ile ilişkilerini, karşılıklı hak ve yükümlülüklerini düzenleyen sözleşmedir. BKKKK'da da bu sözleşmenin alınması zorunlu hale getirilmiştir. Yasanın 8. Maddesi "*Kart çıkaran kuruluşlar, talepte bulunmayan veya sözleşme imzalamayan kişiler adına hiçbir şekil ve surette kart veremezler.*" hükmü ile sözleşme alınmasını kart vermenin ön koşulu kabul etmiştir. Üstelik bu fıkra kredi kartı banka kartı ayrımı da yapmamış, takibeden cümlede, genel müdürlük veya şube haricinde kredi kartı talebi toplanabilecek yerlerin belirlenme usulünden söz edilmiştir. Şu halde sözleşme alınmadan ne kredi kartı ne de banka kartı verilebilecektir.

2. Sözleşmelerin Şekli ve Genel İşlem Şartları

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 6. bölümü "Sözleşme Şekli ve Genel İşlem Şartları" başlığı altında tümüyle kart hamilleri ile kartı veren kuruluş arasındaki ilişkilerin nasıl düzenleneceği konusuna ayrılmıştır.

Bu yasa ile yalnızca sözleşme alınması değil, sözleşmenin içeriği, biçimi dahi sözleşme şartları başlığı altında düzenlenmiştir. Sözleşmenin biçimi ve içeriğini belirleyen 24. maddeye göre;

- kart çıkaran kuruluşların kart hamilleri ile akdedeceği sözleşmelerin şekil ve içeriğinde yer alması gereken asgari hususlar Kurumca (BDDK) belirlenir.
- Kart hamiline kart çıkaran kuruluş ile imzalayacağı sözleşmenin bir örneği ile birlikte, sözleşme hükümleri ve kartın kullanımı hakkında ayrıntılı bilgi verilmesi zorunludur.
- Kart hamili ile yapılan sözleşme hükümleri açık, anlaşılır bir şekilde ve en az on iki punto ve koyu harflerle düzenlenir.
- Sözleşmede belirtilen asgari ödeme tutarı, dönem borcunun yüzde yirmisinden aşağı olamaz.
- Kart hamilinin yaptığı işlemler nedeniyle, sözleşmede yer almayan faiz, komisyon veya masraf gibi adlar altında hiçbir şekil ve surette ödeme talep edilemez ve kart hamilinin hesabından kesinti yapılamaz.
- Sözleşmede kart hamilinin haklarını zedeleyici ve kart çıkaran kuruluş lehine tek taraflı haksız şartlar sağlayan hükümler yer alamaz."

Bu hususlar Yönetmeliğin 17. Maddesinde yerini bulmuştur.

Madde sözleşmenin içeriği ve kart kullanımına ilişkin hususlarda müşterinin bilgilendirilmesine öncelik vermiş, daha sonra sözleşmelerde yer alacak hususları belirtmiştir.

Kart hamillerinin bilgilendirilmesi hususunda da, banka kartı hamilleri ile kredi kartı hamilleri ayrımı yapılmıştır.

Banka kartı hamillerine verilmesi gerekli yazılı bilgiler şu şekilde belirlenmiştir.

Kart hamilinin sorumluluğunun kartın zilyetliğine geçtiği andan itibaren başlayacağı ve kartın imza hanesinin kart hamili tarafından imzalanması gerektiği (m.17/2-a),

Kart hamilinin, kartı ve kartın kullanılması için gerekli şifre bilgilerini güvenli bir şekilde koruması ve bu bilgilerin başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri alması gerektiği, bunların kaybolması, çalınması halinde veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi durumunda kart çıkaran kuruluşa derhal bildirim yapmak zorunda olduğu (m.17/2-b),

Kart hamilinin yapacağı kayıp veya çalıntı bildiriminden önceki 24 saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan 150 Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumlu olacağı, bildirimin yapılmaması halinde bu sınırın uygulanmayacağı (m.17/2-c),

Kart hamilinin 150 Türk Lirası tutarındaki sorumluluğunun sigortalanmasına ilişkin usul ve esaslar (m.17/2-ç),

Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde bankaca uygulanacak kurun belirlenme esasları ve bunun hesap özetine yansıtılmasına ilişkin esaslar (m.17/2-d),

Şifrenin üçüncü kişilerle paylaşılmaması ve üçüncü kişilerin eline geçmemesi için gerekli önlemlerin alınması gerektiği (m.17/2-e),

Kayıp veya çalıntı durumunda bildirimde bulunulabilecek yöntemler ve kanallar (m.17/2-f),

Kart kullanımı hakkında ayrıntılı bilgi alınabilecek diğer yöntemler ve kanallar (m.17/2-g),

Sözleşmede belirtilen ücret, komisyon ve masrafların kart hamilinin hesabına borç kaydedileceği (m.17/2-ğ),

Kart hamilinin adres ve diğer iletişim bilgilerinde meydana gelen değişiklikleri onbeş içinde bildirmesi gerektiği (m.17/2-h).

Kredi kartı hamillerine verilmesi gerekli yazılı bilgiler ise şu şekilde belirlenmiştir.

Öncelikli olarak, banka kartı hamillerine verilmesi gereken tüm bilgiler verilecektir. İlaveten, Kart limiti,

Kartın düzenlendiği tarihteki faiz oranları,

Dönem borcunun bir kısmının ödenmemesi halinde kalan hesap bakiyesi üzerinden faiz hesaplanacağı, kalan hesap bakiyesine, asgari tutar ve üzerinde ödeme yapılması durumunda akdi faiz, asgari tutarın altında ödeme yapılması durumunda ise asgari tutarın ödenmeyen kısmı için gecikme faizi, kalan hesap bakiyesinin asgari tutarı aşan kısmı için akdi faiz uygulanacağı da dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanmayacağı, Kart borcunun öğrenilebileceği ve ödenebileceği yöntemler ve kanallar,

Ödenmesi gereken asgari tutarın oranı.

Yukarıdaki hususlar kart hamillerine yazılı bilgi olarak verilecektir.

Sözleşmelerde yer alacak hususlar da belirtilmiş ve yine banka kartı/kredi kartı ayrımı yapılmıştır.

Banka kartı sözleşmelerinde yer alacak hususlar:

Kart hamilinin sorumluluğunun, kartın zilyetliğine geçtiği veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarasının öğrenildiği andan itibaren başlayacağı.

Kart kullanımına bağlı olarak kart hamillerinden alınabilecek ücret, komisyon masraf ve vergiler dışında kart kullanımına bağlı olarak kart hamilinden herhangi bir isim altında ödeme talep edilemeyeceği ve hesabından kesinti yapılamayacağı.

Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde bankaca uygulanacak kurun belirlenme esasları. Kart hamilinin, kartı ve kartın kullanılması için gerekli şifre bilgilerini güvenli bir şekilde koruması ve bu bilgilerin başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri almak, bunların kaybolması, çalınması veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi halinde, durumu derhal kart çıkaran kuruluşa bildirmek zorunda olduğu,

Kart hamilinin kart çıkaran kuruluşa yapacağı bildirimden önceki 24 saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüzelli Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumlu olduğu.

Hukuka aykırı kullanımın, hamilin ağır ihmeline veya kastına dayanması veya bildirimin 24 saat içinde yapılmaması hallerinde bu sınırın uygulanmayacağı.

Kart hamilinin ilgili sigorta prim bedelini ödemek koşuluyla bildirimden önceki 24 saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlar, ilgili yasal sorumluluk tutarı için sigorta yaptırılmasını talep edebileceği.

Kartın ve kartın kullanılması için gerekli şifre bilgilerinin kaybolması veya çalınması halinde banka kartı hamilinin yapacağı bildirimden önceki yirmidört saatten önce gerçekleştirilen işlemlerden kart hamilinin sorumlu olduğu.

Kart hamilinin adresinde meydana gelecek değişiklikleri, değişiklik tarihinden itibaren onbeş gün içinde kart çıkaran kuruluşa bildirmekle yükümlü olduğu ve adres değişikliğini söz konusu süre zarfında Bankaya bildirmemesi halinde eski adresine yapılacak bildirimlerin geçerli olacağı.

Sözleşmenin sona erme ve fesih şartları.

Kredi kartı sözleşmelerinde yer alacak hususlar:

Banka kartı sözleşmelerinde yer alması gereken hususların tümü,

Kart hamilinden talep alınmadıkça kart limitlerinin artırılmayacağı,

Sözleşmeye bağlı olarak kart hamillerinden alınabilecek ücret, komisyon, masraf ve vergilerin neler olacağına dair açıklamaların ve bunların tutarlarının ve sözleşmede yer alan ücret,

komisyon, masraf ve vergiler dışında kart hamilinden herhangi bir isim altında ödeme talep edilemeyeceği ve hesabından kesinti yapılamayacağı,

Uygulanacak akdi ve gecikme faizi oranlarının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından belirlenen azami oranların üstünde olmayacağı

Bileşik faiz uygulanmayacağı,

Kanunun 26 ncı maddesi uyarınca nakit kullanımına ilişkin borçlar hakkında, faizin başlama tarihi olarak işlem tarihinin esas alınacağı

Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca belirlenecek kredi kartı limitinin kart çıkaran kuruluşun inisiyatifi dışında kart hamilinin harcamalarıyla aşılması durumunda veya tahsis edilen limitin yüzde yirmisini geçmemesi ve bir sonraki hesap döneminde kapatılması koşuluyla, bir takvim yılında ikiden fazla olmamak üzere, kart limitinde aşım oluşması halinde, aşılan miktara işlem tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için akdi faiz yürütüleceği,

Faiz oranlarındaki artışın kart hamiline otuz gün önceden bildirileceği ve kart hamilinin faiz artışının bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde borcunun tamamını ödeyip kredi kartını kullanmaya son vermesi halinde faiz artışından etkilenmeyeceği,

Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde bankaca uygulanacak kurun belirlenme esasları ve bunun hesap özetine yansıtılacağı,

(17.12.2010 değişikliği ile) Ödenmesi gereken asgarî tutarın, kredi kartı limiti 15.000 Türk Lirasına kadar olan kredi kartları hakkında dönem borcunun yüzde yirmibeşinden, kredi kartı limiti 15.000 Türk Lirasından 20.000 Türk Lirasına kadar olan kredi kartları hakkında dönem borcunun yüzde otuzundan, kredi kartı limiti 20.000 Türk Lirası ve üzerinde olan kredi kartları hakkında dönem borcunun yüzde kırkıdan ve yeni tahsis edilen kredi kartlarında kullanım başlangıcı tarihinden itibaren bir yıllık sürenin dolmasına kadar dönem borcunun yüzde kırkıdan aşağı olamayacağı ve bankanın bu miktardan az olmamak üzere asgari ödeme tutarını belirleyebileceği,

Borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları,

Kefil alınması halinde sözleşmede veya kefalet sözleşmesinde, kefil için temerrüt halinin, kart hamilinin borcunun kendisine bildirilmesi ile başlayacağı,

Kefaletin 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanununun adi kefalet hükümlerine tabi olduğu ve önce asıl borçluya başvurulup tüm tahsil yolları denenmeden kefilden borcun ifasının istenemeyeceği,

Mevcut sözleşme hükümlerinde kefilin sorumluluğunu artıracak değişikliklerin ve kart limitindeki artışın kefil açısından geçerli olabilmesinin kefilin yazılı onayına bağlı olduğu.

Alınan bir teminat varsa teminatın türü, niteliği, hangi hallerde teminata başvurulacağı, teminatın müşteriye iade şartları,

hususlarına yer verilecektir.

3. Faiz Hesaplamaları ve Kredilendirme

Bazı yazarlar kredi kartlarının bir kredi aracı olmadığını, ödeme aracı olduğunu savunmuşlar, ancak son ödeme tarihinde kapatılmayan borç bakiyelerinin olması durumunda bir kredi işleminden bahsedileceğini savunmuşlardır. Bu görüş gerek uygulamada gerek yasal düzenlemelerde kabul görmemiş, kredi kartlarının kendisine bir limit tahsisi yapıldığı andan itibaren gayri nakdi bir kredi niteliği kazandığı, harcamalarda ve nakit avans işlemlerinde kullanıldıkça ise nakdi krediye dönüştüğü kabul edilmiştir.

Kredi kartının bankacılık mevzuatına göre kredi sayılması ile kart hamili yönünden kredi sayılması farklılık arz etmektedir. Karta limit tahsisi yapıp kart hamiline verildiği andan itibaren bankaların muhasebesinde krediler içerisinde, gayri nakdi krediler içerisinde dahi olsa, kredi olarak takip edilmeye başlanmaktadır.

Kredi kartı hamili, kartı ile harcamalar yaptıkça yaptığı işlemler hesabına borç yazılmaktadır. Bu borçlar belirlenen dönem sonunda hesap kesimi yapılarak kendisine net borç bakiyesi olarak bildirilip ödemesi talep edilmektedir. Eğer kart hamili, hesap özeti ile bildirilen borç bakiyesinin tamamını, hesap özetinde gösterilmiş son ödeme tarihine kadar ödeyerek borcunu tasfiye ederse, işlemleri için kredi kullanmamış sayılacak ve kendisinden herhangi bir faiz talep edilmeyecektir. Bu uygulama sadece nakit avanslarda farklılaşmakta, nakit avanslar nakdi bir kredi olduğu için alındığı günden itibaren faizi tahakkukuna konu olmaktadır. Eğer müşteri hesap özetinde gösterilen borcunun tamamını ödemez ise, ödemediği kısım için kredi kullanmış kabul edilecektir ve bu kısım hesap özetinde gösterilmiş olan hesap kesim tarihinden itibaren faiz tahakkukuna matrah oluşturacaktır. Müşteri yönünden de kredi kullanımı ancak bu şekilde başlamış olacaktır.

Kart hamillerinin sağlıklı bir kredilendirme işlemi yapması için, hesap özetinde yer alan en az ödenecek miktarı ödemesi gerekmektedir. Daha az ödeme yaptığı taktirde, temerrüde düşülmüş kabul edilecek ve eksik ödenen en az ödeme tutarı için temerrüt faizi tahakkuk ettirilecektir.

Kart hamili, her hesap özetinde yer alan ve 5464 sayılı yasanın sözleşme şartlarını belirleyen 24/3. maddesine uygun olarak belirlenecek en az ödeme tutarını ödemeye devam ettiği sürece kredi kullanmaya devam edebilecektir. Ancak yasa koyucu, kredi kartı hamillerinin borç yükünün giderek ağırlaşmaması için kredilendirme uygulamasını zorlaştırma, kart hamillerini borçlarının tümünü tasfiye etmeye teşvik etme politikası izlemektedir. Bu nedenle de 5464 sayılı yasa 24.06.2009 tarihli 5915 sayılı yasa ile bir değişiklik yapılarak, asgari ödeme oranının %40'a kadar çıkarılması veya eski seviyelerine indirilmesi hususunda Kurul yetkili kılınmıştır.

17.12.2010 tarihli bir yönetmelik değişikliği ile de hem asgari ödeme oranları limitlerle orantılı olarak %40'a kadar yükseltilmiş, hem de bir takvim yılı içinde en fazla üç dönem borç bakiyelerinin %50'sinden daha azını ödeyen kartların, borcun tümü tasfiye edilene kadar, nakit kullanıma kapatılması ve limitlerinin artırılmaması kararlaştırılmıştır. Nakit kullanıma kapatılma kuralının, kartın doğrudan nakit elde etme işlemlerinde kullanılmasını hedeflediği dikkate alındığında, Yönetmeliğin 20/2 maddesinde atıfta bulunulan 32 sayılı kararda sayılmış nakit benzeri işlemleri kapsamayacağı anlaşılmaktadır.

Yasa koyucu, kart hamillerini ağır borçlanma yüklerinden korumak adına, kredileme kolaylığının borçlanmaya teşvik etmesini önlemek, kartları ödeme aracına indirgemek istemektedir.

Kredilendirme işlemi ile birlikte doğal olarak faiz tahakkukları gündeme gelecektir. Faiz hesaplamasına ilişkin esaslar ise 26. maddede yer almaktadır. Bu hükümlere göre;

Bir hesap dönemine ilişkin toplam borç tutarı veya hesap bakiyesi üzerinden, o döneme ilişkin hesap özetinin düzenlendiği hesap kesim tarihinden önceki bir tarih itibarıyla faiz yürütülebileceğine ilişkin kayıtlar hükümsüzdür.

Nakit kullanımına ilişkin borçlar hakkında işlem tarihi esas alınabilir. Nakit kullanımı kapsamında değerlendirilecek işlemler Kurulca belirlenir.

Dönem borcunun bir kısmının ödenmesi halinde kalan hesap bakiyesi üzerinden faiz hesaplanır. Kalan hesap bakiyesine, asgarî tutar ve üzerinde ödeme yapılması durumunda akdi faiz, asgarî tutarın altında ödeme yapılması durumunda ise gecikme faizi uygulanır. Temerrüt hali de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanmaz.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, azami akdi ve gecikme faiz oranlarını tespit etmeye yetkilidir ve belirlediği bu oranları 3 ayda bir açıklar.

Hesap kesim tarihi ile son ödeme tarihi arasında on günden az bir süre olamaz.

Bu madde ile TKHK'da yer alan tüketici lehine hükümler, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu içine ithal edilmiş olmaktadır. Yeni tarihli bir özel yasa olduğu için de uygulamada bu hükümlerin dikkate alınması gerekecektir.

Yasanın bu maddesinde asgari ödemenin altında ödeme yapılması halinde tahakkuk ettirilecek temerrüt faizine ilişkin hüküm dikkat çekmektedir. Sektörde yasa çıkmadan önce temerrüt faizi uygulamasında genel yöntem, asgari ödenmesi gereken miktarın ödenmeyen kısmına temerrüt faizi, kalan ve normal koşullarda da kredilendirilecek olan kısma sözleşme ile belirlenmiş kredi faizi uygulanması yönünde idi. Ancak yasa "Kalan hesap bakiyesine, ... asgarî tutarın altında ödeme yapılması durumunda ise gecikme faizi uygulanır" ifadesine yer vermek suretiyle, tüm

bakiyeye temerrüt faizi tahakkuk ettirilmesine yasal dayanak sağlamıştır.

Kart hamillerinin lehine olmayan bu durum, yönetmelik ile düzeltilmeye çalışılmıştır.

Yönetmeliğin 17/3-ç maddesinde bu husus, kartın teslimi sırasında kart hamiline verilecek bilgi olarak “Dönem borcunun bir kısmının ödenmesi halinde kalan hesap bakiyesi üzerinden faiz hesaplanacağı, kalan hesap bakiyesine, asgarî tutar ve üzerinde ödeme yapılması durumunda akdi faiz, asgarî tutarın altında ödeme yapılması durumunda ise asgari tutarın ödenmeyen kısmı için gecikme faizi, kalan hesap bakiyesinin asgari tutarı aşan kısmı için akdi faiz uygulanacağı” şeklinde belirtilmiş, yasa hükmüne rağmen, temerrüt faizinin yalnızca ödenmesi gereken asgari miktarın ödenmeyen kısmına uygulanacağı hususunda kart çıkaran kuruluşlar tek taraflı beyanla taahhüt altına sokulmuştur.

Faiz uygulamasında alışverişler ve nakit avanslar ayrı işleme tabi tutulmaktadır. Alışverişler, hesap kesimini takiben verilen 10 günlük süre içerisinde ödendiğinde herhangi bir faiz tahakkukuna yol açmamaktadır. Ancak nakit avanslara, ödemenin yapıldığı günden itibaren faiz yürütülmektedir. Yetersiz ödeme nedeniyle bir önceki döneme ait faizler tasfiye edilememiş ve takibeden döneme alacak olarak aktarılmış ise, bu alacak parçasına faiz yürütülmeyecek, toplam alacak tutarı içerisinde faizsiz olarak yer alacaktır.

Bu açıklamalar çerçevesinde, harcama veya nakit avans olmayan, fakat borçlu için bir borç kalemi olan ücretlere nasıl yaklaşılmalıdır? Ücretler, harcama gibi düşünülüp faizsiz olarak ekstre edilip, ödenmedikleri takdirde diğer harcamalarla beraber mi faize tabi tutulmalıdır, yoksa nakit avans gibi değerlendirilip tahakkuku ile birlikte faiz yürütülmeye başlanmalı mıdır, yahut faiz gibi nitelendirilip, hiçbir şekilde faize tabi tutulmamalı mıdır?

Bu hususu açıklığa kavuşturmanın, faizin ne olduğu hususunun anlaşılmasına bağlı olduğu açıktır.

Klasik iktisatçılara göre faiz, sermayenin fiyatıdır. Bu fiyat, tasarruf eden tüketimden vazgeçtiği için ödenmektedir. Yani, bir miktar parayı sahibi tüketmeyip bir başkasına, bir müddet sonra geri almak şartıyla, tüketmesi için veriyorsa, bir fedakârlıkta bulunmaktadır. O nedenle ödünç parayı alan kişi, bu fedakârlığın bedelini ödemelidir. Bu, ödemede alınan paraya göre, geri verilen paranın bir miktar fazla olması ile sağlanmaktadır. Yani ödünç alınan bir para için, paranın sahibine ödünç alınmış para miktarının dışında yapılan ödemelerdir. Bu fark, başkasına ait bir sermayeyi kullanmanın bedelidir. Ekonomide buna faiz adı verilmektedir. Faiz, parayı kullanmanın fiyatı ise bu fiyatı belirlemenin ölçüsü de faiz formülleridir ve bu formüllerde faiz oranı, ve geçen süre ana unsurlardır. Kısaca, faiz formülü, zamana bağlı fiyatlamada doğru fiyat tesbiti için kullanılan bir araçtır. Ancak, zamana bağlı olmaksızın, maktu olarak sabit bir bedel mukabilinde de kullanım söz konusu olabilir. Bu tür fiyatlandırma ücret olarak adlandırılmaktadır. Gerek ücret gerek faiz, her iki bedel de başkasına ait bir paranın kullanımı karşılığında ödenen bedellerdir. Ekonomik anlamda aralarında bir fark bulunmamaktadır. Nitekim bankacılık sektöründe de bu durum “Yıllık Maliyet Oranı” kavramı ile uygulamada

yerini bulmaktadır. Yıllık Maliyet Oranı, bir kredinin bütün masrafları (dosya masrafı, ekspertiz ücreti, peşin alınan komisyon vb.) dahil olarak hesaplanması sonucu ortaya çıkan faiz oranına denir. Yani aslında Yıllık Maliyet Oranı, bir kredinin gerçek faiz oranıdır denebilir.

Nitekim bu kavram “Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Konut Finansmanı Sisteminde Erken Ödeme İndirimi ve Yıllık Maliyet Oranı Hesaplama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik”te de yerini bulmuş yönetmeliğin 4/1 maddesinde “Yıllık maliyet oranı: Konut finansmanı kuruluşu ve tüketici tarafından kabul edilmiş olan faiz, ücret, masraf ve kamusal yükümlülükler dahil tüm taahhütlerin bu günkü değerlerinin yıllık olarak toplamına eşit olan oranı, ifade eder denilerek, kredi maliyetinin geniş kapsamlı tanımı yapılmıştır.

(<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070531-5.htm>).

Hukukumuzda faizin bir tanımı yoktur. Faizin gerçekte ne olduğu ekonomik niteliği ile anlaşılabilirdiğinden ücret komisyon vb. isimler altında, kullanılan kredi ile bağlantılı olarak tahsil edilen her bedelin genel anlamda faize dahil olduğu kabul edilmelidir. Nitekim Sanayi ve Ticaret Bakanlığının yukarıda değinilen kredilerin yıllık maliyet Oranının nasıl hesaplanacağını anlatan yönetmeliği de bu kabule uygun davranıldığıının somut bir göstergesidir.

Kredili kullanılan bir kredi kartı hesabının gerçek faiz maliyeti de ancak yıllık maliyet oranının hesaplanması ile mümkün olabilecektir. Bu oran ise kredi ile ilişkili tüm ücretleri kapsamaktadır. Ayrıca BDDK, 2011/1 sayılı “Bireysel Müşteri Maliyet Bilgilerinin Yayınlanması” hususundaki genelgesinde, de “Bireysel müşterilerden, bu müşterilere sağlanan hizmetler karşılığında farklı adlar altında tahsil edilen parasal unsurlar, bankalarla müşterileri arasındaki uyuşmazlıklar içinde önemli bir yer tutmaktadır.” saptamasıyla konuya dikkat çekmiş, Bankacılık Kanununun 76. maddesi kapsamında bu konuda bankaların müşterileri internet sitelerinde tüm detaylarıyla bilgilendirmelerini zorunlu tutmuştur. Bu kapsamda banka ve kredi kartları için “İlk tahsise, izleyen dönemlere ve ek karta ilişkin ücretler, hesap özeti ücreti, nakit avans komisyonu ile her türlü faiz ve benzeri ücretler”in yayınlanmasını zorunlu tutarak, müşterileri alacakları hizmetin gerçek maliyetini hesaplayabilmeleri konusunda uyarmış, bu kalemlerin maliyet unsurları içerisinde olduğunu vurgulamıştır. Yıllık maliyet oranı kavramı şüphesiz ki bu hususları da kapsamak zorundadır.

Bu kavramsal çerçeve içine alındığında, kredi kartı hesaplarına borç yazılan tüm ücret ve komisyonlar kredi kartı kullanma maliyeti olarak, yani reel anlamda faiz olarak değerlendirilip, tahsillerinde gecikme olması durumunda faize tabi tutulmamaları 5464 sayılı yasanın faize faiz yürütülmemesi prensibine uygun olacaktır.

4. Sözleşmelerde Ana İlişki

Kart hamili ile kart çıkaran kuruluşlar arasında imzalanan sözleşmelerin ruhu, yukarıda açıklanan tali hususlar olmayıp, sistemin işleyişini düzenleyen ana kurallar olmak zorundadır.

Sözleşmelerin tanımlaması gereken temel ilişki;

a) Kredi kartları için:

Kart hamilinin, bu kart ile anlaşmalı işyerlerinden alışveriş yapabilmesi veya limiti dahilinde nakit kredi çekebilmesi, üye işyerlerine alışveriş bedellerini ödemenin kartı çıkaran kuruluşun sorumluluğunda olması, kart hamilinin ise; üye işyerlerine kendi adına yapılan ödemeleri veya çektiği nakdi kredileri, cari hesap işleyiş mantığı içerisinde, düzenli zaman aralıkları ile kartı veren kuruluşa ödemesidir.

Kart hamili ile imzalanan sözleşmelerin öncelikle bu temel ilişkiyi belirlemesi, daha sonra ise yasada yer alan veya almayan diğer tamamlayıcı unsurlara yer vermesi gereklidir.

Bu tamamlayıcı unsurlar,

Kartın mülkiyetinin Kartı veren kuruluşa ait olduğu ve her zaman geri alabileceği, işyerlerinde el koydurabileceği,

Kendi hesabından ek kart verdirebileceği ve ek kartların yapacağı tüm işlemlerden kendisinin sorumlu olacağı,

Kartın ve şifrenin birlikte kullanılmasıyla gerçekleştirilen işlemlerden sorumlu olacağı, Kredi kartı sistemine üyeliği nedeniyle, kendisinden dönemsel olarak belirli miktarda üyelik bedeli tahsil edilebileceği,

Ödemelerde temerrüdün sonuçları ve faiz uygulamaları,

Tebliğat adresinin değişikliği durumunda bildirim mükellefiyeti, Yetkili yargı yerleri,

hususları olabilecektir.

Bu sözleşmeler ve sözleşmelerdeki yükümlülükler süreklidir. Sözleşme feshedilmediği sürece uygulanacak bir çerçeve sözleşmedir.

Bu nitelikleri ile sözleşme, kart hamili ile kart çıkaran kuruluş arasında bir kredi sözleşmesidir. Sözleşmede limit de bulunduğundan limiti belirli bir kredi sözleşmesidir. Kart kullanılmadığı sürece gayrinakdi kredi niteliğindedir ve limiti üzerinden nazım hesaplarda muhasebeleştirilmektedir. Alışverişlerde kullanma veya nakit avans çekme ile nakdi krediye dönüşmektedir. Sözleşme bu kredinin nasıl kullanılacağı ve tasfiye edileceğine ilişkin detayları kapsamaktadır. Bu sözleşmeye istinaden kart hamilinin nakit avans kullanması, kart hamiline sağlanan bir ek imkan olup, kredi limiti dâhilinde kullanılan bir nakdi kredi niteliğindedir.

Kartı veren kuruluşun, kart hamilinden kartı ile yapmış olduğu harcamaları talep etmesi için:

-bu harcamaların tutarlarını onun yerine üye işyerine veya üye işyeri adına hareket eden takas

alacaklısı kuruluşa ödemeyi taahhüt etmiş olması,

-bu ödemeyi yapmış olması,

Kart hamilinin de,

-ödeme işlemi sırasında, harcama belgesi imzalamak suretiyle üye işyerine, bu işlemin tutarını kart çıkaran kuruluştan talep edebilme hakkını kazandırmış olması,

-kredi kartı üyelik sözleşmesinde, imzaladığı harcama belgeleri ile üye işyerlerine, harcama belgelerini kart çıkaran kuruluşa ibraz ederek bedellerini talep etme yetkisi vereceğini, bu şekilde yetkilendirdiği üye işyerleri tarafından ibraz edilecek harcama belgelerine istinaden kredi kartı hesabının borçlandırılarak üye işyerlerine ödeme yapılacağını,

-kredi kartı hesabından yapılan bu ödemeleri ise kartı veren kuruluşun göndereceği hesap bildirim cetvellerine istinaden belirli zaman aralıkları ile geri ödeyeceğini, taahhüt etmiş olması gerekir.

Sözleşmeler, bir işi tanımlayan, işin operasyonel yönünü hukuki çerçeveye oturtan ve bu çerçevede tarafların hak ve yükümlülüklerini belirleyen metinlerdir. Bu nedenle kredi kartı üyelik sözleşmelerinin de tarafların tüm ilişkilerini kapsayan, neyin nereden kaynaklandığı hususunda hiçbir tereddüde yer vermeyen net metinler olması gereklidir. Kredi kartı üyelik sözleşmesi kendi başına bir işlem sözleşmesi değildir. Bu sözleşme ile bir ürün alınıp satılmaz. Kart hamilinin bu sözleşme kapsamına girdikten sonra yapacağı kartlı işlemlerin nasıl işleme tabi tutulacağını belirleyen çerçeveyi oluşturur. İşlemler, alım satım işlemleri, iade işlemleri, nakit kredi çekim işlemleri gibi işlemler, üye işyerlerinde ve nakit ödeyen kuruluşlarda oluşan birim işlemler ve sözleşmelerdir. Bu işlemler üyelik çerçeve sözleşmesi kapsamında işleme tabi tutularak kart hamilinin hesaplarına yansıtılır.

Kart çıkaran kuruluşların üye işyerleri ile doğrudan sözleşme yapmamış olması, başka kuruluşların sözleşme yaptığı işyerlerinde kullanılıp araya takas kuruluşlarının girmesi, bu konuya etki edecek bir husus değildir. Lisans anlaşmaları kapsamında işyerleri tüm kart çıkaran kuruluşların kartlarını kabul etmeyi taahhüt ederler. Sözleşme yaptıkları kuruluş diğer kart çıkaran kuruluşları da temsil etmektedir.

Kredi kartı ile yapılan harcamalar kart hamilinin kredi kartı hesabına borç yazılarak üye işyerlerine ödenmekte, iade ve düzeltmeler bu hesaba alacak yazılmakta, ayda bir hesap kesimi yapılarak müşteriye net bakiyesi bildirilip kısmen veya tamamen ödemesi istenmektedir. Bu özellikleri dikkate alınarak, bu hesabın niteliği ne olmalıdır sorusu da yanıtlanmalıdır.

Bu hesaplar bugüne kadar kredi kartı hesabı olarak adlandırılıp, hangi hukuk hükümlerinin uygulanması gerektiği konusu üzerinde durulmamıştır.

Bu sorunun yanıtı için Türk Ticaret Kanununun 89 (eski kanun m.87). maddesi yol göstermektedir.

MADDE 89 - (1) İki kişinin herhangi bir hukuki sebep veya ilişkiden doğan alacaklarını teker teker ve ayrı ayrı istemekten karşılıklı olarak vazgeçip bunları kalem kalem alacak ve borç şekline çevirerek hesabın kesilmesinden sonra çıkacak artan tutarı isteyebileceklerine ilişkin sözleşme cari hesap sözleşmesidir.

(2) Bu sözleşme yazılı yapılmadıkça geçerli olmaz.

Kredi kartı hesaplarında iki taraf vardır, mal hizmet ve diğer hususlardan dolayı birbirlerine karşı borçları doğabilmektedir. Bunlar kalem kalem hesaba borç/alacak şeklinde yazılmakta, kalem kalem istenmeyip ayda bir hesap kesilmek suretiyle çıkan net bakiye talep edilmektedir ve bu konular kredi kartı üyelik sözleşmesi adı altında yazılı sözleşmelerde yer almaktadır.

Bu şartlar altında kredi kartı hesaplarına özel bir statü tanımaya veya aramaya gerek olmadığı, Ticaret Kanunu'nun cari hesap hükümlerinin uygulanmasının yeterli olacağı ortadadır.

Bu hükme tabi olduğunun tescili halinde cari hesaba nasıl faiz uygulanacağı hususu da tartışmalı olmaktan çıkacak,

“Cari hesabın alacak sütununa yazılan tutarlar için, sözleşme veya ticari teamüller gereğince, kaydolundukları tarihten itibaren faiz işler.” hükmünü getiren 90/e.maddesi gereğince hesap kesiminden hesap kesimine ve tespit olunan bakiye için faiz işletilecek, ancak 8. Maddenin bileşik faizi yalnızca her iki taraf için de ticari iş niteliğinde olan cari hesaplarla sınırlaması ve tüketicinin korunması hakkındaki kanun hükümlerini saklı tutması, bu hesaplara bileşik faiz uygulanması olanağını da tartışmasız şekilde yok etmiş, 5464 sayılı yasa ile uyumlu davranmıştır.

Ancak bir noktanın sözleşme ile düzenlenmiş olması gerekmektedir. Kredi kartı ile yapılan alışverişlere ait alacaklar kartı çıkaran kuruluşlar tarafından hesap kesimi yapıp ilk hesap özeti ile talep edilmeden faize konu olmamaktadır. Bu noktada kredi kartı sözleşmeleri cari hesap sözleşmelerinin yukarıda değinilen 90/e maddesinden ayrılmaktadır. Sözleşmede düzenlenen bu konu kanımızca, cari hesap sözleşmelerinin, sözleşme serbestisi alanı içerisinde düzenlenecek bir ayrıntı olup, cari hesap sözleşmelerinin genel esaslarına aykırı olmamaktadır.

Cari hesaplar borç veya alacak bakiye verebilirler. Kredi kartı hesabı bir cari hesap ise zaman zaman alacak bakiyeye de dönüşmesi mümkündür. Kredi kartı hesabının alacak bakiyeye dönüşmesi, kart hamilinin bilerek veya bilmeyerek borcundan daha fazla ödeme yapması sonucunda ortaya çıkabilir. Hesabın alacak bakiyeye dönüşmüş olması esasen bir sorum değildir. Ancak borç bakiye veren diğer hesapların ana hesap bazında, olduğundan daha düşük görünmesi sonucunu vereceğinden, hesapların şeffaflığı yönünden bir dip not gerektirebilir. Buna da gerek olmaması için yapılabilecek en iyi şey, alacak tutarının kart hamilinin mevduat hesabına transfer edilmesi, kart hesabının sıfırlanmasıdır. Eğer kart hamilinin mevduat hesabı yoksa alacak bakiyesi bu kez aracı geçici hesaplara, tasfiye edilecek bir kayıt olarak aktarılabilir.

Ancak alacak bakiyelerinin tasfiyesi hususunda kart hamili ile de mutabakat sağlanmasında yarar vardır. Bazen kart hamilleri kartının harcama yapabilme limitini yükseltmek veya kartı ön ödemeli kart gibi kullanmak isteyebilir ve bu nedenle hesabının alacak bakiyeye dönüşmesini

istemış olabilir. Böyle bir durumda da müdahale etmemek daha doğru olabilir.

Alacak bakiyesini tasfiye etmenin en hatalı yolu herhalde kart hamilinin alacak bakiyesi kadar parayı kredi kartı ile ATM'den veya banka gişesinden doğrudan çekmesidir. Çünkü sistem hesaptan yapılan tüm ödemeleri nakit avans olarak değerlendirir ve faiz komisyon vb. masrafları tahakkuk ettirebilir. Bu karışıklığa yol açmamak için kart çıkaran kuruluşlar bu bakiyeleri bir düzeltme işlemi olarak kredi hesaplarına alacak yazarak kart hamillerine transfer ederler.

Kartın mülkiyeti konusu kredi kartı üyelik sözleşmelerinde herkesin tam bir mutabakatla ve aynı kelimelerle ifade ettiği tek konudur diyebiliriz. Tüm sözleşmelerde “Kartın mülkiyeti bankaya aittir, dilediği zaman geri alabilir veya el koydurabilir” hükümlerine rastlıyoruz. Bankalar kredi kartlarını satmamakta, müşterisi adına tanzim edip, kullanması için zilyetliğini teslim etmektedir. Mülkiyetini koruduğu için de dilediği zaman geri isteme ve el koyma haklarını kullanabilmektedir. Ancak bu hakkın kullanımında kart çıkaran kuruluşların keyfi davranamaması, karşı tarafı mağdur etmeyecek şekilde, önce kart hamiline bildirim yapması ve makul bir süre içinde kartı iade etmesini talep etmesi uygun olacaktır. Haklı bir neden olmadıkça bir kart hamilden habersiz iptal edilmemelidir. Aksi halde kart hamilinin uğrayacağı zarar ziyan için tazminat talebi gündeme gelebilir.

Tüm kart çıkaran kuruluşların sözleşmelerinde asla ihmal edilmeyen bir başka husus da, kartın teslim alınır alınmaz imza bandının imzalanacağı hususudur. İmza bandının imzalanmasının anlamı nedir, neden bu kadar ısrar edilmektedir? Kredi kartı ile işlem yapıldığında, işyeri tarafından hazırlanan satış belgesi kart hamili tarafından imzalanır. Bu imza işlemi esasen kimlik kontrolü içindir. Slip üzerine atılan imzanın kartın arka yüzünde yer alan kart hamili imzası ile uygunluğu kontrol edilir. Bu kontrolün yapılabilmesi için kartın arka yüzünde yer alan imza bandının önceden imzalanmış olması gereklidir. İmzasız bir kart ne ifade eder? Böyle bir kart kaybedilirse veya çaldırılırsa bulan veya çalan kişi arka yüzüne kendi imzasını atıp işyerlerinde şifresiz işlemlerde kolayca kullanabilir. Bir anlamda kötü niyetli kişilerin işini kolaylaştırmış olur. Bu durum kartı kaybeden kişinin kartı veren kuruluşu arayıp kayıp çalıntı ihbarında bulununcaya kadar geçen süre için ciddi bir risktir. Çünkü kart hamilinin bildirimi ile kart iptal edilmekte, otorizasyon sorgulaması yapıldığında sorgulayan yere kayıp çalıntı gerekçesiyle el koyma talimatı gönderilmektedir. Kartın kullanımının şifreye bağlı olduğu durumlarda ise imzanın hiçbir önemi kalmamakta, gizli şifre kodu imza yerine kullanılmaktadır.

İmzasız bir kart işyerine ibraz edilirse, işyeri tarafından yapılacak işlem sadece bu kartı kabul etmemekten ibarettir. Bu hususta Dünyadaki genel uygulama bu şekilde olup, kartın işlem sırasında imzalanması kabul edilmemektedir. Sonuçta müşteri kartını imzalamaz ise kayıp çalıntı durumlarında kullanım için kötü niyetli kişilere bir imkan yaratmakta, normal şartlar altında da imzalamayı ihmal ettiği kart ile ödeme yapamama riski ile yüz yüze gelebilmektedir.

Bankaların bu konuya bu kadar ısrarlı duyarlılık göstermesinin nedeni, kart hamillerinin kartın ödemeye kabul edilmemesi gibi bir sürprizle karşılaşmasını önlemek değil şüphesiz. Kayıp çalıntı kartın kullanılması durumunda doğan hasarların çoğunlukla Banka veya sigorta şirketleri tarafından üstlenilmesi, kart hamillerine genel olarak yansıtılmamasıdır. Kart hamillerine ancak, kayıp çalıntı ihbarından önce yapılmış usulsüz harcamaların, BKKKK'nun getirdiği yeni kısıtlamalar çerçevesinde, yansıtılma olanağı bulunmaktadır. Bu nedenle kartların arka yüzünün

imzalanması, müşterilerden çok kart çıkaran kuruluşlar için önem arz etmektedir. Ancak şifreli işlemlerin yaygınlaşması ile giderek önemini kaybeden bir konudur.

b) Banka kartları için

Banka kartları için düzenlenecek sözleşmelerde düzenlenecek ana ilişki ise, bu kartın bağlı olduğu mevduat hesabından, hesabında bulunan para ile sınırlı olmak üzere, kendi belirleyeceği şifresi ile otomatik vezne makinelerinden (ATM) nakit para çekebileceği veya kartını kullanarak alışveriş bedellerini hesabından satıcının banka hesabına transfer ettirebileceği veya benzeri para transferlerini yapabileceği hususunda yetkili olduğu, aksi ispat edilmediği sürece kartı ve şifresi ile yapacağı tüm işlemlerin kendi sorumluluğu altında olacağı hususudur. Kart ve şifrenin birlikte kullanılmasından doğan sorumluluğu üstlenen kart hamilinin bu sorumluluktan kurtulabilmesi için kart ve şifrenin usulsüz kullanımında kendi kusuru olmadığını ispat etmesi gerekmektedir. Sistemin çalışabilmesi için bu konuda ispat yükü, önceden güvenli bir şifre yönetim sistemi kurmuş olması kaydıyla, kartı veren bankada değil, kart hamilinde olmak zorundadır.

Banka kartı esasen, mudinin hesabındaki parasını, bankanın hizmet saatleri ve yeri dışında kendi kendine para çekebilmesine olanak veren bir araçtır. Banka ile kart hamili arasında düzenlenecek sözleşme, kartın kullanım sorumluluklarını düzenlemeye dönük olacaktır.

Bankalar sözleşmeye kendi yükümlülükleri olarak, kaybedilen çalınan kartların bildirilmesi halinde derhal iptal edileceği, kartın süresi dolduğunda yenisininin gönderileceği gibi, hizmetin güvenliği ve sürekliliğine ilişkin hükümler koyacak, ayrıca sistemin kesintisiz hizmet veremeyeceği anları öngörerek sorumluluklarını sınırlamak amacıyla bu gibi durumlar için sorumlu tutulamayacaklarına dair hükümleri de ekleyeceklerdir.

Bu ana ilişkinin düzenlenmesini takiben, güvenlik ve kullanım şartları hakkında da pek çok tamamlayıcı unsurlara yer verilebilir. Bu hususların çoğuna sözleşmelerde yer alacak hususlar konusu içerisinde yer verilmiştir.

5. Sözleşmesiz kart verilmesi

Sözleşmeleri ve içeriklerini bu şekilde inceledikten sonra, sözleşme olmadan kart verilmiş olması, ya da yargıya intikal etmiş sorunlarda sözleşmenin ibraz edilememesi halinin de incelenmesi özel önem taşımaktadır. Çünkü hemen hemen tüm kart çıkaran kuruluşlarda ya prestij kartı olarak verilmiş ve sözleşme alınmamış, ya da arşivleme sorunları nedeniyle sözleşmesi bulunamamış kredi veya banka kartları mutlaka vardır. Bu kartlar da zaman zaman ödeme sorunları nedeniyle yasal takibe aktarılabilmekte ve borca itiraz durumlarında hukuk mahkemelerine intikal etmektedirler.

5464 sayılı yasa 8. maddesinde sözleşme alınmadan kart verilemeyeceğini, 24. maddesinde de bu sözleşmenin içeriğinde neler olması gerektiğini belirterek, sözleşmeyi şekle bağlı sözleşmeler (yasal şekil) sınıfına dahil etmiştir. Bu şekil şartı, sözleşmenin geçerlilik şartı niteliğindedir. İçeriğine dahi müdahale ederek, şekil şartına uyulmadığında, kredi kartı ile yapılan işlemleri bu sözleşmeye dayanarak talep etme hakkını ortadan kaldırmaktadır. Bu ciddi bir sonuçtur. Ne gibi sonuçlar yaratabileceğini kısaca öngörmeye çalışalım:

Öncelikle kartlı işlemlerin talep hakkı sorun yaratacaktır. Çünkü kart ile yapılan alışverişler, üyelik sözleşmesi gereğince kart hamilinin hesabına borç yazılarak üye işyerlerine ya da üye işyerlerini temsilen takas alacaklısı durumundaki “üye işyeri anlaşmalı kuruluş”lara ödenmektedir. Sözleşme olmadığında kart ile yapılmış olan işlem, müşterinin hesabına borç yazılamaz ve müşteri hesabından işyerine ödeme yapılamaz. Ancak, kart hamili ile kart çıkaran kuruluş arasındaki bu eksiklik, üye işyerini ilgilendirmeyecektir, Üye işyeri, kart kabul kurallarına uymuş olmak şartıyla, iyi niyetli üçüncü şahıs durumunda olacak, talep hakkını koruyacaktır. Tahsil ettiği işlem bedelini geri vermeye de zorlanamayacaktır. Kart yayımcısı kuruluş, kart hamili ile aralarında sözleşme bulunmadığını ileri sürerek ödeme yapmaktan kaçınamayacaktır. Ancak kart hamilinden neye dayanılarak talep edileceği hususu açık değildir. Ortada geçerli bir sözleşme yok iken banka neye dayanarak bu işlemleri kart hamilinin hesabına borç yazmıştır. Bilahare bu borçları, olmayan bir sözleşme varmış gibi talep edebilecek midir? Sözleşmeye dayanamayacaksa, sebepsiz zenginleşme hükümlerine mi başvuracaktır. Bu durumda da, “borçlanılmamış edimin ifası” gündeme gelebilecektir.

Kartın kaybedilmesi veya çaldırılması durumlarında, üçüncü şahısların yapacağı işlemlerin kart hamilinden talep edilebilmesi olanağı da tartışmalıdır. Çünkü bu hususları düzenleyen bir sözleşme yoktur. Belki haksız fiil hükümlerine göre zararının tazmini için kart hamili aleyhine dava açacak ve kart hamilinin kusurunu ispat etmeye çalışacaktır. Ancak zararının kesinleşmesi için de kartı usulsüz kullanan kişileri araştırıp haklarında takibe geçmek, takiplerin semeresiz kalması durumunda kart hamiline rücu etmek gibi uzun ve dolambaçlı bir yola girmek zorunda kalabilecektir.

Kart ücreti, kur çevrim ücreti, nakit avans ücreti gibi ücretleri talep etme konusunda ise hiçbir haklı neden ileri süremeyecek, bunları talep edemeyecektir. Çünkü 5464 sayılı yasa bu tür ücretlerin tahsilini sözleşmede açıkça yazılı olma koşuluna bağlamıştır.

Hesaba faiz yürütülmesi konusunda da, hangi miktara, hangi günden itibaren ve ne oranda faiz yürütüleceği tartışmalı hale gelecektir. Ayrıca faiz ferileri kabul edilen Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ile Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu kesintileri müşteriye yansıtılamayacaktır. Çünkü bu vergi ve fonların mükellefleri, lehine faiz tahakkuk eden kurumlardır. Bu kurumlar düzenledikleri sözleşmelerle bu mükellefiyetleri faiz borçlularına yansıtmaktadırlar. Sözleşme olmadığında yansıtmanın hukuki dayanağı ortadan kalkmaktadır.

Şifre güvenliği hususunda kart hamilinin herhangi bir taahhüdü bulunmayacağından, kartın şifre ile birlikte çaldırılması durumunda, kartın üçüncü şahıslar tarafından kullanıldığını kanıtlayan kart hamilinden bu kartla yapılan işlemler talep edilemeyecektir.

Karta el koydurulması da mümkün olmayabilecektir. Çünkü kart hamili ile kartı veren kuruluş arasında, kartın kartı veren kuruluşa ait olduğu hususunda bir anlaşma yoktur.

Sözleşme limitlerinin aşılması durumunda da aşan kısımlara uygulanacak hükümler tartışmalı hale gelecektir. Genel olarak kart hamillerinin sözleşme limitlerini aşabilme yeteneği yoktur. Çünkü yaygın uygulama, her işlem için otorizasyon alma, yani hesabın açık olup olmadığı ve limitinin yeterli olup olmadığının kontrol edilmesi yönündedir. Bu ortamda kart hamilinin kendi tasarrufu ile kart limitini aşması mümkün değildir. Kart limitleri de tanımı gereği sözleşme limiti olmak zorundadır. Özel durumlarda, işlemlere online otorizasyonun alınamadığı koşullarda, hesap limiti kontrol edilmeden yapılan işlemler nedeniyle sözleşme limitinin aşılabilmesi mümkün olabilecektir. Bunlar tarafların kontrolü dışında oluşan arızı durumlar olduğundan sözleşme hükümlerinin uygulanmasına bir engel oluşturmayacaktır. Ancak, tamamen kart çıkaran kuruluşun izni ve inisiyatifi ile sözleşme limitlerinin aşıldığı durumlarda, kart yayımcısı kuruluşun sözleşme hükümlerine başvurması tartışmalı hale gelebilecektir. Çünkü gerek kart hamili gerekse, varsa, kefil, sözleşme üstü durumlar için kendilerine sözleşme hükümlerinin uygulanamayacağını savunabilirler ve bu savunmalar, sözleşmesiz kart verilemeyeceği, işlemlerin sözleşmeye dayanacağı prensipleri çerçevesinde dikkate alınmak zorundadır.

Görüldüğü gibi sözleşmenin olmayışı, pek çok hakkın kullanımını gri alanlara itmekte, birçok belirsizliğe yol açmaktadır. Üyelik sözleşmesinin bulunmadığı hallerde hangi hükümlerin uygulanacağı hususunun yargı tarafından içtihatlarla netleştirilmesini beklemek zorundayız.

6. Yetkili Mahkeme

5464 sayılı kanunun 44 maddesi, kredi kartları ile ilgili davalarda yetkili mahkemelerin kim olacağı konusuna da açıklık getirmiştir. *“Yetkili mahkeme ve merciler” başlığı altındaki bu madde, “Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili uyuşmazlıklarda kart hamilinin tüketici olması halinde, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 22 nci ve 23 üncü maddesi hükümleri uygulanır.” Kart çıkaran kuruluşlar tarafından kart hamilleri aleyhine açılacak davalarda 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun görev ve yetkiye ilişkin hükümleri uygulanır.”¹⁰* hükümleriyle, kart hamillerinin kart yayımcısı aleyhine haklarını aramasıyla, kart yayımcısı kuruluşların hak aramasını farklılaştırmış, tüketiciyi bir anlamda daha fazla koruma altına almıştır.

4077 sayılı Tüketicilerin Haklarının Korunması Hakkında Kanunun 22 maddesi, kart hamillerinin kartlı işlemler nedeniyle başvurmaları gereken merciler için, çekişme konusu parasal değer miktarını kriter olarak kabul etmiştir. Bu maddeye göre değeri 500 Liranın altında bulunan uyuşmazlıklarda Tüketici sorunları hakem heyetlerine başvuru zorunludur (Bu rakam değişkendir, Bakanlık tarafından enflasyon oranı dikkate alınarak değiştirilir). Tüketici hakem heyeti kararlarına tüketici mahkemesi nezdinde itiraz mümkündür, ancak bu itiraz üzerine tüketici mahkemesince verilen kararlar kesindir. 500 lira ve üzerindeki davalarda, tüketici hakem heyetlerine başvuru zorunlu değildir, yetkili mahkeme tüketici mahkemeleridir. Bu düzenlemelerle yasa koyucu, tüketicilerin haklarını uzmanlık kazanmış merci ve mahkemelerde daha çabuk elde etmesini amaçlamaktadır. Ancak kart hamili tüketici değilse, örneğin business kart gibi kurumsal kredi kartı ise tüketici mahkemelerine gidilemeyecek, asliye hukuk mahkemelerinde hak aranacaktır.

¹⁰ 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunun yerini alan 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 447. Maddesi nin 2. Fıkrası “Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa yapılan yollamalar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelerine yapılmış sayılır”

Keza kart veren kuruluş kart hamilleri aleyhine dava açacak olursa da, kart hamilinin tüketici olup olmamasına bakılmaksızın, yargı yeri asliye hukuk mahkemeleri olacaktır. Yasa koyucu tacir niteliğini haiz, basiretli davranmak yükümlülüğünde olan davacılar için özel koruma öngörmemektedir.

7. Yönetmeliğin sözleşme içeriği ile ilgili hükümlerinde dikkat çeken hususlar

a) Banka Kartı - Kredi Kartı ayrımı

Yönetmelikte banka kartı ve kredi kartı ayrımı gözetilmektedir. Bu ayrıma rağmen, kayıp çalıntı kart veya şifre çaldırılması gibi hususlardaki sorumluluklara ilişkin düzenlemeler aynıdır. Oysa banka kartları yalnızca şifre ile ve online kullanılabilen kartlardır. Kart hamili şifresini kendiliğinden vermedikçe veya kartı ile birlikte kaybetmedikçe bu kartların kaybedilmesi veya çalınması bir risk oluşturmayacaktır. Bu kartlarla risk yaratıldı ise kart hamili yalnızca kartını yitirmemiş, onun yanında şifresini de birlikte yitirmiş demektir ki, bu durumda kart hamilinin şifre korumada özen yükümlülüğüne uymadığı, ağır ihmali olduğu ileri sürülecektir. Şifre ve kartın birlikte kullanılmış olması, kart hamilinin şifresini korumada kusuru olduğu hususunda karine teşkil edecek, kart hamili kusursuzluğunu kanıtlayamadığı sürece işlem sorumluluğunu taşıyacaktır. Bu husus kart kullanım esaslarını düzenleyen hemen hemen tüm sözleşmelerde bir ana madde olarak yer almaktadır. Bu hükmün hukuken yerinde olup olmadığı, ya da yasalar karşısında geçerli olup olmadığı hususunda hukuk çevrelerinde tartışma bulunmakta ise de, bu maddenin sözleşmenin en önemli maddesi olduğu, yok sayılamayacağı, yok sayılacak olursa tüm sözleşmenin batıl olacağı çünkü bu konudaki hükmün sözleşmenin olmazsa olmaz bir unsuru olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

b) Kayıp/çalıntı kart bildirimlerinde ihbar süresi

Kayıp çalıntı kart kullanımlarında, bildirimden itibaren geriye doğru son 24 saat içinde yapılmış olan harcamaların 150 TL tutarındaki kısmından sorumlu olunmasının istisnalarını düzenleyen yasanın 12. maddesinde *“Hukuka aykırı kullanımın, hamilin ağır ihmaline veya kastına dayanması veya bildirimin yapılmaması hallerinde bu sınır uygulanmaz.”* hükmü bulunmaktadır. Ancak yönetmeliğin 17/4-e. maddesinde, bildirimin de 24 saat içinde yapılması şartından bahsedilmektedir. Burada bir yazım hatası olduğu kanısındayım. Zira 150 TL sınırı, ne zaman bildirim yapıldığına bakılmaksızın, yapıldığı andan itibaren geriye doğru 24 saatlik zaman sınırını kapsamaktadır. Yasa, kartın kaybedildiği veya çalındığının öğrenildiği andan itibaren bildirimin 24 saat içinde yapılması koşulunu değil, bildirimin yapılmasından ve bildirim anından itibaren başlayan bir 24 saatlik sınırlı süreden bahsetmektedir. O nedenle bildirim ne zaman yapılırsa yapılsın, 24 saatlik süre yapıldığı andan itibaren geriye doğru işleyecektir.

c) Şifre güvenliği

Şifre güvenliği konusu yeniden vurgulanmış, hem yazılı bilgilendirmeler hem de sözleşme şartları içerisinde şifre güvenliği üzerinde önemle durulmuş ve kart hamiline şifresini kimseyle paylaşmaması, gizliliğini dikkatle koruması gerektiği mükerreren hatırlatılmış, sözleşmelere yazdırılmıştır. Kart ve şifre herhangi bir kayıp çalıntı ihbarına konu olmadıkları sürece, birlikte kullanılıp işlem gerçekleştirdiklerinde, sorumluluğun kart hamilinde olacağının belirtilmesi yeterli olacaktır. Bu sorumluluk iyi niyetli kart hamillerini gereken dikkat ve özeni göstermeye

zaten davet edecektir. Kart hamilinin kartını ve şifresini başka bir kişiye verip kullandırmasını ise kimse ve hiçbir sözleşme hükmü engelleyemeyecektir. Eşler birbirlerine, baba oğluna her zaman kartını ve şifresini verip işlem yaptırabilir. Kart hamilinin sorumluluğu kendisine ait olmak üzere, kartını bu şekilde başka şahıslara kullandırmasına kimse engel olamayacağı gibi, kanaatimce engellenmenin gereği de yoktur.

ç) Sözleşme değişiklikleri

5464 sayılı kanunun 25. maddesinde düzenlenen sözleşme değişikliklerine ilişkin hükümlerde, değişikliklerin tebliğ şartı getirilmiş, kart hamiline de kabul etmeme olanağı verilmiştir. Bu maddeye göre;

“Sözleşmede yapılacak değişiklikler kart hamiline bildirilir.

Bu değişiklikler bildirimin yapıldığı döneme ilişkin son ödeme tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

Bildirim ait olduğu döneme ilişkin son ödeme tarihinden sonra kartın kullanılmaya devam olunması halinde, sözleşmede meydana gelen değişikliklerin kabul edildiği addolunur.

Faiz oranının artırılması durumunda ise bu değişikliğin hüküm ifade edebilmesi için otuz gün önceden kart hamiline bildirilmesi zorunludur.

Kart hamili, faiz artırımına ilişkin bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde tüm borcunu ödeyip kredi kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez.

Kart hamili Kartı iptal ettirmek ve sözleşmeyi feshetmek hakkına sahiptir.”

Bu hükümler yönetmeliğin “Sözleşme Değişiklikleri” başlığı altındaki 18. maddede aynen yer almıştır. Kart iptal talebinin işleme konulması hususu biraz daha ayrıntılı düzenlenmiş ve “*Kart hamili, talep etmek suretiyle kartı iptal ettirmek ve sözleşmeyi feshetmek hakkına sahiptir. Kartın iptal edilmesine ve sözleşmenin feshine ilişkin kart hamiline yapılan talebin en geç yedi gün içinde kart çıkaran kuruluşça yerine getirilmesi zorunludur.*” denilmiştir. Bununla da kalınmamış, yedi günlük sürenin başlangıcını belirlemek açısından, “*Şubeler kanalıyla yapılan kart iptaline ilişkin taleplerde, bu talebin hangi tarihte alındığına dair şube yetkililerince imzalanmış bir belgenin veya doldurulan iptal talep formunun bir örneğinin kart hamiline verilmesi zorunludur*” hükmü de 17.12.2010 tarihinde yapılan bir değişiklikle fıkraya eklenmiştir.

Kartın iptal edilmesi işlemi, iptal talebini alan birimin merkezi sistem üzerinde yapacağı çok kısa ve basit bir işlemdir. 7 gün kart işlemlerinde çok uzun bir süredir. Kart kayıp veya çalıntı olmadığı halde, bir takım otomatik ödeme emirlerine de araç olmuş olabilir. Müşteri muhtelif nedenlerle kartından ödeme yapılmasına engel olmak için kartını iptal ettirmek isteyebilir. Bu talebe rağmen kart 7 gün boyunca iptal edilmez ise ve müşterinin kart hesabına bu dönem içerisinde harcamalar veya borç kayıtları intikal edecek olursa, müşteri kartı veren kuruluşu rücu edebilir.

Bu nedenlerle 7 günlük sürenin beklenmeden kart hamilinin talebinin alınmasıyla birlikte derhal yerine getirilmesi daha uygun olacaktır.

Sözleşme değişikliklerine ilişkin tüm bu hususların yanında, 01.07.2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren yeni Türk Borçlar Kanunu, genel işlem şartlarını düzenlerken, 24. Madde ile “*Genel işlem koşullarının bulunduğu bir sözleşmede veya ayrı bir sözleşmede yer alan ve düzenleyene tek yanlı olarak karşı taraf aleyhine genel işlem koşulları içeren sözleşmenin bir hükmünü değiştirme ya da yeni düzenleme getirme yetkisi veren kayıtlar yazılmamış sayılır.*” hükmünü getirmiştir. Bu önemli bir değişiklik olup, kart çıkaran kuruluşların kart hamillerine sözleşmelerde her türlü değişikliği yapıp hesap özeti ile de bildirme ve uygulamaya koyma serbestisine getirilmiş ciddi bir sınırlamadır. Bu hüküm karşısında kart yayımcısı kuruluşlar ancak, kart hamilinin aleyhine olmayan değişiklikleri yaparak hesap özeti ile bildirebileceklerdir. Örneğin kartlı işlemler nedeniyle yeni bir ücret tahakkuku yapıp tahsil edileceği hakkında bir bildirim, ya da, kart limitini düşürme yahut asgari ödeme oranını artırma gibi, kart hamili aleyhine Kabul edilecek değişiklikler bundan böyle tek taraflı bildirim ile yürürlüğe konamayacaktır.

8. Genel Değerlendirme:

Banka kartları yasası için ilk çalışmalar 1993 yılında başladığında yasa kapsamında yalnızca banka kartı ve kredi kartları plastik kartlar olarak yer alıyordu. İnternet yaygın olmadığı için sanal kart kavramı dahi henüz doğmamıştı. Yasa çıkarken yaygın bir internet bankacılığı, kartların şifreli kullanımı ve e-ticaret ortamı oluşmuş olduğundan, yasaya şifre güvenliği, sanal kart ve elektronik posta gibi uygulamalar dahil edildi. Günümüzde mobil uygulamalar, biyometrik kimlik kontrolleri ve temassız kartlar uygulama alanı bulduğundan bu kez, yasada olmasa bile yönetmeliklerde bu uygulamaları içerecek şekilde değişikliklere gidilmeye başlandı.

Ancak, tüm bu teknolojik becerilere rağmen değişmeyen bir şey var. Ödemelerin kaynağı! Hangi ödeme aracı ile hangi kimlik kontrol yöntemi ile hangi cihazları kullanarak yaparsanız yapın, sonunda ödemeler iki kaynaktan yapılıyor. Ya kredi kartı hesabı çalıştırılıyor, kredili ödeme aracını ihraç etmiş olan kurumun kaynağı kullanılıyor, ya da ödeme aracı sahibinin önceden hesabına yatırmış olduğu kendi parası (mevduatı) kullanılıyor.

Günün koşulları ve olanaklarına göre değişen uygulamalar, uygulamayı başlatan kurum ile kullanıcıları veya üyeleri arasında düzenlenecek sözleşmelerde yer almalı, düzenleyici mevzuat bu sözleşmelerin ana ilkelerini belirtmekle yetinmelidir.

F) Üye İşyeri Sözleşmesi

5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununda; banka kartı veya kredi kartı kabulünü sağlamak amacıyla işyerleriyle anlaşma yapan bankalar ya da kuruluşlar “*Üye işyeri anlaşması yapan kuruluş*” olarak tanımlanmaktadır.

Üye işyeri sözleşmeleri, büyük ölçüde kendisi de bir kart yayımcısı olan “*Üye işyeri anlaşması yapan kuruluş*” ile bu sözleşmeye istinaden kredi kartlarını kabul edecek olan işyeri arasında, karşılıklı hak ve sorumlulukları belirlemek için imzalanır. Bu sözleşme olmadan hiçbir işyeri kart kabul edemez, hataen kabul etse dahi bedelini tahsil etme olanağı bulamaz.

5464 sayılı yasa, kart hamilleri ile banka ve kuruluşlar arasında imzalanacak sözleşmeleri TKHK seviyesinde detaylı olarak düzenlerken, sistemin tamamlayıcısı olan üye işyeri anlaşmaları konusunda herhangi bir düzenleme getirmemektedir. Her iki tarafın da tacir oluşu ve basiretli davranacakları ön kabulü, yasa koyucunun bu sözleşmeye, korunup kollanması gereken bir taraf olmadığı düşüncesiyle müdahil olmasına gerek bırakmamıştır. Tacirler arasında sözleşme serbestisi ilkesine uygun davranmıştır.

Ancak 4.2.2011 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan ve 1.7.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu sözleşme düzenine ilişkin hükümler içerisinde dahil ettiği genel işlem şartları, ilişkiye müdahale etmemeyi tercih eden 5464 sayılı yasanın aksine, genel işlem koşullarını tanımlarken *“bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleri”* şeklindeki ifadesiyle, üye işyeri sözleşmelerini de kapsam içine almış, ticari sözleşmelere herhangi bir ayrıcalık tanımamıştır. Üye işyeri sözleşmeleri de, tam da yasanın öngördüğü şekilde, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar tarafından önceden matbu olarak hazırlanmış hükümleri içeren hazır sözleşmelerdir. Yasa koyucu genel işlem koşullarının tüm sözleşmeler için geçerli olacağını öngörmüştür. Nitekim 20.maddenin gerekçesinde *“Tasarıda, genel işlem koşullarının tâbi olduğu geçerlilik kuralları, bunlara aykırılığın yaptırımları ve genel işlem koşullarının yorumlanması gibi konuların açıklığa kavuşturulması amacıyla, bütün sözleşmeleri kapsayacak emredici genel hükümler şeklinde düzenlenmesi zorunlu görülmüştür. Nitekim, Avrupa Birliği mevzuatı kapsamında olmak üzere, 5 Nisan 1993 tarihli ve 93/13/EWG sayılı “Tüketici Sözleşmelerindeki Kötüye Kullanılabilecek Şartlara İlişkin Direktif”te ve Avrupa Komisyonu tarafından Avrupa Parlamentosuna sunulan Avrupa Sözleşme Hukukuna yönelik 2003/C 63/01 sayılı Eylem Plânının 4.2 maddesinde genel işlem koşullarına ilişkin ayrıntılı düzenlemeler öngörülmüştür. Alman hukukunda daha önce özel bir kanunla düzenlenmiş olan genel işlem koşulları, belirtilen hükümler de göz önünde tutularak, Alman Medenî Kanununun (BGB) 305 ve devamı maddelerinde genel hüküm niteliği kazandırılarak yeniden düzenlenmiştir. Böylece, söz konusu hükümlerin uygulama alanının sadece tüketicilerle sınırlı kalması önlenmiştir.”* açıklamasıyla bu konuda tartışmaya yer verilmeyeceği kesin şekilde ifade edilmiştir. Bu durumda Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşların üye işyeri sözleşmelerini, tek taraflı kendileri lehine hükümlerden ayıklamaları, atıfta bulundukları veya bulunacakları kartlı sistem kuruluşlarının düzenlemelerini üye işyerlerinin erişimine açık tutmaları gibi zorunluluklar ortaya çıkmaktadır.

5464 sayılı yasa üye işyeri sözleşmelerinin içeriğine müdahale etmemekle birlikte, 17. maddenin ilk fıkrası ile işyerlerine üye işyeri anlaşması imzalamaları halinde sıkı bir yükümlülük getirilmekte, *“Üye işyerleri, kart hamillerinin yapmış oldukları mal ve hizmet alımlarının bedelini banka kartı ya da kredi kartı ile ödeme taleplerini kabul etmek zorundadır.”* hükmü ile kartları yasal ödeme aracı olarak kabul etmeye mecbur bırakılmaktadır. Burada kart hamilleri lehine bir müdahale söz konusudur. Nitekim yasa maddesinin gerekçesinde de *“Üye işyerleri, yaptıkları anlaşmalarla, kartla ödemeleri kabul edeceklerini üye işyeri anlaşması yapan kuruluşa taahhüt etmekte ve bu bağlamda kart hamilleri lehine bir hak doğmaktadır. Bu hak, kart hamillerine üye işyerlerini kartla ödemenin kabul edilmesi hususunda zorlayabilme imkânını vermektedir. Kart hamili lehine doğan bu hakkı açık olarak ortaya koyabilmek amacıyla Kanunda üye işyerlerine kartla ödemeyi kabul zorunluluğu getirilmiştir”* denilmek suretiyle amacın üye işyerlerinin zorlanması olduğu açıkça yazılmıştır.

Aynı maddenin son fıkrasında üye işyerlerine, “gerekli durumlarda” kaydı ile kimlik sorma mecburiyeti getirilmiş olup, gerekli durumların ne olduğu belirtilmemiştir.

Bu durumda işyerleri basiretli bir tacir gibi hareket etmek zorunda olduklarından her işlemde kimlik sorma gereği hissedebilirler.

Üye işyeri sözleşmelerinde de yine esas olarak ana ilişkinin tanımlanması sağlanmalı, daha sonra tamamlayıcı maddelerle kapsamlı hale getirilmelidir.

Ana ilişki nedir: Bu sözleşme ile işyeri, sözleşme yaptığı kuruluşun sözleşmede belirteceği kartları ödeme aracı olarak kabul edeceğini ve bu kartlarla yaptığı işlemleri belirlenen dönemlerde (günlük haftalık) kuruluşa imzalı satış belgelerini ibraz etmek suretiyle bedellerini talep etmeyi ve satış tutarları üzerinden de kuruluşa bir komisyon ödemeyi, kuruluş ise, kredi kartı işlemlerini yapabilmesi için gereken donanım ve malzemeyi temin etmeyi, güvenlik önlemleri için gereken altyapıyı kurmayı, kendisine ibraz edilen geçerli belgeler karşılığında da komisyonunu tahsil ettikten sonra kalan kısmı işyerine ödemeyi taahhüt eder. Ana ilişki bu şekilde belirlendikten sonra, sistemin güvenli çalışması ve itiraz edilen işlemlerin çözümü konusunda yapılacaklar belirlenir.

Aşağıda başlıkları verilen hususlar da ana ilişkinin tamamlayıcı unsurları olarak dikkate alınabilir:

- İşlemlerin yapılması sırasında uyulacak kurallar,
- Kart türlerine göre komisyon oranında farklılaştırmalar,
- Yerli yabancı kart işlemlerinde komisyon farklılaştırmaları,
- Özel izin verilen işyerleri dışında, işlemlere bankaya ödenecek komisyonun eklenmeyeceği taahhüdü,
- Belgelerin eksiksiz olarak belli bir süre saklanacağı ve talep halinde derhal ibraz edileceği taahhüdü,
- Usulsüz işlemlerin tanımı ve bu tür işlemlere tevessül edilmeyeceği taahhüdü,
- Satış bedellerini işyerine ödeme usulü,
- Otorizasyon kuralları,
- Donanım ve yazılım bakım ve koruma taahhütleri,
- İtirazlı işlemlerin çözüm yolları,
- Sözleşmenin süresi ve feshine ilişkin kurallar,
- Uyuşmazlıkların halli için başvurulacak yargı yerleri.

Üye işyeri ile anlaşmalı kuruluş arasındaki ihtilafların çözümünde en önemli doküman üye işyeri sözleşmesidir. Üye işyerleri ile Üye İşyeri Anlaşması Yapan Kuruluş'lar arasında çıkan anlaşmazlıkların büyük kısmı da usulsüz işlemler veya itirazlı işlemlerin getirdiği hukuki sorumluluğun paylaşılmasında ortaya çıkmaktadır. Üye İşyeri Anlaşması Yapan Kuruluş'lar bu tür işlemlerde kartı çıkaran kuruluşlarla ilişkilerinde kartlı sistem kuruluşlarınca belirlenmiş ve lisans sözleşmeleri ile uyulması kabul edilmiş kurallar içerisinde hareket etmekte, zaman zaman sorumluluğu üstlenmek zorunda kalmaktadır. Bu noktadan sonra da işyerlerine rücu edilerek sistemin koyduğu kurallar nedeniyle doğan hukuki, sorumluluk işyerlerine yansıtılmaktadır. İşyerleri sorumluluğun kaynağını oluşturan sistem kurallarını bilemediklerinden bu sorumlulukları algılamakta güçlük çekmekte, çoğunlukla da işlemler yargıya taşınmakta, uzun bir yargılama sürecine girilmektedir.

Sözleşmelerde genel olarak işyerlerine, kurallara uygun davrandıkları sürece işlem bedellerini tahsil etmelerinde bir sorun olmayacağı, usulsüz işlemler yapıldığında bedellerinin ödenmeyeceği yazılıdır. Ancak öyle işlemler vardır ki, işyeri yapması gerekenleri yapmasına rağmen usulsüz işlemi önleyememiş, bu işlemler nedeniyle iade işlemlerine (chargeback) muhatap kalmıştır. Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, aracı olma nitelikleri itibariyle doğal olarak finansal sorumlulukları üstlenmekten kaçınacaklardır. Ancak, üye işyerlerini de ne gibi durumlar altında sorumlu olabilecekleri konusunda eğitmeli, bu hususlara sözleşmelerde de yer vermelidirler. Sözleşmeler, sözleşmede yer almayan hususlarda, lisans sözleşmeleri ile uyulması taahhüt edilmiş kurallara başvurulacağı hükümlerini içermeli, sorumluluk kaynağı olacak uluslararası kurallar konusunda da işyerini bilgilendirmeli, sonradan kurallarda yapılacak değişiklikler konusunda da işyerlerini bilgilendirmeye devam etmelidirler.

Bu konularda bilgi sahibi olan işyerlerinde mahrecine iade (chargeback) işlemlerine konu olabilecek işlemler konusunda daha duyarlı olunması muhtemeldir.

G) Harcama Belgesi (Sale slip)

Bir alışveriş işlemi banka veya kredi kartı ile ödendiğinde, işlem kredi kartının imprinter veya POS cihazları aracılığıyla okunup bilgilerinin bir kağıda dökülmesi ve bu kağıdın kart hamili tarafından şifre girilmek suretiyle elektronik olarak ya da kalemle imzalanması ile sonuçlanır. Harcama belgesinin ne olduğu hususunun analizi yapılmalıdır. Bu belge 5464 sayılı Kredi Kartları Yasasında;

“Harcama belgesi: Kartlı yapılan işlemler ile ilgili olarak üye işyeri tarafından düzenlenen, kart hamilinin işlemten doğan borcu ile diğer bilgileri gösteren ve kart hamilinin kimliğinin bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemle belirlendiği haller dışında kart hamili tarafından imzalanan belgeyi

...

ifade eder”

şeklinde tanımlanmıştır (m.3/k).

Kredi kartı sektörünün en önemli belgesi olan harcama belgelerinin gerek kart hamillerinin borcunu yaratması gerek kart çıkaran kuruluşları ödeme yükümlülüğü altına sokması ve kredi riski yaratması, gerekse bu işlem sayesinde bankaların komisyon geliri elde etmesi ve tüm sistemin finansmanının bu belgeye dayanması nedeniyle, iyi analiz edilip tanımlanması ve hangi nitelikte bir hukuki belge olduğunun ortaya konması en önemli konudur.

Tüm kredi kartı sisteminin temelinde sektörün kısaca “slip” diye adlandırdığı bu belgeler bulunmaktadır. Çünkü nakit avans çekmek için veya bankadan tüketici kredisi kullanmak için bir kredi kartına ihtiyaç yoktur. Bu işlemler banka gişelerinde yapılabilmektedir. Ancak alışverişlerde bir kurum veya bankanın kredisinden yararlanmak istediğinde kimsenin o kurumu alışveriş yerine götürmesine imkân yok, ama kurumun kredisini taşıyan bir kartın ibrazı o kuruma bir sorumluluk yüklemekte, bu sorumluluk harcama belgesi ile somutlaştırılmaktadır.

Üretildiği ortama göre harcama belgelerinin türleri ve özellikleri:

1. POS harcama belgeleri

Giderek dilimize yerleşen “POS” terimi Electronic Fund Transfer At The Point Of Sale (EFTPOS) (satış noktasında elektronik fon transferi) ibaresinin kredi kartı işlemlerinde kullanılan kısaltılmış halidir. POS denilen cihazlar kredi kartı işlemlerinin elektronik ortamda hızlı ve güvenli olarak yürütülebilmesi için düzenlenmiş, mağazaların kasalarının yanına yerleştirilen küçük elektromekanik cihazlardır. Bu cihazlar, en basit haliyle, bir yonga veya manyetik bant okuyucu, tuş takımı, yazıcı, işlemci ve modem ünitelerinden oluşmaktadır. BKM verilerine göre 2012 yıl sonu itibarıyla ülkemizde 2.134.444 adet kurulu POS cihazı bulunmaktadır.

Şekil 3- POS cihazı

Kart cihaza takılıp manyetik bant veya yonga okutulduğunda, cihaz önce okuduğu bilgilere göre kartın geçerli olup olmadığını kontrol etmekte, geçerli bir kart olduğuna karar verdiğinde işlem tutarının girilmesi istenmektedir. İşlem tutarı girildikten sonra cihaz, kartın bu tutarda işlem yapmaya yeterli kredisi olup olmadığını kontrol edecektir.

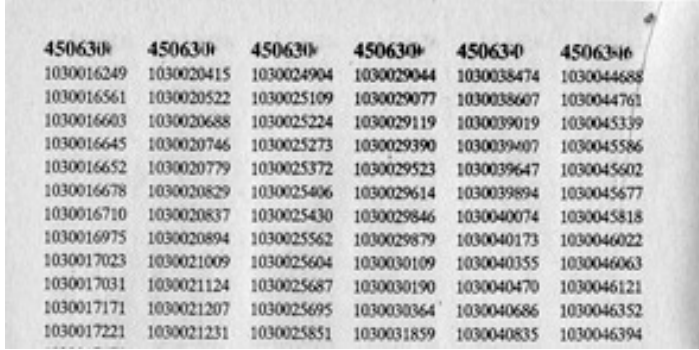
Otorizasyon, o işyeri ile anlaşma yapmış ve POS'u vermiş olan kuruluş için önemli bir güvenlik işlemidir. Otorizasyon, kartı vermiş olan kuruluştan istenmektedir. Kartı vermiş olan kuruluş, POS üzerinden kendisine gönderilmiş olan bilgilere göre kart hamilinin hesabını kontrol etmekte ve işleme ya onay vermekte ya da reddetmektedir. İşleme onay verdiğinde, onay kodu denilen sayısal bir kod üretip göndererek yanıt vermekte, otorizasyon talep eden işyeri de ilgili işlemi bu otorizasyon kodu ile saklamakta ve anlaşmalı olduğu kuruluştan bu kodu da işlem bilgileri içerisinde dahil ederek satış bedelini talep etmektedir.¹¹

Kart veren kuruluşlar otorizasyon verdikleri işlemlerin tüm sorumluluğunu üzerlerine almaktadır. Otorizasyon verdikten sonra, bu kartın limitinin yetersiz olduğu veya kartın kayıp veya çalıntı bir kart olduğu, kartın işleme kapatılmış bir kart olduğu gibi defiler ileri sürerek işlem tutarını üye işyeri anlaşması yapmış olan kuruluşa ödemekten kaçınamazlar.

¹¹ Provizyon alındığının satış belgesi üzerinde görülmesi gereklidir. Satış belgesi üzerinde görülmeyen bir provizyon işleminin tanıkla ispatı mümkün değildir. Yargıtay,14/10/1992-9916 sayılı kararında "... davalı bankadan otorizasyon alındığının tanıkla ispatının kabulü doğru görülmemiş ve kararın bu yönden davalı banka yararına bozulması gerekmiştir." ifadesi ile bu hususu teyit etmiştir. (11 H.D. E.1991/2946, K 1992/9916 T 14/10/1992)

Otorizasyon talebi sırasında kart hesabının işleme uygun olmadığı anlaşılırsa kartı veren kuruluş POS' tan gelen otorizasyon talebine "red" kodu göndererek işlemin yapılmasını engellemektedir. Red kodu gönderilmiş bir işlemin tüm sorumluluğu işyerine ait olmaktadır.¹²

Günümüzün kartları uluslararası ödeme araçları olduğundan, iptal edilen kartların yalnızca yurt içinde tedavülde düşürülmesi yeterli olmayacak, aynı zamanda yurtdışı kullanımlara da kapatılması gerekli olacaktır. Bu nedenle, kart çıkaran kuruluşlar, kartın iptal nedenlerine göre yapacakları bir değerlendirme sonucuna göre iptal edilen kartın uluslararası uyarı listelerine (stop list) bildirilip bildirilmemesine karar verirler. Ancak bildirilmediği takdirde, bu kartla yurt dışında yapılacak limit altı veya vekaleten otorizasyon verilmiş işlemlerin (Stand In Processing-STIP)¹³ sorumluluğunu üstlenmek zorunda olacaklardır. Bir kart numarasının yurt dışı uyarı listelerinde tutulmasının ciddi bir maliyeti vardır. Bu nedenle ödenecek bu maliyet ile potansiyel zarar kıyaslaması yapılarak bir kartın yurt dışı listelere bildirilip bildirilmemesine karar verilmektedir.

450630	450630	450630	450630	450630	450630
1030016249	1030020415	1030024904	1030029044	1030038474	1030044688
1030016561	1030020522	1030025109	1030029077	1030038607	1030044761
1030016603	1030020688	1030025224	1030029119	1030039019	1030045339
1030016645	1030020746	1030025273	1030029390	1030039407	1030045586
1030016652	1030020779	1030025372	1030029523	1030039647	1030045602
1030016678	1030020829	1030025406	1030029614	1030039894	1030045677
1030016710	1030020837	1030025430	1030029846	1030040074	1030045818
1030016975	1030020894	1030025562	1030029879	1030040173	1030046022
1030017023	1030021009	1030025604	1030030109	1030040355	1030046063
1030017031	1030021124	1030025687	1030030190	1030040470	1030046121
1030017171	1030021207	1030025695	1030030364	1030040686	1030046352
1030017221	1030021231	1030025851	1030031859	1030040835	1030046394

Örnek BUL kayıtları.

¹² Eylül 2001 tarihinden önce, bazen işyeri anlaşması yapan kuruluş, işyerinin niteliğini de dikkate alarak, tüm işlemler için otorizasyon istenmesine gerek olmadığına, belirleyeceği limitin altında kalan işlemler için otorizasyonsuz işlem yapılmasına karar verebilirdi. Bu durumda "limit altı işlem" denilen bu işlemler için kart çıkaran kuruluştan (issuer) otorizasyon istenmez ancak, kartın iptal edilmesi, tedavülde kaldırılmış bir kart olup olmadığı kontrol edilirdi. Bu kontrol da, periyodik olarak yayınlanan "birleşik uyarı listesi" (BUL) denilen listeler üzerinden yapıldı. Eğer kart bu listede yoksa ve halen geçerli bir kart ise yapılacak işlemin sorumluluğu tümüyle kart çıkaran kuruluşa ait olurdu. BUL'da yayımlanmış bir kart ile işlem yapıldığında, kart çıkaran kuruluştan işlem tutarını talep hakkı doğmuyordu. Uygulamada ise genellikle, işlem kartı veren kuruluşa ibraz edilerek işlemin akıbeti konusunda inisiyatif bu kuruluşa bırakılıyordu. Kartı veren bu işlemi müşterisine ibraz edip bedelini tahsil edebileceği gibi, hiç müşterisinin hesabına yazmadan doğrudan geri göndererek işlemi yok sayabiliyordu. Birleşik Uyarı Listesi, kart çıkaran kuruluşların, kartın son kullanım tarihi dolmadan tedavülde kaldırmak istedikleri, kullanıma kapattıkları kartları üye işyeri anlaşmalı kuruluşlara duyurmak için kullandıkları bir bültenidir. Bir kartın bu bültende yayınlanabileceği son tarih, son kullanım tarihinin son günüdür. BUL, üye işyeri anlaşmalı kuruluşlar tarafından BKM'den alınarak üye işyerlerine ya elektronik dosya transferi yöntemiyle doğrudan POS cihazlarının belleğine yüklenir ya da POS yerine imprinter kullanan işyerlerine basılı evrak olarak teslim edilebilir. POS cihazlarının belleğine yüklenme uygulaması, geçmiş yıllarda cihazların bellek kapasitelerinin sınırlı olması nedeniyle, BUL'un dosya büyüklüğünün de olabildiğince küçük tutulmasını gerektirmiştir. Bunu sağlamak için kart yayımcısı kuruluşların iptal ettikleri her kartı BUL'da yayınlamalarının önüne geçilmesi, yalnızca gerçekten piyasada kötü niyetli kullanım riski kuvvetli olan, çalıntı veya sahte kart gibi kartların bu bültene dahil edilmesi teşvik edilmiştir. Örneğin ödeme gücünün altına düşmüş bir müşterinin kartı iptal edildiğinde BUL'a konup yayınlanması yerine, müşteriden kartın geri alınması daha cazip hale getirilmişti. Tüm bu uygulamalara rağmen artan kart sayısına bağlı olarak giderek büyüyen BUL, POS'lara yüklenemez boyutlara çıktığından, 1 Eylül 2001 tarihinden itibaren, tüm işlemlerin otorizasyon alınarak yapılması uygulamasına geçilmiş, her bir POS cihazına BUL yüklenmesi zorunlu olmaktan çıkmıştır.

¹³ Kart çıkaran kuruluşlar, otorizasyon bağlantılarında sorun olması durumunda kart hamillerinin provizyon alınamama nedeniyle mağdur olmamaları için, üye oldukları kartlı sistem kuruluşuna ya da yurt içi işlemlerde switch merkezi durumunda olan Bankalararası Kart Merkezine belirli koşullarda kendi adlarına ve müşteri hesabını kontrol etmeden otorizasyon verme yetkisi tanılır.

Örnek bir online otorizasyon talebi

Field	Description	Value	Comments
0	MTI	0100	Authorization request
2	Primary Account Number	4321123443211234	
3	Processing Code	000000	
4	Transaction Amount	000000012300	i.e. 123.00
7	Transmission data/time	0304054133	MMYYHHMMSS
11	System trace audit number	001205	
14	Expiration date	0205	YYMM
18	Merchant Type	5399	
22	POS Entry Mode	022	Swiped Card
25	POS Condition Code	00	
35	4321123443211234=02051	2312312332	Track 2
37	Retrieval Reference Number	206305000014	
41	Terminal ID	29110001	
42	Merchant ID	1001001	
49	Currency	840	American Dollars

Kaynak: <http://www.codeproject.com/KB/scrapbook/ISO8583.aspx>

POS cihazları kartı ve eğer kullanıldı ise kart şifresini kontrol ederek işleme otorizasyon aldığı anda, işlem kaydını belleğinde tutarken, aynı zamanda harcama belgesini de üretir. İki kopya üretilen harcama belgelerinin, eğer işlem şifresiz yapıldı ise, bir nüshasına müşterinin imzası alınarak işyerinde saklanır, diğer nüsha da kart hamiline bilgi için verilir. İşlemlerin elektronik ortamlara taşınmasından önce, işyerlerinde muhafaza edilen harcama belgeleri dönem dönem, ancak en geç otuz gün içerisinde, anlaşmalı kuruluşa ibraz edilerek bedellerinin ödenmesi istenirdi. Anlaşma yapan kuruluş da bu belgeleri inceler ve geçerli olanların toplam tutarından kendi komisyonunu düşmek suretiyle net tutarı nakden veya hesaben müşterisine öderdi. POS cihazları bu işlemleri de hızlandırmış, harcama belgelerinin fiilen ibrazına son vermiştir. POS sistemleri belleğinde sakladığı işlem bilgilerini her günün sonunda, bağlı olduğu anlaşmalı kuruluşun bilgisayar sistemine aktararak işlemlerin elektronik ortamda işlenip bedellerinin de üye işyerinin hesabına aktarılmasını sağlamaktadır.

POS cihazlarının günümüzde kredi kartı işlemlerinin neredeyse tüm yükünü taşıdıkları dikkate alınarak, standartları ve güvenlikleri özel önem kazanmıştır.

Visa, MasterCard, JCB, American Express ve Discover Finansal Hizmetler Şirketleri tarafından, kart bilgilerinin sistemlere girildiği her noktada ortak güvenlik standartlarını belirleme amacıyla kurulmuş olan, The Payment Card Industry Security Standards Council, kısaca PCI olarak bilinen Ödeme Kartları Endüstrisi Güvenlik Standartları Konseyi,¹⁴ PIN girişi yapılan POS cihazlarında uyulması gereken güvenlik standartlarını da belirlemiş ve BDDK tarafından

31.12.2008 tarihinde yapılan değişiklikle bu standartlara uyulması zorunluluğu yönetmeliğe ek madde olarak dahil edilmiştir. (Madde 27/A).

Bu madde gereğince, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar,

PCI güvenlik standartlarına ve uygulama takvimlerine aynen uymak,

¹⁴ <https://www.pcisecuritystandards.org/>

POS üzerinde çalışan yazılımların yetkisiz erişimlere karşı korumalı olmasını sağlamak,

POS'ların kaynağı veya bütünlüğü şüpheli yazılımları işleme almadan silmesini sağlamak, POS üzerinde işlem gören kartlara ilişkin hassas verilere her türlü erişimi engellemek,

POS'lar üzerinde çalışan yazılımları periyodik olarak bütünlük ve geçerlilik testlerine tabi tutmak,

POS üzerindeki yazılımları yükleme ve güncelleme konusunda yazılı ve denetlenebilir bir süreç oluşturmak,

Üye işyerlerinin POS'un üye işyeri anlaşması yapan kuruluş sistemleri ile bağlantısını sağlayan alt yapı üzerinde, kartlara ilişkin hassas veriyi tutan, işleyen veya kaydeden bir sistem kurmamalarını sağlamak,

POS'un kendi sistemleri ile iletişimde PCI şifreleme standartlarına uymak ve bu kuralların üye işyeri sözleşmesinde yer almasını sağlamak,

POS üzerinde işleme tabi tutulan kart bilgilerini, ele geçirilmekleri halinde üçüncü şahıslar tarafından kullanılamayacak şekilde POS'un dış bağlantı arayüzleri üzerinden aktarılmasını sağlamak,

İnternet üzerinden yapılacak ödemelerde 3D Secure kart hamili doğrulama teknolojisi için gerekli alt yapıyı oluşturmak,

Aynı POS üzerinde maksimum sayıda üye işyeri anlaşması yapan kuruluş uygulamasının çalışmasını, yani POS paylaşımı alt yapısını oluşturmak,

zorundadırlar.

Yönetmeliğe eklenen bu madde ile getirilen kurallardan, PCI standartlarına uyulması mecburiyeti 1.1.2009 tarihinde, POS'lara şifre girişi ile ilgili güvenlik standartları, veri setlerinin POS üzerinden dışarıya güvenli aktarımına ilişkin hükümleri ve POS paylaşımı için gereken altyapının oluşturulması hükümleri 1.1.2010 tarihinde, POS üzerindeki yazılımların düzenli teste tabi tutulması ve internet işlemleri için 3D Secure sistemi alt yapısının oluşturulması hükümleri 1.1.2011 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, POS üzerindeki yazılım ve hassas verilere erişim hükümleri ise 1.1.2014 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Görüldüğü gibi POS cihazlarının kullanımı, cihazların ödeme sistemleri içerisinde taşıdığı öneme uygun olarak, BDDK tarafından, uluslararası standartlar içerisinde, sıkı bir gözetim ve denetim altına alınmış bulunmaktadır.

İmzalı harcama belgeleri işyerlerinde saklanmakta, anlaşmalı kuruluşlar tarafından ancak işleme itiraz eden kart hamilleri olduğunda ispatlayıcı belge olarak kullanılmak üzere talep edilmektedir.

Şekil 4- POS harcama belgesi örneği

2. İmprinter harcama belgeleri

İmprinter cihazları tümüyle mekanik, el ile çalıştırılan basit aletlerdir. Bu aletlere kredi kartı, ön yüzü, yani kabartma yazıları yukarı gelecek şekilde yerleştirilir. Üzerine üç nüshalı harcama belgesi konur. Harcama belgeleri otokopili kağıtlarla imal edilmiş belgelerdir. Mekanik bir kol ile silindirik baskı araçları kağıdın üzerinde ileri geri hareket ettirilerek gerek imprinter cihazının tabanına bağlı işyeri plakasındaki gerekse kartın üzerindeki kabartma yazıların basınç etkisi ile kağıdın üzerine kopyalanması sağlanır. Bu kopyalamada kart numarası, hamilin adı, kartın son kullanım tarihi, varsa özel güvenlik karakterleri ve işyerini tanıtan bilgiler gibi, kartın geçerli bir kart olduğunu ve kart hamilini belirten ana unsurlar ile işyerini tanımlayan işyeri kodu ve adı, kısaca slip denilen, harcama belgesi üzerine aktarılmış olur.

Şekil 5- İmprinter makineleri

İşlem için telefon vb. bir iletişim cihazı ile alınmış otorizasyon varsa bu kod ve işlem tutarı ile işlem tarihi belge üzerine el ile yazılır. İmzalı orijinal kopya işyerinde saklanır, bir nüsha kart hamiline verilir. İşyeri imzalı slipleri zaman zaman listeleyip anlaşmalı olduğu kuruma ibraz ederek bedellerini tahsil eder.

Bu tür belgeler, sahte üretilmiş kart iddiaları ile ilgili olarak, kart üzerinde kabartma yazı ile yer alan ana unsurlarının görüntüsünü taşıdığından önemli bir ipucu olma özelliği taşımakta, kartın fiilen ibraz edildiğinin kanıtı olmaktadır. Oysa POS üzerinde işlem görmüş kartların görünümü hakkında hiçbir fikir edinilememektedir, çünkü POS cihazları için okunabilir bir manyetik bant veya yonga (chip) işlem yapmak için yeterlidir.

Günümüzde işlemlerin hemen hemen tamamı POS'lar üzerinden yürütüldüğünden imprinter kullanımı çok sınırlanmıştır.

Şekil 6-Imprinter harcama belgesi örneği

3. Satış/Harcama belgelerinin unsurları

Harcama belgelerinde bulunması gereken zorunlu unsurlar şunlardır:

Üye işyeri adı

Üye işyeri kod numarası

İşlem tarihi

Sıra no

Kart no

İşlem tutarı

Kartın Son Kullanım tarihi

Otorizasyon kodu

Kart hamilinin imzası veya şifre girildiğinin beyanı.

Bu unsurlar bir harcama belgesinin işleme tabi tutulabilmesi ve bedelinin anlaşmalı banka veya kurumdan tahsil edilebilmesi için gereken asgari unsurlardır. Ancak son zamanlarda üzerinde mikroişlemci/yonga (chip) taşıyan kartların yaygınlaşması, kimlik kontrolü işleminin imza kontrolünden şifre kontrolüne doğru kaymasına yol açmıştır. Yukarıdaki POS harcama belgesi örneğinde de imza yerine “çip okundu” ibaresi bu uygulamanın örneğidir. (Şekil:4).

Şifre girişi yapıldığı, burada olduğu gibi, “çip okundu” ibaresi ile gösterilebileceği gibi, “şifre girişi yapıldı” ibaresi ile de belirtilebilir.

Bu unsurların dışındaki, işyerinin adresi, telefon ve faks numaraları, vergi numarası, POS cihazını veya imprinter makinesini veren bankanın adı, satılan mala veya alınan hizmete ilişkin bilgiler gibi unsurlar tali unsurlardır.

Son yıllarda, harcama belgelerinin çok büyük kısmı POS cihazları üzerinden üretilmektedir. POS üzerinden çıkarılan belgelerde kartın üzerinde yer alan kabartma bilgilerin fiziki görünümünün kopyalanmasına olanak yoktur. Ayrıca kart numarası gibi, hesaplamaı sağlayacak bilgiler de anlaşmalı bankaya sliplerin ıbraı yöntemiyle değil, elektronik ortamda dosya aktarımı suretiyle yapılmaktadır. Bu nedenlerle harcama belgesi üzerinde kart numarasının yer almasının pratik bir yararı kalmamıştır. Ayrıca sahte kart üreten kötü niyetliler için geçerli bir kart numarası değerli bir bilgi olduğundan işleme konu olmuş harcama belgeleri üzerindeki kart numarası bilgileri kötü niyetliler açısından önem kazanmaktadır. Bu belgeler genellikle saklanmamakta, işi bittikten sonra herkesin eline geçebilecek şekilde atılmaktadır. Bu durum, sahtecilik olaylarının artması ile birlikte kart veren kuruluşları kart numaralarını saklama konusunda daha titiz davranmaya itmiş, üye işyerlerinde üretilen POS harcama belgeleri ve ATM cihazlarında üretilen hesap bilgi fişleri üzerinde yer alan kart numaraları gizlenmeye başlamıştır.

Bu uygulama yasaya da yansıtılmış olup, yasanın 3. Bölümündeki 8. Maddenin 5. Fıkrasında *“Kart çıkaran kuruluşlar, kartların kullanılması bir kod numarası, şifre ya da kimliği belirleyici başka bir yöntemin kullanılmasını gerektiriyorsa, bu tür bilgilerin gizli kalması amacıyla gerekli önlemleri almak ve harcama ve alacak belgesinin müşteri nüshası üzerinde ve yazışmalarda kart numarasının açıkça yer almasını engellemekle yükümlüdür.”* hükmüne yer verilerek uygulama yasal zorunluluk haline getirilmiştir.

Bilahare BDDK tarafından yayınlanan uygulama yönetmeliğinde de konuya yer verilmiş, 21. Maddede, kart çıkarma ve buna ilişkin yükümlölükler başlığı altında *“(2) Kart çıkaran kuruluşlar, kartların kullanılması bir kod numarası, kart numarası, şifre ya da kimliği belirleyici başka bir yöntemin kullanılmasını gerektiriyorsa, bu tür bilgilerin gizli kalması amacıyla gerekli önlemleri almak ve mekanik cihazla yapılan işlemler hariç olmak üzere kart numarasının harcama ve alacak belgesinin müşteri nüshası üzerinde ve yazışmalarda yer almasını engellemekle yükümlüdür.”* ibaresine yer verilerek, elektronik cihazların ürettiği bilgi fişi veya sliplerde kart numaralarının gizlenmesi uygulamasını, mevzuata dahil etmiştir.

Ancak, slip veya bilgi fişi üreten POS yahut ATM gibi elektronik cihazlar, kart çıkaran kuruluşlarda değil üye işyerlerinde bulunmaktadır. Bu cihazların üretecekleri dokümanlar üzerindeki bilgileri şekillendirmek de bu cihazları kendi lisansı altında sisteme dahil eden üye işyeri anlaşması yapan kuruluşların yapabileceği bir husustur. Kaldı ki her kart çıkaran kuruluş üye işyeri anlaşması yapmak zorunda değildir.

Harcama belgelerindeki unsurlar içerisinde yer alan ve kâğıda belge niteliği kazandıran unsur,

Şekil 7- ATM bilgi fişi örneği

kart hamilinin imzası ya da imza yerine şifre girilmiş olmasıdır (sayısal imza).

Kart hamili bu evrakı neden imzalar veya kart hamilinin harcama belgesindeki imzasının anlamı nedir?

Bu konu şimdiye kadar üzerinde en az durulmuş olan ve o belgeleri ihdas edip kullanan kurumların da üzerinde en az durduğu konudur.

Ülkemizdeki harcama belgelerinin imza bölümünün hemen üzerinde gördüğümüz beyanlar genellikle şunlardır:

“Mal veya hizmet alındı”

“yukarıda belirtilen harcama tarafımdan yapılmıştır”

“Yukarıda belirtilen tutar kadar mal veya hizmet tarafımdan alınmıştır”

Değişik kelimelerle ve dizilişlerle ifade edilmiş olsalar da, görüldüğü gibi bu beyanların hepsi, bir mal veya hizmetin alınışını belgeleyen makbuz niteliğinde beyanlardır. Ancak BKKK’da “kart hamilinin işlem den doğ an borcunu gösteren” ibaresi ile bir fonksiyona atıfta bulunmaktadır.

Yurt dışı uygulamalarda ise harcama belgeleri üzerinde, “yukarıdaki miktar kadar kredi kartı hesabımı borçlandırı nız” veya “yukarıda belirtilen toplam miktarı kredi kartı üyelik sözleşmesi

hükümlerine göre ödeyeceğim” gibi ibarelerle ya bir taahhütte bulunulmakta ya da kredi kartı hesabını borçlandırmaları talimatı verilmektedir.

Yasa kart tanımını hem banka kartları hem de kredi kartları için kullanmaktadır. Banka kartı ile üretilen belge borcu göstermez, bir alım satım işleminin nasıl ödendiğini gösteren bir belgedir. İşlem bedeli kart hamilinin hesabından anında düşülerek, üye işyeri hesabına transfer edilmektedir.

Banka kartı ile yapılan ödemede bir havale işlemi söz konusudur. Borçlar Kanununun havale işlemini tanımlayan 555. maddesi, havale işlemi ile havale eden kendi adına belirli bir parayı havale alıcısına vermek üzere havale ödeyicisini, havale edilen parayı kabul etmek üzere de havale alıcısını yetkili kıldığı bir işlem olarak tanımlamaktadır. Banka kartı ile yapılan ödemelerde de, havale eden kart hamilidir, havale ödeyicisi hesabının bulunduğu bankadır, havale alıcısı da üye işyeridir. Kart hamili bankasını işlem tutarı kadar üye işyerine ödeme yapma konusunda yetkilendirirken, üye işyerini de bu parayı alma konusunda yetkilendirmektedir.

Şu halde banka kartı ile yapılan satış işlemlerini kredi kartı ile yapılan satış işlemlerinden ayırmak, bedeli banka havalesi yöntemi ile ödenen bir peşin satış işlemi olarak bakmak yanlış olmayacaktır.

5464 sayılı yasaya kadar doktrinde, kredi kartı harcama belgeleri “ifa amacıyla edim” olarak kabul ediliyordu. Alacaklı, imzalı harcama belgesini ibraz etmek suretiyle alacağını, anlaşmalı olduğu banka/kurum aracılığıyla, kartı veren bankadan tahsil ediyor veya etmeye çalışıyordu. Tahsil edemediği takdirde borçlu satıcıya karşı borcundan kurtuluyordu. Tahsil edilememesi halinde satıcı, kart hamiline rücu ediyordu. Kısacası harcama belgesi bir temlikname hükmünde idi.

Burada vurgulanması gereken bir nokta da, üye işyerinin harcama belgesinde yazılı miktarı üye işyeri anlaşmalı kuruluştan tahsil edememesi halinde ne yapılacağı hususudur. Eğer üye işyeri, harcama belgesinde yazılı olan miktarı anlaşmalı olduğu kuruluştan tahsil edemez ise, alacağını başka yollarla belgeleyerek anlaşmalı olduğu kuruluştan yeniden tahsile çalışamaz. Üye işyeri anlaşmalı kuruluşlar ancak geçerli harcama belgeleri mukabilinde ödeme yapmakla mükelleftirler. Bu durumda işyeri yalnızca kart hamilini takip edebilir.

Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşların kart hamillerinin yaptığı her işlemden sorumlu tutulması mümkün değildir. Üye işyerleri sözleşme ile belirlenmiş olan kredi kartı kabul kurallarına uymak zorundadır. Bu kurallara uygun işlem yaptığı sürece anlaşmalı olduğu kuruluşun işlem bedelini ödemekten kaçınması mümkün değildir. Ancak kart kabulü sırasında kurallara uymamışsa, örneğin ödeme yasağı konmuş bir karta işlem yapmış ise, bu işlemin bedelini anlaşmalı olduğu kuruluştan isteyemez. İşlem vardır, satış yapılmıştır, kart hamili kartını da ibraz etmiştir, ancak işlemten doğan sorumluluk sadece kart hamili üzerindedir. Usule uygun kullanılmayan kart ile yapılan işlem, anlaşmalı kuruluş için bir sorumluluk doğurmaz.

İşyerinin kartlı işlem bedelini talep etmesi için yine harcama belgesine ihtiyacı olacaktır. Kart

hamili hesap ekstresindeki bir işleme itiraz ettiğinde, ekstreyi düzenleyip işlem bedelini ödemesini talep etmiş olan kart çıkaran kuruluş, üye işyeri ile anlaşmalı olan kuruluşa başvurarak işleme ait harcama belgesinin kopyasının gönderilmesini talep edecektir. Eğer işyeri ile anlaşmalı olan kuruluş, işyerinden harcama belgesi kopyasını temin edemeyecek olursa, kart çıkaran kuruluşun işlemi iade etmesine engel olamayacaktır. Bu durumda işyeri ile olan anlaşması gereğince o da işlem tutarını üye işyerinden geri alacaktır.

5464 sayılı yasanın 19. maddesinde de harcama ve alacak belgelerine ilişkin üye işyeri yükümlülükleri belirtilirken, *“Üye işyerleri... harcama belgesi veya nakit ödeme belgesi düzenlemek ve aslını sözleşmede belirtilen süre içinde muhafaza etmek ve bir nüshayı da kart hamiline vermek zorundadır. Bu hükme aykırılık halinde satılan hizmet veya mal bedeli üye işyeri anlaşması yapan kuruluştan talep edilemez”* denmektedir.

Üye işyerleri kredi kartları ile yaptıkları satışların bedellerini talep edebilmek için satış belgelerinin asıllarını anlaşma yaptıkları bankaya ibraz etmek zorundadır. Elektronik cihazlar işlem kayıtlarını üzerlerinde sakladıklarından gün sonunda bu bilgileri dosya transferi yöntemi ile anlaşmalı oldukları kuruluşa, bedelleri ödenmek üzere aktarmaktadırlar. Yani imzalattıkları

Şekil 8- Yurtdışı harcama belgesi örneği.

harcama belgeleri yerine onların listesini gönderiyorlar. Bu transfer ile anlaşmalı kuruluşlar harcama belgelerinin ibraz edildiğini varsayarak işlem bedellerini işyerine ödemekte, ancak harcama belgelerini yine de talep etmekte ya da işyerine bunları gerektiğinde gönderilmek üzere saklamasını şart koşturmaktadır. Bedeli ödenen işlemlere ait belgeler artık işyerinin değil, anlaşma yapılan kuruluşun kontrolü ve iradesi altındadır.

H) Nakit Avans Belgesi (Cash Slip)

Kredi kartı, ilk olarak ticari şirketler tarafından piyasaya sürüldüğünde, restaurant, bar, kafe, ulaşım hizmetleri, eğlence yerleri gibi alanlarda yapılan harcamaları nakit kullanmadan ödemek için icat edilmiş, ancak işin önemini ve boyutlarını keşfeden bankaların bu sektöre girmesi ile birlikte, kartlara bu kuruluşlardan nakit avans adı altında kredi çekme fonksiyonu da eklenmiştir. Kredi kartı bu alanda da kart hamillerine büyük kolaylıklar sağlamıştır. Çünkü bir kişinin bankadan normal yollarla kredi çekmesi için yerine getirmesi gereken pek çok prosedür vardır. Hakkında istihbarat yapılır, sözleşme düzenlenir, senetler yapılır, damga pulları yapıştırılır, vezneden para ödenir. İstihbarat amaçlı olarak gelirini, ikamet ettiği yeri, ticari kişilik ise hesap vaziyetini, ödediği son vergisini gösteren vergi levhasının suretini vb. dokümanları bankaya ibraz etmek zorundadır. Üstelik bu dokümanlar her kredi işleminde yeniden istenir. Ayrıca kredi hangi şubeden açıldı ise müşteriye kredi tutarı olan para da ancak o şubeden ödenir.

Oysa kredi kartları ile işlem yapmak çok kolaydır. Bu evraklar belki yine istenir, ama kart verilmeden önce bir kez istenir. Kredi kartı ve limiti onaylandığında, bu limit dahilinde, dilediği zaman, dilediği şubeden, hatta o kart sitemine dahil olan başka bankalardan veya ATM denilen otomatik vezne makinelerinden para çekebilir, istediği kadarını geri ödeyebilir, dilerse yeniden borçlanabilir. Yalnızca otorizasyon alınarak kartın kullanımda olup olmadığı ve hesap limitinin ödenecek para için yeterli olup olmadığı kontrol edilir, başka bir araştırmaya veya belgeye gerek yoktur. Onaylanan nakit avans talebi, düzenlenen bir nakit avans belgesi imzalanmak suretiyle ödenir.

BKKKK'da nakit ödeme belgesi;

“Bankalarca veya yetkili üye işyerlerince banka kartı veya kredi kartı hamiline yapılan nakit ödemelerde düzenlenerek, kart hamilinin kimliğinin bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemle belirlendiği haller dışında kart hamili tarafından imzalanan belgeyi” şeklinde tanımlanmıştır (m.3/l).

Bir nakit ödeme belgesi üzerinde bulunması gereken unsurlar ise aşağıdadır.

Ödeme yapan kurumun adı

Üye işyeri kod numarası

İşlem tarih ve saati

Sıra no

Kart no

İşlem tutarı

Kartın Son Kullanım tarihi

Otorizasyon kodu

Kart hamilinin imzası veya şifre girildiği beyanı.

Nakit ödeme belgelerinin de imprinter makinesi veya POS cihazı aracılığıyla üretilmesi mümkündür. Bazı kurumlar, elektronik ortamda otorizasyon alıp nakit ödeme belgesi üretse dahi, kartın fiziki görünümünü de delil olarak saklamak istediklerinde ayrıca imprinter aracılığıyla belge düzenlemeyi tercih ederler.

ATM aracılığıyla nakit avans işlemi yapıldığında müşteri imzası söz konusu olmayacağından bir nakit ödeme belgesinden de söz edilemeyeceği açıktır. Bu işlemde, işlem bilgisi içerisinde ödeme yapan kurumun kayıtlarında saklanan şifrenin girildiği bilgisi imza yerine geçmektedir. Bu şifrenin imza hükmünde olacağı kart çıkaran kuruluş ile kredi kartı hamili arasındaki üyelik sözleşmesi ile kararlaştırılmıştır.

CASH DISBURSEMENT DRAFT
NAKİT ÖDEME BELGESİ

CASHHOLDER (KART YERİNE)

PRINTED DIGITS

IDENTIFICATION (KART NO)

CASHHOLDER'S ADDRESS (KART YERİNE)

CASH

AUTHORIZATION NO. (KART YERİNE)

AMOUNT (TUTAR)

TOTAL (TUTAR)

BKM BANKALARI
KART MERKEZİ

KODU: 022700

Şekil 9- İmprinter nakit avans belgesi örneği

Nakit ödeme belgeleri her durumda yalnızca bir makbuzdan ibarettir. Nakit çekimi kredi kartı hesabından da yapılırsa banka kartı ile mevduat hesabından da yapılırsa, bir ödeme karşılığında verilen alındı belgesidir. Kredinin kartı veren kuruluş yerine sisteme üye üçüncü bir kuruluş tarafından ödenmiş olması belgenin bu niteliğini değiştirmemekte, aracı kuruluş yalnızca kartı veren kuruluşa vekaleten ödeme yapmaktadır.

İ) Alacak Belgesi (credit voucher)

Alacak belgesi BKKKK'da

"Banka kartı veya kredi kartı kullanılarak alınmış olan malın iadesi veya hizmetin alımından vazgeçilmesi veya yapılan işlemin iptali halinde kart hamilinin hesabına alacak kaydedilmek üzere üye işyeri tarafından düzenlenen belgeyi,

...

İfade eder"

şeklinde tanımlanmıştır. Bu belge tanzim edildiğinde, satış işlemi nedeniyle kart hamilinin hesabına borç kaydedilmiş olan bir para, ters kayıtla müşterinin hesabına iade edilmektedir.

Bir alacak belgesi üzerinde bulunması gereken unsurlar şunlardır:

Belgeyi düzenleyen kurumun adı

Üye işyeri kod numarası

İşlem tarihi

Sıra no

Kart no

İşlem tutarı

Kartın son kullanım tarihi

İşyeri yetkilisinin imzası.

Alacak belgesinin harcama belgesinden en önemli farkı, işyeri tarafından imzalanması ve işlem tutarının kart hamilinin hesabına borç yerine alacak geçilmesidir.

Hesabına işlem tutarı normal süresi içerisinde alacak kaydı olarak geçilmediği takdirde müşteri, işyerinin imzasını taşıyan alacak belgesi ile kartı almış olduğu kuruma başvurup belgedeki tutarın hesabına alacak geçilmesi talebinde bulunabilir. Alacak belgesinin en önemli işlevi, müşterinin haksız borç kaydının düzeltilmesi için talep hakkı veren bir delil olmasıdır.

J) ATM Fişleri:

ATM makinelerinde yapılan işlemler karşılığında, yapılan işlemi belirten yazılı dokümanlar üretilip işlem yapan müşteriye verilmektedir. Bu basılı dokümanların verilir verilmemesi genellikle kart hamilinin inisiyatifine bırakılmıştır. Müşteri istemediği takdirde fişler üretilmemektedir. ATM makinelerinde üretilen fişler, müşteriye şifre ile hesabına ulaştıktan sonra ve onun yaptığı işlem veya istediği bilgi karşılığında verilen fişlerdir.

ATM işleten kuruluşlar, bu cihazları ya tümüyle kendi özel kartlarına (private label) hizmet verdirmek için yahut kartlı sistem kuruluşlarınca lisans verilmiş olan tüm kartlara hizmet vermek için işleme alırlar.

BKM verilerine göre 2012 yıl sonu itibarıyla ülkemizde 36.334 adet ATM cihazı kurulu bulunmaktadır.

Kendi özel kartlarına hizmet verdirmek için işlettikleri ATM sistemlerinin standartlarını diledikleri gibi belirleyebilirler.

Ancak kartlı sistem kuruluşlarına ait tüm kartlara hizmet vermek istediklerinde, bu kuruluşların belirledikleri teknik kurallara ve dokümantasyon kurallarına uymak zorundadırlar. Bu standartlara uyup uymadıkları kuruluş yetkililerinin yaptıkları sertifikasyon testleri ile saptanır. Ancak bu standartlara uygunlukları onaylandıktan sonra hizmet vermeleri mümkün olur.

Bu standartlar içerisinde ATM makinelerinin işlemler sonucunda vereceği basılı belgelerin nitelikleri de yer alır.

Türkiye’de ATM işleten finansal kuruluşların herhalde tamamının ATM’lerinde işlem makine tarafından basılıp kart hamiline verilen belgelerin üzerinde “bilgi fişidir” ibaresi yer alır. Bugünün teknolojileri ATM’lerin geleneksel para ödeme fonksiyonuna, para alma teknolojilerini de başarı ile eklemiştir. Dolayısıyla ATM’ler, hem aldıkları paralar hem de verdikleri paralar için kart hamillerine belge vermektedirler.

Bu belgeler kısaca,

Para yatırıldığında makbuz,

Para çekildiğinde dekont,

Bakiye sorgulandığında hesap özeti,

niteliğinde görünen, ancak üzerinde herhangi bir yetkilinin imzası bulunmayan belgelerdir. Ancak, bu belgeler kart hamili tarafından sisteme girilen şifrenin doğrulanması ile yapılan güvenli bir işlemin neticesinde üretilmektedir. Kart hamilinin belgenin üretilmesine ve içeriğindeki bilgilere hiçbir şekilde müdahalesi söz konusu olamamaktadır.

ATM belgelerinin bu yönü, Hukuk Muhakemeleri Kanununda, “Delil Başlangıcı” olarak tanımlanan belgelere uygunluk göstermektedir.

“Madde 202/2: Delil başlangıcı, iddia konusu hukuki işlemin tamamen ispatına yeterli olmamakla birlikte, söz konusu hukuki işlemi muhtemel gösteren ve kendisine karşı ileri sürülen kimse veya temsilcisi tarafından verilmiş veya gönderilmiş belgedir.”

Üzerinde makbuz, senet, vb. ibarelerin olmayışı veya imza bulunmayışı belgenin en azından delil başlangıcı olma özelliğini ortadan kaldırmayacaktır. Bu belgeler yapılan bir işleme ait bilgileri detayıyla gösterdikleri için, “söz konusu hukuki işlemi muhtemel gösteren” belgeler olma yanında kimsenin müdahalesi olmadan işlemi yapan kuruluşun sistemi üzerinde üretilip verilen, “kendisine karşı ileri sürülen kimse tarafından” verilmiş belge niteliğine de sahiptir.

Delil başlangıcı bulunması, senetle ispatı gereken olaylarda, olayın ispatına yardımcı olması için tanık dinlenmesine de izin vermektedir.

Hukuk Muhakemeleri Kanununun 199. Maddesi belgeyi *“Uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları bu Kanuna göre belgedir.”* Şeklinde tanımlamıştır. ATM cihazlarının ürettiği yazılı dokümanlar, bu madde kapsamında belge niteliğinde olan elektronik ortamdaki verilere ulaşmayı sağlayan yardımcılar veya ipuçlarıdır. Bu fonksiyonları, onları yazılı delil başlangıcının tanımında yer alan, “söz konusu hukuki işlemi muhtemel gösteren” belge tanımına tam olarak oturtuyor diyebiliriz.

K) Hesap Özeti

Kart hamili ile kart çıkaran kuruluş arasındaki ilişkileri belirli bir tarih itibarıyla hesap kesim işlemine tabi tutarak, alacak verecek hesabını net bir sonuca bağlayan dokümanın adıdır. Düzenleme tarihine hesap kesim tarihi denir ve mevzuatta, Türk Ticaret Kanununun cari hesaplarda bakiyenin belirlenmesine ilişkin 94. (eski 92) maddesindeki *“Hesap devresi hakkında sözleşme veya ticari teamül yoksa her takvim yılının son günü taraflarca hesabın kapatılması günü olarak kabul edilmiş sayılır.”* hükmü dışında herhangi bir hüküm bulunmamasına rağmen, genel olarak ayda bir hesap kesimi yapılır. Sözleşmelerde de konu aylık hesap dönemleri olarak düzenlenmektedir. Hesap özetlerine sektörde genel olarak **“hesap ekstresi”** de denmektedir. Görüldüğü gibi,

hesap dönemlerinin aylık olması yasal bir zorunluluk olmayıp sözleşme serbestisi içerisinde düzenlenen bir uygulamadır. Business kart adı verilen bazı kurumsal kredi kartlarında 15 günlük hesap dönemleri uygulandığı da görülmüştür.

Hesap özetinde, bir önceki aydan devreden hesap bakiyesi, kart limiti, ayrılmış ise nakit avans limiti, dönem içinde yapılan alışverişler veya çekilen nakit avanslar, yapılan ödemeler, varsa faiz tahakkukları, ücret ve komisyon tahakkukları, iade işlemleri, net hesap bakiyesi, asgari ödeme tutarı, son ödeme tarihi, faiz oranları, kart hamilinin adı soyadı, adresi ve kart numarası, kartı veren kuruluşun sözleşme değişikliği, uyarılar vb. bildirileri yer alır.

Yasanın 10. Maddesi hesap özeti düzenlenmesi ve gönderilmesini zorunlu kılmıştır.

Yönetmeliğin 19. Maddesi ise gönderilecek hesap özetlerinde yer alacak asgari bilgileri saymıştır. Bu maddeye göre:

Kredi kartı hamilinin ad, soyad ve adresi,
Kredi kartıyla yapılan işlemlere ilişkin dönem borcu,
Toplam kredi kartı limiti,
Hesap kesim tarihi,
Son ödeme tarihi,
Bir sonraki hesap kesim tarihi ve son ödeme tarihi,
Ödenmesi gereken asgari tutar,
Kredi kartıyla yapılan nakit çekim işlemlerinin veya mal ve hizmet alımlarının tutar ve tarihleri,
Kredi kartlarına uygulanan akdi faiz oranları,
Kredi kartlarına uygulanan gecikme faizi oranları,
Kredi kartlarına ilişkin olarak ilgili hesap özetinde tahakkuk ettirilen yıllık ücret, faiz ve diğer her türlü ücret ve komisyon tutarları,
Kredi kartı ile gerçekleştirilen yabancı para cinsinden işlemlerde, işleme konu döviz cinsi ve tutarı ile kart hesabına borç kaydedilen para birimi ve tutarı,
bilgilerinin bulunması zorunludur.

Yukarıdaki unsurları taşıyan hesap özetleri düzenlenmekte ve kağıda basılı olarak ya da elektronik ortamlarda e-posta yoluyla kart hamillerine gönderilmektedir. Yasa, elektronik ortamda gönderilmeye de izin vermiştir.

Yasa, hesap özeti gönderimine bazı hukuki sonuçlar bağlamıştır:

Kredi kartı ile yapılan işlemlere, son ödeme tarihinden itibaren on gün içinde, kart çıkaran kuruluşa başvurmak suretiyle itiraz edilebilir.

Kredi kartı hamili, yapacağı başvuruda, hesap özeti hakkında itiraz ettiğini gerekçesiyle belirtmek zorundadır.

Süresi içerisinde itiraz edilmeyen hesap özeti kesinleşir. Hesap özeti kesinleşmesi genel hükümlere göre dava hakkını ortadan kaldırmaz (m.11/2).

Hesap özetinde yer alan asgari ödeme tutarı son ödeme tarihinde ödenmediği takdirde kart hamili ödenmeyen tutar için sözleşmede öngörülen gecikme faizi dışında bir yükümlülük altına sokulamaz (m.24/3).

Sözleşmede yapılacak değişiklikler kart hamiline bildirilir. Bu değişiklikler bildirimin yapıldığı döneme ilişkin son ödeme tarihinden itibaren hüküm ifade eder (m.25).

Bir hesap dönemine ilişkin toplam borç tutarı veya hesap bakiyesi üzerinden, o döneme ilişkin hesap özeti düzenlendiği hesap kesim tarihinden önceki bir tarih itibarıyla faiz yürütülebileceğine ilişkin kayıtlar hükümsüzdür (m.26/1).

Dönem borcunun bir kısmının ödenmesi halinde kalan hesap bakiyesi üzerinden faiz hesaplanır. Kalan hesap bakiyesine, asgari tutar ve üzerinde ödeme yapılması durumunda akdi faiz, asgari tutarın altında ödeme yapılması durumunda ise gecikme faizi uygulanır (m.26/2).

Hesap kesim tarihi ile son ödeme tarihi arasında on günden az bir süre olamaz (m.26/4).

Kredi kartı sözleşmelerinde yapılacak değişiklikler kart hamiline hesap özeti ile bildirilir. Bu değişiklikler bildirimin yapıldığı döneme ilişkin son ödeme tarihinden itibaren hüküm ifade eder. Bildirimin ait olduğu döneme ilişkin son ödeme tarihinden sonra kartın kullanılmaya devam olunması halinde, sözleşmede meydana gelen değişikliklerin kabul edildiği addolunur (Yönetmelik m.18/1). Bu konuda, Türk Borçlar Kanununun genel işlem şartlarını düzenleyen hükümler arasında yer alan *“Genel işlem koşullarının bulunduğu bir sözleşmede veya ayrı bir sözleşmede yer alan ve düzenleyene tek yanlı olarak karşı taraf aleyhine genel işlem koşulları içeren sözleşmenin bir hükmünü değiştirme ya da yeni düzenleme getirme yetkisi veren kayıtlar yazılmamış sayılır”* hükmü de daima göz önünde bulundurulmalı, hesap özeti ile bildirilecek her değişikliğin geçerli olmayabileceği unutulmamalıdır.

Görüldüğü gibi, 5464 sayılı yasa ve yönetmelik hesap ekstresine önemli sonuçlar bağlamıştır. Her şeyden önce kart hamilinin borcu ve vadesi bu belgede yer almakta, bu belge ile sözleşmeye ilişkin birçok tebligat yapılmaktadır.

Şu halde kart yayımcısı kuruluşlar, bu belgeyi göndermekle yetinmeyip, aynı zamanda kart hamiline gönderdikleri belgenin bir suretini de saklamak zorundalar, Çünkü birçok hak bu belgenin varlığına bağlanmış durumdadır. Kart hamili ile çıkabilecek sorunlarda mahkemeye başvurulduğunda, özellikle alacak davalarında, diğer belgeler yanında müşteriye gönderilmiş ekstrelerin bir kopyasının da sunulması mutlaka gerekecektir.

Ekstre suretlerinin ibraz edilememesi, müşteriye ekstre gönderilip gönderilmediği, gönderilen ekstrenin içeriği, hesap bakiyesi ve hesap hareketleri hakkında kuşku yaratacaktır. Hatta doğru adrese ve isme gönderildiği konusu dahi ispatlanamayacaktır. Ekstre gönderimini ispatlayamamış olan kurum, bu kez alacağını ispat edebilmek için hesaba intikal eden işlemlerin slip kopyalarını ibraza dahi mecbur olabilir.

Bu riskli ve tartışmalı hukuki duruma yol açmamak için kart yayımcısı kuruluşların, sistemlerinde sakladıkları müşteri hesabı hareket bilgileri ile yetinmeyip, kart hamillerine gönderdikleri hesap özetlerinin aynısını kendi sistemlerinde de muhafaza etmeleri, istendiği anda hesap özeti formatında aynen basıp ibraz etmeleri zorunlu görülmektedir.

BÖLÜM VI

İLİŞKİLER

Bu bölümde kredi kartı sisteminde yer alan tarafların hukuki statüleri ve aralarında oluşan işlemlerin hukuki nitelikleri üzerinde durulacaktır. Kart sistemi global bir sistem olup, kart hamili, kartı veren ve kartı verenin anlaşmalı işyerleri gibi basit bir üçlü ilişkinin ötesine geçilmiş, başka araçlar ve yardımcıları bazen yurtiçinde bazen yurtdışında, devreye girmişlerdir. İlişkilerin karmaşıklığı ilk bakışta çok kafa karıştırıcı görünmekte ise de, hepsinin üzerinde Türk Hukuk sisteminin olaylara nasıl baktığı, anlaşılması gereken en önemli bakış açısidir.

Sistemin tarafları arasındaki ilişkilerin, tarafların imzaladıkları sözleşmeler ve konu ile ilgili yasa hükümlerine göre belirleneceği tabiidir. Kredi kartı sisteminin bugünkü çok taraflı, gelişkin yapısına ulaşılmadan önce, kredi kartı ihraç edecek bir kuruluşun ilk yapacağı sözleşme, ihraç edeceği kartları kabul edecek işyerleri ile olacaktı. Çünkü kartın ihraç edilebilmesinin temelinde bu kartların kabul edileceği işyerlerinin var olması yatmaktadır. Kredi kartı sistemi en basit şekliyle bu üçlü ilişki çerçevesinde başlamıştır. Sistemi kuran ve yöneten bir kuruluş, bu kuruluşla anlaşma yapan işyerleri ve kuruluşun ihraç edeceği kartları bu işyerlerinde kullanan kart hamilleri.

Bu basit şematik yapı, kart sistemini kurup işleten bir kuruluşun hem kart çıkaran kuruluş (issuer) hem de üye işyeri sağlayıcısı (acquirer) olmak üzere iki sıfatının olduğunu göstermektedir. Kart sisteminin hızla benimsenip gelişmesi, kurumlar arası ve sınır ötesi işlemlerin gerçekleştirilir olması, araya sistemleri entegre eden ve yöneten kartlı sistem kuruluşlarının girmesi, bu temel üçlü yapıyı bozmamış, fakat geliştirerek, zorunlu olmaktan çıkarmıştır. Bugün bir kuruluş sadece kart yayımcısı veya sadece üye işyeri anlaşması yapan, üye işyeri temin edicisi olabilmektedir. Çünkü bu işyerlerinde kullanılmaya hazır, milyarlarca kart, bu kartların kullanımına açık, milyonlarca işyeri mevcuttur.

Ancak sistemi bütünsel olarak kolayca kavramanın en kolay yolu hala bu üçlü yapıyı anlamaktan geçiyor. Bu yapı üzerine diğer kurumlar kolayca inşa edilebiliyor.

Bu nedenle ilk olarak üzerinde durulacak olan ilişki, Kart hizmeti veren bir kuruluş ile işyerleri arasındaki ilişkidir. Bu kuruluş kart çıkaran sıfatıyla değil, üye işyeri temin eden, hukukumuzda “üye işyeri anlaşmalı kuruluş” olarak tanımlanan sıfatıyla yer almak zorundadır. Bu nedenle inceleyeceğimiz birincil ilişki, “Üye İşyeri Anlaşmalı Kuruluş” ile anlaşmalı olduğu üye işyerleri arasındaki ilişkidir.

A) Üye İşyeri Anlaşmalı Kuruluş-Üye İşyeri İlişkisi

Kredi kartlarının talep edilmesi, kart hamillerince tercih edilmesi, bu kartların piyasada mal ve hizmet alımlarında kullanılabilmesi, yani bir ödeme aracı olarak kabul edilmesi koşuluna bağlıdır. Bu olanağı sağlayan kuruluş için 5464 sayılı yasanın tanımıyla “Üye işyeri anlaşmalı kuruluş” ya da sektördeki adıyla “acquirer” sıfatı öne çıkmaktadır. “Üye işyeri anlaşmalı kuruluş” sıfatıyla

yapılan üye işyeri sözleşmeleri sadece kendi kartlarını kullanan kart hamilleri için olmayıp, aynı lisansör kuruluşun izniyle kart çıkaran tüm diğer kuruluşların da kart hamilleri içindir. Bu sözleşmelerde kuruluşun kart çıkaran kuruluş sıfatının hiç bir rolü yoktur, bu fonksiyona herhangi bir göndermede yoktur. Bu sözleşmeyi imzalaması için kart çıkaran kuruluş olma mecburiyeti de yoktur. Kart yayımcısı sıfatıyla imzalanmış olsa sadece kendi yayımlamış olduğu kartlarla yapılan işlem bedellerini ödemesi gerekirdi. Oysa kendisiyle hiç ilgisi olmayan kuruluşların çıkardığı kartlarla yapılan işlem bedellerini de ödemektedir. Bu nedenle “üye işyeri-Üye İşyeri Anlaşmalı Kuruluş” ilişkisinde kart çıkaran kuruluş sıfatının kullanılmaması,”üye işyeri anlaşmalı kuruluş” (acquirer) sıfatının kullanılması doğrudur.

Üye işyeri ile anlaşma yapacak olan kuruluşun işyerlerini, mal veya hizmet satışlarında kredi kartlarını ödeme aracı olarak kabul edip müşterisinden nakit talep etmemesi, işlem tutarının bilahare kendileri tarafından ödeneceği hususunda ikna etmesi gerekmektedir.

Üye işyerinin de bu hususta ikna olabilmesi, kuruluşun vaadini yerine getirebilecek bir mali güce sahip olması veya teminat vermesi şartına bağlıdır. Günümüzde üye işyerleri ile sözleşme imzalayan kuruluşlar büyük çoğunlukla bankalar olduğundan genel olarak teminat sorunu çıkmamaktadır.

Üye işyeri sözleşmelerinde “iştiracı” (acquirer) kuruluşlar üye işyerinden ne talep etmektedir:

Öncelikle üyesi olduğu kartlı sistem kuruluşunun kartlarını ödeme aracı olarak tanınmasını, usule uygun şekilde geçerli bir kartı ibraz eden herkese, mal veya hizmet satışını nakit veya çek gibi ödeme araçlarını talep etmeden yapmasını (“honour all cards” prensibi),

Sözleşme konusu kartları ödeme aracı olarak kabul ettiğini ilan etmesini, vitrinlerine, ödeme noktalarına veya kapılarına sözleşme kapsamında kabul ettiği kartları tanıtan semboller veya duyurular koymasını/yapıştırmasını,

Kart hamillerine verdiği mal veya hizmetlerin bedellerini kendisinden talep etmesini,

Bu işlemlere aracılık ettiği için satış tutarı üzerinden kendisine sözleşme ile belirlenen oranda komisyon ödemesini,

Önceden kararlaştırılmış olan bir tutarı aşan işlemleri tamamlamadan önce kendisinden yetki istemesini,

Önceden kararlaştırılmış olan miktarı aşmayan işlemlerde, kartın iptal edildiği kendisine bildirilmediği sürece, kararlaştırılan diğer şekil şartları yönünden de geçerli bir kart ise işlemi tamamlamasını,

İmzaya dayalı ya da kuşku duyduğu durumlarda kart hamilinin kimliğini kontrol etmesini,

Yapılan alışverişlere ait harcama belgelerini saklamasını, talep edildiğinde derhal ibraz etmesini, Yapılan işlemlerin listesini periyodik olarak ibraz edip bedellerini talep etmesini, eğer elektronik dosya transferi yöntemiyle talebini iletiyorsa, talep edildiğinde derhal gönderilmesi kaydıyla harcama belgelerini saklamasını,

Kart çıkaran kuruluşlar tarafından resen ya da kart hamilleri tarafından kabul edilmediği için iade edilen (chargeback) işlemlere ait bedelleri, kart yayımcısı kuruluştan tahsil imkanı olmadığı taktirde, anlaşmalı olduğu kuruluşa derhal, ödemelerde gecikme hallerinde, temerrüt faizi ile birlikte ödemesini, istemektedirler.

Üye işyeri ile anlaşma yapan kuruluşlar üye işyerlerine ne taahhüt etmektedir:

Belirlenmiş kurallara uygun kartlarla yapılan satışların komisyon düşüldükten sonra kalan bedelini ödemeyi,

Kartlı sistemin çalışması için gereken altyapı ve donanımı temin etmeyi,

Tedavülde kaldırılmış olan kartların listesini,

İşyerinin kart kabul ettiğine dair amblemleri ve diğer görsel malzemeyi, sağlamayı, taahhüt etmektedirler.

Uluslararası kart sistemlerine dahil olan kuruluşlar, üye işyerleri ile imzaladıkları sözleşmelerde, kendilerinin de dahil olduğu kart sisteminin amblemlerini ve numaralarını taşıyan tüm kredi kartlarını, kartın tedavülde kaldırıldığına ilişkin bir duyuru gönderilmediği sürece, otorizasyon limitlerini dikkate alarak, ödeme aracı olarak kabul etmesini isterler.

Burada üye işyeri ile sözleşme imzalayan kuruluş arasında, üçüncü taraf lehine sözleşme yapılmaktadır. Bu sözleşmeye göre belirli bir belgeyi ibraz eden herkese bu sözleşme hükümlerinden yararlanma hakkı verilmektedir.

Üye işyeri bu anlaşma kapsamında kredi kartları ile işlem yaparken, anlaşma yaptığı kuruluştan her defasında izin almamakta, sözleşmede yer alan şartları taşıyan tüm kredi kartlı ödemeleri kabul etmekte ve bu işlemleri anlaşma yaptığı kuruma ibraz ederek bedellerini talep etmektedir. Bu işlemlerde kullanılan kredi kartlarının bir kısmı anlaşma yapılan kurumca verilmiş olabileceği gibi bir kısmı da yurt içi veya yurt dışı kart çıkaran kuruluşlara ait olabilir. İşlem, sözleşme ile tanımlanmış kartlarla yapılmış ise ve kartın geçerli olduğu kurallara uygun şekilde saptanmış ise, üye iş yerinin anlaşmalı olduğu kurum, işyerine bu işlemlerin bedelini ödemekten kaçınamaz.

Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, çekişmeli/itirazlı işlemlerde de kart çıkaran kuruluşlara karşı üye işyerinin haklarını gözetmek zorundadır. Çünkü üye işyerleri, kart sistemlerinin

prosedürlerini bilemez. İtirazlı bir işlem alan üye işyeri anlaşmalı kuruluş, derhal üye işyerine rücu ederek işlem bedelinin iade edilmesini talep etmemeli, itirazı inceleyerek, işyerinin kusuru bulunup bulunmadığını da gözetmeli, işlemin gerçekleştirilme usulüne göre işyerinin durumunu değerlendirmeli, gerekiyorsa satış veya harcama belgesinin bir kopyasını göndermek suretiyle işyeri adına savunma yapmalıdır. Tüm savunma yolları tüketilmeden işyerine rücu edilmemelidir.

Üye işyeri anlaşmalı kuruluşların işlevleri basit bir aracılık gibi görülmemeli, sistemde işyerinin temsilcisi, gerektiğinde vekili gibi davranması da beklenmelidir.

B) Kart Çıkaran Kuruluş - Kart Hamili İlişkisi

Kart çıkaran kuruluşlar, sisteme üye yaptıkları kişilere, bu kişiler onlar için müşteridir, özel bir kart vererek, bu kartları kabul ettiğini ilan eden işyerlerinde para yerine kullanıp alışveriş yapabileceklerini söylerler. Muhtelif sloganlarla, bu kartların anlaşmalı üye işyerlerinde para yerine kullanılabildiğini benimsetmeye çalışırlar.

Tarafların kartlı işlemlerden sağladıkları yararları kısaca göz atalım:

Bir sistemin çalışması için sistemde taraf olan herkesin yarar sağlaması gereklidir. Bu sistemin de ekonomide ödeme aracı olarak bir fonksiyon ifa edebilmesi için, hem sisteme üye olup kartı kullanan kart hamillerinin hem de kart çıkaran kuruluşun bu sistemden ne yararları olduğuna ana başlıkları itibariyle değinelim.

Kart Hamili Yönünden Kredi Kartının Faydaları

Ödeme Aracı

Kart hamili için en önemli yararı, parası olmasa dahi yanında kartı varsa harcama yapabilmesidir. Geçici nakit sıkışıklıklarında alışveriş yapabilme, ödeme yapabilme olanaklarından yoksun kalmamakta, acil ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Bu noktada kartı veren kuruluşun kredisi ile ödemesini yapabilmektedir.

Bu nokta kart sistemi içerisine giren müşteriler yönünden en kritik noktadır. Kart hamilleri, mali durumlarının bozulması durumunda kartla ödeme yapmaya devam edecek olursa, bir müddet sonra kartla yaptığı harcamaların bedellerini kartı veren kuruluşu ödemekte sıkıntıya düşeceklerdir. Kartın bir geçim aracı değil, bir ödeme aracı olduğu asla unutulmamalıdır.

Güvenlik Aracı

Kart bir ödeme aracı olmasına rağmen, nihayet para değildir, hamiline bir kıymet de değildir. Çaldırılması veya kaybedilmesi halinde ele geçiren üçüncü şahıslarca kolayca kullanılamaz. Kullanılabilmesi mutlaka imza taklidi, sahte kimlik ibrazı gibi, hukuka aykırı bazı eylemlerin yapılması koşuluna bağlıdır. O nedenle para veya cüzdan çaldırma riskleri ile kıyaslandığında daha güvenli bir araçtır. Ancak kart hamillerinin de güvenlik için kartla ilgili bazı hususlara

dikkat etmesi gereklidir. Örneğin, kartın otomatik vezne makinelerinde işlem görmesini sağlayacak olan şifre kart ile birlikte bulundurulmamalıdır veya kartın arka yüzünde yer alan imza bandı mutlaka imzalanmış olmalıdır.

Uluslararası Ödeme Aracı

Kartlar, yurt içinde veya dışında, üzerlerindeki logoları taşıyan tüm işyerlerinde geçerlidir. Yurtdışında alışveriş yaparken ödeme için o ülkenin parasını bulundurmanıza gerek kalmaz. Yurt dışına çıkışta yanınızda nakit bulundurmak bazen sakıncalı olabilir veya mevzuat ile sınırlandırma getirilmiş olabilir. Ancak kredi kartları için bu kısıtlar söz konusu değildir. Kredi kartları globalleşen dünyanın ortak ödeme aracı haline gelmiştir.

Kolay ve hızlı kredi aracı

Kredi kartı alırken, kartı veren kuruluş tarafından kart talep eden kişinin kredibilitesi değerlendirilmekte ve ona göre bir kredi limiti tahsis edilmektedir. Bu limit içinde veya müteakip dönemlerde yapılan limit artırımları ile sağlanan ek limitlerle sürekli işlem yapılabilir, yeniden kredi tespit işlemlerine gerek kalmaz. Oysa normal koşullarda bir tüketici kredisi kullanıldığında, borç bitiminde yeniden kredi kullanılmak istenirse, yeni baştan kredilendirme prosedürüne başlanır. Gelir belgesi, belki son ikamet adresinin belgesi, sözleşme, kefil vb. koşulları yerine getirmek için ciddi bir emek harcanır.

Faizsiz Kredi İmkânı

Kredi kartı ile yapılan harcamaların dökümü hesap bildirim cetveli ile gönderildiğinde, belirtilen son ödeme gününe kadar borç kapatılırsa, kart hamilinden herhangi bir faiz komisyon alınmaz. Bunun istisnası, nakit avanslardır. Nakit avanslar, son ödeme gününde tümü ödense dahi, çekme günü ile ödeme günü arasında geçen süre için faize tabi tutulur. Bu da normal bankacılık kuralları içerisinde yapılan bir uygulamadır. Para ticareti ile uğraşan ticarethanelerin ana mallarını bedava kullandırmaları doğal olarak düşünülemez. Peki, kartı veren kuruluş nasıl oluyor da harcamaları kart hamili adına işyerlerine ödediği halde faizsiz olarak tahsil edebiliyor. Bu konu kartı veren kuruluş yönünden fayda analizi yaparken işlenecektir.

Diğer yararlar

Kartların bu sayılanlar dışında kullanıcıya sağladığı başka yararlar da var şüphesiz. Ancak bu yararlar kartın asli yapısına bağlı olmayan, pazarlama amaçlarına hizmet eden ek yararlardır. Bedava ambülans hizmeti gibi, faizsiz taksitli ödeme imkanı, ödül puan işlemleri, hava mili puanı işlemleri veya hava alanlarında özel hizmet alanlarına giriş imkanı gibi hizmetler bu kabil hizmetlerdir. Bu tür hizmetler kart hamiline şüphesiz bazı yararlar sağlamaktadır, ancak asıl yararı bu hizmetleri kullanan müşterilerin kartı veren kuruluştan kopmamasını sağlamakla kartı veren kuruluşadır. Nitekim bu tür uygulamaların genel adı da “müşteri sadakati (customer loyalty) programları”dır.

Kart Çıkaran Kuruluş yönünden faydaları

Plasman imkanı

Bankalar kredi kartları ile çok büyük bir müşteri kitlesine hizmet vermekte ve kredi kullandırmaktadır. Kredi kartları ile yapılan harcamaların önemli bir kısmı da kredilendirildiğinden bankalar için ciddi bir faiz geliri yaratmaktadır.

Bankalararası Kart Merkezinin yayınlanmış verilerine göre, 2011 yılsonu itibariyle, Türkiye’de tedavüldeki kredi kartı sayısı **54.342.148**, banka kartı sayısı ise **91.263.042** adettir.

Yurtiçi kredi kartları ile yapılan harcamaların 2012 yılsonu tutarı 361.07 milyar TL’dir. Kredi kartı hesaplarının 2012 yılsonu itibariyle bakiyesi ise 36.3 milyar TL’dir¹⁵. Kabaca cironun %10’u kredi bakiyesi olarak hesaplarda kalmaktadır. Bu miktarın yarısının kredilendirilmesi halinde, aylık ortalama %2,5 faiz oranı üzerinden, yaklaşık 19,1 milyar TL faiz geliri sağlanıyor demektir.

Takas komisyonu gelirleri

Üye işyerleri kredi kartı ile yaptıkları işlemlerden dolayı anlaşmalı oldukları kuruluşa işlem tutarları üzerinden belli bir hizmet komisyonu öderler. İşyerinde kullanılan kart, anlaşmalı banka veya kuruluşun çıkardığı bir kart ise bu komisyon anlaşmalı kuruluş tarafından doğrudan gelir kaydedilir. Eğer kullanılan kart başka bir kuruluş tarafından verilmiş ise, işlem bedeli bu kuruluştan tahsil edilirken alınan komisyonun bir kısmı da bu kuruluşa aktarılır. Üye işyeri anlaşması yapan kuruluştan kartı veren kuruluşa yapılan bu komisyon aktarımı sektörde “takas komisyonu” olarak adlandırılır. Bu sayede kartı veren bankalar, hiç üye işyerleri olmasa dahi işyerlerinden komisyon geliri elde edebilirler. Bu oran BKM verilerine göre 7.11.2012 tarihinden itibaren kredi kartları için işlem tutarı üzerinden %0,73, banka kartları için ise yine işlem tutarı üzerinden 5.10.2012 tarihinden itibaren %0,80’dir.

Kart sistemi tümüyle kartların işyerlerinde tedavül edebilmesi üzerine kurulu olduğundan, işyerlerinin küstürülmemesi, korunması zorunluluktur. Üye işyeri anlaşmalarında en çok pazarlık edilen konu bu nedenle işlem komisyonlarıdır. İşyerleri ile işlem komisyonlarının düşürülmesi için işlem tutarlarının hemen ödenmeyip belirli süre bloke tutulduktan sonra ödenmesi gibi değişik sözleşme türleri ortaya çıkmaktadır. Rekabet ortamında işyeri komisyonları yüksek olamamaktadır.

Takas komisyonları kart veren kuruluşlar ile üye işyeri anlaşması yapan kuruluş temsilcilerinin oluşturduğu üst kuruluşlar (Türkiye’de Bankalararası Kart Merkezi) tarafından ve piyasa faiz oranları dikkate alınarak, fakat rekabet kurumunun gözetimi altında, belirlenmektedir. İşyeri ile anlaşması olan bir kuruluş isterse işyerinden hiç komisyon almasın, işlem tutarını kartı veren kuruluştan tahsil ederken, kararlaştırılmış olan takas komisyonunu ödemeye mecburdur.

Takas komisyonu oranları bu nedenle, işyeri anlaşması yapacak olan kuruluşlar için referans oran olmaktadır.

¹⁵ http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSSGG/12011tbs_genel_gorunumu_mart2013.pdf

Hiç üye işyeri anlaşması olmayan kuruluşların, kart ücreti veya üyelik ücreti yanında, ana gelir kalemlerinden birisi de bu takas komisyonlarıdır.

Nakit Avans faizi

Kart veren kuruluşlar ki çoğunluk bankalar, kart hamillerine zaman zaman acil ihtiyaçlarına karşılık olarak nakit kredi de kullandırmaktadırlar. Nakit avans adı altında verilen bu krediler doğal olarak, verildiği andan itibaren kredi faizine konu olmakta ve kart veren kuruluş için ek gelir yaratmaktadır. 2001 krizinden önce kredi kartı işlem hacminin %40'ına kadar çıkan nakit avans kullanımları, 2001 krizinin de etkisiyle, son yıllarda %10'un altına düşmüş bulunmaktadır. BKM verilerine göre 2012 yılı kredi kartları cirosunun %8,8'lik kısmı nakit avanslardan oluşmaktadır. Nakit avansların toplam ciro içindeki oranının düşme eğilimi devam etmektedir.

Ücret ve Komisyonlar

Kart veren kuruluşlar, kartla yapılan işlemlerin niteliğine göre muhtelif ücret ve komisyonlar da tahsil ederek gelirlerini önemli ölçüde artırmaktadırlar. Uygulanan belli başlı komisyon ve ücret türleri özet olarak şunlardır:

Kart Ücreti

Kart ilk verildiğinde giriş ücreti olarak alınan, bedel olup, hem hizmet sunmanın bedeli olarak hem de işin maliyetinin bir kısmına kart hamilinin ortak edilmesi olarak değerlendirilir.

Kart yenileme ücreti

Kartın üzerinde yazılı kullanım süresi dolduğunda yeni gönderilen kart için veya vadesinden önce çeşitli nedenlerle, hasara uğrama, kayıp/çalıntı vb. gibi, kullanılamayacak duruma gelen kartın yenilenmesi nedeniyle tahakkuk ettirilen ve hizmet alımını sürdürme bedeli olarak değerlendirilebilecek ücrettir.

Nakit avans komisyonu

Çekilen nakit avanslar için bankaların uyguladığı, çekilen avansın belli yüzdesine tekabül eden bir ücrettir. Ancak avans veren kuruluşlar işlem tutarından bağımsız, en az/tabana komisyon uygulaması da yapabilirler.

Nakit avans aracı banka kullanım ücreti

Nakit avansın kartı veren kurumun şube veya ATM'leri yerine başka bir kuruluşun şube veya ATM'lerinin kullanılması halinde bu kuruluşlara ödenen ve kart hamilinin hesabına borç yazılan aracılık ücretidir.

Kur çevrim ücreti

Yurt dışında yapılan harcamaların, kartı veren kuruluşun hesabına yansıtılması sırasında, kart

kuruluşlarının yabancı paralar arasındaki çevrim işlemleri nedeniyle, işlem tutarı üzerinden aldığı ücrettir. Sorumlusu kart çıkaran kuruluş olmakla beraber, kart çıkaran kuruluşların bu masrafları da kart hamillerine, üzerine bir marj koyarak, yansıtma olanağı bulunmaktadır.

Bu ücret ve komisyonlar, tahakkuku takiben kredi kartı hesaplarına borç olarak kaydedilerek takip eden dönemlerde diğer borç kalemleri ile birlikte talep edilir, ödenmeyen kısmı kredilendirilir.

Çapraz Satış Olanakları

Kredi kartlarının diğer bankacılık ürünlerinden önemli bir farkı vardır. Diğer bankacılık ürünlerinin çoğunda, müşteri ile olan ilişki, ürün satıldıktan sonra biter. Amaç o ürünü satmaktır çünkü. Ama kredi kartlarında ürün satıldıktan, yani kart verildikten sonra müşteri ile asıl ilişki başlar ve kart kullanıldığı sürece devam eder. Hem de yoğun bir iletişim içerisinde. Bu güçlü iletişim hattı, kart veren kuruluşlara diğer ürünleri de sunabilmek, en azından tanıtılabilmek için sürekli bir kanal sağlar.

Görüldüğü gibi, kredi kartı işlemleri hem kart hamili hem de kartı veren kuruluşlar yönünden yararlı ve verimli işlemlerdir.

Çapraz satış olanakları dışında, tüm bu işlemler, taraflar arasında imzalanmış olan Kredi Kartı Üyelik Sözleşmesi içerisinde yerini almak zorundadır.

C) Üye İşyeri/Kart Hamili İlişkisi: Satış

Üç taraflı ilişkinin son halkasıdır ve sistemin nihai amacı bu ilişkiyi kurmaktır. Kart hamilleri ile üye işyerleri birbirlerinden bağımsız olarak kart çıkaran kuruluş ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluş ile ayrı ayrı sözleşmeler yapmışlardır. Bazen kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri anlaşmalı kuruluş aynı da olabilir. Bu sözleşmelerde öngörülen ortak işlem, kart çıkaran kuruluşun verdiği kartın, üye işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edilip işlem yapılmasıdır.

Bu ilişkiler taraflar arasında ikili anlaşmalar ile oluşturulurken, kart hamili ile üye işyerleri, aralarında herhangi bir sözleşme olmayan iki taraf olarak kalmaktadır. Kart hamilinin üye işyerine karşı alışveriş yapmak veya ödemesini kartla yapmak gibi bir taahhüdü yoktur. Üye işyerinin de kart hamiline karşı, kartını kabul edeceği hususunda bir taahhüdü yoktur. İkisi arasında kredi kartı ile işlem yapılması, bu ödeme şekline iki tarafın da yarar sağlaması nedeniyledir. Ancak 5464 sayılı Kredi Kartları Kanununun 17. maddesi, üye işyerlerine kartın kabulü hususunda bir mecburiyet getirmiştir.

“Üye işyerleri, kart hamillerinin yapmış oldukları mal ve hizmet alımlarının bedelini banka kartı ya da kredi kartı ile ödeme taleplerini kabul etmek zorundadır. Bu zorunluluk indirim dönemlerinde de geçerlidir.”

Üye işyerleri ile kart hamilleri arasında kartın ödeme aracı olarak kullanılması hususu bundan böyle tarafların karşılıklı yararları nedeniyle iki tarafın rızasına dayanan bir işlem olma niteliği

yanında, yasal bir ödeme aracının zorunlu olarak kabulü niteliğine de dönüşmüştür. Bu şarta uymayan işyerlerine 1000 günlük para cezası verilebilecektir.

Kart hamillerinin kredi kartı ile yaptığı alışverişlerin üye işyeri tarafından bedeli harcama belgesi imzalatmak suretiyle tahsil edilmiş gibi görülmekle beraber, kart hamilinin sorumluluğu ilgili harcama belgesinde yazılı tutarın kartı veren bankadan tahsil edilip işyerine ödeninceye kadar devam etmektedir. Herhangi bir nedenle kartı veren banka harcama bedelini ödemediği takdirde, işyeri kart hamiline rücu ederek işlem tutarını talep edebilecektir. Bir alış-veriş ilişkisinde kart hamilinin borcunu kredi kartı ile ödemesi durumunda imzalanan harcama belgesini, kartı veren kuruluşa hitaben, belgede yazılı tutarın belge üzerinde belirli olan işyerine ödenmesi için yazılmış bir ödeme talimatı olarak algılamak en doğru yaklaşımdır. Belge karşılığının işyerine kartı veren kuruluş tarafından hangi hesaptan ödendiği, işyerini ilgilendiren bir husus değildir. Kuruluş bu bedeli dilerse kredi hesabından, dilerse mevduat hesabından ödeyebilir. Bu yön, kartı veren kuruluş ile kart hamili arasındaki ilişkiyi tanımlamak açısından önemlidir. Belgeyi elinde bulunduran işyeri bu belge ile alacağını tahsil etmiş sayılamaz. Ancak alacak belgesinin karşılığı hesabına yatırıldığında alacağını tahsil etmiş olacak ve kart hamilinin borcu ifa edilmiş olacaktır. İşyeri, harcama belgesi alarak sadece kişi adına para tahsil etme ve alacağına mahsup etme yetkisini kazanmaktadır.

D) Üye İşyeri/Kart Hamili İlişkisi: İade

Kredi kartı ile yapılan bir mal veya hizmet alımının daha sonra, iade veya vazgeçme gibi nedenlerle iptal edilmesi gerektiğinde, kart hamiline işlem tutarı nakit olarak iade edilmeyip, borçlandırılan kredi kartı hesabının bu kez alacaklandırılması yöntemiyle iadesi yapılır.

İşlemin bu yöntemle iptal edilmesi işletmeyi hem müşteriye nakit ödeme yükümlülüğünden kurtarır, hem de işlem nedeniyle bankaya/anlaşmalı kuruma ödemiş olduğu komisyonu banka/anlaşmalı kurumdan geri almasını sağlar.

Neden nakit iadesinden kaçınılır kısaca irdeleyelim:

Mal veya hizmetin bedeli tahsil edilirken, ticarethane tarafından müşteriden nakit para alınmamıştır. İşletmenin kasasına girmeyen bir nakdin ödenmesi söz konusu olmamalıdır.

İşlemin karşılığı nakden ödenecek olursa, müşteriye nakit avans kullanılmış olur. Ticarethane tarafından bankadan alınıp müşteriye nakit ödenmiş gibi bir sonuç ortaya çıkar. Oysa ticarethane bu mal veya hizmet alımı nedeniyle bankadan yaptığı tahsilat üzerinden bir komisyon ödemektedir.

Ticarethane yönünden bu olay, müşteriye nakit avans ödemesi yapmak için bankaya ek bir komisyon ödemesi gibi anlamsız ve ticarethane yönünden zararlı bir işlem olacaktır. Karta

iade yapıldığı zaman ticarethanenin ödediği komisyon da iade edilmektedir.

Görüldüğü gibi kredi kartı ile yapılan işlemlerin yine kredi kartı hesabından düşölmek suretiyle yapılması, kart kabul eden ticari işletmeler için ekonomik bir zorunluluktur.

Alacak belgeleri işyeri tarafından düzenlenir ve imzalanır. Özellikle kredi kartı uygulamalarının başladığı ilk dönemlerde birçok işletme yanlış bir uygulamayla alacak belgelerini de müşteriye imzalatıyordu.

Alacak belgesi satış işlemini iptal eden bir belge değildir. Ancak ters kayıt yaratarak ilk işlemde doğan borcu yok etmektedir. Bu nedenle müşteri, hesap ekstresinde borç kaydını da alacak kaydını da ayrı ayrı görecektir.

Alacak belgesine konan işyeri yetkilisi imzası, bu işlemin müşterinin kredi kartı hesabına iade edileceğı taahhüdünü içermektedir. İşyeri taahhüdünü yerine getirmez ve belli süre içerisinde müşterinin kart hesabına iade etmezse, müşteri bu belge ile kartı aldığı bankaya veya kuruluşa başvurarak iade işleminin yapılıp karşılığının hesabına alacak geçilmesini talep edebilir. Alacak belgesi müşterinin bu hakkını kullanmasını sağlayan yazılı delil niteliğindedir.

Kredi kartı hesaplarının işleyişı yönünden iade işleminin hesaba alacak geçirilmesi, bazı kuruluşların bu işlemi tahsilat gibi görmesine de yol açabilmektedir. Alacak kayıtları tahsilat gibi değerlendirildiğinde, kart hamili hiç ödeme yapmamış olsa bile son ödeme tarihinden önce yapılacak bir iade işlemi tahsilat gibi görülüp asgari ödemenin yapıldığı gibi bir sonuca ulaşılp örneğın temerrüt faizinden kurtulması mümkün olabilecektir. İade işleminin tahsilat gibi kabul edilmemesine dikkat etmeleri kart yayımcısı kuruluşların yararınadır.

E) Üye İşyeri - Kart hamili ilişkisi: Nakit Avans

Bir banka veya kart veren kuruluş bir kişiye kredi kartı tanzim ettiğinde o kişi lehine bir kredi hesabı açmış ve kredi limiti tanımış olur.

Kredi kartının kredisi asıl olarak hamilin piyasada yapacağı mal ve hizmet alımlarını ödemede kullanılacaksa da, zaman zaman hamilin acil nakit ihtiyaçlarının giderilmesinde de limit dahilinde kullanılmaktadır.

Kredi limiti önceden tahsis edilmiş ve sözleşme de imzalanmış olduğundan, ihtiyaç anında sadece nakit avans belgesi olarak adlandırılan ödeme makbuzunun imzalanması yeterli olmaktadır.

5464 sayılı yasanın 3. Maddesi tanımlar bölümünde kredi kartını tanımlarken;

“e” fıkrasında, “Nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kartı veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarasını,” demek suretiyle kredi

kartlarının nakit çekimi amacıyla da kullanılabileceğini belirtmiş,

aynı maddenin “i” fıkrasında “*Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ile yaptığı sözleşme çerçevesinde kart hamiline mal ve hizmet satmayı veya nakit temin etmeyi kabul eden gerçek veya tüzel kişiyi*” tanımı ile de nakit temin eden kişi veya kurumları da üye işyeri kapsamına dahil etmiş,

“l” fıkrasındaki “*Bankalarca veya yetkili üye işyerlerince banka kartı veya kredi kartı hamiline yapılan nakit ödemelerde düzenlenerek, kart hamilinin kimliğinin bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemle belirlendiği haller dışında kart hamili tarafından imzalanan belgeyi,*” ifadesi ile de nakit avans işlemleri sırasında düzenlenecek “nakit avans ödeme belgesi”ni tanımlamış,

19. maddede, nakit ödenirken nakit avans belgesi düzenlenmesi ve bir kopyasının kart hamiline verilmesi gereğini vurgulamış,

Faiz hesaplama usullerine ilişkin 26. Maddede, nakit avans işlemlerinde faizin ödeme gününden itibaren başlatılmasına izin vermiş ve hangi işlemlerin nakit avans sayılacağı hususunda Kurulu yetkilendirmiş,

Usulsüz işlemlere ilişkin 36. Madde de sahte nakit avans belgesi düzenleyenler için, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası öngörerek, usulsüz işlemler konusunda yasa koyucunun duyarlılığını göstermiş, bulunmaktadır.

Hangi işlemlerin nakit avans sayılacağı hususunda yetkilendirilmiş olan kurul bu konuya da yönetmeliğin 20/2 Maddesi ile açıklık getirmiş ve Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki 32 sayılı karara atıfta bulunarak, “(2) *Nakit kullanımına ilişkin borçlar hakkında işlem tarihi esas alınabilir. 7/8/1989 tarihli ve 89/14391 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Kararda belirtilen kıymetli maden, taş ve eşyaların alımları ile döviz alımları, kart sahibinin başka bir kredi kartının borcunu kapatması amacıyla yaptığı borç transferleri, kişi veya kurumlara yapılan tüm ödemeler, talih ve şans oyunları, borsa işlemleri/menkul kıymet alımları, seyahat çekleri, havale işlemleri nakit kullanım kapsamında olan işlemler olarak değerlendirilebilir.*” hükmü ile nakit avans gibi faiz tahakkuk ettirilecek işlemleri belirlemiştir.

Bilindiği gibi kredi kartlarının yaygın olarak kullanıldığı işyerlerinden birisi de kumarhanelerdir. Burada, müşteri kumar oynamak için marka veya jeton alırken, nakit yerine kredi kartını vermekte, bir müddet sonra ise aldığı bu marka veya jetonları iade ederek nakde dönüştürmektedir. Diğer işyerlerinde alınan bir mal iade edildiğinde iade bedeli nakden ödenmeyip, alacak belgesi düzenlenmek suretiyle kart hesabına alacak olarak kaydedilirken, kumarhanelerde alınan jetonların iadesi, mal iadesi niteliğinde olmayıp, işin aslıdır. Kumarhaneden çıkılırken kazanılan markalar kasada nakde dönüştürülüp kazanç realize edilerek çıkılır. Ya da tam tersi, tüm

jetonlar oyunlarda tüketilmiştir. Geri alınacak bir şey yoktur. Bu nedenle kumarhanelerde jeton iadeleri alacak belgesine dönüşmemektedir. Çünkü satış ile iade arasında bire bir ilişki yoktur.

Bu özellik bazı kart hamilleri tarafından, nakit avans elde etmenin bir yolu olarak kullanılabilir. Özellikle sektörün ülkemizdeki başlangıç aşamalarında, kart hamilleri tarafından yaygın olarak kullanılmıştır. Bu şekilde nakit elde etmenin kart hamili yönünden ciddi avantajları vardı. Öncelikle, işlem, nakit avans olarak görülmeyip satış işlemi olarak görüldüğünden, hesap ekstresi ile talep edilip son ödeme gününe kadar ödemesiz ve faizsiz bir dönem tanınıyordu. Ancak son ödeme gününde ödenmediğinde faiz tahakkuku başlıyordu. İkinci olarak da, bazı kuruluşların nakit avans işlemlerine koyduğu sınırlar aşılmış oluyordu.

Kart veren kuruluşlar zaman zaman nakit avans limitlerini kart limitinin altında belirleyerek, tüm kart limitinin nakit çekimlerinde kullanılmasını istemeyebiliyorlar. Özellikle piyasada likidite krizinin yaşandığı dönemlerde bu uygulama sıkça görülmüştür.

Ayrıca, kartı kötüye kullanıp, tümüyle nakit kredi çekip ödemedenden yok olmak isteyen kötü niyetli şahıslar, bu yöntemi kullanıp kart limitlerinin tamamı ile kumarhanelerde nakit elde edip ödemeyerek kart çıkaran kuruluşları zarara sokmuşlardır.

Bu nedenlerle kart çıkaran kuruluşlar, nakit benzeri diye adlandırdıkları bu işlemlere nakit avans faizi uygulamakla bir anlamda caydırıcılık elde etmeye çalışırken, kullandırdıkları nakit için de faiz geliri elde etmektedirler.

Yönetmeliğin 20/2 maddesi, nakit benzeri işlemlerin kötüye kullanılmasını, sözleşmelerde düzenleme yapma gereği bırakmaksızın çözmüş bulunmaktadır. Yalnız bu arada, nakit avans gibi değerlendirilen bu işlemler için üye işyerlerinden ayrıca üye işyeri komisyonu da alınacak olursa ki bu yolda örnekler bulunmaktadır, bu kez işleme aynı anda hem nakit avans hem satış işlemi gibi davranılmış olacak, mevzuatın öngörmediği bir durum ortaya çıkacaktır. Eğer nakit benzeri işlemler, işlem tarihinden itibaren faiz uygulanarak nakit avans kabul ediliyorsa, bu işlemler yapıldığı anda da, işlemin yapıldığı işyerinden üye işyeri komisyonu almak yerine, kart çıkaran kuruluşların birbirleri adına nakit avans ödeme işlemlerinde geçerli olan nakit avans komisyonu ödeme kuralları uygulanmalıdır. Bu kurallar uygulandığında da, kart çıkaran kuruluşun üye işyeri anlaşmalı kuruluşu işlem tutarı üzerinden bir komisyon ödemesi söz konusu olmalıdır. Bu komisyon ödemesi, üye işyeri ile anlaşmalı kuruluşun bu işlem nedeni ile almaması gereken üye işyeri komisyonunu ikame edecektir.

Nakit avans işlemi sırasında kartın temsil ettiği kredi ile işlem yapılmamakta, her işlemde kartı veren kuruluşun onayı (otorizasyon) alınmaktadır. Bu işlemde kart, hamilin kredi kartı hesabını tanımlamakta ve işlemin başlatılması için gereken asgari müşteri bilgilerini sağlamaktadır.

Bankaların kendi aralarında anlaşarak birbirleri adına diğerinin müşterisine nakit avans ödeme hizmeti vermesi de bu durumu değiştirmemekte, aracı banka kartı veren bankadan otorizasyon almak suretiyle o banka adına vekaleten işlemi yapmakta ve aracılık komisyonunu almaktadır.

Nakit avanslar kredi kartı ile yapılabilen işlemler arasında riski en yüksek işlemlerdir. Örneğin bir kredi kartını şifresi ile birlikte ele geçiren kötü niyetli üçüncü şahıslar, bu kart ile alışveriş yapmaya çalışmak yerine nakit avans çekerek doğrudan nakit elde etmeyi tercih ederler. Keza mali durumu bozulmuş kart hamilleri, başka kurumlara ödeme yapabilmek için nakit avans kullanımına yönelirler. Bu nedenle birçok kart yayımcısı kuruluş, kartların işlem limiti ile nakit avans limitini ayırtırmayı, riski düşük tutmak için nakit avans limitini kart limitinin altında belirlemeye dikkat ederler Bu durum genel olarak uygulanabileceği gibi, kart hamili bazında da uygulanabilir.

F) Kart Çıkaran Kuruluş - Üye İşyeri Anlaşmalı Kuruluş İlişkisi (Issuer-Acquirer)/Takas ve Hesaplaşma

Kredi kartı sistemlerinin başlangıcında, kart çıkaran kuruluşların kartların kabul edileceği işyerlerini sağlama zorunluluğu da vardı. Her kart çıkaran kuruluş aynı zamanda üye işyeri anlaşmalı kuruluş idi. Sistemlerin yaygınlaşması ve kart birliklerinin ve üst organizasyon konumunda kartlı sistem kuruluşlarının ortaya çıkması ile kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri anlaşmalı kuruluş aynılığı ortadan kalktı. Kartlı sistem kuruluşları üyelerine imzalattıkları lisans sözleşmeleri ile kendi sistemlerine dahil olmak kaydıyla, kartı kimin verdiğine bakmaksızın, tüm kartları kabul etme mükellefiyeti getirdiler (***The honor all cards rule***). Bu kural kart sistemlerinin uluslararası boyutta hızla gelişmesi ve çoğalmasının kilit noktası oldu. Kartların tedavül gücünü yükseltti ve kart hamilleri için kredi kartları ödeme işlemleri için nakde alternatif ciddi bir ödeme aracı haline geldi.

Kart yayımcısı kuruluş ile üye işyeri anlaşmalı kuruluşların ayrışması, bu kez kart yayımcısı kuruluşlar ile üye işyeri anlaşmalı kuruluşlar arasında hesaplaşma ihtiyacı doğurdu. Bu sorunun çözümü de üst kuruluşların koyduğu standartlara uyulmak kaydıyla üç yöntem ile çözüldü. Önce her bir işyeri anlaşmalı kuruluş ile kart yayımcısı kuruluş arasında işlem bilgilerinin karşılıklı transferi ile ikili ilişki içerisinde çözüldü. Bu yöntem kartlı sisteme giriş yapan ülkelerde başlangıçta kullanılan bir yöntem olup, işlem sayısının nispeten az olduğu ortamlarda kuruluşlar arasında yoğun bir fiziki medya transferi ve çek alışverişleri ile yürütülüyordu. Fiziki bilgi ve çek transferinin işlem ve taraf sayısının artması ile işlem zorluğu yaratması sonucunda, tüm kuruluşların bir tek takas merkezi ile muhatap olması, net alacak ve borç tespitlerinin burada yapılıp tarafları bilgilendirmesi yoluna gidilerek bir takas merkezi kuruluşu ortaya çıkarıldı. Türkiye’de bu görev Bankalararası Kart Merkezince yerine getiriliyor. Yerel takas merkezi kurma yerine, işlemlerin tümünün kartlı sistem kuruluşlarının takas ve hesaplaşma sisteminden yararlanılması da başka bir seçenektir. Bankalararası Kart Merkezi’nin kurulması aşamalarında

yurtdışı kartlı sistem kuruluşlarından bu yönde öneriler gelmişse de kabul görmemiş, Türkiye için ödemeler sisteminde geleceğe dönük ciddi bir altyapı oluşturacağı öngörüsüyle Bankalararası Kart Merkezi'nin kurulması tercih edilmiş, bu konuda bir dışa bağımlılık yaratılmamıştır.

Bugünkü uygulamada, lisans anlaşmalarındaki hükümleri kabul eden her finansal kuruluş, doğrudan ya da bir sponsorun sorumluluğu altında kart çıkarma yetkisi alabilmektedir. Bu yetkiyi aldığı andan itibaren, verilmiş standartlara uymak kaydıyla derhal kredi kartı veya banka kartı ihraç edebilir. İhraç ettiği kartların nerede kullanılacağı konusunda herhangi bir kuşkusuz yoktur, çünkü sisteme dahil binlerce üye işyeri bu kartları kabul etmeye hazırdır. Üye işyerinin kiminle sözleşmeli olduğu, işlemleri kendisine kimin ibraz edip bedellerini talep edeceği hususları onu ilgilendirmemektedir. Nasıl olsa kartı kabul eden işyeri adına bir kuruluş sistem içerisinde kendisine bu bilgileri ulaştırıp işlem bedellerini talep edecektir.

Görüldüğü gibi, üye işyeri anlaşmalı kuruluş ile kart çıkaran kuruluşlar arasında herhangi bir sözleşme söz konusu değildir, birbirlerine karşı doğrudan bir taahhütleri bulunmamaktadır. Genel kural olarak, bir işyeri kabul etmeyi lisans sözleşmesi ile taahhüt ettiği bir kartı kabul etmiyorsa, kart hamilinin veya kartı vermiş olan kuruluşun bu işyerine karşı doğrudan müracaat hakkı bulunmamaktadır. Kart hamili şikayetini ancak kartı veren kuruluşa bildirebilir ve her yerde geçerli olacağı vaadiyle verdikleri kartın bazı işyerlerinde kabul edilmediğini bildirerek kart yayımcısı kuruluşu bu yönde vaadini yerine getirmeye, kartı geçerli hale getirmeye davet edebilir. Kartı veren kuruluş da aralarında doğrudan bir sözleşme bulunmayan işyeri için ancak anlaşmalı olduğu kuruluşu üye işyerini şikayet ederek, kurallara uygun davranmasını sağlamalarını, kart hamilinin kartı kullanamaması nedeniyle uğradığı bir zararı varsa onun da tazmin edilmesini talep edebilir.

Kart yayımcısı kuruluş ile üye işyeri anlaşmalı kuruluşlar doğrudan birbirleri ile muhatap olmamaktadır. Aralarındaki işlemler nedeniyle doğan borç alacak ilişkilerinin netleşmesi ve hesapların tasfiyesi, üyesi oldukları takas ve hesaplama kuruluşları üzerinden gerçekleşmektedir. Üye işyeri anlaşmalı kuruluşlar, üye işyerlerinden gelen işlem detaylarını, takas dosyası olarak (interchange file) takas kuruluşlarına transfer ederler. Takas kuruluşları bu tür dosyaları derledikten sonra, işlem bedellerini ödemekle yükümlü kart çıkaran kuruluşlar bazında sınıflandırarak, kart çıkaran kuruluşlara gönderirler ve bedellerini de üye işyeri anlaşmalı kuruluşlara önceden yetkili oldukları hesaplar üzerinden öderler.

Takas dosyalarını alan kart çıkaran kuruluşlar, işlemleri ilgili kart hamillerinin hesaplarına borç kaydederek üye işyeri anlaşmalı kuruluşlara yaptıkları ödemelerin karşılığını kendi kayıtları üzerinde alacak olarak oluştururlar. Kart hamillerinin hesaplarına geçen işlemlerle ilgili itirazları söz konusu olduğunda, bu itirazları da benzer takas dosyalarını oluşturmak suretiyle bu kez üye işyeri anlaşmalı kuruluşlara aynı takas merkezleri aracılığıyla ve aynı referans numarası ile (ARN) transfer ederek, itirazların çözülmesi veya sorguların yanıtlanmasını isterler.

Görüldüğü gibi, Üye işyeri anlaşmalı kuruluşlar ile kart yayımcısı kuruluşlar arasında doğrudan bir ilişki söz konusu değildir. Aralarında herhangi bir sözleşme yoktur. Ancak imzaladıkları lisans sözleşmeleri doğrultusunda karşılıklı talepleri karşılama hususunda lisansör kuruluşa taahhütte bulunmaktadır ve bu taahhütlerinin gereği olarak da takas ve hesaplama işlemlerini lisansör kuruluşun gözetimi altında yürütmektedirler.

BÖLÜM VII

İŞLEM TÜRLERİ

Kredi kartları konusunda yazılmış kitapların makalelerin hemen hemen hepsi kartları sınıflandırmaya çalışırlar. Banka kartı, Kredi kartı, Kredili kart, Kredisiz kart, Affinity card, Co-branded kart, Manyetik Bantlı kart, Chip'li kart, temaslı kart, temassız kart vb sınıflandırmalar yapılabilir. Türü, sınıfı ne olursa olsun, kredi kartları aynı işlemleri yapmaktadır. Bu nedenle biz dikkatimizi işlem türleri üzerine yoğunlaştırmaya çalıştık.

Kredi kartları ve banka kartları ile yapılan işlemler bazen imza ile bazen de imza yerine geçen bir şifre ile ya da belirlenmiş limitler içerisinde ise herhangi bir şifre veya imza girilmeden, sadece kartın elektronik olarak kayıtlı bilgilerinin okunmasıyla tamamlanmaktadır. Ancak bazı işlemler vardır ki, uzaktan verilen talimatlara istinaden yapılır işlem belgesine imza alınamaz, şifre de sorulamaz kart bilgileri okunamaz. Sanal ortamlarda yapılan işlemler gibi...

Kart hamilinin kimliğinin belirlenmesi yönünden bakıldığında işlemler, imzalı işlemler/Şifreli İşlemler olarak,

İşlem anında kart hamilinin ve kartın mevcudiyeti yönünden bakıldığında, Huzurda yapılan işlemler/Uzaktan işlemler olarak,

Kartın kullanımında kartın kart okuyucu cihaz ile iletişim yöntemi dikkate alındığında, temaslı işlemler/temassız işlemler olarak,

sınıflandırmak mümkündür.

A) İmzalı İşlemler (Signature Based Transactions)

Bu işlemler, bir ödeme anında ibraz edilen kart ile üretilen belgenin, hamil tarafından imzalanıp işyerine teslimi anlamına gelmektedir. Bu işlemde atılan imza, işlemin tamamlanması ve kart hamilinin kimliğinin kontrolü niteliklerinde iki fonksiyona sahiptir.

İşlemin tamamlanması yönünden,

İmzalanan belge bir satış işlemine ait belge ise imza, kartı veren kuruluşa hitaben, belgede yazılı tutarın belge üzerinde belirli olan işyerine ödenmesi için yazılmış bir ödeme talimatı niteliğinde olması gerekir.

Eğer bir nakit avans ödeme belgesi ise, imzalanan kredi sözleşmesi çerçevesinde ödenen nakdi krediyi aldığına ilişkin makbuz niteliğinde bir imza olacaktır.

Kimlik kontrolü yönünden de,

Kredi veya banka kartının arkasında bulunan ve önceden atılmış örnek imza ile uyumlu olduğuna

karine teşkil eden ve imza örneklerinin uyumu yöntemiyle kişinin kimliğinin kontrolünün yapıldığı anlamını taşıyan bir işlemdir. Aksi ispat edilmediği sürece harcama belgesi üzerindeki imzanın kartın arka yüzünde yer alan imza örneğine uygun olduğu kabul edilir.

Kartların arka yüzünde yer alan imza bantları, üzerine atılan imzanın tahrif edilememesi için tahrifata duyarlı kağıtlardan yapılmaktadır. Bu kağıt üzerine atılan imza kağıt tahrip edilmeden silinememekte, değiştirilememektedir.

İşyerlerinin arkası imzalanmamış kredi kartlarını, imza ikmali yanlarında yapılsa dahi, kabul etmemesi tüm ülkelerde uygulanan yerleşik bir kuraldır.

İmzaya dayanan işlemler de, huzurda yapılan işlemler ve talimatla yaptırılan işlemler olmak üzere iki alt gruba ayrılabilir.

1. Huzurda yapılan işlemler

Kart hamilinin üye işyerinde alışveriş anında kartını ibraz etmek suretiyle yaptığı işlemler olup, kart kullanılarak düzenlenen satış belgesinin imzalanması ile gerçekleştirilir. Huzurda yapılan işlemlerde POS veya imprinter aracılığı ile karta ait bilgiler slip üzerine kopyalanır.

2. Yazılı talimat ile yaptırılan işlemler (Mail Order)

Bir mal veya hizmeti satın almaya talip olan kişi, mal veya hizmeti sunan işyerinin uzağında ise talebini yazılı talimat olarak işyerine iletebilir. Talimatında kart numarasını son kullanım tarihini ve işlem için ödemeyi kabul ettiği miktarı, talebinin ne olduğunu ve nasıl teslim alacağını bildirir. Yine işyerinin, üye işyeri anlaşması kapsamında bu tür işlemleri yapmaya yetkili kılınmış olması şartına bağlı olarak, işlem yapılıp işlem tutarı kart bilgileri ile birlikte anlaşmalı kuruluşa bedeli tahsil edilmek üzere ibraz edilir. İşyerleri bu işlemler için, kart ibraz edilmediğinden kart bilgilerini el ile yazmak veya girmek suretiyle satış belgesi tanzim ederler. Bu tür belgelerin üzerinde yazılı talimata istinaden düzenlendiğini ifade eden "MO" (Mail Order) rumuzu bulunur. Bu talimatlar harcama belgesinin müstenidatı olarak saklanmak zorundadır.

Bu tür işlemler, 4077 sayılı T.K.H.K yönünden mesafeli sözleşmeler sınıfında değerlendirilir ve 6.3.2011 tarih ve 27866 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmış olan "Mesafeli Sözleşmelere Dair Yönetmelik" hükümlerine göre yürütülür. Bu yönetmeliğin 11. Maddesi, mesafeli sözleşmelerde ödemenin kredi kartı, banka kartı veya benzeri bir ödeme kartı ile yapılmış olması halinde kart hamilinin işleme, kartının bu işlemlerde hukuka aykırı olarak kullanılmış olduğu şeklinde itirazı söz konusu olduğunda, sorunun 5464 sayılı yasa ve uygulama yönetmeliği hükümleri çerçevesinde çözümleneceğini öngörmektedir.

"m.11-Mesafeli sözleşmelerde ödemenin kredi kartı, banka kartı veya benzeri bir ödeme kartı ile harcama belgesi düzenlenmeksizin yapıldığı durumlarda, kartın bir başkası tarafından hukuka aykırı şekilde kullanılması hâlinde; 23/2/2006 tarihli 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları

Kanunu ve 10/3/2007 tarihli ve 26458 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre işlem yapılır.”

B) Şifreli İşlemler (PIN Based Transactions)

Gerek kredi kartları için gerekse Banka kartları için, POS cihazlarında veya ATM’lerde işlem yapabilmek amacıyla kullanılmak üzere, kartla beraber şifre de (dilimize giderek yerleşen kısaltmasıyla PIN -Personel Identification Number), üretilip kart hamillerine teslim edilir. Önceleri kapalı zarflara basılarak kart hamillerine teslim edilen şifreler giderek kart hamilleri tarafından telefon bankacılığı, çağrı merkezi veya internet bankacılığı gibi ortamlarda üretilip kullanılmaya başlanmıştır. Şifre nerelerde üretilirse üretilsin veya ne şekilde teslim edilirse edilsin, sonuç olarak kartı çıkaran kuruluşun kontrolü ve şifre üretme prosedürleri çerçevesinde üretilip, fiziken veya sanal olarak kart hamillerine teslim edilmekte ve kullanılmaktadır.

Şifrenin amacı kartı kullanan kişinin kimliğini doğrulamaktır. Çünkü şifreler kimsenin erişemeyeceği ve müdahale edemeyeceği ortamlarda üretilip müşterinin kendisine kimlik kontrolü ile teslim edilir ve şifrenin ne olduğunu üreten kurum dahi bilemez. Şifreyi üreten kurumlar dahi müşteriye ait şifreyi saklamaya yetkili değildir, kontrol amaçlı olarak saklamak zorunda oldukları şifre anahtarları varsa da bunları, sektörde uygulanan teknik standartlara göre, oldukça karışık yöntemlerle şifreleyerek ve kimsenin açık şekline ulaşmasına olanak vermeyecek şekilde saklarlar.

Müşteriler şifreye ilişkin olarak sözleşmede, şifrenin sadece kendisi tarafından kullanılacağını, üçüncü şahıslara vermeyeceğini, bu şifre ile yapılan işlemlerin sorumluluğunun tümüyle kendisinde olduğunu beyan ederler. Bu ön kabul nedeniyle işlemler geçerli kabul edilir, imza aranmaz. Şifre imza hükmündedir. Aksi kanıtlanıncaya kadar işlemlerin sorumluluğu kart hamiline ait olacaktır.

Şifre uygulaması iki tür kart için söz konusudur.

Manyetik bantlı kartlarla yapılan işlemler ve yonga adı verilen mikro işlemcileri (chip) taşıyan kartlarla yapılan işlemler.

Manyetik bantlı kartlarla yapılan işlemlerde, kart, ATM veya benzeri bir self servis terminaline sokulduğunda, bant üzerinde yer alan bilgiler okunur, cihaz şifrenin girilmesini ister, kart hamili şifreyi girer ve şifre ile birlikte bilgileri;

Kartı veren kuruluşun bilgiişlem merkezine gönderilmek veya

Kartı okuyan cihaz üzerinde işlenmek,

suretiyle şifrenin doğru olup olmadığı kontrol edilir. Şifrenin doğru olması halinde işlemlere devam edilir.

Özellikle ATM cihazlarında, iletişim hatlarının yeterince verimli olmadığı zamanlarda cihaz üzerinde kontrol yapılması tercih edilirken, iletişim kalitesinin yükselmesi ile bu yöntem terk edilip, şifre kontrolleri merkezi sistem üzerinde yapılmaya başlanmıştır. Merkezi uygulamanın avantajı ve güvenliği daha fazla olduğundan tercih edilmesi doğaldır.

Manyetik bantlı kartlarla yapılan şifreli işlemlerin temel özelliği, şifre kontrol işleminin şifre anahtarları ve kart bilgilerine sahip olan merkezi bir cihaz üzerinde yapılmasıdır.

Yonga(chip) taşıyan kartlarla yapılan işlemlerde ise karta ait bilgiler kart üzerindeki yongada tutulmaktadır. Kart hamilinin girdiği şifre karta aktarılarak kontrolü kart üzerindeki işlemcide gerçekleştirilmektedir. Böylece, manyetik şerite dayalı işlemlerde olduğu gibi kart ve şifre bilgilerinin dış sistemlere transfer edilme gereği ortadan kalkmaktadır. Şebeke üzerinde ne kadar az bilgi dolaştırılırsa şüphesiz bilgi güvenliği o kadar artacaktır.

Şifreli işlemlerin geçerliliği, gerek manyetik şeritli gerekse yongalı olsun, şifre ile kartın birlikte kullanılmış olması esasına dayanır.

Manyetik şeritli kartlar kolayca kopyalanabilmektedir. Kopyalanmış bilgiler başka bir kartın üzerindeki manyetik şerite de aktarılabilir. Ancak kartlardaki manyetik bantlarda şifre bulunmamaktadır. Dolayısıyla kartı kopyalayan kişiler şifreyi, elde edememektedir. Kopyalanmış kartlarla uygun koşullar altında imzalı veya talimatlı yöntemlerle alışveriş yapılabilir, ancak ATM'den nakit çekme gibi, şifre gerektiren işlemler yapılamaz.

Kötü niyetli bir kişinin sadece kartın şifresini öğrenmesi de, bu şifreyi kullanabilmesi için yeterli değildir. Çünkü şifre, karta ait bilgilerin okunması halinde işleme kabul edilmektedir.

Tüm bu nedenlerle, şifreli işlemlerin geçerliliği, şifre ve kartın birlikte kullanılması şartına bağlıdır. İşlemlerin sistem kayıtları üzerindeki kodları arasında kartın manyetik şeritinin okunup okunmadığı bilgileri yer aldığından bu konunun anlaşılması da zor değildir.

Kartın ve şifrenin birlikte kullanılması suretiyle yapılan işlemlere itiraz edilebilmesi için, kötü niyetli üçüncü şahısların geçerli kartlara ait manyetik bant bilgilerini ve şifre bilgisini, kart hamilinin izni ve bilgisi dışında veya herhangi bir ihmali, kusuru olmaksızın, elde etmiş oldukları iddiası kanıtlarıyla ileri sürülebilmelidir. Kart hamilinin şifresinin gizliliğini koruma konusunda taahhüdü bulunmaktadır. Buna aykırılık halinde kart hamilinin kusursuzluk iddiasında bulunamaması gerekir.

C) Uzaktan İşlemler

1. Telefon Talimatı İle (Telefon Order)

Telefon talimatı ile yaptırılan işlemler, özellikle otel rezervasyonları, telefonda satış gibi işlemlerde sıkça kullanılmış işlem türüdür. Bir mal veya hizmeti satın almaya talip olan kişi, mal veya hizmeti sunan işyerinin uzağında ise telefon ile talebini iletebilir. İşyeri, üye işyeri

anlaşması kapsamında bu tür işlemleri yapmaya yetkili kılındı ise, telefonla aldığı karta ilişkin bilgilerle birlikte işlem tutarını da anlaşmalı olduğu kuruluşa ibraz ederek bedelini talep edebilir. İşyerleri bu işlemler için, kart ibraz edilmediğinden kart bilgilerini el ile yazmak veya girmek suretiyle satış belgesi tanzim ederler. Bu tür belgelerin üzerinde telefon talimatına istinaden düzenlendiğini ifade eden “TO” (Telefon Order) rumuzu bulunur.

Bu tür işlemler de yine 4077 sayılı T.K.H.K yönünden mesafeli sözleşmeler sınıfında değerlendirilir ve bu konuyu düzenleyen özel yönetmelik hükümlerine tabidir.

2. Elektronik Mesaj İle

İnternetin kişilerin günlük hayatına giderek yerleşmesine bağlı olarak, işyerleri satışlarını artırmak için interneti yeni bir satış kanalı olarak kullanmaya başladılar. İnternet üzerinde sanal mağazalar oluşturdular, satışa sundukları malları, fiyatlarıyla, resimleriyle, özellikleriyle, hatta ürün hakkındaki kıyaslamalar ve yorumlarla birlikte satışa sundular. Bu kanalı yalnızca ticarethaneler değil, banka veya finans kuruluşları da kullandılar ve “sanal şube” “e-şube” “internet şubesi” gibi adlarla internet üzerinden hizmet sunmaya, hesap açmaya, para transferleri yapmaya, tahsilat kabul etmeye, hesap bilgilerini sunmaya, fatura ödemelerine aracılık etmeye, döviz veya yatırım araçlarını alıp satmaya başladılar.

Mağazalar internet üzerinden satış için kredi kartlarını en kolay ödeme aracı olarak kabul ettiler. Ancak kredi kartlarının güvenli ve yaygın şekilde kullanılabilmesi için işlem ortamının da güvenli olması gerekiyordu. Bu güvenlik nasıl sağlandı?

Önce gerçek bir mağaza vardır. Bu gerçekten vitrini ile elemanları ile çalışan gerçek bir mağaza olabileceği gibi, yalnızca internetten gelen talimatlara göre malları temin edip gönderen basit bir ofis ortamı da olabilir.

Mağazanın internetten satacağı mal veya hizmetlerin yerleştirildiği, tanıtıldığı bir bilgisayar sistemi (sunucu) vardır.

Bu bilgisayar sistemini internet kullanıcılarının erişimine sunan bir internet servis sağlayıcı vardır (ISP-Internet Service Provider).

İnternetten gelen Kredi kartlı siparişler için kredi kartı otorizasyon hizmetini sağlayan bir sanal POS vardır.

Sanal POS üzerinden geçen ve gerçekleşen işlemlerin tahsiline aracılık eden üye işyeri anlaşması yapılan kuruluş vardır.

Alışveriş yapacak olan kart hamilleri, internete bağlı kendi kişisel bilgisayarlarından kendi internet servis sağlayıcıları aracılığıyla, mağazanın servis sağlayıcısına, oradan da üzerinde sanal mağazanın yer aldığı bilgisayara (Sunucu/Server) bağlanırlar. Sanal mağazanın tutulduğu

bilgisayar, mağaza ile ilgili alışverişe dönük tüm mesajları şifrelemektedir. Bu şifreleme müşterilerin kredi kartı bilgilerinin kötü niyetli üçüncü şahısların eline geçmesini önlemeyi sağlamaktadır. Şifrelenmiş olarak alınan kart ve işlem bilgileri, kart yayımcısı kuruluşa otorizasyon için gönderilmelidir. Bu görevi de yine bir başka yazılım olan “sanal POS” sağlamaktadır. “Sanal POS” kredi kartı bilgilerini önce açıp doğru bilgileri okumakta, otorizasyon için bir POS gibi bu bilgileri işlemekte ve otorizasyon işlemini sonuçlandırmakta, sanal mağazaya otorizasyon sonucunu bildirmektedir. Sanal POS üzerinden geçirilen işlemler daha sonra bağlı bulunan kuruluşa tahsil için transfer edilip, bedelleri mağazanın banka hesabına yatırılmaktadır.

Görüldüğü gibi, bu işlemlerde de imza bulunmamakta, işlemler sonuçta internet üzerinden alınan talimatlarla gerçekleştirilmektedir.

Mektupla gönderilen işlem emirlerinde ve yazılı talimatlarda müşteri imzası bulunmaktadır. İnternet emirlerinde ise bulunmamaktadır.

Tüm bu işlemlerin ortak özelliği, kartın ibraz edilmemesi, kart üzerinden harcama belgesi düzenlenememesi ve kişinin kimliğinin geleneksel yöntemlerle kontrol edilmesine imkan olmayışıdır.

Kredi kartı sektöründe bu tür işlemler, kart kabul eden işyerinin sorumluluğu çerçevesinde yürütülmektedir.

TKHK’nun 31.ve bu Kanuna 4822 sayılı Kanunla eklenen 9/A maddelerine dayanılarak hazırlanmış olan “Mesafeli Sözleşmeler Uygulama Esasları Hakkında Yönetmelik” bu tür işlemleri mesafeli sözleşmeler statüsüne sokmakta ve özel olarak düzenlemektedir. Mesafeli sözleşmeler, tüketicilerle karşı karşıya gelinmeksizin yapılan, malın veya hizmetin tüketiciye anında veya sonradan teslimi veya ifası kararlaştırılan sözleşmeler şeklinde tanımlanmıştır.

BKKKK’da “İmza gerektirmeyen işlemler” başlığı altındaki 20. maddede, “İşlemin niteliği nedeniyle harcama ve alacak belgesi düzenleme imkânı olmayan hallerde kartlar, hamil tarafından çeşitli iletişim araçları ile kart numarası bildirilmek veya imza yerine geçen kod numarası, şifre ya da kimliği belirleyici benzeri başka bir yöntemle işlem yapılmak suretiyle de kullanılabilir.” ifadesi ile bu tür işlemlere yasal dayanak oluşturmuştur.

Ancak 31.12.2008 tarihinde yapılan değişiklikle, internet üzerinden işlem kabul eden işyerlerine ve bu işyerleri ile anlaşmalı kuruluşlara, işlem yapan kişinin kimliğini doğrulamak amacıyla 3D secure sisteminin kurulması mecburiyeti getirilmiştir. Yönetmelik değişikliği bu sistemin alt yapısının kurulmasını zorunlu tutmuş ancak kullanımı konusunda tarafları serbest bırakmıştır. İnternet üzerinden bu sistem ile alışveriş yapıldığında kart hamilinin bu tür işlemlerde kullanılmak üzere oluşturduğu şifresi veya cep telefonundaki mobil imzası da güvenli bir şekilde alışverişe dahil edildiğinden, daha sonra müşterinin işlemin kendisine ait olmadığı iddiasının önü kesilmektedir. Diğer bir deyişle, mesafeli işlemlerde ispat yükünü taşıyan işyerleri için işleme yapılan itirazı geçerli bir şekilde bertaraf edebilme olanağı yaratılmaktadır.

D) Temassız işlemler

Üzerindeki çip ve anten vasıtasıyla, ya da içine gömülü olduğu çipin bağlı olduğu anten sistemi sayesinde, aktive olan ve yapılan işlem için kart bilgilerini aktarabilen kart veya benzeri cihazlar ile yapılan işlemlerdir. İnternet kullanımına dönük olarak hazırlanan sanal kartlar ile temassız kartların farkı, sanal kartların sadece bilgidir ibaret olması ve kart hamiline fiziken herhangi bir şey verilmemiş olması iken, temassız kartlarda ise gerek kart şeklinde gerekse başka eşyaların içine gömülü şekilde de olsa kart hamiline kartla ilgili tüm bilgilerin yüklü olduğu ve özel kart okuyucular ile bilgi alışverişi yapabilme yeteneğine sahip bir aygıtın teslim edilmiş olmasıdır.

Bu tür kartlar, kartın manyetik bandının veya çipinin kart okuyucular üzerinde okunması ile değil, sahip oldukları radyo alıcı verici anteni sayesinde taşıdığı bilgileri aktarabilen (RFID), kartın fiziken kart okuyucu ile temasa geçmesine gerek olmayan kartlar/cihazlardır.

Bu tür kartlarla işlem yapılırken, kredi kartı veya bu fonksiyonun yüklü olduğu cihaz (cep telefonu, anahtarlık, kol saati gibi) algılayıcı ağıta yaklaştırılır. Algılayıcı cihaz kart bilgilerini radyo frekansları üzerinden okuyarak, alışveriş işlemi bilgisi ile birleştirmek suretiyle işlemi tamamlar. Burada kart hamilinin imzası ve sınırlı miktarlardaki işlemlerin çoğunda, şifresi söz konusu değildir. Bu nedenle de kartın teşhis fonksiyonu, kart hamilinin değil, sadece kartın teşhis edilmesi ile sınırlıdır. Bu nedenle de bu tür kartlarla yapılan işlemler nispeten küçük miktarda işlemlerle, örneğin şimdilik 35 TL gibi, sınırlandırılmış bulunmaktadır. Kart hamilinin teşhisi, kimlik kontrolü söz konusu olmadan işlem tamamlandığından temassız ve kimlik kontrolü esası üzerinden yürüyen kartlara göre daha risklidirler. Çünkü normal bir kredi kartını ele geçiren herhangi bir kişi o kartı şifresini bilmeden veya kart hamili olduğuna işyerini ikna edecek bir kimlik ibraz etmeden o kartla bir işlem yapamazken, temassız kartları ele geçirenler kartı algılayıcı cihaza yaklaştırmakla, miktarı belirlenmiş limitin altında kalan işlemleri tamamlayabilecektir. Bu şekilde gerçekleştirilen işlemlerde, 5464 sayılı kredi kartları yasasının kimlik tespitine ilişkin 17. maddesinde söz edilen kart hamilinin kimliğinin tespitine ilişkin hükümleri uygulanmamış olacağı da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu tür işlemlerin üst sınırı 35 TL gibi bir miktarla sınırlandırılmış olması, göze alınan risk sınırının bir göstergesi kabul edilmelidir. Bu limit, temassız işlemlerin üst limiti olarak uygulanmaktadır. Bazı kuruluşlar bu limiti üç katına kadar artırabilmektedir. Bu limit, kartla yapılan her şifreli-temassız işlemde sonra yenilenmektedir.

Bu kartlarla yapılan işlemlerin güvenli olduğunun kontrolü sadece, ilk işlemin şifreli usulle yapılmış olması gibi bir yönteme dayanmaktadır. İlk işlemin şifreli yapılmış olması daha sonraki işlemlerin de aynı kişi tarafından yapıldığına karine teşkil etmektedir.

BÖLÜM VIII

İTİRAZLAR

Genel Olarak

Kartlı işlemler alanında kart veren kuruluşları en çok uğraştıran konu, kart hamillerinin işlemlerle ilgili olarak yaptıkları başvurular ve şikâyetlerdir. Konu o kadar önemlidir ki, 5464 sayılı Banka ve Kredi Kartları Yasası konuyu özel olarak düzenleme gereği duymuş ve yasanın 8/3 maddesinde “Kart çıkaran kuruluşlar, kartların düzenli ve güvenli kullanımı ile bildirim, talep, şikâyet ve itirazlara ilişkin gerekli tedbirleri almaya yönelik sistemi kurmak ve kesintisiz olarak açık tutmakla yükümlüdür.” 11. maddesinde de “Kart çıkaran kuruluşlar, kart ve ek kart hamillerinin kart kullanımıyla ilgili olarak yapacakları şikâyet ve itiraz başvurularını, başvuru tarihinden itibaren yirmi gün içinde hamilin başvuru yöntemi kullanılarak ve gerekçeli bir şekilde cevaplandırmak zorundadır. Kuruluşlar, kart ve ek kart hamillerinin şikâyet ve itirazlarının ilgili birimlerine kolaylıkla ulaşmasını sağlayacak tedbirleri almakla yükümlüdür” hükümleri ile kart çıkaran kuruluşları müşteri şikâyetleri ile ilgilenmeye ve çözmeye, bu hizmetleri verecek servisleri ve organizasyonu kurmaya mecbur tutmuştur.

“Müşteri memnuniyeti”, “hizmet kalitesi”, “müşteriyi tutma” gibi pazarlama alanının kavramları içerisinden çıkarılıp, yasal bir mükellefiyet haline getirilen müşteri şikâyetleri konusu bugün bankalarca ya doğrudan ilgili birimlerin banka içerisinde oluşturulması ya da 5.11.2011 tarihli 28106 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmış Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik kapsamında dışarıdan hizmet alımı suretiyle yürütülmektedir.

Müşteri itirazları için de 11.maddenin ikinci fıkrasında, *“Kredi kartı ile yapılan işlemlere, son ödeme tarihinden itibaren on gün içinde, kart çıkaran kuruluşa başvurmak suretiyle itiraz edilebilir. Kredi kartı hamili, yapacağı başvuruda, hesap özeti için hangi unsurlarına itiraz ettiğini gerekçesiyle belirtmek zorundadır. Süresi içerisinde itiraz edilmeyen hesap özeti kesinleşir. Hesap özeti kesinleşmesi genel hükümlere göre dava hakkını ortadan kaldırmaz.”* hükmü ile müşterilerin itiraz haklarını yasa güvencesine alıyor görünmektedir.

Maddenin ilk fıkrası, konunun önemini vurgulayan ve bu hizmetin olmazsa olmaz koşulu niteliğindeki müşteri hizmetleri servisinin oluşturulması hususunda kart çıkaran kuruluşları zorlayan, bu sektöre girerek iş yapmak isteyen kuruluşları önceden asgari standartlar konusunda uyararak bir fıkradır ve olumlu bir etkisi bulunmaktadır.

Uygulama bu esaslar çerçevesinde 7 yıl yürütülmesine rağmen, müşteri haklarını korumada daha da etkin olunması gereği hissedilmiş ve BDDK 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 93. Maddesinin verdiği yetkiye istinaden 27.08.2013 tarih ve 28748 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 22.08.2013 tarih ve 5491 sayılı kararı ile bankaların organizasyon yapılarında bireysel nitelikteki ürün ve hizmetlere ilişkin şikâyet ve taleplerin yönetilmesini teminen “Tüketici İlişkileri Koordinasyon Görevlisi” atanmasını zorunlu kılmıştır. Kurul bu görevliye, bireysel nitelikteki ürün ve hizmetlerden kaynaklanan şikâyetleri etkin bir şekilde izleyip 30 gün içerisinde sonuçlandırıp yanıtlamak, uygulamaya konulacak bireysel ürünlerle ilgili konularda görüş vermek gibi iç idari görevler yanında, kendisine dönük raporlamalar ve doğrudan muhatap olunacak etkili bir makam olma gibi, Kurulun etkinliğini artırıcı görevler de yüklemiş bulunmaktadır. Bu düzenlemenin kaçınılmaz bir sonucu da, kredi kartları sektöründe uluslararası düzeyde çalışan itirazlı işlemlere bakan ve sektördeki yaygın adıyla “chargeback

departmanı” denilen departmanın yeni atanan görevliye bağlanması olacaktır. Müşteri şikayet ve itirazlarının büyük kısmının çağrı merkezleri aracılığıyla alındığı düşünülürse, çağrı merkezi yönetiminin organizasyon yapısındaki yerinin de yeni duruma göre gözden geçirilmesi gerekli olabilecektir.

Daha önce söz ettiğimiz uluslararası kart kuruluşlarının mevzuatında şikayetleri işleme koyma hususunda, işlem türlerine göre, 30 gün ile 180 gün arasında değişen itiraz süreleri veriyordu. Kart veren kuruluşlar da bu süreleri dikkate alarak itirazları işleme koyuyor, ya doğrudan kendisi çözüyor ya da işleme aracılık etmiş diğer kuruluşlara itirazı iletliyordu. Yeni yasada müşteriye 10 günlük itiraz süresi tanınmaktadır. Bu mühlet de son ödeme tarihinden itibaren başlamaktadır. Hesap özetleri kart hamillerine zaten posta yolu ile son ödeme tarihinden 2-3 gün önce ulaşmaktadır. Bu süre de dikkate alındığında, kart hamillerinin itiraz için en fazla iki hafta süresi olduğu anlaşılmaktadır. Bu süre içerisinde kart hamili hesap özetini inceleme fırsatı bulamadıysa itiraz hakkını kaybetmiş olacaktır.

İtirazlı işlemler incelenirken, yasanın da izlediği yol gibi, öne hemen kart hamillerinin şikayetleri çıkmaktadır. Ancak itirazlar sadece kart hamillerinden kaynaklanmamaktadır. Bazen de kartı veren kuruluş, kendi risk kontrol uygulamaları çerçevesinde üye işyeri anlaşmalı kuruluşun gönderdiği işlemlere itiraz edebilmekte ve müşteri hesabına borç yazmaktan kaçınarak işlemi işyerine iade etmeyi tercih etmektedir. Özellikle kart hamili ile hesap sorunu yaşayan kuruluşlar, kart hamilinden tahsil edemeyeceklerine inandıkları işlemleri reddetme yoluna gitmektedirler. Ancak bu konu da isteğe bağlı olmayıp, hangi tür işlemlere hangi koşullar altında itiraz edilebileceği uluslar arası kurallar ile detaylı bir şekilde belirlenmiştir.

Kart sektöründeki şikâyetlerin türleri ve çözümleri, uluslararası kart organizasyonlarının mevzuatında, çok detaylı şekilde yer almaktadır. Burada itirazlar ve çözüm yolları, prosedürler hakkında fikir verebilmek açısından ancak ana hatları ile ele alınacaktır.

Tüm itirazları öncelikle,

Kart hamili (cardholder) kaynaklı,
Kart veren kuruluş (issuer) kaynaklı,

olmak üzere iki ana gruba ayırabiliriz.

Bu ana grupların dışında kalan ve çoğunlukla yasal takip aşamalarında bazen de kartın normal kullanım süresi içerisinde ortaya çıkan kefil itirazları bulunmaktadır. Bu iki ana grup dışında bu konuya da ayrıca göz atmakta yarar görüyoruz.

Önce kart hamili kaynaklı itirazlara bir göz atalım.

A) Kart hamili (cardholder) kaynaklı itirazlar

Kart hamili kaynaklı itirazlarda da dört ana grup itiraz bulunmaktadır:

- 1. İşleme itiraz,**
- 2. İşlem tutarına itiraz,**
- 3. Cari hesap uygulamalarına itiraz ve**
- 4. ATM işlemlerine itirazlar**

Bu gruplar altındaki itirazların çeşitleri ve kaynakları ile çözüm yollarını inceleyelim.

1. İşleme itiraz

Bu itirazların ana sebebi, müşterinin hesap ekstresinde/özetinde, sorumluluğu altında olmayan/ olmaması gereken bir işlemin/işlemlerin borç olarak yer almasıdır. Bu işlemler;
a) ya kart hamilinin bilgisi olmayan ancak kendi kart numarası kullanılarak yapılan işlemlerdir,
b) ya kart hamilinin bildiği ancak hükümsüz veya geçersiz işlemlerdir,
c) yahut başka bir kartı ilgilendirdiği halde hataen hesabına yazılmış işlemlerdir.

a) Hamilden habersiz yapılan işlemler

Bu tür işlemler kart hamilinin dahil olmadan, kartı veya kart bilgileri kullanılmak suretiyle yapılan işlemlerdir. Bu işlemlerin de üç ana kaynağı bulunmaktadır.

aa. Sahte kartlarla yapılan işlemler

Chip&PIN uygulaması olarak bilinen alışverişlerde şifre kullanımı başlayana kadar en yaygın şekilde gerçekleştirilen ve en zararlı usulsüz işlem türü idi. Günümüzde ciddi ölçüde azalmıştır.

Sahtecilik aşığıdaki türlerde yapılabilmektedir:

i. Manyetik bandın kopyalanması suretiyle üretilen kartlar:

En yaygın olarak kullanılan sahtecilik türüdür. Bu tür kartlar tamamen gerçek müşteri bilgileri ile manyetik bant üzerinden işlem yaparlar. Mutlaka POS cihazından geçmeleri gereklidir. Manyetik bandı doğru bilgilere sahip olmakla beraber, işyerlerinde kabul edilebilmesi için, kartın fiziki görünümü de gerçek bir kart görüntüsü verecek şekilde düzenlenmiş olmalıdır. Ancak sahtecilerle işbirliği içerisinde olan bir işyerinde kullanılıyorsa kartın fiziki görünümü de gerekli olmayacak, manyetik kartlı beyaz bir kart dahi işlem yaratmaya yeterli olacaktır.

Bu tür kartların üretilmesi için her şeyden önce gerçek bir karta ait manyetik bant bilgilerinin elde edilmesi gereklidir. Bunun en yaygın yolu da ödeme sırasında görevlinin aldığı kartı, normal ödeme POS'u dışında başka bir kart okuyucudan daha geçirmektir. Yahut, POS üzerinde var olan işlem görmüş kart bilgilerini elde etmektir.

Bu tür kartlar gerçek kart bilgilerini taşıdığından otorizasyon da alabilmektedir. Müşteri ancak hesap ekstresinde bu işlemleri görüp fark ettiğinde sahte kart kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Bu tür kartlar gerçek kart bilgilerini taşımakla beraber müşterinin şifresi bilinmediğinden ATM cihazlarında nakit çekim için kullanılamamakta, sadece alışverişlerde şifresiz işlemlerde

kullanılabilmektedir.

Bu tür sahteciliklerin yaygınlaşması, kartlı sistem kuruluşları ile kart veren kuruluşları kolayca kopyalanamayan yongalı (chip'li) kartlara geçme konusunda teşvik etmiştir. İşlemlerin sahte kart ile yapıldığı, müşterinin hesap hareketlerinin analizi, örneğin aynı gün içinde farklı şehirlerde alışveriş yapılması gibi ve kendi destekleyici delilleri ile anlaşılabilmektedir.

Müşterinin şikayeti üzerine bu işlemler kart hamilinin hesabından çıkarılmakta, kart veren kuruluş tarafından ya sigortadan tazminat alınarak tasfiye edilmekte ya da doğrudan gider yazılmaktadır.

ii. Tam sahte kart üretimi:

Bu tür sahtecilikler sitemi iyi bilen kişiler tarafından yapılabilecek, uzmanlık seviyesinde bir sahtecilik işidir. Bu yöntemde gerçek kartlara ait manyetik bant bilgileri ve şifre üretilmekte, kartlar doğrudan ATM cihazlarından nakit avans çekimi için kullanılmaktadır. Bu tür kartların üretilmesi için, bir kart yayımcısı kuruluşun sisteminde bulunan gerçek müşteri bilgilerine, özellikle kart numaralarına ve son kullanım tarihlerine ihtiyaç bulunmaktadır. Ayrıca bu kart numaraları ile manyetik bandın nasıl kodlanacağı, kayıt deseninin nasıl olacağı gibi teknik bilgilere de sahip olunmalıdır. Bunların yanında, geçerli şifre üretimi için gereken şifre üretim yöntemi ve anahtarları da bilinmelidir.

Görüldüğü gibi, bu tür sahtecilik için pek çok zor koşulun bir araya gelmesi gereklidir. Gerek duyulan bilgiler ancak kart yayımcısı kuruluşların bilgisayar sistemleri üzerinde bulunabilecek üstelik de şifreli korunması gereken bilgilerdir.

Bu tür kartlarla işlem yapılıp nakit çekildiği de işleme ait sistem kayıtları (logları) üzerinden anlaşılabilmektedir. Bu olay anlaşıldığı andan itibaren müşterinin sorumluluğu ortadan kalkmakta, kartı veren kuruluş işlemlerin sorumluluğunu almaktadır. Tabii aynı kuruluşun bu olayı anlar anlamaz, sistemlerini şifreli işlemlere kapatıp gereken önlemleri alması kaçınılmazdır.

Çok ender olan, ancak olduğunda ciddi hasar veren bir sahtecilik türüdür. Kart yayımcısı kuruluşun veya bu kuruluş adına kart işlemlerini yürüten operasyon şirketinin bilgi işlem merkezine sızmaksızın bu sahteciliğin yapılabilmesi olanaksız görülmektedir.

bb. Kayıp/çalıntı kartlarla yapılan işlemler

Sahtecilik işlemleri usulsüz işlemler içerisinde üst sıraya çıkarken, yakın zamana kadar ilk sırayı koruyan işlemler kayıp çalıntı kart işlemleri idi.

Kaybedilen veya çaldırılan kartlar, fark edilip kartı veren kuruluşa bildirilinceye kadar

geçerli kartlardır.

Kartların kullanımı sırasında tüm dünyada uygulanan en önemli kontrol imza kontrolüdür. Bazen bu kontrol ile yetinilmeyip ek olarak kimlik sorgulaması yapılması da, ülkemizde olduğu gibi, uygulanabilmektedir.

Profesyonel kart dolandırıcıları kimlik sorgulamasını aşmak için genellikle resimli bir sahte kimlik de üretebilmektedir. Çok dikkat edilmediğinde bu kimlikler rahatlıkla kabul edilmektedir. Profesyonel kötü niyetli kişiler için bu uygulama bir engel teşkil etmemektedir.

Kaybedilen veya çaldırılan kartların arka yüzlerindeki imza bandının imzalanmış olup olmaması da kötü niyetli üçüncü şahısların işini kolaylaştırmaktadır. Arkası imzalı bir kartı ele geçiren üçüncü şahıs, bu kartı kullanırken imzayı da taklit etmekte, dolayısıyla taklit işlemi için biraz zorlanmaktadır. Ancak arka yüzü imzasız bir kartı ele geçiren kişi arkaya kendi imzasını koymakta ve işyerlerinde imzaya dayanan kimlik kontrolünden rahatlıkla geçebilmektedir. Bu nedenle tüm kart veren kuruluşlar, kartı teslim ederlerken kart hamillerine kartlarının arka yüzündeki imza bandını hemen imzalamalarını hatırlatırlar.

Kartın kaybedilmesi veya çaldırılması veya kartın lehtarı dışındaki kişilerin eline geçmesi halinde, 5464 sayılı yeni kredi kartları yasasında özel olarak dikkate alınan bir hususu olduğu anlaşıyor.

Konu önce 8. maddede kart çıkaranın yükümlülükleri içerisinde “...Kart çıkaran kuruluşlar, banka kartı ve kredi kartlarının asıl kart hamiline teslim edilmesini sağlayacak önlemleri almak” şeklinde ifade edilerek, kartların kötü niyetli üçüncü şahısların eline geçmemesi için önce kart yayımcısı kuruluşlar uyarılmaktadır.

Daha sonra 12. maddede konu, “Kartın ya da 16 ncı maddede belirtilen bilgilerin kaybolması veya çalınması halinde kart hamili, yapacağı bildirimden önceki yirmidört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüzelli Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumludur. Hukuka aykırı kullanımın, hamilin ağır ihmali veya kastına dayanması veya bildirimin yapılmaması hallerinde bu sınır uygulanmaz.”

hükmü ile;

kart hamili kayıp çalıntı bildirimi ile yükümlü kılınmakta,

Bu bildirimi yapması halinde, bildirim öncesi işlemlerden doğan sorumluluğu 150 TL ile sınırlandırılmaktadır.

Kart hamilinin kartın kaybedilmesi veya çaldırılmasında ağır ihmali veya kastı varsa, kart hamili sınırsız sorumlu olacaktır. Kartların kaybedilmesi veya çaldırılması hali, kredi kartı üyelik sözleşmelerinde, “Kart hamili kartının çalındığını veya kaybettiğini fark ettiği anda derhal kart veren kuruluşu arayarak durumu bildirmek zorundadır.” tarzındaki hükümlerle

kart hamillerini kayıp çalıntı kart bildirimlerini derhal yapmaya zorlamakta, kart hamilinin sorumluluğunu ancak bildirim anından sonra dilerlerse, kaldırmaktaydılar. Bu durum, kartını çaldırdığını veya kaybettiğini geç fark eden ve bu süre içinde kartı kullanılan iyi niyetli kart hamillerini ciddi şekilde mağdur etmekte idi. Yeni yasa bu durumdaki kart hamillerinin sorumluluğuna, bildirim öncesindeki son 24 saat içinde yapılmış olmak koşuluyla, 150 TL sınır getirerek güvence sağlamakta, riskin belirsizliğinden bir ölçüde korumaktadır. Hatta bir adım daha ileri giderek maddenin son fıkrasına *“Kart çıkaran kuruluş, yapılacak talep ve ilgili sigorta prim bedelinin ödenmesi koşulu ile kart hamilinin birinci fıkrada belirtilen yüzelli Türk Lirası tutarındaki sorumluluğunun sigortalanmasını sağlamakla yükümlüdür”* hükmünü ekleyerek, kart çıkaran kuruluşları, kart hamillerinin yüz yüze oldukları 150 TL tutarındaki riski dahi, kart hamillerinin talebi halinde ve primini tahsil etmek koşuluyla, sigortalatmakla yükümlü tutmaktadır.

Ancak yasa, yalnızca kart veren kuruluşları sorumluluk altına sokmamış kart hamillerine de sorumluluklarını hatırlatmıştır. 15 ve 16. maddelerden oluşan Dördüncü Bölüm *“Kart Hamillerinin Yükümlülükleri”* olarak yasada yer almıştır.

15. maddenin ilk fıkrası *“Kart kullanımından doğan sorumluluk, sözleşme imzalandığı ve kartın zilyetliğine geçtiği veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarasının öğrenildiği andan itibaren, kart hamiline aittir”* hükmü ile kart hamillerine karta sahip olmanın sorumluluğu hatırlatılmaktadır. Kartı fiziken veya hukuken teslim aldığı andan itibaren sorumluluk kart hamiline ciro edilmektedir. Bu hüküm aynı zamanda, kart hamillerinin kendilerine teslim edilmemiş kartlardan dolayı sorumlu olamayacaklarını, teslim anına kadar kartın sorumluluğunun kartı çıkaran kuruluşa ait olduğunu da teyit etmektedir. Ancak bu noktada, banka kartları için kartın teslimi yanında, sorumluluğun başlaması için şifrenin de teslim edilmiş olması şartı aranmak zorundadır. Çünkü bu kartlar şifre olmadan işlem yapamamaktadır.

15. maddenin ikinci fıkrası da *“Kartın imza hanesinin kart hamili tarafından imzalanmış olması zorunludur.”* Hükmünü getirerek, kredi kartı üyelik sözleşmelerinde yer alan, kartı ele geçiren kötü niyetli üçüncü şahısların işini zorlaştırmayı amaçlayan kuralı yasaya taşıyarak bu konuya önem verdiğini göstermiştir. Bu kuralın amacı kartın usulsüz kullanımından doğacak zararları daha küçük boyutta tutmaktır. Gerçekleşmiş işlemlerin geçerliliği yönünden pek etkisi yoktur. Bu konuya tekrar değineceğiz.

15. maddenin ikinci fıkrası *“Üye işyerinin talep etmesi durumunda kart hamili, kartın kullanımı sırasında kimlik belgesi ibraz etmek zorundadır”* hükmü ile de ülkemizde işyerlerine, kart kullanıcılarının kimliklerini kontrol ederek kartlarını işleme kabul etme yükümlülüğünü getirmiştir. Ancak bu kontrolün yapılıp yapılmadığının belgelenmesi hususunda herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Ticaret Hukukumuz işyerlerine “basiretli bir tacir gibi hareket etme” yükümlülüğü getirdiğinden, kart hamili ile işyeri arasında, muhtemelen kayıp çalıntı bir kartın kullanımına bağlı tartışmalı işlemlerde, işlemin sıhhati kart hamilinin kimliğine bağlı kaldığında, yargının kimlik kontrolü yaptığını kanıtlayamayan işyerini sorumlu tutma olasılığı yüksektir. Konu yeni yasadan önce de Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun E.2001-

13/346, K.2001/344 sayılı 11.4.2001 tarihli kararı¹⁶ ve 19.HD. E.2001/986 K.2001/4798, ve 19.6.2001 Tarihli kararları¹⁷ ile belli bir hukuk yoluna oturmuş idi. 5464 sayılı yasa Yargıtay'ın bu konudaki kararlarını da teyit etmektedir.

16. madde ile de, önceden beri kredi kartı üyelik sözleşmelerinde yer alan karta ilişkin şifrenin başkalarına verilmeyeceği, gizli tutulacağı, kartın veya şifrenin başkalarının eline geçtiği veya geçtiğinden şüphelendiği durumlarda kart yayımcısına derhal durumu bildirmekle yükümlü olacağı şeklindeki yükümlülükleri, bu kez yasa maddesi olarak karşımıza çıkmıştır. *“Kart hamili, kendisine tevdi edilen kartı ve kartın kullanılması bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemin kullanılmasını gerektiriyorsa bu bilgileri güvenli bir şekilde korumak ve başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri almak, kartın kaybolması, çalınması veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi halinde kart çıkaran kuruluşu derhal haberdar etmek zorundadır”.*

Bu maddenin de amacının, kartın ve karta ait şifrenin yetkisiz kişiler tarafından kullanılmasının önüne geçmek, bu nedenle doğacak zararları en aza indirmek olduğu açıktır.

Yukarıdaki bölümlerde açıkladığımız gibi, yeni yasa ile birlikte, kartın kaybedildiği veya çalındığının kart yayımcısı kuruluşa ihbar edilmesiyle birlikte kart hamilinin bildirimden önceki işlemlerin 150 TL'lik kısmından sorumlu olacağı kesinleşmiştir. Daha önce sözleşmelerle düzenlenmiş olan bu konunun yasal olarak da desteklenmesi acaba neden gerekmiştir sorusu da irdelemeye değer bir husustur. Bu irdelemeye yasa öncesi durumu gözden geçirerek başlayalım.

Yasadan önce, kayıp çalıntı hallerinde ne yapılacağı ve zararlardan kimlerin sorumlu tutulacağı hususu taraflar arasındaki sözleşmelerde yer almaktaydı. Bu sözleşmelere göre, kart hamilleri kartlarını ve şifrelerini başkalarına kullandırmayacaklar, kartlarını ve şifrelerini güvenli bir şekilde muhafaza edecekler, kartların kaybedildiğini ve çalındığını öğrenir öğrenmez kartı aldıkları kurumu bilgilendireceklerdi. Kart hamilleri kayıp/çalıntı kartlarla yapılacak tüm işlemlerden sorumlu idi. Bildirim onları bu sorumluluktan kurtarmıyordu. Ancak bildirimden sonraki işlemlerden kart hamilini sorumlu tutmak fiilen de uygulanmıyordu. Çünkü böyle bir uygulama, sektörün güvenilirliğini sarsabilir ve pazarı öldürebilirdi. Bu nedenle bankalar bildirim sonrasında kart hamilini sorumlu tutmamayı, bu riskleri ya sigorta teminatına almayı veya doğrudan üstlenmeyi tercih ettiler. En yaygın uygulama, bildirim sonrasında sigorta teminatı altına alınması olmuştur. Çok sayıda kartlar için ödenen sigorta primleri de kart sektörünün en önemli gider kalemlerinden biri haline gelmiştir.

¹⁶ “... kartı ibraz eden kişinin yetkili hamil olup olmadığını üye işyeri görevlisi tespit etmeli ve bu amaç doğrultusunda kredi kartı üzerinde yer alan imza ile müşterinin harcama belgesine attığı imzayı karşılaştırarak, benzerlik bulunmaması halinde müşterinin kartla ödeme talebini reddetmelidir. Bu işlemleri yerine getirmede üye işyeri görevlisinin özen borcu B.K.Md.390 anlamında yerine getirilmesi gereken özendir. Dahası kuşku halinde müşteriden kimlik belgesi istenebilmelidir.”

¹⁷ “... kredi kartı ile harcamaya izin veren müessesesinin harcama yapan kişinin kredi kartı hamili olup olmadığı bir başka deyişle kredili müşterisi tarafından kullanılıp kullanılmadığını, gerekli hüviyet kontrolü yapmak suretiyle denetlenmesi gerekmektedir.”

Bildirim öncesi usulsüz kullanımların kart hamilinin sorumluluğuna bırakılması ise hukuken haklı olunmasına rağmen, vicdanları rahatsız eden ve sektörün itibarını sarsan konulardan biri olmaya devam etmiştir.

Kontrol edilemeyen risk, kartın kaybedildiği veya çalındığının fark edilmemesi halinde kartın piyasada işlem görmesidir. Özellikle, sık kullanılmayan kartlar kaybedilirse veya çalınırsa kart hamili bunu geç fark edecektir. Bu tür kartları elde eden kötü niyetli kişiler bu kartla ilk anlarda kart limitini dolduracak seviyede, yükte hafif pahada ağır mal alımlarına girecektir. Burada kartın manyetik bandının imzasız olması işlerini kolaylaştıracaktır. Kart limiti dolduğunda ise kullanmayı bırakacaklardır. Eğer kartla beraber şifre de elde edilmişse kartı ele geçiren kişi alışverişle uğraşmayacak doğrudan ATM'lerden nakit avans çekecek, kurumca tanınmış limite kadar nakit avans çekimini sürdürecektir.

Kayıp çalıntı bildirimini yapıldığı andan sonra da riskler tümüyle sıfırlanmıyordu. Yurtdışında limit altı işlemlerde kullanılabilirdi. Özellikle kart numarasının yurt dışı uyarı listelerine bildirim yapılmamışsa.

Kayıp çalıntı kartlarla ilgili en önemli risk kontrol mekanizması, bildirim ile birlikte başlayan kart iptali ve uyarı bültenlerine (stop listlere) bildirim işlemidir. Bildirim ne kadar erken yapılırsa, kart tedavülden o kadar erken kalkacak, zararlar o derece azalacaktır. Bu zararların azalması, kayıp çalıntı kart sigortalarının primlerini düşürecek, müşteriye rücu edilmesi gereken bildirim öncesi işlemleri azaltacak, kart hamilleri ile çekişmeler ve mutsuzluklar azalacaktır.

Bu nedenle yasa kart hamillerini, kayıp çalıntı bildirimlerini bir an önce yapma konusunda zorlamaktadır.

Kayıp çalıntı kartlarla yapılan işlemlerde önemli bir husus da, hukuka aykırı kullanımlarla kart limitinin aşıp aşılmadığı hususudur.

Eğer kart çıkaran kuruluş, kayıp çalıntı kartla yapılan işlem teşebbüslerine limiti aşan miktarlar için dahi otorizasyon vermiş ve otorizasyona dayalı işlemlerle limit aşılmış ise, limiti aşan işlem ve sonraki işlemler için kart hamilini sorumlu tutma olanağı olmayacaktır. Çünkü kart limitleri kartı çıkaran kuruluş tarafından ve ait olduğu kartın riskini sınırlamak için belirlenir. Kart hamili de bilir ki kartını kaybeder veya çaldırırsa kötü niyetli şahıslar en fazla kart limitine kadar otorizasyonlu işlem yapabilir, üzerine çıkamazlar. Kartı vermiş olan kuruluş kendisi bu limitleri dikkate almadan her işlem talebine onay verdiğinde kart hamilini koruyan önlemleri kendiliğinden kaldırmış olur ve hamilin sorumluluğu ortadan kalkar. Bu noktadan itibaren kart veren kuruluşun haksız fiili nedeniyle uğranılan zarar söz konusu olur, sorumluluk otorizasyon veren kuruluşa ait olur. Bu durum kart hamiline defi imkanı sağlar.

Ancak kredi kartlarının bir krediyi temsil ettiği ve bazı koşullarda kartı çıkaran kuruluştan online otorizasyon alınmasa dahi işleme kabul edilebildiği hususu göz önünde bulundurulursa, özel koşulların oluştuğu durumlarda, örneğin “yerine otorizasyon” uygulamasının devreye girdiği durumlarda kartı veren kuruluştan otorizasyon alınmadan işlemler gerçekleştirilmiş ve bu tür işlemlerin hesaba yansması sonucunda limit aşılmış olabilir. Bu durum kredi kartı işlemlerinin doğasına uygun olup kart hamilinin sorumluluğunu gerektirecektir. Ancak bu işlemlerin hesaba yansmasını takiben limit aşıldığında, yine on line otorizasyon verilemeyecektir. Verilecek olursa, önceki işlemlerin online otorizasyona dayanmayan işlemler olduğu o nedenle dikkate alınmadıkları gibi bir savunma geçerli olmayacaktır. Esas olan hesap limitinin aşılmış olmasıdır. Limit hangi nedenle aşılmış olursa olsun.

Kayıp alıntı kartlarla yapılan işlemlerde kart hamillerinin haklarını özet olarak ele alacak olursak,

Öncelikli olarak kayıp alıntı bildirimi yapılmış olacaktır. Bu yapılmadığı sürece riskini kontrol edemeyecektir.

Bildirim anından itibaren geriye dönük olarak son 24 saat içinde yapılmış işlemlerin yalnızca 150 TL tutarındaki kısmından sorumlu olacaktır. Ancak 24 saatten daha da önce yapılmış işlemler varsa, bunların tümünden sorumlu olacaktır.

Bildirim anından sonra yapılmış işlemlerden dolayı, riski önlemek kartı veren kuruluşun sorumluluk alanına girdiğinden itiraz hakkı bulunmaktadır.

Bildirim anından önce yapılmış olsa da limiti aşan işlemlere otorizasyon verilmemiş olması gerekir, verilmiş ise limiti aşan işlem ile birlikte devamındaki otorizasyonlu işlemlerin sorumluluğu kartı veren kuruluşa ait olacaktır.

Kart hamilinin, kayıp alıntı kartla yapılan işlemlerden doğan sorumluluğundan, işyerlerinde kimlik kontrolü yapılmadan işlem yapıldığı gerekçesiyle kurtulmaya çalışması genellikle geçerli bir yöntem değildir. Çünkü yasa kimlik kontrolü yapıp yapılmadığı hususunun tevsikini şart koşmamıştır. Ancak yargı organları böyle bir şart getirilmiş ise bunun uygulanabilir olması için tevsik edilmesi koşulunu da arayabilirler.

Kartı ibraz eden kişinin kimlik ibraz edip etmediği belli değildir.

İmza kontrolü yapılmadığı ileri sürülemez, çünkü kartın arka yüzünde nasıl bir imza bulunduğu bilinmemektedir.

İmza kontrolü yapılmaması nedeniyle, kartı kabul eden işyerine rücu edilmesine, konuyu

düzenleyen uluslararası kurallara göre, ancak aşağıdaki koşulların gerçekleşmesi halinde olarak bulunmaktadır:

Kart veren kuruluş, kartı sisteminde kullanıma kapatmış olacak,
Kartın kayıp veya çalıntı olduğu bildirimi yapılmış olacak.
Kart, işlem yapılmaya çalışılırken ele geçirilmiş olacak,
İşleme otorizasyon verilmemiş olacak,
Kartın arka yüzündeki imza ile sliplere atılan imzalar gerçekten farklı olacak.

Bu koşulların tümü sağlanmadan imza itirazının geçerliliği bulunmamaktadır.

cc. Kart numarası bildirilmek suretiyle yapılan işlemler

Kart hamilinden habersiz yapılan bu usulsüz işlem türünde, işlemler kötü niyetli üçüncü şahıslar tarafından, yalnızca karta ait temel bilgilerin kullanılması suretiyle gerçekleştirilebilmektedir. En yaygın şekli internetten verilen siparişlerde başkasına ait kart numaralarının kullanılmasıdır.

Bu işlemler sırasında, kart numarası, kart üzerinde yazılı isim, kartın son kullanım tarihi ve imza bandı üzerinde kart numarasından sonra gelen özel güvenlik kodu istenmektedir.

Bu kadar bilginin girilebilmesi, kartın en azından görüldüğünün veya karta ait bu bilgilerin bir şekilde elde edildiğinin kanıtıdır. Çünkü geçerli bir kart numarası üretilebilse dahi, bu kartın kime ait olduğu bilgisi ve son kullanım tarihi bilinemez. Farzedelim ki bu bilgiler de imprinterde üretilmiş bir slipten elde edildi, bu takdirde de güvenlik kodu bilinemez. Çünkü güvenlik kodu kabartma yazı ile kart üzerinde bulunmamaktadır. Ancak slip kopyası elde edilmiş olan kartın imza bandının görülmesi ile gerekli bilgiler tamamlanmış olacaktır. Çok güvenli olmayan internet sitelerinden yapılan alışverişler sırasında bu bilgiler verildiğinde, bilgilerin kötü niyetli üçüncü şahısların eline geçmesi mümkündür.

Bu işlemlerde belirleyici olan özellik, kart hamilinin işlemde kesinlikle haberdar olmaması ve işlemde kart ibraz edilmemesi, kart üzerinden slip üretilmemiş olmasıdır. Ancak karta ilişkin doğru bilgiler girildiğinden işlem için otorizasyon alınması mümkündür.

Bu tür işlemler 5464 sayılı yasada da dikkate alınmış ve konu öncelikle 18. maddenin ikinci fıkrasındaki *“Üye işyerleri, 20 nci madde uyarınca harcama belgesi düzenlenmeksizin çeşitli iletişim araçları yoluyla veya sipariş formu vasıtasıyla işlem yapılmasına olanak sağlamak üzere kuracakları sistemlerin güvenli bir şekilde çalışmasını temin etmekle yükümlüdür”* hükmü ile öngörülen işlemler sınıfına alınmış ve işyerlerine bu işlemlerin güvenli olarak gerçekleştirilmesi konusunda gereken önlemleri alma yükümlülüğü getirilmiştir.

Kanuni Yükümlölükler başlığını taşıyan 9. bölümde “ispat yükü”nü düzenleyen 32. maddede, *“Kart numarası bildirilmek suretiyle üye işyerinden telefon, elektronik ortam, sipariş formu veya diğer iletişim araçları yoluyla yapılan işlemlerden doğacak anlaşmazlıklarda ispat yükü üye işyerine aittir”* hükmü ile müşteri imzası bulunmayan bu işlemlerde, işleme itiraz eden müşteri öncelikli olarak haklı kabul edilmekte ve işlemden sorumlu tutulmamakta, kart hamilinin sorumlu olması gerektiğinde ısrar eden işyerine ise iddiasını ispat yükümlölüğü getirilmektedir.

Müşteri imzasına dayanmayan bu tür işlemler, işyerleri için en riskli işlem türüdür. İnternet üzerindeki ticari işlemlerin yaygınlaşması ile kredi kartı kullanıcıları özellikle tedirgin olmuş ve kart bilgilerini kaptırma korkusu ile internet üzerinden işlem yapma hususunda aşırı çekingen bir tavır sergiler olmuşlardır. Tüm korku, kart numaraları kullanılıp da hesaplarının kendilerinden habersiz borçlandırılmasıdır.

Konuyu düzenleyen yukarıdaki yasa hükmü ve konu hakkındaki uluslararası kurallar, bu alanda kart hamillerine kesin güvenceler vermektedir. Müşterinin işlemin kendisi tarafından yapılmadığını belirten basit bir itiraz dilekçesi işlemin kaynağına iadesi (chargeback) için yeterli olmaktadır. İşyeri eğer işlemin kart hamiline ait olduğunda ısrar ediyorsa belgeleri ile ispatlamak zorundadır. İşlem için otorizasyon alınmış olması işyerini haklı kılmamaktadır.

Mesafeli sözleşmelere ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 06.03.2011 tarihli yönetmeliğinin 11. maddesi de bedeli kartla ödenmiş işlemler için 5464 sayılı yasa ve uygulama yönetmeliği kapsamında işlem yapılacağına vurgu yapmaktadır.

dd. Yanlış kart hesabını borçlandırma

Zaman zaman rastlanan işleme itiraz nedenlerinden biri de Başkasının kartına ait bir işlemin hesaba geçirilmiş olmasıdır. İmprinter ile yapılan işlemlerde daha çok rastlanan bir hatalı işlem türüdür.

Doğaldır ki bu tür hataların tespiti, kart hamilinin kendisine gönderilen ekstreyi, hesap hareketlerini tek tek inceleyerek kontrol etmesi ile mümkündür.

Kendisine ait olmadığını düşündüğü bir işlem için kart hamili inceleme isteyebilir (retrieval request). Bu inceleme talebi, kartı veren kuruluşun, ilgili harcama kalemini göndermiş olan, üye işyeri ile anlaşmalı kuruluştan işleme ait belgenin bir kopyasının gönderilmesi suretiyle yerine getirilir. Üye işyeri ile anlaşmalı kurum bu talebi belli süre içerisinde yerine getirmekle yükümlüdür. Bu yükümlölüğe uyulmaması, konuyu düzenleyen uluslararası kurallara göre, kartı veren kuruluşa işlemi karşı kuruma iade etme hakkı kazandırır.

İşyerinden temin edilen harcama belgesi kartı veren kuruluşa ulaştığında, öncelikle kuruluş tarafından incelenir ve belge üzerinde yazılı kart numarası ile itiraz eden kart hamilinin kart numarasının farklı olduğu görüldüğünde, kart hamiline bilgi verilmek suretiyle, işlem tutarı

itiraz hesabından düşölür ve işyeri anlaşmalı olan karşı kuruma iade edilir.

Burada müşterilerin düştüğü bir yanlışlık da, yanlışlıktan dolayı öncelikle kartını almış olduğı kuruluşu suçlamaktır. Kart hamili bu kuruluşun işlemleri kontrol ederek ilgili hesaplara tek tek yansıttığını zanneder. Oysa bu işlemler her gün karşı kuruluşlardan, takasa aracılık eden şirketler aracılığıyla (Bankalararası Kart Merkezi, Visa International, MasterCard International gibi) binlerce kaydı içeren elektronik dosya transferleri yöntemleriyle alınıp, bilgisayar ortamlarında doğrudan işlem bilgileri içerisinde yer alan kart numaralarına aktarılmaktadır.

Bu aktarımlar sırasında ancak, ilgili kart hesabının açık olup olmadığı, gelen işlemin işlem limitleri ile bağlantılı olarak, otorizasyon kaydının bulunup bulunmadığı veya kart numarasının uyarı listelerinde bulunup bulunmadığı gibi kontroller yapılmaktadır.

Kart numarasının slipte yer alan doğru kart numarası olup olmadığına kontrolü söz konusu değildir. Gönderen kuruluşun gönderdiği bilgilere itibar edilmektedir.

Kart hamillerinin bu tür işlemlere itiraz için Uluslararası kurallara göre en az 60 gün civarında süresi vardır. Her ne kadar yasa son ödeme tarihinden itibaren 10 günlük itiraz süresi tanımış olsa da, kart yayımcısı kuruluşların, müşteri lehine olan uluslararası kurallara göre davranacağı tabiidir.

b) İşlemin arkasındaki hukuki sebep nedeniyle itiraz

Bu itiraza en fazla yol açan olay, işyerinin edimini sözleşmeye uygun olarak ifa etmemesidir. Genellikle de talimatla uzaktan yapılan işlemlerde söz konusu olmaktadır. Örneğin satılan ürünün teslim edilmemesi, değişik ürün teslim edilmesi, çekilmek istenen paranın ATM tarafından ödenmemiş olması gibi itirazlar konuya ilişkin itirazlardır.

Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, ödeme aracı olarak kartın kullanılmış olması, kart veren kuruluşun ödemenin konusu olan işlemin, kalitesi ile ayıplı olup olmaması ile asla sorumlu tutulamayacağıdır. Bu konu kart hamilleri ile imzalanan üyelik sözleşmelerinde *“...kart hamilinin üye işyerlerinden aldığı malların ve yararlandığı hizmetlerin cinsi, niteliği, içeriği, miktarı, garantisi, nakli, iadesi vs. konularda anlaşmazlık olduğu taktirde herhangi bir sorumluluk kabul etmediği gibi, aracı ve taraf da değildir.”* şeklinde düzenlenmektedir. Alıcı ile satıcı arasındaki ticari çekişmeler kart yayımcısı kuruluşları asla ilgilendirmeyecektir. Kartla ödenmiş olması, kişiye ek bir güvence sağlamayacaktır.

Kredi kartı ile ödediğı bir malı teslim almadığını iddia eden kart hamili, özellikle de “mail order” veya “telefon order” denilen uzaktan talimatla verilmiş siparişlerde, malın teslim edilmediğini belirten basit bir itiraz ile işlem tutarını iade ettirebilir. Malın kart hamiline teslim edildiğini ispat yükü işyerine aittir.

2. İşlem Tutarlarına İtiraz

Zaman zaman kredi kartı ile yapılan işlemlerde, işlem tutarlarına da itiraz edilebilmektedir. Bu alandaki itirazlar ya işlemin hesaba mükerrer geçirilmiş olmasından, ya aynı kart hesabına aynı işyerinin asıl işlem dışında, müşterinin bilgisi olmadan başka işlemler de yüklemiş olmasından, ya da imzalanan slip tutarına göre farklı bir miktarın hesapta yer almasından kaynaklanabilmektedir.

Bu tür itirazlar da, ya işyerinde üretilmiş olup bir kopyası da kart hamilinde bulunan harcama belgelerinin yahut ATM sistem kayıtlarının incelenmesi ile gerçek durumun ortaya çıkartılmasına bağlı olarak sonuçlandırılır.

3. Cari hesap uygulamalarına itiraz

a) Genel Olarak

Müşterilerin hesap ekstrelerini aldıklarında, ekstrede yer alan harcama kalemlerine değil de, bu kalemlerin işlenmesi neticesinde elde edilen borç bakiyesine itirazları, cari hesap itirazlarıdır.

Bu kapsamda en sık rastlanan itirazlar, faiz hesaplarına itirazlar, yurt dışında yapılan işlemlerin Türk Parası karşılığına yapılan itirazlar, yapılan ödemelerin hesaba yansımamış olması yahut verdiği talimattan daha az miktarda tahsilat yapılmış olması, bazen de tersine, talimatından daha fazla tahsilat yapılmış olması gibi itirazlardır.

Yapılan bir ödemenin hesaba yansımamış olması gibi itirazlar, tahsilatın otomatik yapılmadığı, el ile fiş kesilerek yapılan, çoğunlukla havale yöntemiyle gönderilen tahsilat işlemlerinin sonucunda oluşabilmektedir. Bazen de banka türü kart veren kuruluşların müşterinin kredi kartı borcuna mahsuben yatırdıkları paraları, daha sonra mahsup ederiz düşüncesiyle vadesiz mevduat hesaplarına aktarmaları, son ödeme günü geldiğinde ise gerekli mahsup işlemini yapmayı unutup, kredi kartı borcunu kapatmamaları bu sonucu doğurabilmektedir. Kart hamilinin yaptığı bir ödemenin kart hesabına aktarılmamış olması, borç bakiyesinin ödeme kadar düşürülmemiş olması yanında, ayrıca faiz ve temerrüt faizi tahakkuk ettirilmesine de yol açmaktadır. Bu nedenle tahsilatın zamanında hesaplara aktarılması çok önemli bir konudur.

Bu şikayetler, kart hamilinin itiraz ederek, yaptığı ödemeye ilişkin bilgileri vermesi ile aydınlanmakta, unutulmuş tahsilat kart hesabına alacak kaydedilmektedir. Ancak bu işlemle birlikte ödenmeyen kısım için tahakkuk etmiş olan faiz ve diğer masrafların da (BSMV, KKDF, gecikme faizi, vb.) iade edilmesi gerekecektir. Bu işlemler anında yapılamamakta, ilk hesap kesimi ile birlikte düzeltilmektedir. Birçok sistem bu düzeltmeyi, tahsilat kaydının hesaba ilk tahsil edildiği tarihin valör olarak verilmesi ile otomatik yapabilmektedir.

Bazı hallerde, özellikle, kart hamilinin kredi kartı borçlarının otomatik tahsilata bağlı olduğu durumlarda, ya sistemde bir aksaklığa bağlı olarak ya da, sistem dışından ayrıca ödeme yapılması nedeniyle, sistemin ödenmek istenen miktardan daha fazla tahsilat yapması söz konusu olabiliyor. Bu gibi durumlarda da müşteriye, fazla yatırdığı paranın iadesi yapılır. Ancak bu noktada, müşteri fazla yatırılanı kredi kartını kullanarak kendiliğinden ATM'den çekecek olursa, bu işlem bir nakit avans işlemi olarak değerlendirilip faiz ve komisyona tabi tutulabilir. Bu durumda da yeni bir itiraza ve düzeltme işlemine gerek olacaktır. O nedenle müşterinin fazla ödemeyi kart yayımcısı kuruluşun ödemesini beklemesi en uygun davranıştır.

b) Faizlere İtiraz

Cari hesap itirazlarının en önemli kısmı, faiz tahakkuklarına yapılan itirazlardır. Kredi kartı sisteminde, özellikle BKKKK'dan önce, kart veren kuruluşlar hesaplara bileşik faiz tahakkuk ettirmekte özgürdü. Yani her hesap kesiminde, önceki dönemden kalan faizli bakiyelere yeniden faiz tahakkuk ettirilmekte idi. Çok az sayıda banka, faiz tahakkukları konusunda Ticaret Kanununun cari hesap hükümlerini dikkate alarak, faiz kapitalizasyonunu üç ayda bir yapmakta idi.

Kredi kartlarındaki faiz oranları, diğer tüketici kredilerine göre yüksektir. Neden yüksek olduğu da hep tartışılır. Konuya kısaca açıklık getirelim. Karz akdine dayanan tüketici kredilerinde, borçlu hesap bakiyesinin tümü üzerinden sözleşme faizi ödemektedir. Verilen kredi ve alınacak faiz öngörülmüştür. Kredi kartlarında ise, sistemin özelliği nedeniyle, kart bir ödeme aracı olarak tanıtıldığından, yapılan ödemeler, gönderilen hesap özetinde belirtilen son ödeme günü tümüyle ödendiğinde faiz alınmamaktadır: Faiz ancak borcunun tümünü ödemeyen/ödeyemeyen kısmı ödeme yapan kart hamillerine tahakkuk ettirilmektedir. Tüm kart hamilleri borçlarını son ödeme gününe kadar kapatsalar, kart veren kuruluşlar hiç faiz geliri elde edemeyeceklerdir. Nakit avanslar ayırık.

Bu durumda kart veren kuruluşlar nereden gelir elde edecektir? Sistemi nasıl ayakta tutacak ve devam ettirecektir: Üye işyerlerinden alınan işlem komisyonları ile. Hiç üye işyeri anlaşması olmayan kart yayımcısı kuruluşlar nasıl gelir elde edecektir? Takas komisyonu olarak. Takas komisyonları, faiz oranlarının yüksek olduğu yüksek enflasyon dönemlerinde, işyeri komisyonları rahatça artırılamadığı için, genellikle fonlama maliyetini karşılayamamakta, ancak faiz oranlarının düştüğü dönemlerde bu maliyeti karşılayabilir duruma gelmektedir.

Sadece komisyon gelirleri kart veren kuruluşların işlerini karlı sürdürebilmeleri için genellikle yeterli olamamaktadır. Bu kuruluşları kara geçiren gelir, kart hamillerinden alınan faizlerdir. Ancak faiz de herkesten alınamamaktadır, yalnızca borcunun tümünü ödemeyen kart hamillerinden alınabilmektedir. Eğer bu oran küçükse, faiz gelirleri de küçük kalacaktır. Bu nedenle kart veren kuruluşlar, faiz oranlarını, borcunun tümünü ödeyen müşterilerden alınamayan faizleri de kompanse edecek şekilde bir miktar yüksek tutmaktadır.

5464 sayılı yasa bileşik faizlere de set çekmiş durumdadır. Yasanın 6. bölümünde “Sözleşme şekli ve Genel İşlem Şartları” başlığı altına faiz hesaplanması usullerini düzenleyen 26 maddenin ikinci fıkrası ile bileşik faiz uygulanmayacağını emredici hüküm haline getirmiştir.

Yukarıdaki hüküm çerçevesinde kart veren kuruluşlar faiz alacaklarını ayrıca ve faizsiz olarak takip edecekler, diğer yıllara sarksa dahi, bu alacaklara faiz talep edemeyeceklerdir. Bunun sonucu, kart veren kuruluşların öncelikli olarak faiz alacaklarını tahsil etmeye çalışmaları, tahsilat işlemlerini, önce bu alacaklara mahsup etmeleri olacaktır. Ancak her hesap özetinde devreden faiz alacağı olup olmadığını da göstermeleri uygulamada şeffaflık sağlayacaktır. Kredi kartı sisteminde faiz doğuran olayları da kısaca gözden geçirelim:

aa) Borcun kısmen ödenmesi

i-Talep edilen en az ödeme miktarının veya daha fazlasının ödenmesi

Ayda bir gönderilen hesap özetleri ile kart hamillerine, borç bakiyeleri bildirilir ve borç tutarının en az belli bir oranının son ödeme tarihine kadar ödenmesi istenir. Asgari ödeme tutarı 5464 sayılı yasa çıkıncaya kadar kart veren kuruluşlar tarafından serbestçe tayin ediliyordu. Genel eğilim de, bu miktarın %10'lar civarında tutulması yönündeydi. Bu sayede, kart hamiline küçük ödemelerle krediyi sürdürme olanağı sağlanırken, kuruluştaki kalan bakiye üzerinden sürekli faiz almaya devam ediyordu. Aylık faiz yükünün %8-10 civarında gezdiği dönemlerde, bu asgari ödeme oranı ile bir kart borçlusu asla borcunu bitiremez, her ay hemen hemen aynı borç bakiyesi hesap özeti ile gelmeye devam ederdi. Sürekli bu şekilde yapılan ödemeler, kart hamilinin ödeme sıkıntısı içerisinde olduğunun göstergesi olduğu halde, kart veren kuruluş yönünden verimi en yüksek müşteri olarak değerlendirilirdi. Bir müddet sonra bu tür müşterilerin, asgari tutarı da ödemeyip yasal takibe düşmeleri kaçınılmazdı.

5464 sayılı yasa, sürekli borçluluk yaratan bu düşük asgari ödeme uygulamasına son vermeyi, ödemelerin anaparayı da azaltarak borcu tasfiyeye yönelmesini amaçlamıştır. Bu nedenle Yasanın 24. maddesinin 3. fıkrasına "Sözleşmede belirtilen asgarî tutar, dönem borcunun yüzde yirmisinden aşağı olamaz" hükmü eklenmiştir. 24.6.2009 tarihinde kabul edilen 5915 sayılı yasa ile de BDDK bu oranı %40'a kadar artırma hususunda yetkili kılınmıştır. BDDK bu yetkisini 12.10.2010 tarihinde yönetmelikte yaptığı değişiklikle kullanmış ve asgari ödeme oranını kart limitlerine bağlı olarak %25 ile %40 arasında yeniden belirlemiştir.

Kart hamili bildirilen borcun asgari ödeme miktarı kadar kısmını ödediği sürece, kalan borç bakiyesine sözleşmede belirtilen kredilendirme faizi uygulanacaktır. Faizin uygulanmasında son hesap kesim tarihi başlangıç olacaktır. Normal koşullar altında, borcun ödenmeyen kısmına faiz tahakkuk ettirilmesi gerekir. Nitekim yasanın 26. maddesinin ikinci fıkrası da bunu öngörmüştür. Kalan hesap bakiyesinin içine ödenen kısmın dahil edilmemesi gerekmektedir.

ii.Talep edilen en az ödeme miktarından daha az ödeme yapılması;

Talep edilen en az (asgari) ödeme miktarından daha az ödeme yapılması halinde ise hesap temerrüde düşmüş sayılır ve temerrüt faizi gündeme gelir. Bu noktada bankaların elinden müşteri lehine uygulama yapma olanağının alındığını görüyoruz. Yasa koyucunun amacının bu olmadığına, kart borçlularını koruma amacı ile yola çıkıldığına şüphe yoktur. Nitekim 26. maddenin gerekçesinde "*Kartlı sistemlerde ödemelerini kartla yaparak sistemi kullanan kart hamillerinin, sistemin riskleri ve doğuracağı sorumluluklar açısından bilinçlendirilmeleri ve aynı zamanda kart hamilleri ile kart çıkaran kuruluşlar arasında yapılacak sözleşmelerde, mal ve hizmet tüketen*

ve bu anlamda tüketici haklarından faydalanması zorunlu olan kart hamillerinin bazı açılardan korunmaları gerekmektedir.” demek suretiyle kart hamillerini koruma amaçlı düzenleme yapmaya çalıştıkları açıktır. Nitekim aynı madde gerekçesinin takip eden paragrafında “toplam borç tutarının tamamını ödeyememesi halinde, kart çıkaran kuruluşça sadece hesap kesim tarihinden sonraki döneme ilişkin olarak kalan bakiye üzerinden faiz talep edilebileceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca, temel kanunlarda öngörülmüş olmasına rağmen tüketicinin korunması ve uygulamalardaki sorunların önüne geçilebilmesi amacıyla, temerrüt hali de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanamayacağı hükme bağlanmıştır.” ifadeleri ile koruma konuları, faiz tahakkuklarının hesap kesim tarihleri ile sınırlı tutulması ve bileşik faize izin verilmemesi olarak ortaya çıkmakta, hangi bakiyeye hangi faiz oranının uygulanacağı hususuna değinilmemektedir.

Bu konuda vurgulamamız gereken bir olay da, kart hamillerinin sık sık yakınma konusu yaptıkları, hesap ekstrelerinin ellerine ulaşmaması veya geç ulaşması hususudur.

5464 sayılı yasadan önce de, gerek Türk Ticaret Kanununun cari hesaplara ilişkin 92. maddesi, gerekse kredi kartı üyelik sözleşmeleri, hesap özetlerinin çıkarılıp gönderilmesini ve bakiye üzerinde mutabakat sağlanmasını öngörmekte idi. Mevcut hukuk bu şekilde iken, uygulamada hesap özetleri müşterilere zaman zaman ya hiç gitmiyordu ya da geç gidiyor, son ödeme tarihi geçmiş oluyordu. Bu durum, borcunun takibini tümüyle gelen hesap özetleri üzerinden yapan müşteriler için ciddi sıkıntı yaratıyor ve temerrüde düşmelerine yol açıyordu. Bu nedenle pek çok kart çıkaran kuruluş müşterileri ile çekişmeli duruma düşmüştü. Konunun bu yönden taşıdığı önem nedeniyle 5464 sayılı yasanın 10. maddesi hesap özetlerine ilişkin özel bir düzenleme olarak getirilmiş ayrıca yalnızca posta yolu değil, e-posta, çağrı merkezi, internet erişimi gibi alternatif iletişim kanalları da bildirim için öngörülmüştür. Anlaşıyor ki bundan sonra kart hamillerinin “Hesap bildirim cetveli elime geçmedi” şikayetini kimse dinlemeyecektir.

bb) Nakit avans çekilmesi

Kredi kartı hesaplarına faiz tahakkuk ettirilmesine yol açan en önemli eylemlerden birisi nakit avans çekme işlemidir. Nakit avans işlemi kart veren kuruluşlardan alınmış nakit kredi niteliğindedir. Bir kredi işlemi olduğu için de ancak kredi vermeye yetkili kuruluşlar tarafından kullanılabilir. Ülkemizde bankalar ve katılım bankaları bu konuda yetkili kurumlardır.

Nakit avans, adı avans olsa dahi veren açısından bireysel kredi niteliğindedir ve bu niteliği ile verildiği günden itibaren faize tabi tutulur. Bu özelliği 5464 sayılı yasa tarafından da

dikkate alınarak, faiz hesaplamalarını düzenleyen 26. maddede *“Nakit kullanımına ilişkin borçlar hakkında işlem tarihi esas alınabilir. Nakit kullanımı kapsamında değerlendirilecek işlemler Kurulca belirlenir.”* hükmüne yer verilerek, kurum ile kart hamili arasındaki sözleşmelerde yer alan, kart çıkaran kuruluşların uygulayageldiği bir hususun da yasaya dahil edilip vurgulandığı dikkati çekmektedir.

4. ATM işlemlerine itiraz

Zaman zaman ATM makinelerinde yapılan işlemler de şikayetlere konu olabilmektedir. Bu şikayetlerin çoğu makinelerdeki arızalara, hatalı yazılmış ATM programlarına veya iletişim arızalarına bağlıdır. Bu tür hatalar her zaman kart hamili aleyhine olmayabilir. Bazı örneklerde görüldüğü gibi ATM makinesinin sahibi olan kart kabul eden kuruluşun aleyhine de olabilir.

Kart hamili aleyhine olan işlemler, kart hamillerinin hesap özetlerinde görüldüğü anda itiraza konu olur.

Yahut işlem teşebbüsü yarım kalan kart hamili, ya kartını makineye kaptırmış ya da makineden parasını alamamıştır. Bu durumda hemen makinenin sahibi olan bankaya başvuru yapılır.

Hesap ekstresinde görülen hatalı ATM işlemi, kartı çıkaran kuruluşa bildirilerek düzeltme talep edilir. Nasıl ki kredi kartı ile yapılan işlemlerdeki hatalara kartı veren kuruluş nezdinde itiraz ediliyorsa, ATM ile ilgili işlemlere de aynı usulle itiraz edilmelidir. Çünkü ATM makinesini işleten kurum ile kart hamilinin kartını aldığı kurumun farklı olması durumunda kart hamili ile ATM’ işleten kurum arasında hukuki bir ilişki söz konusu olmayacaktır. Müşteri ile ATM’ işleten kurum arasında, kartın makinede alıkonulması durumlarında ve makinenin kartı, kartı veren kuruluşun talimatı olmaksızın alıkoyması durumlarında, anında başvurulması halinde bir talep ilişkisi olabilecektir. Kart hamili kartının iadesini isteyebilecektir.

Ancak otorizasyon alımı sırasında kartı veren kuruluş karta el konması talimatını gönderdi ise, kartın iade edilmemesi gerekir. Bu durum kartın el konmasına yol açan işlemin makine üzerinde tutulan kayıtlarına bakılarak görülebilir.

Yarım kalan işlemlerde de genellikle ATM’ler hesapları borçlandırmamaktadır. Ancak banka kartlarında hesaptan alınan otorizasyonlar aynı zamanda hesabın borçlandırılmasını da sağladığından, bu tür kartla yapılan bir işlemin otorizasyon alınmasından sonra yarım kalması halinde sistem kendiliğinden düzeltme kaydı yaratarak, hatalı işlemi otomatik olarak düzeltecektir.

Kart hamili ATM cihazının kendisine eksik ödeme yaptığını iddia edebilir. Kasa sayımı ve kamera kayıtları esas alınıp çözülür. Bu tür hatalar çok nadir de olsa, ATM cihazının kasalarına konulan para kupürlerinin cihaza yanlış tanımlanması nedeniyle oluşması mümkündür. Örneğin 5 TL para yerleştirilen kasa ATM cihazına 50 TL olarak tanımlanırsa, her 50 TL için 45 TL eksik ödenmiş olacaktır. Tabii tersi de mümkündür. 100 TL konmuş kasa, sisteme 10 TL olarak

tanımlandı ise her 10 TL ödemede sistem 100 TL verdiği halde 10 TL verdiğini zannedecektir. Bu tür hatalar ya müşteri şikayeti ile ya da kasa sayımları sırasında fark edilecek, hangi kartlara ne miktar hatalı ödeme yapıldığı da sistem kayıtlarında görülecektir.

B) Kart Veren Kuruluş Kaynaklı İtirazlar

Kredi kartları işinde itirazlar ve çekişmeler, yalnızca kart veren kuruluş ile bu kartı kullanan kart hamili veya üye işyeri ile anlaşmalı olduğu kuruluş arasında yaşanmıyor.

Zaman zaman da kartı veren kuruluş ile üye işyeri anlaşması yapmış olan kuruluşlar arasında çekişmeler olabilmektedir. Özellikle yapılan işlemlere ait tutarların kart hamillerinden tahsil edilebilmesine olanak yoksa. Örneğin kart hamili ödeme gücünü içine düşmüş, yasal takibe verilmiş durumda ise veya işlem tutarının tahsil edilebileceği bir kart hamili ortada yoksa.

Bu gibi durumlarda işlem tutarı tahsil edilemeden kalacağından kart yayımcısı kuruluş, üye işyerinin veya üye işyeri anlaşması yapmış olan aracı kuruluşun kurallara aykırı yaptığı tüm işlemleri geri göndermeye, işlemin sorumluluğunu karşıya yüklemeye çalışacaktır.

Bu konuda sıkça başvuru yapılan gerekçeler şunlardır.

1. Otorizasyon alınmamış

Kart yayımcısı kuruluş, üye işyeri anlaşmalı kuruluştan gelen işlemleri, mevzuatta belirlenmiş olan genel işyeri limitleri yönünden değerlendirip, limiti aşan işlemler için kartı ödeme aracı olarak kabul eden işyerinin otorizasyon alıp almadığını denetler. Kart hamili, kendisinden işlem tutarının tahsil edilmesi olanaksız durumda biri ise, kuruluş işlemi kart hamilinin hesabına yazmaksızın üye işyeri ile anlaşmalı kuruluşu geri gönderir. Bazen gelen işlemde otorizasyon kaydı bulunmasına rağmen kart yayımcısı kuruluşun verdiği otorizasyon kaydı ile aynı olmayabilir. Veya otorizasyon verilmediği halde otorizasyon alınmış gibi bir kayıtlarla gönderilebilir. Bu gibi durumlarda kart yayımcısı kuruluş yine otorizasyon alınmadığı gerekçesiyle işlemi iade edecektir. Üye işyeri ile anlaşması olan aracı kuruluş otorizasyon alındığı konusunda ısrar edecek olursa, alınan otorizasyon işlemine ilişkin sistem (log) kayıtlarını göndermek zorundadır.

2. Otorizasyon talebi reddedilmiş

Bazen de otorizasyon talebi reddedilmiş olan işlemler gerçekleştirilip kart hamili hesabına, tahsil edilmek üzere gönderilebilir. Bu durumlarda da kart yayımcısı kuruluş otorizasyon vermediği işlemi aracı kuruluşu iade eder.

3. Kart stop listte

Bazen üye işyerleri, uyarı listesi (stop list, BUL) kontrolü yapmadan kartları işleme kabul edebilirler. Bu işlemlerde kullanılan bir kart eğer bu listelerde yer alıyorsa, muhtemelen kötü niyetli bir hamil tarafından kullanılıyordur. Ya kart kayıp veya çalıntıdır. Ya da borcunu ödeme niyeti olmayan ve takibe aktarılmış kötü niyetli bir kart hamilidir. Her iki halde de kart yayımcısı kuruluş risk altındadır. Bu nedenle kart yayımcısı kuruluşlar bu tür işlemleri doğrudan üye işyeri ile anlaşmalı kuruluşu iade ederler. Bu kuruluş da işyeri sözleşmesine aykırı bir davranış olduğundan işlem tutarını işyerinden tahsil eder. Yurt içi işlemlerde tüm işlemler için otorizasyon alınması uygulamasına geçildiği 2001 yılından bu gerekçenin kullanım

imkanı fiilen kalmamıştır, çünkü otorizasyon alınan işlemlerde BUL kontrolü yapılmaz. Ancak yurt dışı işlemler için veya özel durumlarda off-line çalışmak durumunda kalan işyerlerinde geçerliliğini halen sürdürmektedir.

4. Slip bölme yapılmış

Kredi kartı işlemlerinde işyerleri günümüzde genellikle otorizasyon için limit uygulaması yapmayıp, tüm işlemleri otorizasyona tabi tutmaktadır. Ancak bazı şartlarda, örneğin, iletişim altyapısının yeterli olmadığı, işlem tutarlarının otorizasyon almaya değmeyecek küçük miktarlarda olduğu yahut işlem sayısının ciddi ölçüde yüksek olduğu ve otorizasyon için beklemenin dahi rahatsızlık verdiği işyerlerinde, işyeri ile anlaşmalı olduğu kuruluş, işlemlerde otorizasyon limiti uygulama konusunda anlaşma yapabilirler. Bu durumda anlaşmada belirlenmiş olan limitlere kadar olan işlemlerde işyeri otorizasyon almayacak, yalnızca BUL'u kontrol ederek işlemi yapacaktır. Bu olanağın bazen işyerleri tarafından kötüye kullanıldığı, limiti aştığı için otorizasyon alınması gereken bazı işlemleri de otorizasyon limitlerinin altına düşecek şekilde parçalara ayırarak işlem yaptıkları, her parça için ayrı satış belgesi düzenledikleri ve bu belgeleri ayrı birer işlemmiş gibi anlaşmalı oldukları kuruluşa ibraz ederek bedelini tahsil etmeye çalıştıkları görülmektedir. Sektörde “slip bölme” (split sale) olarak bilinen bu işlem, işlemleri kart hamilinin hesabına aktaran kartı veren kuruluş tarafından fark edilebilir. Bu durumda kart yayımcısı kuruluş işlemleri kart hamilinden tahsil edebileceğinden eminse kart hamili hesabına aktarıp sorun çıkarmadan işlemlere devam edebilir ya da, kart hamili ile aralarında sorun varsa, işlemleri aracı kuruluşa iade ederek, bedellerini geri alır. Yargıtay 13. H.D. E.2004/18770, K.2005/1966 sayılı 10.2.2005 tarihli kararında slip bölerek provizyon almadan işlem yapan işyerini haksız bulmuş, anlaşmalı bankanın zararını tazmin ile yükümlü olduğuna karar vermiştir.¹⁸

Yurt içi işlemlerde 1 Eylül 2001 Tarihinden itibaren tüm işlemler için otorizasyon zorunluluğu getirildiğinden işlemleri limit altına düşürecek şekilde bölme gereği ve yararı kalmamıştır, çünkü hepsi için otorizasyon alınacaktır. Günümüzde bu olay, yüksek miktarlı işlemlerde, kart limitinin yeterli olmayabileceği düşüncesiyle, işlem tutarının küçük miktarlara bölünerek parça parça otorizasyon alınmasına çalışıldığı görülmektedir. Otorizasyon alınamayan noktadan itibaren bakiyenin ödenmesi için başka ödeme araçlarına dönülmektedir. Bu işlemlerde gerçek kart hamili, şifresi ile kendi hesabına işlem yaptığı sürece sorun yoktur. Ancak bu uygulama bir kayıp çalıntı kart ile yapılıyorsa kart yayımcısı kuruluş bu işlemleri geri gönderme hakkını kullanabilir. 5464 sayılı yasanın işlem limiti başlığı altındaki 22. Maddesi *“Aynı kart ile aynı ödeme işlemi için birden fazla harcama belgesi düzenlenemez.”* Hükmü ile bu konuda kesin bir yasak getirmiş bulunmaktadır.

¹⁸ Taraflar arasında düzenlenen sözleşmenin 6. maddesi gereğince “onay almamak amacı ile bir satış için birden çok satış belgesi düzenlendiği taktirde bankanın tutarın tümünü ödememe eğer ödemişse üye işyerinden derhal ve nakden geri isteme hakkı saklıdır” demek sureti ile davalının sorumlu olmadığı kararlaştırılmıştır. Davacının 13.352.000.900 TL’lık satım için birden çok işlem yaptığı sabittir. Davacı bu şekilde hem sözleşmeyi ihlal etmiş hem de otorizasyon almamak sureti ile bankanın kartın sahte veya çalıntı olup olmadığını kontrol etme olanağını ortadan kaldırmıştır. Bu durumda somut olayda bankanın kusurundan söz edilmesine imkan yoktur.

5. Geç ibraz

İşyerlerinin, kredi kartları ile yaptıkları işlemleri tanzim/işlem tarihinden itibaren belirli bir süre içerisinde anlaşmalı oldukları kuruluşa ibraz ederek bedellerini talep etmeleri gereklidir. Bu süre ortalama olarak en çok bir aydır. Bu sürenin önemi, uluslararası kurallara göre de işyeri anlaşması yapan kuruluşların, işyerinden kabul ettikleri işlemleri kart yayımcısı kuruluşlardan talep etme haklarının belli bir süre ile kısıtlı olmasıdır ki bu süre en çok bir aydır. Günümüzde işlemlerin çoğunun elektronik terminallerde yapıldığı düşünüldüğünde bu kurallar pek anlamlı gözükmemeyebilir. Ancak halen dahi, kredi kartlı işlem adedi düşük bazı işletmelerde imprinter kullanıldığı, posta veya telefon talimatlı (Mail Order/Telefon Order) işlemlerde girişlerin sıklıkla el ile yapıldığı düşünüldüğünde, zaman kısıtlarını ilgilendirecek işlemlerin devam ettiği görülür. Hatta bazen sistem sorunları nedeniyle dahi, ATM veya POS işlemlerinin zamanında takasa sunulmadığı, sonradan keşfedilen işlemlerin takasa sunulmasında da bu zaman kısıtlamalarına ilişkin kuralların epeyce baş ağrıttığı bilinmektedir. Bu kural da esas olarak normal çalışan müşteriler için kullanılmamaktadır. Ancak müşteri takibe aktarılmış, tahsili şüpheli alacaklar hesabında hakkında yasal takip yürütülen bir müşteri ise, bu müşterideki riski artırmamak için kart yayımcısı kuruluş geç ibraz edilen bu işlemleri kabul etmeyecek, geri gönderecektir. Geri gönderilen işlemlerin sorumluluğu da üye işyeri anlaşması yapmış olan kuruluş ile işyeri arasında, kusurlarının varlığı veya derecesine göre paylaşılacaktır. Eğer işyeri işlemlerini zamanında tüm kurallara uygun olarak tamamlayıp anlaşmalı olduğu kuruluşa ibraz ettiyse ve bu kuruluş işlemleri zamanında kart yayımcısı kuruluşlardan tahsil edilmek üzere takasa gönderemediyse, işlem tutarlarını işyerine ödemek, hukuki sorumluluğu üstlenmek durumundadır. Ancak işyeri anlaşmalı olduğu kuruluşa sözleşmede belirtilen süreler zarfında işlemleri ibraz etmediyse, anlaşmalı kuruluş bu işlemleri takasa sokmak için dahi kabul etmeyebileceği gibi, yalnızca tahsil edilebilenlerin bedellerini ödemek şartıyla kabul edip takasa da sokabilir ya da kartı veren kuruluşlara mektupla göndererek iyi niyet esası dahilinde tahsil edip göndermelerini rica edebilir. İyi niyet temelinde işlemler, kuralların yetersiz kaldığı çoğu durumda başvuru iki taraflı bir çözüm yöntemi olarak sıklıkla kullanılmaktadır.

6. Otorizasyon tutarı ile gelen işlem tutarı farklı

Kredi kartı ile işlem yapan işletmelerde zaman zaman, küçük bir miktar için otorizasyon alındığı halde, bu otorizasyon kodu ile daha büyük miktardaki bir işlemin kart hamili hesabına gönderildiği görülmüştür. Ancak, kart hamillerinin işlemlerini gelişmiş kredi kartı uygulama yazılımları ile kontrol eden kart yayımcısı kuruluşlar, verdikleri otorizasyonları sistemlerinde saklayarak, bu otorizasyon kaydına ait işlem sisteme girildiğinde karşılaştırma yaparak otorizasyon kodu, kart numarası ve işlem tutarının uyumlu olup olmadığını kontrol ederler. Verilen otorizasyon tutarından farklı bir miktarın ibraz edildiğini gördüklerinde işlem ile ilgili karar verilmek üzere durumu raporlarlar. Bu durumda işlem tutarına göre kart yayımcısı kuruluş, işlem tutarı verilen otorizasyondan küçük ise, itiraz etmeyip müşterisinin hesabına borç yazılmasına izin verebilir, işlem tutarı otorizasyon miktarından büyük ise tümüyle işlemi geri gönderebilir, ya da yalnızca verilen otorizasyon tutarını aşan kısmı geri gönderip kalanını müşteri hesabına borç yazabilir (kısmi chargeback).

7. İşlem belgesi talebi karşılanmamış

Kredi kartı sistemi her ne kadar büyük ölçüde elektronik bilgi işlem sistemleri üzerinde sanal ortamlarda yürüyor olsa da, sonuçta tüm işlemlerin başlangıcı, yazılı ve imzalı belgelerdir. Kart hamilleri hesap ekstreleri geldiğinde, ekstreyi incelediği zaman bir işlemi tanımayabilir veya hatırlamayabilir. İşlemin kendisine ait olup olmadığı hususunda kuşkuya düşebilir ve işlemin belgesini görmek isteyebilir. Bu talebini kartı aldığı kuruluşa yazılı olarak beyan ettiğinde, kuruluş bu talebi derhal işleme koyarak, kendi anlaşmalı olduğu bir işyeri ise, işyerinden müşteri imzasını taşıyan belgenin suretini kart hamiline ibraz etmek zorundadır. Ya da, işyeri anlaşması başka bir kuruluş tarafından yapılmış ise, bu kez müşteri talebini işlem bedellerinin transferini sağlayan takas sistemi aracılığıyla diğer kuruluşa gönderip belgenin bir suretinin gönderilmesini talep eder.

Üye işyeri ile anlaşmalı kuruluşlar bu talepleri yine sözleşmelerinde belirlenmiş süreler içinde yerine getirilmek üzere işyerlerine iletirler. İşyerleri bu belgeleri bulup talep eden anlaşmalı oldukları kuruluşa ibraz ederler. Anlaşmalı kuruluş da bu belgeyi postaya verip yahut faks çekerek, günümüzde muhtemelen sistemler üzerinden görüntü transferi suretiyle, kart yayımcısına istenen belgeyi gönderir. Bu gönderim için kartlı sistem kuruluşlarının kurallarında genel olarak 45 günlük bir mehil müddeti bulunmaktadır. Bu süre içerisinde belge gönderilmediğinde, kart yayımcısı kuruluş işlem tutarını kart hamilinin hesabından çıkarıp, işyeri anlaşmalı kuruluşa iade edebilir.

Kart hamillerinin belge taleplerinin altında genellikle şu nedenlerin olduğu görülmüştür: İşlem gerçekten kart hamiline ait olmayabilir. Emin olmak için istiyordur. Gelen belge üzerine itiraz hakkını kullanacaktır. İşlem açıklamasında tanımadığı bir işyerinin adı geçmektedir. Böyle bir işyerinde işlem yaptığını hatırlamamaktadır. Bu olaya sıkça rastlanır. Çünkü üye işyerlerinin kamuya dönük olarak kullandıkları işletme adları ile Ticaret Sicilinde kayıtlı ticari unvanları aynı olmayabiliyor. Kişiler günlük hayatta bildikleri ticari adlarla veya markalarla alışveriş yaparlarken, İşyerleri bu işlem kayıtlarını anlaşmalı oldukları kuruluşa işyerinin ticari unvanı ile birlikte sunarlar. Kart hamilinin hesabına da işlemler sistem aracılığı ile iletilen ticari unvan ile girdiğinden müşteriler bu işyeri adlarını hatırlamayacaklardır. Örneğin bir kart hamili Ataköy/İstanbul semtindeki bir benzin istasyonundan aldığı benzine ait harcama tutarını “..... Turistik İşletmeleri Ticaret ve Limited Şti” açıklama ile gördüğünde, kredi kartı hesabına bir otelden veya lokantadan işlem yapıldığı kanısına kapılabilir. Bu durumu aydınlığa kavuşturmak için de belge talep edebilir.

Bazen işlem mükerrer kaydedilmiş olabilir, müşteri bunu bildiğinden kaydın birini iptal ettirmek için iki kaydın birden belgelerini talep eder. İşlemlerden birinin belgesi ibraz edilemeyeceğinden gerçek durum anlaşılacak ve hatalı kayıt iptal edilecektir.

Elindeki harcama belgesi kopyası ile hesabındaki işlem tutarı arasında fark varsa, gerçek tutarın tespiti ve hatanın nedeninin anlaşılması için belge talep edebilecektir. Özellikle imprinter kullanan işyerlerinde, bazı kötü niyetli satış görevlilerinin veya işyeri sahiplerinin işlem bittikten müşteri ayrıldıktan sonra, anlaşmalı kuruluşa ibraz edilecek harcama belgesi üzerinde tahrifat yaparak işlem tutarını artırmak suretiyle, haksız kazanç yoluna gittikleri görülmüştür.

Hukuki bir sorunun çözümünde kullanmak üzere de belge talep edebilirler. Hatta bu talepler belgenin suretinin değil aslının gönderilmesi yolunda da olabilir.

Belge taleplerinin de süresi bulunmaktadır. Bu talepler bir işlemin mahrecine iadesi (chargeback) için tanınan azami sürenin içinde kalmak zorundadır. Bu süre genellikle 90 gün civarındadır. Süreler, belge isteme nedenine, işlemin türüne göre değişebilir. Konuyu düzenleyen uluslararası kurallar içerisinde bu süreler ve uygulama usulleri detaylı olarak yer almaktadır.

8. İşlem belgesi okunamıyor

İşlem belgesi talebi karşılanmış olmakla beraber gönderilen belge net olarak okunup anlaşılabilir nitelikte değilse, bu durum iade sebebi oluşturur. Belge ibraz edilememiş kabul edilir.

9. Kullanım süresi dolmuş kartla yapılmış işlem (expired card)

Kart veren kuruluşa gelen işlem bilgileri içerisinde kartın son kullanım tarihi ile işlem tarihi bulunmaktadır. İşlemler kart veren kuruluşun sistemleri üzerinde kart hamillerinin hesaplarına yansıtılmak üzere işlenirken, işlem tarihi ile kartın son kullanım tarihi de karşılaştırılır. Eğer işlem tarihi kartın son kullanım tarihinden sonra ve otorizasyonsuz ise işlem kabul edilmeyip üye işyerine iade edilir.

C) Kefil itirazları

Kredi kartı işlemlerinde itirazlar her zaman kart hamilinden veya riskini kontrol kaygısındaki kart veren kuruluşlardan kaynaklanmaz. Bazen de kart hamiline kefil olmuş kişilerin itirazları ile karşılaşılır.

Kefil itirazları iki farklı safhada ortaya çıkar. İlki, kart hamili kartını normal şekilde kullanmaya devam ederken, kefillikten vazgeçme isteği şeklinde ortaya çıkar. Diğeri ise kart işlemlerinden doğan borçlarını sözleşmeye göre ödemediği için kart hamili hakkında yasal takibe geçildiğinde ortaya çıkar.

1. Kefillikten Çekilme

İlk aşamadaki olay, kefilin itirazından çok, kefalet sözleşmesine son verme talebidir. Özellikle kart hamilinin ekonomik durumunun şüphe yarattığı veya genel ekonomik kriz dönemlerinde, önceden kefalet imzası vermiş olan kişiler, kendilerini asıl borçlunun temerrüt riskinden korumak için kefaletten vazgeçme dileklerini yazılı olarak kart veren kuruluşlara tebliğ ederler. Kart veren kuruluşlar için, bir kart hamili hakkında böyle bir tebligat alınması, kart hamilinin kredibilitesinin düştüğü anlamına gelir. Kart veren kuruluş bu durumda kart hamiline dönerek ya yeni bir kefil temin etmesini ya da kart borcunu tasfiye etmesini ve kartı geri vermesini talep edecektir. Yahut güvendiği bir müşterisi ise, riski göze alarak kefilsiz kart kullandırmaya devam edecektir.

Kart hamili yönünden bu önlemler alınırken, kefile de geçmiş işlemlerden doğmuş olan sorumluluğunun devam ettiği bildirilir.

1.7.2012 tarihinde yürürlüğe giren Türk Borçlar Kanununa kadar kart çıkaran kuruluşların iyi niyetine dayanan bu uygulama, yeni yasa ile biraz daha yasal zemine oturtularak, “gelecekte doğacak bir borca kefalette” kaydıyla, lehine kefil olunacak borçlunun durumunun sözleşmenin yapılmasından sonra ciddi ölçüde bozulması veya bozuk olduğunun sonradan ortaya çıkması durumlarında, henüz borcun doğmamış olması kaydıyla kefaletten çekilebilmesine olanak sağlamıştır. Kredi kartlarının cari hesap gibi işlediği düşünüldüğünde, bu kuralın işleyebilmesinin aşağıdaki kurallara bağlı olacağı anlaşılabacaktır:

a) Borçlunun durumunun bozulmuş olması: Borçlunun mali durumunun kredi kartı üyelik sözleşmesinin imzalanması sırasındaki durumuna göre ciddi ölçüde bozulması, ya da gerçekte imza sırasında kefilin iyiniyetle varsaydığından daha kötü durumda olduğunun ortaya çıkması gerekli. Kefilin bu gerekçelerle kefaletten dönme hakkını kullanabilmesi için bu şartların gerç. eklediği yolunda mutlaka destyekleyici belge veya bilgi vermesi de gerekecektir.

b) Borcun doğmamış olması: 599. Maddeye dayanarak bir kefilin kefaletten dönmesinin en önemli koşulu borcun henüz doğmamış olması şartıdır. Kredi kartı uygulamaları için belki en sıkıntılı konu bu olacaktır, çünkü kefil bir üst limite kefil olmuştur, bu limitin altında olduğu sürece kefalet miktarı belli değildir. Cari hesap şeklinde işleyen bir kredi kartı hesabında, borç kredi kartı ile yapılan ilk işlemten itibaren doğmuş sayılacaktır. O halde bu imkandan kefiller yararlanamayacak mıdır? Diğer koşulların varlığı şartı ile birlikte, bu konuda yazılı bildirimde bulunan bir kefil için kart çıkaran kuruluşlar daha önce kendi insiyatiflerinde olan uygulamayı bu kez 599 maddenin gereği olarak yapacaklar, ihtarnamayı aldıkları tarihten itibaren kredi kartını kullanıma kapatacaklar ve kart hamiline kefaletten çekilme talebi konusunda bilgi vereceklerdir. Kefile de, sorumlu olduğu mevcut borç bakiyesi, henüz hesaba geçmemiş ancak provizyonu verilmiş işlem tutarlarının de eklenmesi suretiyle bildirilecektir. Bu bakiyenin tasfiyesine kadar kefilin sorumluluğu devam edecektir. BU uygulamada kart hamilinin kartı kullanması durdurularak, kartın gelecekte yaratacağı borçlar engellenerek, “*borcun doğmamış olması*” kuralı da gözetilmiş sayılabilecektir. Bu şekilde yapılacak uygulama, tüm tarafların menfaatini koruyacak, kefil de kefaletten çekilebilme konusunda yasal güvenceye kavuşturacaktır. Ancak bu kuralın çalışabilmesinin altında yatan temel şartın, borçlunun durumunun bozulması veya bozuk olduğunun sonradan anlaşılması olduğu da asla gözden uzak tutulmayacaktır. Bu şartlar belgelenmediği takdirde kart çıkaran kuruluş kefaletten dönme talebini kabul etmeme hakkına her zaman sahiptir.

Yargıtay, kefaletten dönme konusunda, devam eden bir kefalette kefilin tek tarafı olarak kefaletten vazgeçemeyeceği görüşündedir. Hatta, süreli ve süreli olmayan kefaletlerde kefilin kefaletten kurtulma haklarından sözleşmenin kurulması aşamasında feragat etmesini de geçerli kabul etmektedir.¹⁹

¹⁹ Bu bağlamda, Yüksek Yargıtay’ca oluşturulan konuya ilişkin kararlarda, davacı banka ile kredi borçlusu arasındaki kredi ilişkisinin henüz tamamen sona ermediği hallerde, sözleşmede belirtilen limite sınırlı kalmak kaydıyla borca kefalet etmiş ve BK’nun 493 ve 494. maddelerinde yer alan haklardan feragat etmiş bulunan kefilin, bir tarihte hesabın sıfırlanması nedeniyle sorumluluktan kurtulamayacağı öngörülmüş bulunmaktadır. (HGK E: 2002/19-426 K: 2002/513)

Kart çıkaran kuruluşların üyelik sözleşmelerine kefiller için kefillikten feragat haklarını kullanmayacakları yolunda hükümler koymaları hukuken esas olarak geçerli ise de, bu tür hükümlerin “genel işlem koşulları” kapsamına girmesi halinde bir anlam ifade etmeyeceği gözden uzak tutulmamalıdır.

2. Kefalet tutarına itiraz

Sıkça görülen bir kefil itirazı da, kefilin kefalet ettiği miktar konusunda ortaya çıkmaktadır. Bu tartışmanın ortaya çıkmasının ana nedeni, başlangıçta imzalanan üyelik sözleşmesinde limit yazılı olmaması veya daha düşük miktarda bir limit yazılı olmasıdır. Yasal takibe aktarılan kredi kartı borçlarında kefil imzası olan kişiler genellikle ummadıkları bir borç yükü ile karşılaşmaktadırlar. Çünkü kartın verilisinden itibaren, kartın normal kullanıldığı dönem boyunca kart limiti kart yayımcısı tarafından tek taraflı olarak artırılmıştır. Kefilin bu artışlardan haberi olmamıştır. Takibe aktarılan kart borcuna ilişkin sözleşmelerdeki kefalet limiti de çoğunlukla takibe aktarılma sırasında doldurulmuş olan ve en son limiti kapsayan miktarlardır.

Kefalet sözleşmelerinin yazılı şekilde ve mutlaka kefalet miktarı belli olacak şekilde yapılması zorunludur. *(Borçlar Kanunu MADDE 583-Kefalet sözleşmesi, yazılı şekilde yapılmadıkça ve kefilin sorumlu olacağı azamî miktar ile kefalet tarihi belirtilmedikçe geçerli olmaz.)*

Kefil kural olarak, sözleşmelerin imzalandığı sırada sözleşmede yazılı olan miktarla sorumludur. Eğer sözleşmede kefalet tutarı belli değilse, yani kredi limiti yazılı değilse kefaletten söz edilmesi de mümkün değildir.

Bu konularda kart çıkaran kuruluşlar ile kefiller sık sık karşı karşıya geldiklerinden 5464 sayılı yasa konuyu özel olarak düzenlemiştir. Sözleşme Şekli ve Genel İşlem Şartlarını düzenleyen 6. bölüm, 24.madde hükmü ile kredi kartı sözleşmelerindeki kefillerin durumu iyileştirilmiştir.

Bu kapsamda,

Kefillerin statüsü müşterek borçlu müteselsil kefilden adi kefile indirgenmiştir,

Öncelikle asıl borçlunun takip edilmesi, takibin semeresiz kalması halinde kefile rücu edilmesi gerektiği ilan edilmiştir. Alacağın takibe aktarılması ile birlikte kefil hakkında da takibe geçilmesi olanağı artık yoktur. Önce asıl borçlu takip edilip alacağın ondan tahsiline çalışılacaktır. Asıl borçlu hakkında yapılan takibin aciz vesikası ile sonuçlanması halinde, aciz vesikasına bağlanan alacak için kefil hakkında takibe geçilebilecektir. Ancak borçlu hakkında takibe geçilirken, kefile de takibe geçilen alacağın tebliği gerekmektedir. Kefilin sorumluluğu bu bildirimden itibaren başlamakta, ancak ödeme mükellefiyeti asıl borçlunun aczinden itibaren söz konusu olmaktadır.

Kefilin sorumluluğunu artırıcı nitelikteki sözleşme değişikliklerinin kefil yönünden bağlayıcı olması için de kefilin yazılı onayının alınması şart koşulmuştur. Örneğin kart limitinin artırılması, faiz oranının yükseltilmesi veya yeni bir ücret eklenmesi yahut mevcut bir ücretin artırılması,

mesela nakit avans komisyonunun yükseltilmesi gibi, öncelikli olarak borçlunun, dolaylı olarak da kefilin sorumluluğunu artıran bu gibi değişiklikler, yazılı onayı alınmadığı sürece kefil için bağlayıcı olmayacaktır.

Bu hususlar, kefilin borcun miktarına ilişkin itirazlarında dikkate alınması gereken hususlar olarak mahkemelerde gündeme gelecektir.

BÖLÜM IX

EKLER

BANKA KARTLARI VE KREDİ KARTLARI KANUNU

Kanun No: 5464

Kabul Tarihi: 23.02.2006

Amaç

MADDE 1 - Bu Kanunun amacı; banka kartları ve kredi kartlarının çıkarılmasına, kullanımına, takas ve mahsup işlemlerine ilişkin usûl ve esasları düzenlemek suretiyle kartlı ödemeler sisteminin etkin çalışmasını sağlamaktır.

Kapsam

MADDE 2 - Kartlı sistem kuran, kart çıkaran, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ile üye işyerleri ve kart hamilleri bu Kanun hükümlerine tâbidir.

Kendi işyerleri ile sınırlı olmak üzere, mal veya hizmetlerin vadeli satışı ile alıcının borç alacak durumunun izlenmesi amacıyla kart çıkaran veya sistem oluşturan veya herhangi bir kredilendirme işlemi yapılmaksızın veya hesaba bağlı olmaksızın önceden belirlenen bir tutarla sınırlı olmak üzere kart düzenleyen gerçek veya tüzel kişiler bu Kanun hükümlerine tâbi değildir.

Tanımlar

MADDE 3 - Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Kurul: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu,
- b) Kurum: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,
- c) Banka: Mevduat bankaları ve katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını,
- d) Banka kartı: Mevduat hesabı veya özel carî hesapların kullanımı dahil bankacılık hizmetlerinden yararlanmayı sağlayan kartı,
- e) Kredi kartı: Nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kartı veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarasını,
- f) Kartlı sistem kuruluşu: Banka kartı veya kredi kartı sistemi kuran ve bu sisteme göre kart çıkarma veya üye işyeri anlaşması yapma yetkisi veren kuruluşları,
- g) Kart çıkaran kuruluş: Banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz bankalar ile diğer kuruluşları,
- h) Üye işyeri anlaşması yapan kuruluş: Banka kartı veya kredi kartı kabulünü sağlamak amacıyla işyerleriyle anlaşma yapan bankalar ya da kuruluşları,
- i) Üye işyeri: Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ile yaptığı sözleşme çerçevesinde kart hamiline mal ve hizmet satmayı veya nakit temin etmeyi kabul eden gerçek veya tüzel kişiyi,
- j) Kart hamili: Banka kartı veya kredi kartı hizmetlerinden yararlanan gerçek veya tüzel kişiyi,
- k) Harcama belgesi: Banka kartı veya kredi kartı ile yapılan işlemler ile ilgili olarak üye işyeri tarafından düzenlenen, kart hamilinin işleminden doğan borcu ile diğer bilgileri gösteren ve kart

hamilinin kimliğinin bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemle belirlendiği haller dışında kart hamili tarafından imzalanan belgeyi,

l) Nakit ödeme belgesi: Bankalarca veya yetkili üye işyerlerince banka kartı veya kredi kartı hamiline yapılan nakit ödemelerde düzenlenerek, kart hamilinin kimliğinin bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemle belirlendiği haller dışında kart hamili tarafından imzalanan belgeyi,

m) Son ödeme tarihi: Kart hamilinin, dönem borcunu veya ödemesi gereken asgarî tutarını gecikmeye düşmeden ödeyebileceği son günü,

n) Dönem borcu: Hesap kesim tarihine kadar oluşan borç ve alacak kayıtlarının bakiyesi ile önceki hesap özeti bakiyesinin toplamını,

o) Asgarî tutar: Dönem borcunun ödenmesi gereken en az tutarını,

p) Alacak belgesi: Banka kartı veya kredi kartı kullanılarak alınmış olan malın iadesi veya hizmetin alımından vazgeçilmesi veya yapılan işlemin iptali halinde kart hamilinin hesabına alacak kaydedilmek üzere üye işyeri tarafından düzenlenen belgeyi,

r) Bildirim, talep, şikâyet ve itirazlar: Kart hamilinin yazılı olarak, elektronik ortamda veya telefon ile yapacağı bildirim, talep, şikâyet ve itirazları,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İzne Tâbi İşlemler

Faaliyet izni

MADDE 4 - Kartlı sistem kurma, kart çıkarma, üye işyerleri ile anlaşma yapma, bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma faaliyetinde bulunmak isteyen kuruluşların Kuruldan izin almaları şarttır.

Bu kuruluşların;

a) Anonim şirket şeklinde kurulması,

b) Kurucularının gerekli malî güç ve itibara sahip bulunması, işin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olması ve banka ortaklarında aranan diğer nitelikleri haiz olması,

c) Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması, tüzel kişi kurucuların yönetim ve denetimine sahip gerçek kişilerin kim olduğunun belgelenmesi,

d) Nakden ve her türlü muvazaadan arı olarak ödenmiş olan sermayesinin altı milyon Yeni Türk Lirasından az olmaması,

e) Ana sözleşmesinin bu Kanun hükümlerine uygun olması,

f) Bu Kanun kapsamındaki işlemleri gerçekleştirebilecek yönetim, yeterli personel ve teknik donanımına sahip olması, şikâyet ve itirazlarla ilgili birimleri oluşturması,

g) (d) bendinde belirtilen sermayenin yüzde beşi tutarındaki sisteme giriş payının Kurum hesabına yatırıldığına dair belgenin ibraz edilmesi,

şarttır.

Kuruluşların bu Kanun kapsamındaki faaliyetlerinin kurumsal yönetim hükümlerine uygunluğunu sağlaması zorunludur.

Merkezi yurt dışında bulunan kartlı sistem kuruluşlarının Türkiye’de şube ya da kredi kartı sistemi kurmamak, kart çıkarmamak ve üye işyeri anlaşması yapmamak kaydıyla temsilcilik açmaları Kurulun iznine tâbidir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurumca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Faaliyet izninin iptali

MADDE 5 - Kartlı sistem kurma, kart çıkarma, üye işyerleri ile anlaşma yapma, bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşlarının, 4 üncü maddede belirtilen şartları kaybetmesi, izin gerçeğe aykırı beyanlarla alınmış olduğunun tespit edilmesi, izin alınmasından itibaren altı ay içinde faaliyete geçilmemesi veya bir yıl içinde kesintisiz altı ay süre ile faaliyette bulunulmamış olması hallerinden birinin gerçekleşmesi halinde Kurul, bu Kanun kapsamındaki işlemlere ilişkin faaliyet iznini iptal edebilir.

Faaliyet izni verilmesine ilişkin kararlar ile verilmiş olan izinlerin iptaline ilişkin gerekçeli kararlar Resmî Gazetede yayımlanır.

Ana sözleşme, pay edinim ve devirleri

MADDE 6 - Kartlı sistem kurma, kart çıkarma, üye işyerleri ile anlaşma yapma, bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşlarının ana sözleşme ve değişiklikleri, pay edinim ve devirleri ve dolaylı pay sahipliğinin belirlenmesine ilişkin hususlar Kurulca belirlenir.

İzin başvurularının değerlendirilmesi

MADDE 7 - Bu Kanun hükümleri uyarınca Kuruma yapılan izin başvuruları, denetimin etkin bir şekilde ifa edilmesine engel olabilecek nitelikte doğrudan veya dolaylı herhangi bir ilişkinin varlığı veya izne tâbi işlem için öngörülen koşulların, niteliklerin, yeterliliklerin izin başvurusu esnasında ya da değerlendirme sürecinde sağlanamaması veya kaybedilmesi halinde Kurulca reddedilir. Red kararları ilgililere gerekçeli olarak bildirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kart Çıkaran Kuruluşların Yükümlülükleri

Kart çıkarma ve buna ilişkin yükümlülükler

MADDE 8 - Kart çıkaran kuruluşlar, talepte bulunmayan veya sözleşme imzalamayan kişiler adına hiçbir şekil ve surette kart veremezler. Bu kuruluşlarca genel müdürlük veya şube haricinde kredi kartı talebi toplanabilecek yerler Kurumun uygun görüşü alınarak Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından müştereken belirlenir.

Asgarî tutarın son ödeme tarihini takip eden üç ay içinde ödenmemesi durumunda kart çıkaran kuruluşça kart hamiline yapılacak bildirimden itibaren bir aylık süre içerisinde bu tutarın ödenmemesi ya da banka kartı ile kredi kartı kullanımından dolayı adli cezaların uygulanması halinde, ilgili kart çıkaran kuruluşça kart hamiline verilen kredi kartları iptal edilir ve borcun tamamı ödeninceye kadar yeni kredi kartı düzenlenemez.

Kart çıkaran kuruluşlar, kartların düzenli ve güvenli kullanımı ile bildirim, talep, şikâyet ve itirazlara ilişkin gerekli tedbirleri almaya yönelik sistemi kurmak ve kesintisiz olarak açık tutmakla yükümlüdür.

Kart çıkaran kuruluşlar, kartın verilmesi anında kart hamilini yeteri derecede bilgilendirmek ve talep edilmesi halinde, gerçekleştirilmiş işlemlere ait kayıtları otuz günü geçmemek üzere işlemin mahiyetine uygun bir süre zarfında sağlamakla yükümlüdür. Yurt dışı işlemlerinde bu süre altmış gün olarak uygulanır.

Kart çıkaran kuruluşlar, kartların kullanılması bir kod numarası, şifre ya da kimliği belirleyici başka bir yöntemin kullanılmasını gerektiriyorsa, bu tür bilgilerin gizli kalması amacıyla gerekli önlemleri almak ve harcama ve alacak belgesinin müşteri nüshası üzerinde ve yazışmalarda kart numarasının açıkça yer almasını engellemekle yükümlüdür.

Kart çıkaran kuruluşlar, banka kartı ve kredi kartlarının asıl kart hamiline teslim edilmesini sağlayacak önlemleri almak, reşit olmayan ek kart hamilleri adına düzenlenen banka ve kredi kartlarının asıl kart hamillerine teslimini sağlamakla yükümlüdür.

Kredi kartı limiti

MADDE 9 - Kart çıkaran kuruluşlar, kredi kartı almak isteyen kişilerin yasaklılık veya engel durumu, ekonomik ve sosyal durumu, aylık veya yıllık ortalama geliri, diğer kart çıkaran kuruluşlarca bu kişilere tahsis edilen kredi kartı limiti, bir model veya skrolama sistemi sonuçları, müşterini tanı ilkeleri ile 29 uncu madde çerçevesinde temin edilecek bilgileri dikkate alarak yapacakları değerlendirmeye istinaden kullanım limiti tespit etmek zorundadır.

Kart çıkaran kuruluşlar kart limitlerini bu hüküm çerçevesinde güncelleyebilirler. Kart çıkaran kuruluşlar, kart hamilleri talep etmedikçe kart limitlerini artıramazlar. Kart hamillerinin harcamalarıyla kart limitlerini aşmaları halinde, aşılan miktara işlem tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için, akdi faizden başka herhangi bir ücret talep edilemez.

Kart çıkaran kuruluş tarafından bir gerçek kişinin sahip olduğu tüm kredi kartları için tanınacak toplam kredi kartları limiti, ilk yıl için, ilgilinin aylık ortalama net gelirinin iki katını, ikinci yıl için ise, dört katını aşamaz. Bu fıkra uygulamasında bin Yeni Türk Lirasına kadar limitler hariç olmak üzere, aylık veya yıllık ortalama gelir düzeyi kart hamili tarafından beyan edilen ve ilgili kuruluşlarca teyit edilen gelirler üzerinden tespit edilir.

Kart hamilinin talebi üzerine üçüncü kişiler adına asıl karta bağlı ve asıl kart limitini aşmamak kaydı ile ek kredi kartı düzenlenebilir.

Kurul, ikinci fıkrada yer alan sınırlama da dahil olmak üzere, kart çıkaran kuruluşların genel ve bireysel risk sınır ve oranlarını belirlemeye yetkilidir.

Hesap özeti

MADDE 10 - Kurulca belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde, kredi kartı hesap özeti düzenlenmesi, yazılı veya kart hamilinin talebi üzerine elektronik ortam veya başka etkin yollarla bildirilmesi zorunludur.

Şikâyet ve itirazlar

MADDE 11 - Kart çıkaran kuruluşlar, kart ve ek kart hamillerinin kart kullanımıyla ilgili olarak yapacakları şikâyet ve itiraz başvurularını, başvuru tarihinden itibaren yirmi gün içinde hamilin başvuru yöntemi kullanılarak ve gerekçeli bir şekilde cevaplandırmak zorundadır. Kuruluşlar, kart ve ek kart hamillerinin şikâyet ve itirazlarının ilgili birimlerine kolaylıkla ulaşmasını sağlayacak tedbirleri almakla yükümlüdür.

Kredi kartı ile yapılan işlemlere, son ödeme tarihinden itibaren on gün içinde, kart çıkaran kuruluşa başvurmak suretiyle itiraz edilebilir. Kredi kartı hamili, yapacağı başvuruda, hesap özeti hangi unsurlarına itiraz ettiğini gerekçesiyle belirtmek zorundadır. Süresi içerisinde itiraz edilmeyen hesap özeti kesinleşir. Hesap özeti kesinleşmesi genel hükümlere göre dava hakkını ortadan kaldırmaz.

Kartın haksız kullanımı ve sigortalanması

MADDE 12 - Kartın ya da 16 ncı maddede belirtilen bilgilerin kaybolması veya çalınması halinde kart hamili, yapacağı bildirimden önceki yirmidört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüzelli Yeni Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumludur. Hukuka aykırı kullanımın, hamilin ağır ihmeline veya kastına dayanması veya bildirimin yapılmaması hallerinde bu sınır uygulanmaz.

Kart çıkaran kuruluş, yapılacak talep ve ilgili sigorta prim bedelinin ödenmesi koşulu ile kart hamilinin birinci fıkrada belirtilen yüzelli Yeni Türk Lirası tutarındaki sorumluluğunun sigortalanmasını sağlamakla yükümlüdür. Kartların sigortalanması ve sorumluluğun paylaşılmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Kurumsal yönetime ilişkin hükümler

MADDE 13 - Kart çıkarma, bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma faaliyetinde bulunan kuruluşların yönetim ve teşkilat yapısına, muhasebe ve raporlama sistemine ve kurumsal yönetime ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.

Kart çıkaran kuruluşlar, kredi kartlarına uyguladıkları faiz, gecikme faizi, yıllık ücret ve her türlü

komisyon oranları ile istenilen diğer bilgileri kamuoyuna yayınlanmak üzere aylık olarak Kuruma iletir. Yayınlanacak bilgi ve belgelerin içeriği ve yayınlama usûl ve esasları Kurulca belirlenir.

Koruyucu hükümler

MADDE 14 - Kurul, bu Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca faaliyet izni verilen kuruluşların varlıkları, alacakları, özkaynakları, borç, yükümlülük ve taahhütleri, gelir ve giderleri arasındaki ilgi ve dengelerin ve malî bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların ve maruz kalınan risklerin tespiti, tahlili, izlenmesi, ölçülmesi ve değerlendirilmesi amacıyla sermaye ve likidite yeterliliği de dahil sınırlamalar ve standart oranlar belirlemek suretiyle, gerekli düzenlemeleri yapmaya ve bunlar hakkında her türlü tedbiri almaya yetkilidir.

Bu Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca faaliyet izni verilen kuruluşlar, yapılan düzenlemelere uymak, belirlenen sınırlamaları ve standart oranları hesaplamak, tutturmak ve idame ettirmek ve bunlara ilişkin olarak Kurul tarafından istenen tedbirleri belirlenen süreler içinde almak ve uygulamakla yükümlüdür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kart Hamillerinin Yükümlülükleri

Kart kullanımına ilişkin yükümlülükler

MADDE 15 - Kart kullanımından doğan sorumluluk, sözleşme imzalandığı ve kartın zilyetliğine geçtiği veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarasının öğrenildiği andan itibaren, kart hamiline aittir.

Kartın imza hanesinin kart hamili tarafından imzalanmış olması zorunludur. Üye işyerinin talep etmesi durumunda kart hamili, kartın kullanımı sırasında kimlik belgesi ibraz etmek zorundadır.

Bu Kanunun 20 nci maddesi uyarınca harcama belgesi düzenlenmeksizin çeşitli iletişim araçları yoluyla veya sipariş formu vasıtasıyla yapılan mal ve hizmet alımlarındaki hukuka aykırı kullanımlardan kaynaklanan zararlardan kart hamili sorumlu tutulamaz.

Bildirim zorunluluğu

MADDE 16 - Kart hamili, kendisine tevdi edilen kartı ve kartın kullanılması bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemin kullanılmasını gerektiriyorsa bu bilgileri güvenli bir şekilde korumak ve başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri almak, kartın kaybolması, çalınması veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi halinde kart çıkaran kuruluşu derhal haberdar etmek zorundadır.

Kart hamili adresinde meydana gelen değişiklikleri, değişiklik tarihinden itibaren onbeş gün içinde kart çıkaran kuruluşa bildirmekle yükümlüdür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Üye İşyeri ve Üye İşyeri Anlaşması Yapan Kuruluşlara İlişkin Yükümlülükler

Kartın kontrol ve kabulü

MADDE 17 - Üye işyerleri, kart hamillerinin yapmış oldukları mal ve hizmet alımlarının bedelini banka kartı ya da kredi kartı ile ödeme taleplerini kabul etmek zorundadır. Bu zorunluluk indirim dönemlerinde de geçerlidir. Üye işyerleri, kart hamilinden kartın kullanılması dolayısıyla komisyon veya benzeri bir isim altında ilave bir ödemede bulunmasını isteyemez. Bu hükme aykırı davranılması halinde, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar tarafından üye işyeri sözleşmesi feshedilir ve bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılamaz.

Üye işyerleri, mal ve hizmet bedeli karşılığını banka kartı veya kredi kartı ile ödemek isteyen kişilerin imza gerektiren işlemlerde imza kontrolünü yapmak, kartın tahrifata uğrayıp uğramadığını kontrol etmek ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlarca kendilerine ulaştırılan bilgiler çerçevesinde kartın geçerliliğini tespit etmekle yükümlü olup, gerekli durumlarda kart üzerinde yer alan bilgilerle kimlik belgesi üzerinde yer alan bilgileri karşılaştırmak üzere geçerli bir kimlik belgesi ibrazını talep etmek ve harcama belgesi üzerindeki bilgilerle kredi kartı üzerindeki bilgileri karşılaştırarak kontrol etmekle yükümlüdür. Bu kontrollerin yapılmamasından doğan zararlardan üye işyerleri sorumludur.

Bilgilendirme ve sistemin güvenliğinin sağlanması

MADDE 18 - Üye işyerleri, banka kartı ve kredi kartı ile işlem yapıldığını gösteren işaretleri, işyerinin girişinde ve kart hamilleri tarafından kolayca görülebilecek bir yere koymak, üye işyeri sözleşmeleri herhangi bir nedenle sona erdiği takdirde de, bu işaretleri kaldırmakla yükümlüdür. Üye işyerleri, teknik bir nedenle geçici bir süreyle işlem yapılamadığı hallerde kart hamillerini uyarmakla yükümlüdür.

Üye işyerleri, 20 nci madde uyarınca harcama belgesi düzenlenmeksizin çeşitli iletişim araçları yoluyla veya sipariş formu vasıtasıyla işlem yapılmasına olanak sağlamak üzere kuracakları sistemlerin güvenli bir şekilde çalışmasını temin etmekle yükümlüdür.

Harcama ve alacak belgesi

MADDE 19 - Üye işyerleri, mal ve hizmet bedellerinin banka kartı ya da kredi kartı ile ödenmesi veya nakit talep edilmesi halinde, 20 nci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, elektronik ya da mekanik cihazları kullanarak harcama belgesi veya nakit ödeme belgesi düzenlemek ve aslını sözleşmede belirtilen süre içinde muhafaza etmek ve bir nüshayı da kart hamiline vermek zorundadır. Bu hükme aykırılık halinde satılan hizmet veya mal bedeli üye işyeri anlaşması yapan kuruluştan talep edilemez.

Üye işyerleri kart kullanılarak satın alınmış bir malın iadesi veya hizmetin alımından vazgeçilmesi

veya yapılan işlemin iptali halinde, alacak belgesi düzenleyerek bir nüshasını kart hamiline verdikten sonra diğer bir nüshayı da muhafaza etmekle yükümlüdür.

İmza gerektirmeyen işlemler

MADDE 20 - İşlemin niteliği nedeniyle harcama ve alacak belgesi düzenleme imkânı olmayan hallerde kartlar, hamil tarafından çeşitli iletişim araçları ile kart numarası bildirilmek veya imza yerine geçen kod numarası, şifre ya da kimliği belirleyici benzeri başka bir yöntemle işlem yapılmak suretiyle de kullanılabilir.

Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar

MADDE 21 - Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, kartın kabulü hususunda kart çıkaran kuruluştan onay alınmasını sağlayacak alt yapıyı oluşturmakla yükümlüdür. Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar sözleşme yaptıkları işyerleri için işlem limiti tespit edebilir.

Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, sözleşme yaptıkları üye işyerlerine kart hamillerinin gerçekleştirdikleri işlem bedellerini sözleşme hükümlerine uygun olarak ödemek zorundadır.

Anlaşma yapılacak üye işyerlerinin kapsamını ve işlem türlerini sınırlandırmaya Kurul yetkilidir.

İşlem limiti

MADDE 22 - Üye işyerleri, tek bir kredi kartı ile yapılacak harcama tutarının belirlenen işlem limitini aşması halinde kart çıkaran kuruluştan kartın kabulü için yetki almakla yükümlü tutulmuş ise harcamanın tamamı için yetki almak zorundadır. Aynı kart ile aynı ödeme işlemi için birden fazla harcama belgesi düzenlenemez. Bu hükme aykırı davranılması halinde üye işyerleri satılan hizmet veya mal bedelini üye işyeri anlaşması yapan kuruluştan talep edemez.

Bilgilerin saklanması

MADDE 23 - Üye işyerleri, kartın kullanımı sonucunda kart ve kart hamili ile ilgili edindikleri bilgileri, kanunla yetkili kılınan kişi, kurum ve kuruluşlar hariç olmak üzere kart hamilinin yazılı rızasını almadan başkasına açıklayamaz, saklayamaz ve kopyalayamaz. Üye işyerleri, kart bilgilerini üye işyeri anlaşması yaptığı kuruluş dışındaki şahıs veya kuruluşlarla paylaşamaz, satamaz, satın alamaz ve takas edemez. Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, bu fıkranın uygulanmasını gözetmekle yükümlüdür.

Kart çıkaran kuruluşlar, edindikleri kişisel bilgileri gizli tutmak, kendi hizmetlerinin pazarlanması dışında başka amaçlarla kullanmamak ve kanunla yetkili kılınan kişi, kurum ve kuruluşlar dışında kalanların bu bilgilere ulaşmasını engellemek amacıyla gereken önlemleri almakla yükümlüdür.

ALTINCI BÖLÜM

Sözleşme Şekli ve Genel İşlem Şartları

Sözleşme şartları

MADDE 24 - Kart çıkaran kuruluşlar ile kart hamilleri arasındaki ilişkiler, bu Kanun ve ilgili diğer mevzuat çerçevesinde en az oniki punto ve koyu siyah harflerle hazırlanacak yazılı sözleşme ile düzenlenir. Sözleşmenin bir örneği, kart hamiline ve varsa kefile verilir. Sözleşme hükümleri ve kartın kullanımı hakkında kart hamiline ayrıntılı bilgi verilmesi zorunludur.

Kart çıkaran kuruluşların kart hamilleri ile akdedeceği sözleşmelerin şekil ve içeriğinde yer alması gereken asgarî hususlar Kurulca belirlenir.

Sözleşmede belirtilen asgari tutar, dönem borcunun yüzde yirmisinden aşağı olamaz. Kurul, Hazine Müsteşarlığı ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının olumlu görüşünü alarak bu oranı yüzde kırka kadar arttırmaya, arttırdığı oranı yüzde yirmiye kadar düşürmeye veya belirtilen sınırlar dahilinde söz konusu oranı kart hamili grupları itibarıyla farklılaştırmaya yetkilidir. Hesap özetinde yer alan asgari ödeme tutarı son ödeme tarihinde ödenmediği takdirde kart hamili ödenmeyen tutar için sözleşmede öngörülen gecikme faizi dışında bir yükümlülük altına sokulamaz.²⁰

Kart hamilinin yaptığı işlemler nedeniyle, sözleşmede yer almayan faiz, komisyon veya masraf gibi adlar altında hiçbir şekil ve surette ödeme talep edilemez ve kart hamilinin hesabından kesinti yapılamaz. Sözleşmede kart hamilinin haklarını zedeleyici ve kart çıkaran kuruluş lehine tek taraflı haksız şartlar sağlayan hükümlere yer verilemez.

Kart hamilinin borcu kefile bildirilmedikçe, kefil için temerrüt durumunun oluşmayacağı sözleşmede gösterilir. Sözleşme hükümlerinde kefilin sorumluluğunu artırıcı nitelikteki değişikliklere ve kartın kullanım limitinin yükseltilmesine ilişkin olarak kefilin ilave şartlara dair sorumluluğunun başlaması için kefilin yazılı onayının alınması şarttır. Kredi kartı kullanımlarındaki kefalet, Borçlar Kanununda belirtilen adi kefalet hükümlerine tâbidir. Asıl borçluya başvurulup borcun tahsili için tüm yollar denenmeden kefilin borcun ifası istenemez.

Sözleşme değişiklikleri

MADDE 25 - Sözleşmede yapılacak değişiklikler kart hamiline bildirilir. Bu değişiklikler bildirimin yapıldığı döneme ilişkin son ödeme tarihinden itibaren hüküm ifade eder. Bildirimin ait olduğu döneme ilişkin son ödeme tarihinden sonra kartın kullanılmaya devam olunması halinde, sözleşmede meydana gelen değişikliklerin kabul edildiği addolunur. Faiz oranının artırılması durumunda ise bu değişikliğin hüküm ifade edebilmesi için otuz gün önceden kart hamiline bildirilmesi zorunludur. Kart hamili faiz artırımına ilişkin bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde tüm borcunu ödeyip kredi kartını kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez.

Kart hamili, talep etmek suretiyle kartı iptal ettirmek ve sözleşmeyi feshetmek hakkına sahiptir.

²⁰ Değişiklik öncesi hali: "Sözleşmede belirtilen asgarî tutar, dönem borcunun yüzde yirmisinden aşağı olamaz. Hesap özetinde yer alan asgarî ödeme tutarı son ödeme tarihinde ödenmediği takdirde kart hamili ödenmeyen tutar için sözleşmede öngörülen gecikme faizi dışında bir yükümlülük altına sokulamaz.

Faiz hesaplaması

MADDE 26 - Bir hesap dönemine ilişkin toplam borç tutarı veya hesap bakiyesi üzerinden, o döneme ilişkin hesap özeti düzenlendiği hesap kesim tarihinden önceki bir tarih itibarıyla faiz yürütülebileceğine ilişkin kayıtlar hükümsüzdür. Nakit kullanımına ilişkin borçlar hakkında işlem tarihi esas alınabilir. Nakit kullanımı kapsamında değerlendirilecek işlemler Kurulca belirlenir.

Dönem borcunun bir kısmının ödenmesi halinde kalan hesap bakiyesi üzerinden faiz hesaplanır. Kalan hesap bakiyesine, asgarî tutar ve üzerinde ödeme yapılması durumunda akdi faiz, asgarî tutarın altında ödeme yapılması durumunda ise gecikme faizi uygulanır. Temerrüt hali de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanmaz.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, azami akdi ve gecikme faiz oranlarını tespit etmeye yetkilidir ve belirlediği bu oranları 3 ayda bir açıklar.

Hesap kesim tarihi ile son ödeme tarihi arasında on günden az bir süre olamaz.

Katılım bankaları açısından bu Kanun uygulamasında yer alan faiz kâr payı, gecikme faizi ise gecikme cezası olarak uygulanır.

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendi kredi kartları için uygulanmaz.

YEDİNCİ BÖLÜM

Denetim ve Alınacak Önlemler

Denetim

MADDE 27 - Bu Kanunun 4 üncü maddesine istinaden faaliyet izni verilen kuruluşların, bu Kanun hükümleri çerçevesinde gerçekleştirdikleri faaliyetlerin denetim ve gözetimi Kurum tarafından sağlanır. Bu kuruluşlar, öncelikle iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemleri, muhasebe ve finansal raporlama birimi kurmak, finansal tablolara ilişkin bilgi ve belgeler başta olmak üzere her türlü kayıt, bilgi, belge, yapı ve sistemlerini denetime uygun ve hazır hale getirmek zorundadırlar.

Kanun kapsamında yer alan kişi ve kuruluşlar, Kurulca belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde gizli dahi olsa bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak her türlü bilgi ve belgeyi talep üzerine Kuruma tevdi etmekle yükümlüdür. Denetim ve gözetime ilişkin usûl ve esaslar Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Alınacak önlemler

MADDE 28 - Yapılan denetimler sonucunda, 14 üncü madde çerçevesinde tespit edilen hususlar ile ilgili tedbirleri almayan, bu Kanunun 4 üncü maddesine istinaden faaliyet izni verilen kuruluşların faaliyet iznini kaldırmaya en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla Kurul yetkilidir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Kuruluşlar ve Kurumlar Arası İşbirliği

Bilgi alışverişi, takas ve mahsup işlemleri

MADDE 29 - Kart hamillerinin risk durumlarının izlenmesi, değerlendirilmesi, kontrolü ve müşteri hizmetlerinin yerine getirilmesi amacıyla yapılacak bilgi ve belge alışverişi veya kartların kullanımından doğan borç ve alacakların takas ve mahsup işlemleri kart çıkaran kuruluşların aralarında akdedecekleri yazılı sözleşmeler çerçevesinde kendi aralarında veya en az beş kart çıkaran kuruluş tarafından kurulacak şirketler vasıtasıyla gerçekleştirilir. Bilgi alışverişine ilişkin olarak kurulacak sistemlerden, ilgili gerçek ve tüzel kişiler ücret karşılığında faydalanır. Bu hakkın kullanımına veya alınan bilgi ve belgelere ilişkin uyuşmazlıklarda bu Kanunun 44 üncü maddesi hükümleri uygulanır. Bu hüküm gereğince yapılacak bilgi ve belge alışverişi 31 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü dışındadır.

Birinci fıkraya istinaden kurulacak şirketler, Kurumca istenilen tüm bilgi ve belgeleri belirlenen usul ve esaslara uygun olarak vermekle yükümlüdür. Kurum, alınacak bilgi ve belgeleri gözetim ve denetim sisteminde ve yapılacak kanunî işlemlerde kullanmaya yetkilidir.

Bu şirketlerin faaliyet usul ve esasları, üyelik şartları ile gözetim ve denetimine ilişkin hususlar Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının görüşü alınmak suretiyle Kurul tarafından yönetmelikle düzenlenir. Kurulca gerek görülmesi halinde bu şirketlerin gözetim ve denetimine ilişkin yetki Kurum tarafından Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile birlikte kullanılabilir.

Kurumlar arası işbirliği

MADDE 30 - Bu Kanunun uygulanması ve kredi kartları politikalarının yürütülmesiyle ilgili konularda; Kurum, Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Rekabet Kurumu, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Kurulca belirlenecek diğer kurumlar karşılıklı mütalâa veya bilgi teatisinde bulunurlar.

Kurum ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek amacıyla veri tabanlarında yer alan ve birlikte üzerinde uzlaşılan bilgileri gizlilik hükümleri çerçevesinde paylaşırlar. (Ek cümle: 13/6/2012-6327/43 md.) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, sosyal yardım hak sahiplerinin tespiti ile gelir testi işlemlerinde kullanılmak üzere Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezinden harcama bilgileri dahil gerekli bilgileri istemeye ve almaya yetkilidir. Bu bilgiler kişilerin muvafakati ile kullanılır.

Bilgi paylaşımına ve diğer hususlara dair yapılacak işbirliğine ilişkin usul ve esaslar ilgili tarafların görüşü alınmak suretiyle Kurulca belirlenir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Kanunî Yükümlölükler

Sırların saklanması

MADDE 31 - Kurul üyeleri ile Kurum personeli, görevleri sırasında öğrendikleri bu Kanun kapsamındaki kuruluşlara, kart hamillerine ve kefillere ait sırları kanunen açıkça yetkili olanlardan başkasına açıklayamaz ve kendi yararlarına kullanamazlar.

Kartlı sistem kuran, kart çıkaran, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, 29 uncu maddede yer alan kuruluşlar ile üye işyerleri, bunların ortakları, yönetim kurulu üyeleri, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler ile görevlileri, sıfat ve görevleri dolayısıyla öğrendikleri sırları kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar. Kart çıkaran kuruluşların destek hizmeti aldığı kuruluş ve çalışanları hakkında da bu hüküm uygulanır.

İspat yükü

MADDE 32 - Kart numarası bildirilmek suretiyle üye işyerinden telefon, elektronik ortam, sipariş formu veya diğer iletişim araçları yoluyla yapılan işlemlerden doğacak anlaşmazlıklarda ispat yükü üye işyerine aittir.

Kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasında oluşabilecek herhangi bir uyumsuzluk halinde, işlemin hatasız bir şekilde kaydedildiği, hesaba intikal ettirildiği ve herhangi bir teknik yetersizlik veya arıza halinin bulunmadığını ispat etme yükümlölüğü kart çıkaran kuruluşa aittir.

Bu Kanun kapsamında telefonla yapılan bildirimlerin, konuşmaların kaydedildiği çağrı merkezlerine veya ilgili yerlerde sağlanan kayıt cihazları aracılığıyla yapılması zorunludur. Kart çıkaran kuruluşların ilân ettikleri ve duyurdukları çağrı merkezlerine iletilen telefonla yapılan bildirimlere ilişkin ses kayıtları, bildirim tarihinden itibaren bir yıl süreyle saklanır. Bunlardan ihtilaflı olanların bu süre ile sınırlı olmaksızın ihtilaf sonuçlanıncaya kadar muhafazası zorunludur.

Mikrofilmlerden veya mikrofişlerden alınan kopyalar ya da elektronik veya manyetik ortamlardan çıkarılan bilgileri içeren belgeler, bu kopya ve belgelerin birbirlerini teyit etmeleri kaydıyla asıllarına gerek kalmaksızın 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 68 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen belgelerden sayılır.

Özen yükümlölüğü

MADDE 33 - Kartlı sistem kuran, kart çıkaran, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ve üye işyerleri bu Kanun ve ilgili düzenlemeler ile getirilen yükümlölüklerin yerine getirilmesinde gerekli basiret ve özeni göstermekle yükümlüdür.

Mesleki faaliyetin korunması

MADDE 34 - Bu Kanuna göre kartlı sistem kurma, kart çıkarma veya üye işyerleri ile anlaşma yapma yetkisi olanlar dışında, hiçbir gerçek veya tüzel kişi aslen veya fer'an meslek edinerek kartlı

sistem kuramaz, kart çıkaramaz veya üye işyerleri ile anlaşma yapamaz, ticaret unvanları ve her türlü belgeleri ile ilân ve reklâmlarında bu işlerle uğraştıkları izlenimini yaratacak hiçbir kelime veya tâbiri kullanamazlar.

ONUNCU BÖLÜM

İdarî ve Adlî Cezalar

İdarî para cezaları

MADDE 35 - Kurul kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle bu Kanun kapsamındaki kuruluşlara, bu Kanunun;

a) 8 inci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarına aykırılık halinde ikibin Yeni Türk Lirasından onbin Yeni Türk Lirasına kadar,

b) 9 uncu maddesinin birinci fıkrasına aykırılık halinde ikibin Yeni Türk Lirasından onbin Yeni Türk Lirasına kadar, ikinci fıkrasına aykırılık halinde beşbin Yeni Türk Lirasından az olmamak üzere, aykırılık oluşturan tutarın yüzde biri tutarına kadar,

c) 10 uncu maddesi ve 11 inci maddesinin birinci fıkrasına aykırılık halinde ikibin Yeni Türk Lirasından onbin Yeni Türk Lirasına kadar,

d) 14 üncü maddesi hükümlerine aykırılık halinde onbin Yeni Türk Lirasından ellibin Yeni Türk Lirasına kadar,

e) 18 inci maddesinin ikinci fıkrasına aykırılık halinde ikibin Yeni Türk Lirasından onbin Yeni Türk Lirasına kadar,

f) 24 üncü ve 25 inci maddelerine aykırılık halinde ikibin Yeni Türk Lirasından onbin Yeni Türk Lirasına kadar,

g) 27 nci maddesinin birinci fıkrasına aykırılık halinde onbin Yeni Türk Lirasından ellibin Yeni Türk Lirasına kadar,

h) İlgili maddelerine göre, Kurul tarafından bu Kanuna dayanılarak alınan kararlara, çıkarılan yönetmelik ve tebliğlere ve yapılan diğer düzenlemelere uyulmaması halinde ikibin Yeni Türk Lirasından onbin Yeni Türk Lirasına kadar veya aykırılık teşkil eden tutarın yüzde biri oranına kadar, idarî para cezası uygulanır.

Bu Kanunda belirtilen para cezaları her yıl başında 5326 sayılı Kabahatler Kanununun ilgili hükümleri uyarınca artırılır.

Sahte belge düzenlenmesi

MADDE 36 - Gerçeğe aykırı olarak harcama belgesi, nakit ödeme belgesi ya da alacak belgesi düzenlemek veya bu belgelerde ne surette olursa olsun tahrifat yapmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlayanlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılırlar.

Gerçeğe aykırı beyan, sözleşme ve eki belgelerde sahtecilik

MADDE 37 - Banka kartı veya kredi kartını kaybettiği ya da çaldırdığı yolunda gerçeğe aykırı

beyanda bulunarak kartı bizzat kullanan veya başkasına kullandıran kart hamilleri ile bunları bilerek kullananlar bir yıldan üç yıla kadar hapis ve ikibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılırlar.

Kredi kartı veya üye işyeri sözleşmesinde veya eki belgelerde sahtecilik yapanlar veya sözleşme imzalamak amacıyla sahte belge ibraz edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilirler.

İzinsiz kart çıkarma

MADDE 38 - Bu Kanunun 4 üncü maddesinde belirtilen izinleri almaksızın kartlı sistem kuran, kredi kartı çıkaran veya üye işyeri anlaşması yapan veya ticaret unvanları, her türlü belgeleri, ilân ve reklamları veya kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda bu işlerle uğraştıkları izlenimini yaratacak söz ve deyimleri kullanan gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevlileri bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılırlar.

Birinci fıkraya aykırılık halinde Kurumun, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığını muhatap talebi üzerine sulh ceza hâkimince, dava açılması halinde davaya bakan mahkemece işyerlerinin faaliyetleri ve reklamları geçici olarak durdurulur, ilânları toplatılır. Bu tedbirler, hâkim kararı ile kaldırılıncaya kadar devam eder. Bu kararlara karşı itiraz yolu açıktır.

Bilgi güvenliği yükümlülüğüne aykırı davranılması

MADDE 39 - Bu Kanunun 8 inci maddesinin beşinci fıkrası ve 23 üncü maddesi hükümlerine kasten aykırı hareket eden kuruluşlar, üye işyerleri ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşların işlerini fiilen yöneten görevlileri ve işlemi yapan kişiler, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılırlar.

Kartların kullanılması için zorunlu olup gizli kalması gereken kod numarası, kart numarası, şifre ya da kimliği belirleyici başka bir yöntemin dikkatsizlik veya tedbirsizlik veya meslekte yetersizlik veya emir ve kurallara aykırılık nedeniyle açığa çıkmasına neden olan kart çıkaran kuruluşlar, üye işyerleri ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşların işlerini fiilen yöneten görevli ve ilgili mensupları bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılırlar.

Bu Kanunun 31 inci maddesine aykırı davrananlar hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adlî para cezası uygulanır.

Üye işyerlerinin cezaî sorumluluğu

MADDE 40 - Bu Kanunun 17 nci maddesinin birinci fıkrasına, 18 inci maddesindeki banka kartı ve kredi kartı ile işlem yapıldığını gösteren işaretleri kaldırma yükümlülüğüne ve 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasına aykırı hareket eden üye işyerlerinin işlerini fiilen yöneten görevli ve ilgili mensupları bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılırlar.

Denetimde istenilen bilgi ve belgeleri vermemek

MADDE 41 - Bu Kanunun 27 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca istenilen bilgi ve belgeleri vermeyenler ile bu bilgi ve belgeleri gerçeğe aykırı olarak verenler, üç aydan bir yıla kadar hapis ve binbeşyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar.

Kovuşturma usûlü

MADDE 42 - Bu Kanunun 38 inci, 39 uncu ve 41 inci maddelerinde belirtilen suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturma yapılması, Kurum tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı başvuruda bulunulmasına bağlıdır. Bu başvuru muhakeme şartı niteliğindedir. Bu fıkra uyarınca yapılan soruşturmalar neticesinde açılan kamu davalarında, başvuruda bulunması halinde Kurum, başvuru tarihinde müdahil sıfatını kazanır.

Birinci fıkra hükümlerine göre başlatılan soruşturmalar neticesinde Cumhuriyet savcıları kovuşturmaya yer olmadığına karar verirlerse, bu karar Kuruma tebliğ edilir. Kurum, kendisine tebliğ edilecek bu kararlara karşı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa göre itiraza yetkilidir. Kamu davası açılması halinde, iddianamenin bir örneği Kuruma tebliğ edilir.

Bu Kanunun 39 uncu maddesinde belirtilen suçtan dolayı ilgililerin Cumhuriyet Başsavcılığına başvuru hakkı saklıdır.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Diğer Hükümler

Kurumsal kredi kartları

MADDE 43 - (12/07/2013 tarihli 6495 sayılı kanunun 35. Maddesi ile değişik) Bu Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrası, 9 uncu, 12 nci, 24 üncü, 25 inci, üçüncü fıkrası hariç 26 ncı ve 44 üncü maddesi hükümleri tacirlere verilen kurumsal kredi kartları hakkında uygulanmaz.

MADDE 44 - Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili uyuşmazlıklarda kart hamilinin tüketici olması halinde, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 22 nci ve 23 üncü maddesi hükümleri uygulanır.

Kart çıkaran kuruluşlar tarafından kart hamilleri aleyhine açılacak davalarda 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun görev ve yetkiye ilişkin hükümleri uygulanır.

Tebliğat

MADDE 45 - Bu Kanun uyarınca kart hamiline ve kefillerine yapılacak ihtarlar 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, sözleşmedeki veya başvuru formundaki adresine, kart hamilinin bu adresini değiştirdiğini bildirmiş olması halinde ise bildirilen son adresine yapılır.

Katılma payı

MADDE 46 - Bankalar hariç olmak üzere, bu Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca faaliyet izni

verilen kuruluşlar bir önceki yıl sonu bilanço toplamının onbinde üçünü geçmemek üzere Kurulca belirlenecek oranda katılma payını Kuruma öderler.

Belirlenen süre içerisinde ödenmeyen katılma payları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Bu kuruluşlarca Kuruma ödenen katılım payı tutarları kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir.

Parasal tutarlar

MADDE 47 - Para cezalarına ilişkin hükümler hariç olmak üzere, bu Kanundaki parasal tutar ve sınırlardan her biri, her yıl, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan üretici fiyatları endeksindeki artış oranının gerektirdiği miktarı geçmemek üzere Kurul kararıyla artırılabilir.

Yönetmelikler

MADDE 48 - Bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmelikler bir yıl içerisinde hazırlanarak Kurumca yürürlüğe konulur.

GEÇİCİ MADDE 1 - Bu Kanun hükümleri kapsamına giren kuruluşlar durumlarını bir yıl içinde bu Kanun hükümlerine uygun hale getirmek zorundadırlar.

GEÇİCİ MADDE 2 - Bankalar hariç olmak üzere, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte 4 üncü maddede belirtilen faaliyetlerde bulunan kuruluşlar, anılan maddede öngörülen yönetmeliğin yayımı tarihinden başlayarak üç ay içinde Kuruma başvurarak gerekli izinleri almak zorundadır.

GEÇİCİ MADDE 3 - Bu Kanunun kapsamındaki kart çıkaran kuruluşlar faiz hesaplamasına ilişkin uygulamalarını üç ay, diğer uygulamalarını ise bir yıl içerisinde bu Kanun hükümlerine uygun hale getirmek zorundadırlar.

Ancak, 24 üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki asgarî tutar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay yüzde on olarak uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 4 - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla, kendisine dönem sonu borcunun ödenmesi için ihtar çekilmiş veya haklarında icra takibi başlatılmış ya da 31/1/2006 tarihine kadar temerrüde düşmüş olan kredi kartı borçluları, altmış gün içerisinde ilgili kredi kartı veren kuruluşa veya avukatına yazılı olarak, güncel tebligat adresi de belirtmek suretiyle müracaat ederek, borçlarını taksitle ödemek istediklerini beyan etmeleri halinde, düzenlenecek ödeme plânını imzalamaları ve ilk taksiti de peşin ödemeleri şartıyla kendisine bildirilen son dönem borcu tamamen tahsil edilinceye kadar yıllık % 18 faiz oranı üzerinden hesaplanacak borç tutarını; icra takibine konu olmuş ise takip, dava masraf ve harçları, vekâlet ücreti ile birlikte onsekiz eşit taksitte ödeme hakkına sahip olurlar.

Temerrüt tarihindeki ana para borcu kart çıkaran kuruluş tarafından kart hamiline o tarihte gönderilen son dönem borcunda belirtilen toplam borç tutarıdır.

Kredi kartı borçlusunun bu maddenin birinci fıkrasına uygun olarak alacaklıya müracaat etmesi ve yapılan ödeme plânı doğrultusunda taksit tutarlarını ödemesi şartıyla, halihazırda yapılmış işlemler baki kalmak kaydıyla icra işlemleri durur, İcra ve İflas Kanununda belirtilen süreler işlemez.

Kredi kartı borçlusu bu ödeme plânına karşı ancak, plân doğrultusunda ödeme yapmak ve ödemelere devam etmek koşulu ile itiraz yoluna başvurabilir.

İşbu geçici madde kapsamında yeniden yapılandırılan borçlarda, borçlunun yapılandırma öncesi dönemde borca vaki itirazları ortadan kalkar. Ödeme plânı uyarınca son taksitin de vadesinde ödenmesi üzerine icra takibi sona erer.

Taksitlerden herhangi birinin vadesinde ödenmemesi halinde bu madde ile sağlanan haklar ortadan kalkar ve bu Kanunun 26 ncı maddesinde belirtilen gecikme faizi üzerinden mevcut icra takip işlemlerine devam edilir.

İşbu geçici madde Kanunun yürürlüğe giriş tarihinden önce yapılmış ödemeleri geri isteme hakkı vermez.

GEÇİCİ MADDE 5 - 31/5/2009 tarihi itibarıyla, kart çıkaran kuruluşlarca ya da varlık yönetim şirketlerince, kendisine ödeme için ihtar çekilmiş veya haklarında icra takibi başlatılmış ya da 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 53 üncü maddesi uyarınca Kurulca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde üçüncü, dördüncü veya beşinci grup krediler ve diğer alacaklar içerisinde sınıflandırılmış kredi kartı borcu bulunan kart hamilleri Kanunun yayımı tarihinden itibaren altmış gün içerisinde ilgili kredi kartını çıkaran kuruluşa ya da kuruluşun avukatlarına veya 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamında faaliyet gösteren varlık yönetim şirketine ya da ilgili şirketin yetkilendirdiği temsilcilerine yazılı olarak, güncel tebligat adreslerini de belirtmek suretiyle müracaat ederek, ikinci fıkrada belirlenen usule göre hesaplanacak borçlarını üçüncü fıkradaki koşullardan birine göre ödemek istediklerini beyan etmeleri halinde, düzenlenecek ödeme plânını imzalamaları şartıyla, icra takibine konu olmuş ise takip, dava masraf ve harçlarını ve nispi kanuni vekalet ücretinin yüzde yirmibeşini de kabul edilen plan çerçevesinde ödeme hakkına sahip olurlar.

31/5/2009 tarihi itibarıyla, kart hamiline ödenmesi için ihtar çekilen veya hakkında icra takibi başlatılan kredi kartı ana para ve faiz borcu ya da kart hamilinin anılan tarih itibarıyla 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 53 üncü maddesi uyarınca, Kurulca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde üçüncü, dördüncü veya beşinci grup krediler ve diğer alacaklar içerisinde sınıflandırılmış bulunan kredi kartı ana para borcu ile bu hesaplarda sınıflandırılma tarihine kadar işletilmiş bulunan faiz borcu 31/5/2009 tarihine kadar Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasıncı üç aya kadar vadeli ağırlıklı ortalama mevduat faiz oranı esas alınarak ilan edilecek aylık endeks katsayısı ile çarpılmak suretiyle ödeme planına esas borç tutarı hesaplanır.

İkinci fıkraya göre hesaplanan ödeme planına esas borç tutarının müracaat tarihinden itibaren otuz gün içerisinde defaten ya da taksitler halinde ödenmesi durumunda herhangi bir ilave borç hesaplamasına gidilmez. Ancak, ödeme planına esas borcun vadeli olarak ödenmesinin talep edilmesi halinde aylık eşit taksitler şeklinde ödenecek borç tutarı;

- a) 6 aylık vade için 1,04,
- b) 12 aylık vade için 1,08,
- c) 24 aylık vade için 1,18,
- d) 36 aylık vade için 1,26,

ile çarpılarak hesaplanacak tutarın ay sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanır. Vadeli ödemelerde ilk taksit peşin olarak ödenir.

Kredi kartı borçlusunun bu maddenin birinci fıkrasına uygun olarak alacaklıya müracaat etmesi ve yapılan ödeme planı doğrultusunda taksit tutarlarını ödemesi şartıyla, halihazırda yapılmış işlemler baki kalmak kaydıyla icra işlemleri durur, İcra ve İflas Kanununda belirtilen süreler işlemez.

Kredi kartı borçlusu bu ödeme planına karşı ancak, plan doğrultusunda ödeme yapmak ve ödemelere devam etmek koşulu ile itiraz yoluna başvurabilir.

Bu madde kapsamında yeniden yapılandırılan borçlarda, borçlunun yapılandırma öncesi dönemde borca vaki itirazları ortadan kalkar. Ödeme planı uyarınca son taksitin de vadesinde ödenmesi üzerine icra takibi sona erer.

Altı aylık vade de dahil olmak üzere kabul edilen taksit planına göre, bir yıl içerisinde 3 taksitin vadesinde ödenmemesi halinde bu madde ile sağlanan haklar, ilgili kart çıkaran kuruluşça ya da varlık yönetim şirketince ortadan kaldırılabilir ve bu Kanunun 26 ncı maddesinde belirtilen gecikme faizi üzerinden mevcut icra takip işlemlerine devam edilebilir.

Bankaların kredi kartı alacaklarını temlik almış olan varlık yönetim şirketleri de kredi kartı borçlularının talebi halinde, bu madde gereğince işlem yapmak zorundadırlar. Temlik alacaklıları da bu madde kapsamındaki alacaklarıyla ilgili olarak bankaların yararlandıkları harç muafiyetlerinden yararlanırlar.²¹

Bu madde, Kanunun yürürlüğe giriş tarihinden önce yapılmış ödemeleri geri isteme hakkı vermez.”

Yürürlük

MADDE 49 - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 50 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

²¹ 24/6/2009 tarihinde 5915 sayılı kanunla eklenmiştir.

TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN

(Banka ve kredi kartları ile ilgili hükümler)

Kanun Numarası : 4077

Kabul Tarihi : 23/2/1995

Madde 3 - (Değişik: 6/3/2003-4822/3 md.)Bu Kanunun uygulamasında;

a) Bakanlık: Sanayi ve Ticaret Bakanlığını,

b) Bakan: Sanayi ve Ticaret Bakanını,

c) Mal: Alış-verişe konu olan taşınır eşyayı, konut ve tatil amaçlı taşınmaz malları ve elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri gayri maddi malları,

d) Hizmet: Bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan mal sağlama dışındaki her türlü faaliyeti,

e) Tüketici: Bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişiyi,f) Satıcı: Kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere ticari veya mesleki faaliyetleri kapsamında tüketiciye mal sunan gerçek veya tüzel kişileri,

f) Satıcı: Kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere ticari veya mesleki faaliyetleri kapsamında tüketiciye mal sunan gerçek veya tüzel kişileri,

g) Sağlayıcı: Kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere ticari veya mesleki faaliyetleri kapsamında tüketiciye hizmet sunan gerçek veya tüzel kişileri,

h) Tüketici işlemi: Mal veya hizmet piyasalarında tüketici ile satıcı-sağlayıcı arasında yapılan her türlü hukuki işlemi,

ı) İmalatçı-Üretici: Kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere tüketiciye sunulmuş olan mal veya hizmetleri ya da bu mal veya hizmetlerin hammaddelelerini yahut ara mallarını üretenler ile mal üzerine kendi ayırt edici işaretini, ticari markasını veya unvanını koyarak satışa sunanları,

j) İthalatçı: Kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere tüketiciye sunulmuş olan mal veya hizmetleri ya da bu mal veya hizmetlerin hammaddelelerini yahut ara mallarını yurt dışından getirerek satışa sunan gerçek veya tüzel kişiyi,

k) Kredi veren: Mevzuatları gereği tüketicilere nakit kredi vermeye yetkili olan banka, özel finans kuruluşu ve finansman şirketlerini,

l) Reklam veren: Ürettiği ya da pazarladığı malın/hizmetin tanıtımını yaptırmak, satışını artırmak veya imajını yaratıp güçlendirmek amacıyla hazırlattığı, içinde firmasının ya da mal/hizmet markasının yer aldığı reklamları yayınlatan, dağıtan ya da başka yollarla sergileyen gerçek ya da tüzel kişiyi,

m) Reklamcı: Ticari reklam ve ilânları reklam verenin duyduğu ihtiyaç doğrultusunda hazırlayan ve reklam veren adına yayınlanmasına aracılık eden ticari iletişim uzmanı gerçek ya da tüzel kişiyi,

n) Mecra kuruluşu: Ticari reklam veya ilanı hedef kitleye ulaştıran iletişim kanallarının ya da her türlü aracın sahibi, işleticisi veya kiralayıcısı olan gerçek veya tüzel kişiyi,

o) Teknik düzenleme: Bir ürünün ve hizmetin, ilgili idari hükümler de dahil olmak üzere, özellikleri, işleme ve üretim yöntemleri, bunlarla ilgili terminoloji, sembol, ambalajlama,

işaretleme, etiketleme ve uygunluk değerlendirilmesi işlemleri hususlarından biri veya birkaçını belirten ilgili Bakanlık tarafından Resmi Gazetede yayımlanarak mecburi uygulamaya konulan standartlar dahil olmak üzere uyulması zorunlu olan her türlü düzenlemeyi,

p) Tüketici örgütleri: Tüketicinin korunması amacıyla kurulan dernek, vakıf veya bunların üst kuruluşlarını,

r) (Ek: 21/2/2007-5582/21 md.) Konut finansmanı kuruluşu: 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 38/A maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen kuruluşları,

İfade eder.

İKİNCİ KISIM

Tüketicinin Korunması ve aydınlatılması

Sözleşmedeki Haksız Şartlar

Madde 6 - (Değişik: 6/3/2003-4822/7 md.)

Satıcı veya sağlayıcının tüketiciyle müzakere etmeden, tek taraflı olarak sözleşmeye koyduğu, tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde iyi niyet kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme koşulları haksız şarttır.

Taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu her türlü sözleşmede yer alan haksız şartlar tüketici için bağlayıcı değildir.

Eğer bir sözleşme şartı önceden hazırlanmışsa ve özellikle standart sözleşmede yer alması nedeniyle tüketici içeriğine etki edememişse, o sözleşme şartının tüketiciyle müzakere edilmediği kabul edilir.

Sözleşmenin bütün olarak değerlendirilmesinden, standart sözleşme olduğu sonucuna varılırsa, bu sözleşmedeki bir şartın belirli unsurlarının veya münferit bir hükmünün müzakere edilmiş olması, sözleşmenin kalan kısmına bu maddenin uygulanmasını engellemez.

Bir satıcı veya sağlayıcı, bir standart şartın münferiden tartışıldığını ileri sürüyorsa, bunu ispat yükü ona aittir.

6/A, 6/B, 6/C, 7, 9, 9/A, 10, 10/A ve 11/A maddelerinde yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen tüketici sözleşmeleri en az oniki punto ve koyu siyah harflerle düzenlenir ve sözleşmede bulunması gereken şartlardan bir veya birkaçının bulunmaması durumunda eksiklik sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. Bu eksiklik satıcı veya sağlayıcı tarafından derhal giderilir.

Bakanlık standart sözleşmelerde yer alan haksız şartların tespit edilmesine ve bunların sözleşme metninden çıkartılmasının sağlanmasına ilişkin usul ve esasları belirler.

Taksitle Satış

Madde 6/A - (Ek: 6/3/2003-4822/8 md.)

Taksitle satış, satım bedelinin en az iki taksitle ödendiği ve malın veya hizmetin sözleşmenin düzenlendiği anda teslim veya ifa edildiği satım türüdür.

Taksitle satış sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması zorunludur. Sözleşmede bulunması gereken asgari koşullar aşağıda gösterilmiştir:

- a) Tüketicinin ve satıcı veya sağlayıcının isim, unvan, açık adresleri ve varsa erişim bilgileri,
- b) Malın veya hizmetin Türk Lirası olarak vergiler dahil peşin satış fiyatı,
- c) Vadeye göre faiz ile birlikte ödenecek Türk Lirası olarak toplam satış fiyatı,
- d) Faiz miktarı, faizin hesaplandığı yıllık oran ve sözleşmede belirlenen faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere gecikme faizi oranı,
- e) Peşinat tutarı,
- f) Ödeme planı,
- g) Borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları.

Satıcı veya sağlayıcı, bu bilgilerin sözleşmede yer almasını sağlamak ve taraflar arasında akdedilen sözleşmenin bir nüshasını tüketiciye vermekle yükümlüdür. Sözleşmeden ayrı olarak kıymetli evrak niteliğinde senet düzenlenecekse, bu senet, her bir taksit ödemesi için ayrı ayrı olacak şekilde ve sadece nama yazılı olarak düzenlenir. Aksi takdirde, kambiyo senedi geçersizdir.

Taksitle satışlarda; tüketici, borçlandığı toplam miktarı önceden ödeme hakkına sahiptir. Tüketici aynı zamanda, bir taksit miktarından az olmamak şartıyla bir veya birden fazla taksit ödemesinde bulunabilir. Her iki durumda da satıcı, ödenen miktara göre gerekli faiz indirimini yapmakla yükümlüdür.

Satıcı veya sağlayıcı, taksitlerden birinin veya birkaçının ödenmemesi halinde kalan borcun tümünün ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak; ancak satıcının veya sağlayıcının bütün edimlerini ifa etmiş olması durumunda ve tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi ve ödenmeyen taksit toplamının satış bedelinin en az onda biri olması halinde kullanılabilir. Ancak satıcının veya sağlayıcının bu hakkını kullanabilmesi için en az bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması gerekir.

Sözleşme şartları tüketici aleyhine hiçbir şekilde değiştirilemez.

Kapıdan Satışlarda Satıcının ve Sağlayıcının Yükümlülüğü

Madde 9 - (Değişik: 6/3/2003-4822/13 md.)

Kapıdan satış sözleşmelerinde, sözleşmede bulunması gereken diğer unsurlara ilave olarak mal veya hizmetin nitelik ve niceliğine ilişkin açıklayıcı bilgiler, cayma bildiriminin yapılacağı açık adres ve en az on altı punto ve koyu siyah harflerle yazılmış aşağıdaki ibare yer almak zorundadır:

Tüketicinin hiçbir hukuki ve cezai sorumluluk üstlenmeksizin ve hiçbir gerekçe göstermeksizin teslim aldığı veya sözleşmenin imzalandığı tarihten itibaren yedi gün içerisinde malı veya hizmeti reddederek sözleşmeden cayma hakkının var olduğunu ve cayma bildiriminin satıcı/sağlayıcıya ulaşması tarihinden itibaren malı geri almayı taahhüt ederiz. Tüketici, sahip olduğu haklarının da yazılı bulunduğu sözleşmeyi imzalar ve kendi el yazısı ile tarihini yazar. Satıcı veya sağlayıcı, bu bilgilerin sözleşmede yer almasını sağlamak ve taraflar arasında akdedilen sözleşmenin bir nüshasını tüketiciye vermekle yükümlüdür.

Bu madde hükümlerine göre düzenlenmiş bir sözleşmenin ve malın tüketiciye teslim edildiğini ispat satıcıya veya sağlayıcıya aittir. Aksi takdirde, tüketici cayma hakkını kullanmak için yedi günlük süre ile bağlı değildir.

Mesafeli Sözleşmeler

Madde 9/A - (Ek: 6/3/2003-4822/14 md.)

Mesafeli sözleşmeler; yazılı, görsel, telefon ve elektronik ortamda veya diğer iletişim araçları kullanılarak ve tüketicilerle karşı karşıya gelinmeksizin yapılan ve malın veya hizmetin tüketiciye anında veya sonradan teslimi veya ifası kararlaştırılan sözleşmelerdir.

Mesafeli satış sözleşmesinin akdinden önce, ayrıntıları Bakanlıkça çıkarılacak tebliğle belirlenecek bilgilerin tüketiciye verilmesi zorunludur. Tüketici, bu bilgileri edindiğini yazılı olarak teyit etmedikçe sözleşme akdedilemez. Elektronik ortamda yapılan sözleşmelerde teyid işlemi, yine elektronik ortamda yapılır.

Satıcı ve sağlayıcı, tüketicinin siparişi kendisine ulaştığı andan itibaren otuz gün içerisinde edimini yerine getirir. Bu süre, tüketiciye daha önceden yazılı olarak bildirilmek koşuluyla en fazla on gün uzatılabilir.

Satıcı veya sağlayıcı elektronik ortamda tüketiciye teslim edilen gayri maddî malların veya sunulan hizmetlerin teslimatının ayıpsız olarak yapıldığını ispatla yükümlüdür.

Cayma hakkı süresince sözleşmeye konu olan mal veya hizmet karşılığında tüketiciden herhangi bir isim altında ödeme yapmasının veya borç altına sokan herhangi bir belge vermesinin istenemeyeceğine ilişkin hükümler dışında kapıdan satışlara ilişkin hükümler mesafeli sözleşmelere de uygulanır.

Satıcı veya sağlayıcı cayma bildiriminin kendisine ulaştığı tarihten itibaren on gün içinde almış olduğu bedeli, kıymetli evrakı ve tüketiciyi bu hukukî işlemten dolayı borç altına sokan her türlü belgeyi iade etmek ve yirmi gün içerisinde de malı geri almakla yükümlüdür.

Tüketici Kredisı

Madde 10 - (Değişik: 6/3/2003-4822/15 md.)Tüketici kredisı, tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredidir. Tüketici kredisı sözleşmesinin yazılı olarak yapılması ve bu sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunludur. Taraflar arasında akdedilen sözleşmede öngörölen kredi şartları, sözleşme süresi içerisinde tüketici aleyhine değiştirilemez. Sözleşmede;

- a) Tüketici kredisı tutarı,
- b) Faiz ve diğer unsurlarla birlikte toplam borç tutarı,
- c) Faizin hesaplandığı yıllık oran,
- d) Ödeme tarihleri, anapara, faiz, fon ve diğer masrafların ayrı ayrı belirtildiği ödeme planı,
- e) İstenecek teminatlar,
- f) Akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere gecikme faizi oranı,
- g) Borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları,
- h) Kredinin vadesinden önce kapatılmasına ilişkin şartlar,
- ı) Kredinin yabancı para birimi cinsinden kullandırılması durumunda, geri ödemeye ilişkin taksitlerin ve toplam kredi tutarının hesaplanmasında, hangi tarihteki kurun dikkate alınacağına ilişkin şartlar, yer alır.

Kredi veren, taksitlerden birinin veya birkaçının ödenmemesi halinde kalan borcun tümünün ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak; ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması durumunda ve tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi halinde kullanılabilir. Ancak kredi verenin bu hakkını kullanabilmesi için en az bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması gerekir. Tüketici kredisinin teminatı olarak şahsi teminat verildiği hallerde, kredi veren, asıl borçluya başvurmadan, kefilden borcun ifasını isteyemez.

Tüketici, kredi verene borçlandığı toplam miktarı önceden ödeyebileceği gibi aynı zamanda vadesi gelmemiş bir ya da birden çok taksit ödemesinde de bulunabilir. Her iki durumda da kredi veren, ödenen miktara göre gerekli faiz ve komisyon indirimini yapmakla yükümlüdür. Bakanlık ödenen miktara göre gerekli faiz ve komisyon indiriminin ne oranda yapılacağıнын usul ve esaslarını belirler.

Kredi verenin, tüketici kredisini, belirli marka bir mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi durumunda satılan malın veya hizmetin hiç ya da zamanında teslim veya ifa edilmemesi halinde kredi veren tüketiciye karşı satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olur.

Kredi verenin ödemeleri bir kıymetli evraka bağlaması ya da krediyi kıymetli evrak kabul etmek

suretiyle teminat altına alması yasaktır. Bu yasağa rağmen tüketiciden bir kıymetli evrak alınacak olursa, tüketici bu kıymetli evrakı kredi verenden geri istemek hakkına sahiptir. Ayrıca, kredi veren kıymetli evrakın ciro edilmesi sebebiyle tüketicinin uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlüdür.

Kredi Kartları

Madde 10/A - (Ek: 6/3/2003-4822/16 md.)

Kredi kartı ile mal veya hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen veya kredi kartı ile nakit çekim suretiyle kullanılan krediler de 10 uncu madde hükümlerine tabidir. Ancak, bu tür krediler hakkında 10 uncu maddenin ikinci fıkrasının (a), (b), (h) ve (ı) bentleri ile dördüncü fıkra hükmü uygulanmaz.

Kredi veren tarafından tüketiciye gönderilen dönemsel hesap özetleri, 10 uncu maddenin ikinci fıkrasının (d) bendinde öngörülen ödeme planı hükmündedir. Dönemsel hesap özetinde yer alan asgari ödeme tutarının vadesinde ödenmemesi halinde; tüketici, 10 uncu maddenin (f) bendinde yer alan gecikme faizi dışında herhangi bir isim altında yükümlülük altına sokulamaz.

Kredi veren faiz artırımını otuz gün önceden tüketiciye bildirmek zorundadır. Kredi veren tarafından artırılan faiz oranı geriye dönük olarak uygulanamaz. Tüketici bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde tüm borcu ödeyip kredi kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez.

Mal veya hizmetin kredi kartı ile satın alındığı durumlarda, satıcı veya sağlayıcı, tüketiciden komisyon veya benzeri bir isim altında ilave ödemede bulunmasını isteyemez.

Tüketici Sorunları Hakem Heyeti

Madde 22 - (Değişik: 6/3/2003-4822/29 md.)

Bakanlık, il ve ilçe merkezlerinde, bu Kanunun uygulamasından doğan uyuşmazlıklara çözüm bulmak amacıyla en az bir tüketici sorunları hakem heyeti oluşturmakla görevlidir.

Başkanlığı Sanayi ve Ticaret İl Müdürü veya görevlendireceği bir memur tarafından yürütülen tüketici sorunları hakem heyeti; belediye başkanının konunun uzmanı belediye personeli arasından görevlendireceği bir üye, baronun mensupları arasından görevlendireceği bir üye, ticaret ve sanayi odası ile esnaf ve sanatkar odalarının görevlendireceği bir üye ve tüketici örgütlerinin seçecekleri bir üye olmak üzere başkan dahil beş üyeden oluşur. Ticaret ve sanayi odası ya da ayrı ayrı kurulduğu yerlerde ticaret odası ile esnaf ve sanatkar odalarının görevlendireceği üye, uyuşmazlığın satıcı tarafını oluşturan kişinin tacir veya esnaf ve sanatkar olup olmamasına göre ilgili odaca görevlendirilir.

Bakanlık taşra teşkilatının bulunmadığı il ve ilçelerde tüketici sorunları hakem heyetinin başkanlığı en büyük mülki amir ya da görevlendireceği bir memur tarafından yürütülür. Tüketici örgütü olmayan yerlerde tüketiciler, tüketim kooperatifleri tarafından temsil edilir. Tüketici sorunları hakem heyetinin oluşumunun sağlanamadığı yerlerde noksan üyelikler, belediye meclislerince re`sen doldurulur.

Tüketici sorunları hakem heyetlerinde heyetin çalışmalarına ve kararlarına esas olacak dosyaları hazırlamak ve uyuşmazlığa ilişkin raporu sunmak üzere en az bir raportör görevlendirilir.

Değeri beşyüz milyon liranın altında bulunan uyuşmazlıklarda tüketici sorunları hakem heyetlerine başvuru zorunludur. Bu uyuşmazlıklarda heyetin vereceği kararlar tarafları bağlar. Bu kararlar İcra ve İflas Kanununun ilamların yerine getirilmesi hakkındaki hükümlerine göre yerine getirilir. Taraflar bu kararlara karşı onbeş gün içinde tüketici mahkemesine itiraz edebilirler. İtiraz, tüketici sorunları hakem heyeti kararının icrasını durdurmaz. Ancak, talep edilmesi şartıyla hakim, tüketici sorunları hakem heyeti kararının icrasını tedbir yoluyla durdurabilir. Tüketici sorunları hakem heyeti kararlarına karşı yapılan itiraz üzerine tüketici mahkemesinin vereceği karar kesindir.

Değeri beşyüz milyon lira ve üstündeki uyuşmazlıklarda tüketici sorunları hakem heyetlerinin verecekleri kararlar, tüketici mahkemelerinde delil olarak ileri sürülebilir. Kararların bağlayıcı veya delil olacağına ilişkin parasal sınırlar her yılın Ekim ayı sonunda Devlet İstatistik Enstitüsünün Toptan Eşya Fiyatları Endeksinde meydana gelen yıllık ortalama fiyat artışı oranında artar. Bu durum, Bakanlıkça her yıl Aralık ayı içinde Resmi Gazetede ilân edilir.

25 inci maddede cezai yaptırıma bağlanmış hususlar dışındaki tüm uyuşmazlıklar, tüketici sorunları hakem heyetlerinin görev ve yetkileri kapsamındadır.

Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri Başkan ve üyeleri ile raportörlere verilen huzur hakkı veya huzur ücretinin ödenmesine ilişkin esas ve usuller, bir ayda ödenecek tutar 2000 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlıkça belirlenir.

Tüketici sorunları hakem heyetlerinin kurulması, çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikte düzenlenir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Yargılamaya ve Cezaya İlişkin Hükümler

Tüketici Mahkemeleri

Madde 23 - (Değişik: 6/3/2003-4822/30 md.)

Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak her türlü ihtilaflara tüketici mahkemelerinde bakılır. Tüketici mahkemelerinin yargı çevresi, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.

Tüketici mahkemeleri nezdinde tüketiciler, tüketici örgütleri ve Bakanlıkça açılacak davalar her türlü resim ve harçtan muaftır. Tüketici örgütlerince açılacak davalarda bilirkişi ücretleri, 29 uncu maddeye göre kaydedilen özel ödenekten Bakanlıkça karşılanır. Davanın, davalı aleyhine sonuçlanması durumunda, bilirkişi ücreti 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre davalıdan tahsil olunarak 29 uncu maddede düzenlenen esaslara göre bütçeye özel gelir kaydedilir. Tüketici mahkemelerinde görülecek davalar Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun Yedinci Babi, Dördüncü Faslı hükümlerine göre yürütülür.

Tüketici davaları tüketicinin ikametgâhı mahkemesinde de açılabilir.

Bakanlık ve tüketici örgütleri münferit tüketici sorunu olmayan ve genel olarak tüketicileri ilgilendiren hallerde bu Kanunun ihlali nedeniyle kanuna aykırı durumun ortadan kaldırılması amacıyla tüketici mahkemelerinde dava açabilirler.

Gerekli hallerde tüketici mahkemeleri ihlalin tedbiren durdurulmasına karar verebilir. Tüketici Mahkemesince uygun görülen tedbir kararları, masrafı daha sonra haksız çıkan taraftan alınmak ve 29 uncu maddede düzenlenen esaslara göre bütçeye özel gelir kaydedilmek üzere, ülke düzeyinde yayınlanan gazetelerden birinde Basın İlan Kurumunca ve ayrıca varsa davanın açıldığı yerde yayınlanan mahalli bir gazetede derhal ilân edilir.

Kanuna aykırı durumun ortadan kaldırılmasına yönelik Tüketici Mahkemesi kararları ise masrafı davalıdan alınmak üzere aynı yöntemle derhal ilân edilir.

Ceza Hükümleri

Madde 25 - (Değişik: 6/3/2003-4822/33 md.)

6 ncı maddenin yedinci fıkrası uyarınca, Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara aykırılığı tespit edilen her bir sözleşme için 50.000.000 lira para cezası uygulanır.

4 üncü maddenin yedinci fıkrasında, 5 inci maddede, 6 ncı maddenin altıncı fıkrasında, 6/A maddesinde, 6/B, 6/C maddeleri uyarınca Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslarda, 7 nci maddenin beşinci fıkrasında, 9 uncu maddede, 9/A maddesinde, 10 uncu maddede, 10/A maddesinde, 11/A maddesinin ikinci ve dördüncü fıkralarına, 12, 13, 14, 15 ve 27 nci maddelerde belirtilen yükümlülöklere aykırı hareket edenler hakkında 100.000.000 lira para cezası uygulanır.

7 nci maddenin dördüncü ve altıncı fıkraları ile 8 inci maddede belirtilen yükümlölöklere aykırı hareket edenler hakkında 250.000.000 lira para cezası uygulanır.

20 nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca Bakanlıkça tespit ve ilân olunan usul ve esaslara aykırılığa 500.000.000 lira para cezası uygulanır. Aykırılık ölkö düzeyinde yayın yapan radyo ve televizyonlarca gerçekleştirilmişse cezanın on katı uygulanır.

18 inci maddeye aykırı hareket eden üretici-imalatçı ve ithalatçı hakkında 1.000.000.000 lira para cezası, satıcı-sağlayıcı hakkında ise bu cezanın beşte biri uygulanır.

19 uncu maddenin birinci fıkrasına aykırı hareket edenler hakkında 2.000.000.000 lira para cezası uygulanır.

11 inci maddeye aykırı hareket edenler hakkında 5.000.000.000 lira para cezası uygulanır. Aykırılık ölkö düzeyinde yayım yapan süreli yayın ile gerçekleşmişse cezanın yirmi katı uygulanır. Bakanlık, ayrıca süreli yayın kuruluşundan kampanyanın ve kampanyaya ilişkin her türlü reklam ve ilânın durdurulmasını ister. Bu isteğe rağmen aykırılığın devamı halinde, reklam ve ilânın durdurma

zorunluluğunun doğduğu tarihten itibaren her sayı- gün için 100.000.000.000 lira para cezası uygulanır. Bakanlık, kampanyanın ve kampanyaya ilişkin her türlü reklam ve ilânın durdurulması talebi ile Tüketici Mahkemesine başvurur.

16 ncı maddeye aykırı hareket edenler hakkında üç aya kadar tedbiren durdurma ve/veya durdurma ve/veya düzeltme ve/veya 3.500.000.000 lira para cezası uygulanır. Reklam Kurulu, ihlalin niteliğine göre bu cezaları birlikte veya ayrı ayrı verebilir. 16 ncı maddeye aykırılık, ülke düzeyinde yayın yapan yazılı, sözlü, görsel ve sair araçlar ile gerçekleşmiş ise, para cezası on katı olarak uygulanır.

7 nci maddenin yedinci ve sekizinci fıkralarına aykırı hareket edenlere, kampanya konusu mal veya hizmetin fatura bedeli oranında para cezası uygulanır. Kampanyayı düzenleyen, tüketici kampanyadan ayrıldığında, para iadesinde bulunursa bu ceza uygulanmaz.

7 nci maddenin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlere, 7 nci madde hükümlerine uygun kampanya düzenlemeleri için bir hafta süre tanınır. Bu sürenin bitiminde aykırılığın devam ettiğinin tespiti halinde, bu hükme aykırı hareket edenlerle 24 ve 24/A maddelerinde belirtilen yükümlülöklere aykırı hareket edenlere 50.000.000.000 lira para cezası uygulanır.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen para cezaları, fiilin bir yıl içerisinde tekrarı halinde iki misli olarak uygulanır. Para cezaları her yıl başında 765 sayılı Türk Ceza Kanununun ek 2 nci madde hükümleri uyarınca artırılır.

Bu Kanunda yazılı fiiller hakkında diğör kanunlarda da para cezası öngörölmüşse ağır olan ceza uygulanır.

Cezalarda Yetki, İtiraz ve Zamanaşımı

Madde 26 - (Değişik birinci fıkra : 6/3/2003-4822/34 md.) 25 inci maddenin bir, dört, yedi, sekiz, dokuz ve onuncu fıkralarındaki cezalar Bakanlık tarafından, diğör fıkralarındaki cezalar o yerin mülki amiri tarafından uygulanır.

Bu Kanunda düzenlenen her türlü para cezası, idari niteliktedir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içerisinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz ve zaruret görölmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İtiraz üzerine idare mahkemesince verilen kararlar kesindir.

25 inci maddeye göre verilen para cezaları, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu Kanunda düzenlenen idari para cezalarının verilmesine ilişkin cezai zamanaşımı süresi bir yıldır. Zamanaşımı süresi, bu Kanun hükümlerine aykırı fiilin işlendiği tarihte başlar.

Sürekli veya tekrarlanan ihlaller söz konusu ise süre, ihlalin sona erdiği ya da en son tekrarlandığı günden itibaren başlar. Karar aleyhine yargı yoluna başvurulmuş olması tahsil zamanaşımını keser.

Cezalar, cezayı vermeye yetkili merci tarafından yedi gün içerisinde ilgilinin mensup olduğu meslek kuruluşuna bildirilir.

23/2/1995 TARİHLİ VE 4077 SAYILI ANA KANUNA İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER

1 - 6/3/2003 tarihli ve 4822 sayılı Kanunun Geçici Maddesi :

Geçici Madde 1 - Bu Kanunun yayımından önce borçlunun temerrüdü nedeniyle ödenmeyerek icra takibi aşamasına gelen veya icra takibine konu edilen kredi kartı borçları, temerrüt tarihindeki ana paraya, yıllık yüzde elliyi geçmemek üzere gecikme faizi uygulanmak suretiyle oniki eşit taksitte ödenir.

Kredi kartı borçları nedeniyle gerçekleştirilen her türlü takip, yukarıda yer alan hükme göre ilk taksidin ödenmesiyle durur ve son taksidin ödenmesiyle birlikte tüm sonuçlarıyla ortadan kalkar.

Bu madde hükümleri, tüketicinin kredi verene, Kanunun yayımı tarihinden itibaren otuz gün içinde yazılı müracaat etmesi halinde uygulanır.

BANKA KARTLARI VE KREDİ KARTLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

Resmi Gazete Tarihi : 10/03/2007

Resmi Gazete Sayısı : 26458

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, banka kartları ve kredi kartlarının çıkarılmasına, kullanımına ve kartlı ödemeler sisteminde yer alan kuruluşların faaliyet esaslarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 - (1) Kartlı sistem kuran, kart çıkaran, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, kartlı işlemler için bilgi alışverişi ile takas ve mahsup işlemi yapan kuruluşlar ile üye işyerleri ve kart hamilleri bu Yönetmelik hükümlerine tâbidir.

(2) Kendi işyerleri ile sınırlı olmak üzere, mal veya hizmetlerin vadeli satışı ile alıcının borç alacak durumunun izlenmesi amacıyla kart çıkaran veya sistem oluşturan veya herhangi bir kredilendirme işlemi yapılmaksızın veya hesaba bağlı olmaksızın önceden belirlenen bir tutarla sınırlı olmak üzere kart düzenleyen gerçek veya tüzel kişiler bu Yönetmelik hükümlerine tâbi değildir.

Dayanak

Madde 3 - (1) Bu Yönetmelik, 23/2/2006 tarihli ve 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununun 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 21, 23, 24, 25, 26, 27 ve 29 uncu maddeleri uyarınca düzenlenmiştir.

Tanımlar

Madde 4 - (1) Bu Yönetmelikte yer alan;

a) Bellenim: Firmware olarak bilinen ve bir donanım içerisindeki programlanabilir bellek üzerinde bulunan, donanımın tüm özelliklerini kullanabilmesi için ihtiyaç duyduğu, güncellenebilir yazılımı,

b) Diğer kuruluşlar: Kredi kartı çıkarma yetkisini haiz banka dışında kalan kuruluşları,

c) Kanun: 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu,

ç) Kartlara ilişkin hassas veri: Banka kartı veya kredi kartı üzerinde yer alan ve ele geçirilmesi durumunda finansal işlem gerçekleştirmede kullanılabilecek bilgi setini/setlerini, ve ayrıca kart hamili doğrulamada kullanılan ve gizli kalması gereken PIN bilgisini,

d) Kartlı sistem kurulumu: Banka kartı veya kredi kartı sistemi kuran ve bu sisteme göre kart çıkarma veya üye işyeri anlaşması yapma yetkisi veren kuruluşları,

e) Kart çıkaran kuruluş: Banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz bankalar ile diğer kuruluşları,

f) Kart kurulusu: Kartlı sistem kurulusu, kart çıkaran kuruluş ve üye isyeri anlasması yapan kuruluşları,

g) Kurucu: Bir kart kurulusunun sermayesinin veya oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazlasını teşkil eden paylar ile bu oranın altında olsa dahi yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren paylara sahip gerçek veya tüzel kişileri,

ğ) Kurul: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu,

h) Kurum: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,

ı) Mali kurumlar: Ana faaliyet konuları para ve sermaye piyasaları olan ve bu konularda kendi özel mevzuatı uyarınca alınan izin ve ruhsat ile faaliyet gösteren kurumları,

i) POS: Banka kartı veya kredi kartı üzerindeki bilgileri esas alarak her türlü mal ve hizmet alımı veya nakit ödeme belgesi düzenlenmesi işlemleri ile bu Yönetmelik hükümleri uyarınca nakit kullanımı kapsamında değerlendirilebileceği belirtilen işlemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılan elektronik cihazı,

j) Üye işyeri anlaşması yapan kuruluş: Banka kartı veya kredi kartı kabulünü sağlamak amacıyla işyerleriyle anlaşma yapan bankaları ya da kuruluşları,

k) 3DSecure: İnternet ortamında banka kartı veya kredi kartı ile gerçekleştirilen işlemlerde ek güvenlik katmanı getiren, kartlı sistem kuruluşları tarafından onaylı protokolü,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İzne Tabi İşlemler

Faaliyet iznine ilişkin bilgi ve belgeler

Madde 5 - (1) Türkiye’de kart kuruluşu faaliyetinde bulunmak üzere Kuruma verilecek başvuru dilekçelerine;

a) Kurucuların Yönetmelik ekindeki örneklere (ek-1 ve ek-2) uygun şekilde düzenleyip noter huzurunda imza edecekleri birer beyannamenin,

b) Kurucuların beyannamelerinde belirtilen mevduat ve kredi hesaplarına ilişkin bilgilerin tevsiki amacıyla, ilgili bankalarca Kuruma hitaben düzenlenecek her biri aynı tarihi taşıyan belgelerin,

c) Ortaklık ana sözleşmesinin,

ç) Bu kuruluşların faaliyetinden beklenen faydayı analiz eden detaylı fizibilite raporu ile kuruluştan itibaren üç yıllık hedeflerin ortaya konulduğu tahmini bilânço ile kâr ve zarar cetvellerinin,

d) Kurucuların müflis olmadıklarına, haklarında iflasın ertelenmesi kararı verilmiş bulunmadığına, tüzel kişilerin uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma başvurularının tasdik edilmiş olmadığına ilişkin Asliye Ticaret Mahkemelerinden, konkordato ilan etmiş olmadıklarına ilişkin yetkili İcra Mahkemesinden alınacak belgelerin,

- e) Gerçek kişi kurucularca arşiv kaydını da içeren, son altı ay içinde alınmış adli sicil belgelerinin,
- f) Tüzel kişilerin kuruluşu ortak olmasına ilişkin yetkili kurullarından alınmış karar örneklerinin,
- g) Kurucuların tasfiyeye tabi tutulan bankerler, sigorta şirketleri ve para ve sermaye piyasalarında faaliyet gösteren kurumlarda doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazla bir oranda pay sahibi olmadıklarına ilişkin bir beyanın (ek-3),
- ğ) Kurucuların tasfiyeye tabi tutulan veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen bankalarda devirden önce doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazla pay sahibi olmadıklarını gösterir bir beyanın (ek-3),
- h) Tüzel kişi kurucuların kuruluşu ile ilgili Ticaret Sicili Gazetesinin, bunların ortakları, pay oranları ve tutarları ile varsa imtiyazlı payları gösteren listelerin, faaliyet konuları, yatırım ve işletme alanları hakkında ayrıntılı açıklamalar ile 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa göre yetkili yeminli mali müşavirlerce onaylanmış son üç yıla ait bilanço ile kâr ve zarar cetvellerinin, varsa derecelendirme şirketlerinden biri tarafından hazırlanmış ve öngörülen dereceyi de içeren bir raporun,
- ı) Tüzel kişi kurucuların dahil olduğu sermaye grubuna ait varsa uluslararası muhasebe standartlarına uygun ve uluslararası kabul gören bir bağımsız denetim şirketinin onayını taşıyan son üç yıla ait konsolide bilanço ile kâr ve zarar cetvellerinin,
- i) Sermayedeki dolaylı pay sahipliklerinin tespitini teminen tüzel kişi kurucuların tüzel kişi ortaklarının ve bu ortakların sermayelerinde pay sahibi tüzel kişilerin paydaşlarını ve pay oranlarını gösterir cetvellerin,
- j) Kurucuların muaccel vergi ve prim borcu bulunmadığına ilişkin ilgili vergi daireleri ve Sosyal Sigortalar Kurumundan alınacak belgelerin,
- k) Sermayenin yüzde on ve daha fazlasını taahhüt eden kurucuların mali durumları hakkında 3568 sayılı Kanuna göre yetkili yeminli mali müşavirlerce düzenlenecek bir raporun,
- l) Kurucuların ve belirlenmişse görevlendirilecek yönetim kurulu üyeleri ile genel müdürün son on yılda mali bir kurumda görev alıp almadıklarına ilişkin bilgileri de kapsayacak biçimde ayrıntılı özgeçmişlerinin,
- m) Kurucuları temsile yetkili kişi veya kişilere verilmiş vekâletname örneklerinin,
- n) Sermayenin yüzde on ve daha fazlasını taahhüt eden kurucuların, gerekli kaynağı kendi ticari, sınai ve sair yasal faaliyetleri sonucunda her türlü muvazaadan arı olarak sağladıklarına dair ek-4'te yer alan örneğe uygun olarak düzenleyip imzalayacakları birer taahhünamenin,
- eklenmesi gerekir.
- 2) Türkiye'de kart kuruluşu faaliyetinde bulunmak üzere başvuruda bulunan kuruluş ortaklarından hiçbirinin bu Yönetmelikte tanımlanan kurucu vasfını haiz olmaması halinde, en büyük paya sahip beş ortaktan bu madde çerçevesinde gerekli bilgi ve belgeler istenir.
- (3) Yabancı uyruklu kişilerce temin edilecek bilgi ve belgeler hakkında bu madde hükümleri uygulanır.

(4) Kurum, bu Yönetmeliğin uygulanması bakımından gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri talep edebileceği gibi Kurul kararıyla, bu maddede yer alan bilgi ve belgeleri farklı kapsam ve içeriklerde talep etmeye yetkilidir.

Yurt dışında kurulu banka veya mali kurumların Türkiye’de kart kuruluşu kurmaları veya pay devralmaları

Madde 6 - (1) Yurt dışında kurulu banka veya mali kurumların, Türkiye’de kart kuruluşu kurmak veya mevcut kart kuruluşlarından birinin paylarını devralmak üzere Kuruma verecekleri başvuru dilekçelerine,

a) Banka veya mali kurumun ana sözleşmesinin,

b) Türkiye’de kart kuruluşu kurmak veya mevcut kart kuruluşlarından birinin paylarını devralmaya ilişkin yetkili kurullarından alınmış karar örneklerinin,

c) Kart kuruluşu kurulmasından veya payların devralınmasından beklenen faydayı analiz eden detaylı fizibilite raporu ile üç yıllık hedeflerin ortaya konulduğu tahmini bilanço ile kâr ve zarar cetvellerini ve gerekmesi halinde sermaye artırımları için gereken kaynak tutarını ve bu tutarın sağlanacağı kaynakları içeren bir raporun,

ç) Banka veya mali kurumun son beş yıla ait bilanço ve kâr ve zarar cetvelleri ile yetkili kuruluşlarca düzenlenmiş bağımsız denetim raporlarının,

d) Banka veya mali kurumun ortakları, kurulu bulunduğu ülke dışındaki teşkilat ve organizasyon yapısı, uluslararası mali piyasalardaki faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi ve belgeler ile banka ve mali kurum hakkında uluslararası kabul gören derecelendirme şirketleri tarafından hazırlanan ve öngörülen derecelendirmeyi de içeren raporun,

e) Banka veya mali kurumun kurulduğu veya faaliyette bulunduğu ülkede mevduat kabul etmesinin veya bankacılık işlemleri yapmasının yasaklanmamış olduğuna ve/veya faaliyetlerinde herhangi bir kısıtlama bulunmadığına ilişkin ilgili resmi makamdan alınmış belgenin,

f) Banka veya mali kurumun son genel kuruluna ilişkin tutanaklarla, sermayenin yüzde onundan fazlasına sahip ortakların, banka veya mali kurumun merkezinin bulunduğu ülkenin yetkili makamlarınca onaylı bir listesinin,

g) Banka veya mali kurumun merkezinin bulunduğu ülke mevzuatına göre yetkili bağımsız denetim kuruluşlarından biri tarafından her yıl yapılacak incelemeye ilişkin raporların Kuruma tevdi edileceğine dair taahhütnamenin

eklenmesi gerekir.

(2) Kurum, bu Yönetmeliğin uygulanması bakımından gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri talep edebileceği gibi Kurul kararıyla, bu maddede yer alan bilgi ve belgeleri farklı kapsam ve içeriklerde talep etmeye yetkilidir.

Merkezi yurt dışında bulunan kartlı sistem kuruluşlarının Türkiye’de şube açmaları

Madde 7 - (1) Kanunun 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca temsilcilik açmamak kaydıyla, merkezi yurt dışında bulunan kartlı sistem kuruluşlarının Türkiye’de şube açmalarına ilişkin olarak 1/11/2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların İzne Tabi İşlemleri İle Dolaylı Pay Sahipliğine İlişkin Yönetmeliğin, birinci fıkrasının (e) bendi hariç 5 inci maddesi ve 6 ncı maddesi hükümleri uygulanır.

Merkezi yurt dışında bulunan kartlı sistem kuruluşlarının Türkiye’de temsilcilik açmaları

Madde 8 - (1) Merkezi yurt dışında bulunan kartlı sistem kuruluşlarının Türkiye’de şube ya da kredi kartı sistemi kurmamak, kart çıkarmamak ve üye işyeri anlaşması yapmamak kaydıyla temsilcilik açmaları Kurulun iznine tâbidir.

(2) Yurt dışında kurulu kartlı sistem kuruluşlarının Türkiye’de temsilcilik açmak üzere Kuruma verecekleri başvuru dilekçelerine;

- a) hazırlanan ve öngörülen derecelendirmeyi de içeren raporun,
 - b) Kartlı sistem kuruluşunun ana sözleşmesinin,
 - c) Asgari üç yıldır faaliyet gösterildiğini tevsik eden bilânço ve faaliyet raporları ile mali tablolara ilişkin yetkili bağımsız denetim kuruluşu raporlarının,
 - d) Kartlı sistem kuruluşunun faaliyetlerinde herhangi bir kısıtlama bulunmadığına ilişkin ilgili resmi makamdan alınmış belgenin,
 - ç) Türkiye’de temsilcilik açılmasına dair yetkili kurullarından alınmış karar örneklerinin,
 - d) Görevlendirilmesi düşünülen temsilcilerin son on yılda mali bir kurumda görev alıp almadıklarına ilişkin bilgileri de içeren ayrıntılı özgeçmişlerinin,
 - e) Temsilcilik açılmasından beklenen faydayı analiz eden bir raporun,
 - f) Kartlı sistem kuruluşunun ortakları, kurulu bulunduğu ülke dışındaki teşkilat ve organizasyon yapısı, uluslararası mali piyasalardaki faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi ve belgeler ile kartlı sistem kuruluşu hakkında varsa uluslararası kabul gören derecelendirme şirketleri tarafından hazırlanan ve öngörülen derecelendirmeyi de içeren raporun,
 - g) Kartlı sistem kuruluşu veya mali kurumun merkezinin bulunduğu ülke mevzuatına göre yetkili bağımsız denetim kuruluşlarından biri tarafından her yıl yapılacak incelemeye ilişkin raporların Kuruma tevdi edileceğine dair taahhütnamenin
- eklenmesi gerekir.

(3) Kurum, bu Yönetmeliğin uygulanması bakımından gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri talep edebileceği gibi Kurul kararıyla, bu maddede yer alan bilgi ve belgeleri farklı kapsam ve içeriklerde talep etmeye yetkilidir.

Türkiye’de kurulu kart kuruluşlarının yurt dışında şube veya temsilcilik açmaları, ortaklık kurmaları veya kurulmuş ortaklıklara katılmaları

Madde 9 - (1) Türkiye’de kurulu kart kuruluşlarının yurt dışında şube veya temsilcilik açmaları, ortaklık kurmaları veya kurulmuş ortaklıklara katılmaları Kurulun iznine tabidir. İzin başvuruları, yurt

dışında şube veya temsilcilik açılmasının, ortaklık kurulmasının veya kurulmuş ortaklıklara katılımın gerekçelerini ayrıntılı bir şekilde açıklayan bir raporla birlikte Kuruma yapılır. Yürürlükteki standart oranları gerçekleştiremeyen veya teşkilatlanmaları üzerine kısıtlama getirilen kart kuruluşlarınca yapılacak başvurular işleme konulmaz.

(2) Kart kuruluşunun yurt dışında şube açma, ortaklık kurma veya kurulmuş ortaklıklara katılma taleplerine izin verilebilmesi için, şube veya ortaklığın bulunduğu ülke düzenlemeleri ve uygulamalarında, Kurumun denetim ve gözetim faaliyetleri kapsamında ihtiyaç duyduğu bilgi ve belgeleri edinmesine ve söz konusu şube ve ortaklıklarda denetim yapmasına ilişkin herhangi bir engel bulunmaması şarttır.

Bilgi alışverişi ile takas ve mahsup işlem kuruluşlarının faaliyet izni alması

Madde 10 - (1) Bilgi alışverişi ile takas ve mahsup işlem kuruluşları faaliyet izni almak üzere Kuruma verecekleri başvuru dilekçelerine,

a) Bilgi alışverişi ile takas ve mahsup işlem kuruluşunun ana sözleşmesinin,

b) Bilgi alışverişi ile takas ve mahsup işlem kuruluşu kurulmasından beklenen faydayı analiz eden detaylı fizibilite raporu ile üç yıllık hedeflerin ortaya konulduğu tahmini bilanço ile kâr ve zarar cetvellerinin,

c) Ortaklık, teşkilat ve organizasyon yapısı, teknoloji alt yapısı hakkında ayrıntılı bilgi ve belgeler ile varsa bilgi alışverişi ile takas ve mahsup işlem kuruluşu hakkında uluslararası kabul gören derecelendirme şirketleri tarafından hazırlanan ve öngörülen derecelendirmeyi de içeren raporun eklenmesi gerekir.

(2) Kurum, bu Yönetmeliğin uygulanması bakımından gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri talep edebileceği gibi Kurul kararıyla, bu maddede yer alan bilgi ve belgeleri farklı kapsam ve içeriklerde talep etmeye yetkilidir.

Faaliyet veya Türkiye'de şube veya temsilcilik açma izni

Madde 11 - (1) Faaliyet veya Türkiye'de şube veya temsilcilik açma izni Kurulun en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınan kararla verilir. Kurumca, faaliyet izni için başvuran kart kuruluşu, bilgi alışverişi ile takas ve mahsup işlem kuruluşlarının sermayesinin her türlü muvazaadan arî olarak ve nakden ödenip ödenmediği, yapacağı işlemleri gerçekleştirebilecek ölçüde teknik donanım ve yeterli personelin bulunup bulunmadığı, yönetici düzeyindeki personelin yeterli sayıda ve kanuni şartları haiz olup olmadığı, kuruluşun yönetimine ve iç denetimine ilişkin olarak gerekli düzenlemelerin yapılıp yapılmadığı hususları incelenir ve Kurulca faaliyet izni verilir.

(2) Faaliyet izni kararı kartlı sistem kuruluşları için kartlı sistem kurma, kart çıkarma ve üye işyerleri ile anlaşma yapma faaliyetini, kart çıkaran kuruluşlar için ise kart çıkarma ve üye işyerleri ile anlaşma yapma faaliyetlerini kapsar.

(3) Faaliyet izninin Resmî Gazete'de yayımlanmasından önce Kurumca yapılacak tebligata istinaden, sisteme giriş payı olarak Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen asgari sermayenin yüzde beşine karşılık gelen tutarın faaliyete başlamadan önce Kurum

hesabına yatırıldığına ilişkin belge ile finansal faaliyet izin belgesi harç yükümlülüğünün yerine getirildiğine dair belgenin Kuruma tevdi edilmesi gerekir.

(4) Kartlı sistem kurma, kart çıkarma, üye işyerleri ile anlaşma yapma, bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşlarının, Kanun ve Yönetmelikte faaliyet izni alınması için gereken şartları kaybetmesi, iznin gerçeğe aykırı beyanlarla alınmış olduğunun tespit edilmesi, iznin alınmasından itibaren altı ay içinde faaliyete geçilmemesi veya bir yıl içinde kesintisiz altı ay süre ile faaliyette bulunulmamış olması hallerinden birinin gerçekleşmesi halinde Kurul, bu Kanun kapsamındaki işlemlere ilişkin faaliyet iznini iptal edebilir.

(5) Faaliyet izni verilmesine ilişkin kararlar ile verilmiş olan izinlerin iptaline ilişkin gerekçeli kararlar Resmî Gazete’de yayımlanır.

Ana sözleşme değişiklikleri ile pay edinim ve devirleri

Madde 12 - (1) Kart kuruluşlarının, bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşlarının ana sözleşme değişikliklerinde Kurumun uygun görüşü aranır. Kurumca uygun görülmeyen değişiklikler genel kurulda karara bağlanamaz. Kurumun uygun görüşü alınmaksızın yapılan ana sözleşme değişiklikleri Ticaret Siciline tescil edilemez. Ana sözleşme değişikliği için bu Kanun ve ilgili diğer mevzuatta öngörülen izin, onay veya olumlu görüş başvuruları, yetkili mercilerce onbeş iş günü içinde cevaplandırılır.

(2) Bir kişinin, bir kart kuruluşunda doğrudan veya dolaylı pay sahipliği yoluyla sermayenin yüzde onunu ve daha fazlasını temsil eden payları edinmesi veya bir ortağa ait doğrudan veya dolaylı payların sermayenin yüzde on, yüzde yirmi, yüzde otuz üç veya yüzde ellisini aşması sonucunu veren pay edinimleri ile bir ortağa ait payların, bu oranların altına düşmesi sonucunu veren pay devirleri Kurulun iznine tâbidir.

(3) Yönetim kuruluna üye belirleme imtiyazı veren payların tesisi, devri veya yeni imtiyazlı pay ihracı yukarıdaki oransal sınırlara bakılmaksızın Kurulun iznine tâbidir. Ortak sayısının beşten aşağı düşmesine yol açan işlemler ile izin alınmadan yapılan pay devirleri pay defterine kaydolunmaz. Bu hükme aykırı olarak pay defterine yapılan kayıtlar hükümsüzdür. Oy hakkı edinilmesi ve paylar üzerinde intifa hakkı tesisinde de bu hüküm uygulanır.

(4) İzne tabi pay devirlerinde, bu paylara sahip olacak ortakların kurucularda aranan nitelikleri taşınması şarttır. Kurucularda aranan nitelikleri kaybeden bu orandaki paya sahip ortaklar temettü dışındaki ortaklık haklarından yararlanamaz.

(5) Kanunun 6 ncı maddesi uyarınca kart kuruluşlarının pay devri veya edinimi ile ilgili Kuruma yapılacak başvurulara;

a) Payları devralacakların, ek-1 ve ek-2’de yer alan örneklere uygun şekilde düzenleyip noter huzurunda imza edecekleri birer beyannamenin,

b) Payları devralacak gerçek veya tüzel kişilerin müflis olmadıklarına, haklarında iflasın ertelenmesi kararı verilmiş bulunmadığına, tüzel kişilerin uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma başvurularının tasdik edilmiş olmadığına ilişkin Asliye Ticaret Mahkemelerinden, konkordato ilan etmiş olmadıklarına ilişkin İcra Tetkik Hakimliklerinden alınacak belgelerin,

c) Payları devralacak gerçek kişilerce, arşiv kaydını da içeren, son altı ay içinde alınmış adli sicil belgelerinin,

ç) Tasfiyeye tabi tutulan veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen bankalarda devirden önce doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazla pay sahibi olmadıklarını gösterir bir beyanın (ek-3),

d) Payları devralan gerçek veya tüzel kişilerin tasfiyeye tabi tutulan bankerler, sigorta şirketleri ve para ve sermaye piyasalarında faaliyet gösteren kurumlarda doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazla bir oranda pay sahibi olmadıklarına ilişkin bir beyanın (ek-3),

e) Payları devralacak tüzel kişilerin kart kuruluşuna ortak olunmasına ilişkin yetkili kurullarından alınmış karar örneklerinin,

f) Payları devralacak tüzel kişilerin kuruluşu ile ilgili Ticaret Sicili Gazetesinin, bunların ortakları, pay oranları ve tutarları ile varsa imtiyazlı payları gösteren listelerin, faaliyet konuları, yatırım ve işletme alanları hakkında ayrıntılı açıklamalar ile 3568 sayılı Kanuna göre yetkili yeminli mali müşavirlerce onaylanmış son üç yıla ait bilânço ile kâr ve zarar cetvelleri ile banka veya diğer mali kurum niteliğindeki tüzel kişilerin varsa uluslararası kabul gören derecelendirme şirketlerinden biri tarafından hazırlanmış ve öngörülen derecelendirmeyi de içeren bir raporun,

g) Payları devralacak tüzel kişilerin dahil olduğu sermaye grubuna ait uluslararası muhasebe standartlarına uygun ve uluslararası kabul gören bir bağımsız denetim şirketinin onayını taşıyan varsa son üç yıla ait konsolide bilanço ile kâr ve zarar cetvellerinin,

ğ) Payları devralacak kişilerin mali durumları hakkında 3568 sayılı Kanuna göre yetkili yeminli mali müşavirlerce düzenlenecek bir raporun,

h) Payları devralacak kişilerin muaccel vergi ve prim borcu bulunmadığına ilişkin ilgili vergi daireleri ve Sosyal Güvenlik Kurumundan alınacak belgelerin,

ı) Payları devralacak kişilerin beyannamelerinde belirtilen mevduat ve kredi hesaplarına ilişkin bilgilerin tevsiki amacıyla, ilgili bankalarca Kuruma hitaben düzenlenecek her biri aynı tarihi taşıyan belgelerin,

i) Payları devralacak gerçek kişiler ile tüzel kişilerin sermayesinin yüzde on ve daha fazlasına sahip gerçek kişi ortakların son on yılda mali bir kurumda görev alıp almadıklarına ilişkin bilgileri de kapsayacak biçimde ayrıntılı özgeçmişlerinin,

j) Payları devralacak gerçek veya tüzel kişileri temsile yetkili kişi veya kişilere verilmiş vekâletname örneklerinin,

k) Payların satın alınmasında kullanılacak kaynak hakkında açıklamanın,

l) Pay devri ile ilgili yapılan sözleşmenin bir örneğinin,

m) Payları devralacakların gerekli kaynağı kendi ticari, sınai ve sair yasal faaliyetleri sonucunda her türlü muvazaadan arı olarak sağladıklarına dair ek-4'te yer alan örneğe uygun olarak düzenleyip imzalayacakları birer taahhünamenin,

n) Payları devralacak tüzel kişiler ile bunların tüzel kişi ortaklarının imtiyazlı paylarını gösteren listelerin eklenmesi zorunludur.

(6) Bilgi alışveriş ile takas ve mahsuplaşma işlem kuruluşlarının tüm pay edinim ve devirlerine ilişkin Kuruma yapılacak başvurulara, ilgili kuruluşun pay edinilmesine dair yetkili kurullarından alınmış karar örneklerinin eklenmesi zorunludur.

(7) Yabancı uyruklu kişiler için bu madde hükümleri uygulanır.

(8) Kurum, bu Yönetmeliğin uygulanması bakımından gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri talep edebileceği gibi Kurul kararıyla, bu maddede yer alan bilgi ve belgeleri farklı kapsam ve içeriklerde talep etmeye yetkilidir.

(9) Herhangi bir pay devri söz konusu olmasa dahi, mevcut paylar üzerine imtiyaz tesisi, imtiyazın kaldırılması veya intifa senedi çıkarılması da Kurulun iznine tabidir.

Dolaylı pay sahipliği

Madde 13 - (1) Gerçek veya tüzel bir kişinin Türkiye’de kurulmuş veya kurulacak bir kart kuruluşunun veya bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşlarının sermayesindeki dolaylı pay sahipliğinin tespitinde uygulanacak ilke ve esaslar aşağıdadır:

a) Kart kuruluşunda pay sahibi bulunan veya pay devralacak tüzel kişi ortaklıklar ile varsa bunların tüzel kişi ortaklarının ortaklık yapıları zincirleme bir suretle gerektiği takdirde gerçek kişilere ulaşıncaya kadar tespit edilir.

b) Kart kuruluşu sermayesinde tüzel kişiler aracılığı ile olan dolaylı pay sahipliği oranı, iştirak oranlarının çarpılması suretiyle hesaplanır. Aynı kişinin ara kademelerde yer alan tüzel

kişilere doğrudan iştiraki bulunması halinde, söz konusu doğrudan iştirak oranı, müteakip çarpım işleminden önce, o kademeye kadar ulaşılan orana ilave edilir.

c) Bir gerçek kişiye ait dolaylı pay sahipliğinin belirlenmesinde bu gerçek kişi ile eş ve çocuklarına, bunların sınırsız sorumlulukla katıldıkları ortaklıklara veya bu kişi veya ortaklıkların ayrı ayrı veya birlikte sermayesini veya yönetimini kontrol ettikleri ortaklıklara ait paylar birlikte dikkate alınır. Tüzel kişilere ait dolaylı pay sahipliğinin belirlenmesinde de bunlara ait paylar ile bunların sermayesini veya yönetimini kontrol ettikleri ortaklıklara ait paylar birlikte hesaplanır.

(2) Kart kuruluşu sermayesinde pay sahibi tüzel kişilerin sermayeleri ile ilgili olarak Kanuna göre yapılacak dolaylı el değiştirme ve benzeri dolaylılık tespit ve değerlendirmeleri, mevzuatta açıkça düzenlenen hususlar haricinde, kart kuruluşu sermayesi yerine tüzelkişi paydaşın sermayesi esas alınarak bu maddenin birinci fıkrasındaki hükümlere göre yapılır.

(3) Bir gerçek ya da tüzel kişinin diğer bir tüzel kişinin sermayesini ya da yönetimini doğrudan ya da dolaylı olarak kontrolü; tüzel kişinin doğrudan veya dolaylı olarak sermayesinin çoğunluğuna sahip olunması veya bu çoğunluğa sahip olunmamakla birlikte imtiyazlı payların elde bulundurulması veya diğer pay sahipleri ile yapılan anlaşmalara istinaden oy hakkının çoğunluğuna tasarruf edilmesi veya herhangi bir suretle yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğunu atayabilme ya da görevden alma gücünün elde bulundurulmasıdır. Tüzel kişinin ortaklık yapısına bağlı olarak, sermayenin çoğunluğuna sahip olunması için pay oranının asgari yüzde ellibir olması şartı aranmaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yönetim

Yönetim kurulu

Madde 14 - (1) Kart kuruluşlarının, bilgi alışveriş ile takas ve mahsuplaşma kuruluşlarının yönetim kurulları beş kişiden az olamaz. Genel müdür için öngörülen şartlar, yönetim kurulu üyelerinin yarısından bir fazlası için de aranır. Murahhas üyelerin genel müdürde aranan şartları taşımaları zorunludur. Genel müdürlük ve yönetim kurulu başkanlığı görevleri aynı kişi tarafından icra edilemez. Yönetim kurulu üyelerinin 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde belirtilen şartları taşıması şarttır.

(2) Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yurt dışında kurulu kartlı sistem kuruluşlarının Türkiye’deki yönetim merkezlerinde, yönetim kurulu yetki ve sorumluluklarını taşıyan, merkez şube müdürünün de dahil olduğu en az üç kişilik bir müdürler kurulu oluşturmaları zorunludur. Bu Yönetmeliğin uygulanmasında müdürler kurulu yönetim kurulu hükmünde olup, birinci fıkra da belirtilen şartlar müdürler kurulu üyeleri için de aranır.

(3) Kart kuruluşları ile bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşlarının iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin islerliğinin, uygunluğunun ve yeterliliğinin sağlanması, finansal raporlama sistemlerinin güvence altına alınması, söz konusu kuruluşlar içindeki yetki ve sorumlulukların belirlenmesi yönetim kurulunun sorumluluğundadır.(1.8.2009)²²

Genel müdür ve yardımcıları

Madde 15 - (1) Kart kuruluşlarının genel müdürlerinin hukuk, iktisat, maliye, bankacılık, işletme, kamu yönetimi ve dengi dallarda lisans düzeyinde, diğer alanlarda lisans düzeyinde öğrenim görmüş olanların ise belirtilen alanlarda lisansüstü öğrenim görmüş olmaları ve finans alanında en az on yıllık meslekî deneyime sahip olmaları şarttır.

(2) Kart kuruluşlarının genel müdür yardımcılarının, en az üçte ikisi birinci fıkra da belirtilen alanlarda olmak üzere, lisans veya lisansüstü eğitim görmüş olması ve finans alanında en az yedi yıllık deneyime sahip olması şarttır.

(3) Bilgi alışverişi ile takas ve mahsuplaşma kuruluşlarının genel müdürlerinin, hukuk, iktisat, maliye, bankacılık, işletme, kamu yönetimi veya bilişim teknolojileri ve dengi alanlarda lisans düzeyinde, diğer alanlarda lisans düzeyinde öğrenim görmüş olanların ise belirtilen alanlarda lisansüstü öğrenim görmüş olmaları ve en az on yıllık mesleki deneyime sahip olmaları şarttır. Genel müdür yardımcılarının ise, asgari üçte ikisinin bu alanlarda en az lisans veya lisansüstü eğitim görmüş olmaları ve en az yedi yıllık mesleki deneyime sahip olmaları şarttır.”²³

²² Değişimden önceki şekli: (3) Bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşları ile kart kuruluşlarının (21.12.08 t.r.g.) iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin ilgili mevzuata uygun olarak tesis edilmesi, islerliğinin, uygunluğunun ve yeterliliğinin sağlanması, finansal raporlama sistemlerinin güvence altına alınması, kart kuruluşu içindeki yetki ve sorumlulukların belirlenmesi yönetim kurulunun sorumluluğundadır.

²³ Değişimden önceki şekli: (3) Bilgi alışverişi ile takas ve mahsuplaşma kuruluşlarının genel müdürlerinin, hukuk, iktisat, maliye, bankacılık, işletme, kamu yönetimi veya bilişim teknolojileri alanında en az üniversite mezunu olmaları ve en az on yıllık mesleki deneyime sahip olmaları şarttır. Genel müdür yardımcılarının ise, asgari üçte ikisinin bu alanlarda en az üniversite mezunu olmaları ve en az yedi yıllık mesleki deneyime sahip olmaları şarttır.

* Başbakanlığın 2008/8 sayılı Genelgesi uyarınca, yerleşim yeri ve diğer adres belgesi (ikametgâh ilmuhaberi) ile nüfus kayıt örnekleri, kamu kurum ve kuruluşlarınca, 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu kapsamında oluşturulan Kimlik Paylaşım Sisteminden temin edilecektir.

(4) Başka unvanlarla istihdam edilseler dahi, yetki ve görevleri itibarıyla genel müdür yardımcısına denk veya daha üst konumlarda icraî nitelikte görev yapan diğer yöneticiler de bu Yönetmeliğin genel müdür yardımcılarına ilişkin hükümlerine tâbidir.

(5) Genel müdürlüğe ve yardımcılıklarına atanacakların, bu maddede aranan şartları taşıdıklarını gösteren belgelerle birlikte Kuruma bildirilmesi şarttır. Bildirimden itibaren on iş günü içinde Kurumca olumsuz görüş bildirilmemesi durumunda ilgili kişilerin atamaları yapılabilir.

(6) Herhangi bir nedenle görevden ayrılan genel müdür ve yardımcılarının görevden ayrılma nedenleri, ilgili kuruluş ve görevden ayrılan tarafından yedi iş günü içinde Kuruma bildirilir.

Genel müdür ve yardımcılar ile yönetim kurulu üyelerine ilişkin bildirimler

Madde 16 - (1) Kart kuruluşları, bilgi alışveriş ile takas ve mahsuplaşma kuruluşlarında genel müdür veya genel müdür yardımcılığına atanması öngörülen kişiler ile ilgili olarak;

a) Müflis olmadıklarına ve konkordato ilan etmiş olmadıklarına ilişkin yetkili adli mercilerden alınacak belgelerin,

b) Arşiv kaydını da içeren adli sicil belgelerinin,

c) (Değişik:RG-14/1/2011-27815) 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu kapsamında oluşturulan sistemler vasıtasıyla kimlik ve adres bilgilerine elektronik ortamda ulaşılabilenler hariç, yabancı uyruklu kişiler için kimlik belgesi veya pasaportlarının noter onaylı örnekleri ve ikâmetgah belgeleri,

ç) Ayrıntılı özgeçmişlerinin,

d) (Değişik: RG-19/10/2011-28089) Lisans ve varsa lisansüstü diplomalarının noterce veya aslının ibrazı halinde Kurumca onaylı birer örneğinin,

atama işleminden önce Kuruma gönderilmesi zorunludur.

(2) Yabancı uyruklu kişiler için birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen belgelerden bir veya birkaçının ilgili ülkenin adli sicil, müflis ve konkordato kayıtlarının tutulduğu bir merci ya da sistem olmaması nedeniyle temin edilememesi durumunda, bu durumun ilgili ülkenin yetkili mercilerinden alınacak bir belge ile tevsik edilerek Kuruma tevdi edilmesi gerekmektedir.

(3) Atama işlemi, yukarıda belirtilen evrakların tümünün Kuruma intikalini izleyen on iş günü içinde Kurumca gerekçeli olumsuz görüş bildirilmediği takdirde yapılabilir.

(4) Yönetim kurulu üyeliğine seçilenler ve herhangi bir nedenle boşalma hâlinde görevlendirilenler, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen belgelerle birlikte onbeş gün içinde Kuruma bildirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sözleşme Şekli ve Genel İşlem Şartları

Sözleşme şartları

Madde 17 - (1) Kart çıkaran kuruluşlar ile kart hamilleri arasındaki ilişkiler, Kanun ve ilgili diğer mevzuat çerçevesinde en az oniki punto ve koyu siyah harflerle hazırlanacak yazılı sözleşme ile düzenlenir. Sözleşmenin bir örneği, kart hamiline ve varsa kefile verilir.

(2) Kart teslimi sırasında banka kartı hamillerine aşağıda yer alan hususlarda yazılı bilgilendirme yapılması zorunludur:

a) Kart hamilinin sorumluluğunun kartın zilyetliğine geçtiği andan itibaren başlayacağı ve kartın imza hanesinin kart hamili tarafından imzalanması gerektiği,

b) Kart hamilinin, kartı ve kartın kullanılması için gerekli şifre bilgilerini güvenli bir şekilde koruması ve bu bilgilerin başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri alması gerektiği, bunların kaybolması, çalınması halinde veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi durumunda kart çıkaran kuruluşa derhal bildirim yapmak zorunda olduğu,

c) Kart hamilinin, yapacağı kayıp veya çalıntı bildiriminden önceki yirmidört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüzelli Yeni Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumlu olacağı, bildirimin yapılmaması halinde bu sınırın uygulanmayacağı,

ç) Kart hamilinin yüzelli Yeni Türk Lirası tutarındaki sorumluluğunun sigortalanmasına ilişkin usul ve esaslar,

d) Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde bankaca uygulanacak kurun belirlenme esasları ve bunun hesap özetine yansıtılmasına ilişkin esaslar,

e) Şifrenin üçüncü kişilerle paylaşılmaması ve üçüncü kişilerin eline geçmemesi için gerekli önlemlerin alınması gerektiği,

f) Kayıp veya çalıntı durumunda bildirimde bulunulabilecek yöntemler ve kanallar,

g) Kart kullanımı hakkında ayrıntılı bilgi alınabilecek diğer yöntemler ve kanallar,

ğ) Sözleşmede belirtilen ücret, komisyon ve masrafların kart hamilinin hesabına borç kaydedileceği,

h) Kart hamilinin adres ve diğer iletişim bilgilerinde meydana gelen değişiklikleri onbeş gün içinde bildirmesi gerektiği.

(3) Kart teslimi sırasında kredi kartı hamillerine aşağıda yer alan hususlarda yazılı bilgi verilmesi zorunludur:

a) İkinci fıkrada yer alan hususlar,

b) Kart limiti,

c) Kartın düzenlendiği tarihteki faiz oranları,

c) Dönem borcunun bir kısmının ödenmesi halinde kalan hesap bakiyesi üzerinden faiz hesaplanacağı, kalan hesap bakiyesine, asgarî tutar ve üzerinde ödeme yapılması durumunda akdi faiz, asgarî tutarın altında ödeme yapılması durumunda ise asgari tutarın ödenmeyen kısmı için gecikme faizi, kalan hesap bakiyesinin asgari tutarı aşan kısmı için akdi faiz uygulanacağı da dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanmayacağı,

d) Kart borcunun öğrenilebileceği ve ödenebileceği yöntemler ve kanallar,

e) (Değişik:RG-17/12/2010-27788) Ödenmesi gereken asgarî tutarın, kredi kartı limiti 15.000 Türk Lirasına kadar olan kredi kartları hakkında dönem borcunun yüzde yirmibeşinden, kredi kartı limiti 15.000 Türk Lirasından 20.000 Türk Lirasına kadar olan kredi kartları hakkında dönem borcunun yüzde otuzundan, kredi kartı limiti 20.000 Türk Lirası ve üzerinde olan kredi kartları hakkında dönem borcunun yüzde kırkıdan ve yeni tahsis edilen kredi kartlarında kullanım başlangıcı tarihinden itibaren bir yıllık sürenin dolmasına kadar dönem borcunun yüzde kırkıdan aşağı olamayacağı

(4) Banka kartı sözleşmelerinde;

a) Kart hamilinin sorumluluğunun, kartın zilyetliğine geçtiği veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarasının öğrenildiği andan itibaren başlayacağına,

b) Kart kullanımına bağlı olarak kart hamillerinden alınabilecek ücret, komisyon, masraf ve vergilerin neler olacağına dair açıklamalar ve bunların tutarları ve sözleşmede yer alan ücret, komisyon, masraf ve vergiler dışında kart kullanımına bağlı olarak kart hamilinden herhangi bir isim altında ödeme talep edilemeyeceği ve hesabından kesinti yapılamayacağına,

c) Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde bankaca uygulanacak kurun belirlenme esaslarına,

ç) Kart hamilinin, kartı ve kartın kullanılması için gerekli şifre bilgilerini güvenli bir şekilde koruması ve bu bilgilerin başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri alması gerektiği, bunların kaybolması, çalınması halinde veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi durumunda kart çıkaran kuruluşa derhal bildirim yapmak zorunda olduğuna,

d) Kart hamilinin, kart çıkaran kuruluşa yapacağı bildirimden önceki yirmidört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüzelli Yeni Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumlu olduğuna,

e) Hukuka aykırı kullanımın, hamilin ağır ihmeline veya kastına dayanması veya bildirimin yirmidört saat içinde yapılmaması hallerinde bu sınırın uygulanmayacağına,

f) Kart hamilinin ilgili sigorta prim bedelini ödemek koşuluyla bildirimden önceki yirmidört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlar ilgili yasal sorumluluk tutarı için sigorta yaptırılmasını talep edebileceğine,

g) Kartın ve kartın kullanılması için gerekli şifre bilgilerinin kaybolması veya çalınması halinde banka kartı hamilinin yapacağı bildirimden önceki yirmidört saatten önce gerçekleştirilen işlemlerden kart hamilinin sorumlu olduğuna,

ğ) Kart hamilinin adresinde meydana gelen değişiklikleri, değişiklik tarihinden itibaren onbeş

gün içinde kart çıkaran kuruluşa bildirmekle yükümlü olduğuna ve adres değişikliğini söz konusu süre zarfında Bankaya bildirmemesi halinde eski adresine yapılacak bildirimlerin geçerli olacağına,

h) Sözleşmenin sona erme ve fesih şartlarına,

ilişkin hükümler yer alır.

(5) Kredi kartı sözleşmelerinde;

a) Dördüncü fıkrada yer alan hususlara,

b) Kart hamilinden talep alınmadıkça kart limitlerinin artırılamayacağına,

c) Sözleşmeye bağlı olarak kart hamillerinden alınabilecek ücret, komisyon, masraf ve vergilerin neler olacağına dair açıklamaların ve bunların tutarlarının ve sözleşmede yer alan ücret, komisyon, masraf ve vergiler dışında kart hamilinden herhangi bir isim altında ödeme talep edilemeyeceği ve hesabından kesinti yapılamayacağına,

ç) Uygulanacak akdi ve gecikme faizi oranlarının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından belirlenen azami oranların üstünde olmayacağına,

d) Bileşik faiz uygulanamayacağına,

e) Kanunun 26 ncı maddesi uyarınca nakit kullanımına ilişkin borçlar hakkında, faizin başlama tarihi olarak işlem tarihinin esas alınacağına,

f) Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca belirlenecek kredi kartı limitinin kart çıkaran kuruluşun insiyatifi dışında kart hamilinin harcamalarıyla aşılması durumunda veya tahsis edilen limitin yüzde yirmisini geçmemesi ve bir sonraki hesap döneminde kapatılması koşuluyla, bir takvim yılında ikiden fazla olmamak üzere, kart limitinde aşım oluşması halinde, aşılan miktara işlem tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için akdi faiz yürütüleceğine,

g) Faiz oranlarındaki artışın kart hamiline otuz gün önceden bildirileceği ve kart hamilinin faiz artışının bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde borcunun tamamını ödeyip kredi kartını kullanmaya son vermesi halinde faiz artışından etkilenmeyeceğine,

ğ) Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde bankaca uygulanacak kurun belirlenme esaslarına ve bunun hesap özetine yansıtılmasına,

h) Asgari ödeme tutarının hesap özetinde belirtilen dönem borcunun yüzde yirmisinden az olamayacağı ve bankanın bu miktardan az olmamak üzere asgari ödeme tutarını belirleyebileceğine,

ı) Borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçlarına,

i) Kefil alınması halinde, sözleşmede veya kefalet sözleşmesinde yer alması gereken aşağıda belirtilen hususlara;

1. Kefil için temerrüt halinin, kart hamilinin borcunun kendisine bildirilmesi ile başlayacağı,

2. Kefaletin 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanununun adi kefalet hükümlerine tabi olduğu ve önce asıl borçluya başvurulup tüm tahsil yolları denenmeden kefilden borcun ifasının istenemeyeceği,

3. Mevcut sözleşme hükümlerinde kefilin sorumluluğunu artıracak değişikliklerin ve kart limitindeki artışın kefil açısından geçerli olabilmesinin kefilin yazılı onayına bağlı olduğu.

j) Alınan bir teminat varsa teminatın türü, niteliği, hangi hallerde teminata başvurulacağı, teminatın müşteriye iade şartlarına,

ilişkin hükümler yer alır.

Sözleşme değişiklikleri

Madde 18 - (1) Kredi kartı sözleşmelerinde yapılacak değişiklikler kart hamiline hesap özeti ile bildirilir. Bu değişiklikler bildirimin yapıldığı döneme ilişkin son ödeme tarihinden itibaren hüküm ifade eder. Bildirimin ait olduğu döneme ilişkin son ödeme tarihinden sonra kartın kullanılmaya devam olunması halinde, sözleşmede meydana gelen değişikliklerin kabul edildiği addolunur. Faiz oranlarının artırılması durumunda ise bu değişikliğin hüküm ifade edebilmesi için otuz gün önceden kart hamiline bildirilmesi zorunludur. Değişiklikler, hesap özetiinde en az oniki punto harfler kullanılarak belirtilir. Kart hamili faiz artırımına ilişkin bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde tüm borcunu ödeyip kredi kartını kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez.

(2) Kart hamili, talep etmek suretiyle kartı iptal ettirmek ve sözleşmeyi feshetmek hakkına sahiptir. Kartın iptal edilmesine ve sözleşmenin feshine ilişkin kart hamilince yapılan talebin en geç yedi gün içinde kart çıkaran kuruluşca yerine getirilmesi zorunludur. (Değişik:RG-17/12/2010-27788) Şubeler kanalıyla yapılan kart iptaline ilişkin taleplerde, bu talebin hangi tarihte alındığına dair şube yetkililerince imzalanmış bir belgenin veya doldurulan iptal talep formunun bir örneğinin kart hamiline verilmesi zorunludur.

Hesap özeti

Madde 19 - (1) Kredi kartı hamillerine gönderilecek hesap özetlerinde;

- a) Kredi kartı hamilinin ad, soyad ve adresine,
- b) Kredi kartıyla yapılan işlemlere ilişkin dönem borcuna,
- c) Toplam kredi kartı limitine,
- ç) Hesap kesim tarihine,
- d) Son ödeme tarihine,
- e) Bir sonraki hesap kesim tarihi ve son ödeme tarihine,
- f) Ödenmesi gereken asgari tutara,
- g) Kredi kartıyla yapılan nakit çekim işlemlerinin veya mal ve hizmet alımlarının tutar ve tarihlerine,
- ğ) Kredi kartlarına uygulanan akdi faiz oranlarına,
- h) Kredi kartlarına uygulanan gecikme faizi oranlarına,
- ı) Kredi kartlarına ilişkin olarak ilgili hesap özetiinde tahakkuk ettirilen yıllık ücret, faiz ve diğer her türlü ücret ve komisyon tutarlarına,

i) Kredi kartı ile gerçekleştirilen yabancı para cinsinden işlemlerde, işleme konu döviz cinsi ve tutarı ile kart hesabına borç kaydedilen para birimi ve tutarına, ilişkin bilgilerin bulunması zorunludur.

Faiz hesaplaması

Madde 20 - (1) Bir hesap dönemine ilişkin toplam borç tutarı veya hesap bakiyesi üzerinden, o döneme ilişkin hesap özeti düzenlendiği hesap kesim tarihinden önceki bir tarih itibarıyla faiz yürütülebileceğine ilişkin kayıtlar hükümsüzdür.

(2) Nakit kullanımına ilişkin borçlar hakkında işlem tarihi esas alınabilir. 7/8/1989 tarihli ve 89/14391 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Kararda belirtilen kıymetli maden, taş ve eşyaların alımları ile döviz alımları, kart sahibinin başka bir kredi kartının borcunu kapatması amacıyla yaptığı borç transferleri, kişi veya kurumlara yapılan tüm ödemeler, talih ve şans oyunları, borsa işlemleri/menkul kıymet alımları, seyahat çekleri, havale işlemleri nakit kullanım kapsamında olan işlemler olarak değerlendirilebilir.

(3) Dönem borcunun bir kısmının ödenmesi halinde kalan hesap bakiyesi üzerinden faiz hesaplanır. Kalan hesap bakiyesine, asgarî tutar ve üzerinde ödeme yapılması durumunda akdi faiz; asgari tutarın altında ödeme yapılması durumunda ise asgari tutarın ödenmeyen kısmı için gecikme faizi, kalan hesap bakiyesinin asgari tutarı aşan kısmı için akdi faiz uygulanır. Temerrüt hali de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanmaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kart Kuruluşlarının Yükümlülükleri

Kart çıkarma ve buna ilişkin yükümlülükler

Madde 21 - (1) Kart çıkaran kuruluşlar, talepte bulunmayan veya sözleşme imzalamayan kişiler adına hiçbir şekil ve surette kart veremez, basılı kartı hamilin adresine göndermek veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarasını bildirmek de dahil olmak üzere herhangi bir yöntemle teslim edemezler.

(2) Kart çıkaran kuruluşlar, kartların kullanılması bir kod numarası, kart numarası, şifre ya da kimliği belirleyici başka bir yöntemin kullanılmasını gerektiriyorsa, bu tür bilgilerin gizli kalması amacıyla gerekli önlemleri almak ve mekanik cihazla yapılan işlemler hariç olmak üzere kart numarasının harcama ve alacak belgesinin müşteri nüshası üzerinde ve yazışmalarda yer almasını engellemekle yükümlüdür.

(3) Kart çıkaran kuruluşlar, edindikleri kişisel bilgileri gizli tutmak, kendi hizmetlerinin pazarlanması dışında başka amaçlarla kullanmamak ve kanunla yetkili kılınan kişi, kurum ve kuruluşlar dışında kalanların bu bilgilere ulaşmasını engellemek amacıyla gereken önlemleri almakla yükümlüdür.

(4) Kart çıkaran kuruluşlar, kartın basımı da dahil olmak üzere, kartın hamile teslimine kadar geçen süre içinde bilgilerin gizliliğini sağlayacak uygun kontrol ortamını tesis etmek ve olabilecek her türlü suistimale karşı gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

(5) Kart çıkaran kuruluşlar, hesap özeti, kart basımı, kart ihtarnamesi ve ibraname gibi hizmetlerin destek hizmeti alımı yoluyla gerçekleştirilmesi halinde, destek hizmeti kuruluşu tarafından edinilen bilgilerin gizli tutulmasını ve başka amaçlarla kullanılmamasını sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

Kredi kartı limiti

Madde 22 - (1) Kart çıkaran kuruluşlar, kredi kartı almak isteyen kişilerin yasaklık veya engel durumu, ekonomik ve sosyal durumu, aylık veya yıllık ortalama geliri, diğer kart çıkaran kuruluşlarca bu kişilere tahsis edilen kredi kartı limiti, bir model veya skorum sistemi sonuçları, müşterini tanı ilkeleri ile 27 nci madde uyarınca kurulacak bilgi alışverişi şirketlerinden temin edilecek bilgileri dikkate alarak yapacakları değerlendirmeye istinaden kullanım limiti tespit etmek zorundadır.

(2) Kart çıkaran kuruluşlar, kart hamilleri talep etmedikçe kredi kartı kart limitlerini artıramazlar. Kart çıkaran kuruluşlarca Kanunun 9 uncu maddesi hükümleri çerçevesinde değerlendirme yapılması şartıyla, kart hamillerinden Kanunun 8 inci maddesi hükümleri çerçevesinde belirlenen yer ve kanallardan alınacak genel nitelikteki talimat üzerine periyodik limit artırımı yapılabilir. Limit artışları, artışın gerçekleşeceği tarihten onbeş gün öncesinde yapılacak bildirim kart hamiline itiraz edilmemesi halinde geçerlidir.

(3) Bir gerçek kişinin tüm kart çıkaran kuruluşlardan temin ettiği kredi kartları için tanınacak toplam kredi kartı limiti, ilk yıl için, ilgilinin aylık ortalama net gelirinin iki katını, ikinci yıl için ise, dört katını aşamaz. Bu fıkra uygulamasında bin Yeni Türk Lirasına kadar limitler hariç olmak üzere, aylık veya yıllık ortalama net gelir düzeyi kart hamili tarafından beyan edilen ve ilgili kuruluşlarca teyit edilen gelirler üzerinden tespit edilir. Aylık ortalama net gelir düzeyinin teyit edilememesi durumunda kart hamilinin tüm kart çıkaran kuruluşlardan edinebileceği toplam limit bin Yeni Türk Lirasıdır. Bu fıkra hükmü kapsamında, kart çıkaran kuruluşların, müşterileri hakkında müşterinin sosyal statüsü, eğitim düzeyi, yaşı, kredi ödeme performansı veya varlıkları gibi hususlara ilişkin alacakları beyan ve temin edecekleri belgeler çerçevesinde yapacağı değerlendirmeler ilgili kuruluşca yapılacak teyit niteliğini taşımaktadır.

(4) Kredi kartı almak üzere yapılacak başvurularda, kart hamiline tanınacak toplam kredi kartı limiti tespitinde, kendisine tahsis edilen ilk kredi kartı limitinin tahsis edildiği tarih esas alınır.

(5) Kart çıkaran kuruluşlar, mal ve hizmet alımlarında taksitlendirme yapılması durumunda, kart limitinden, yapılan toplam harcama tutarının düşülmesine yönelik tedbirleri almakla yükümlüdür.

(6) (Değişik:RG-17/12/2010-27788) Bir takvim yılı içerisinde en fazla üç defa, dönem borcunun yüzde ellisine kadar ödeme yapılan kredi kartlarının limitleri, dönem borcunun tamamının ödenmesine kadar arttırılamaz ve bu tür kartlar nakit kullanımına kapatılır.

Kartın haksız kullanımı ve sigortalanması

Madde 23 - (1) Banka kartı veya kredi kartının ya da Kanunun 16 ncı maddesinde belirtilen bilgilerin kaybolması veya çalınması halinde kart hamili, kart çıkaran kuruluşa yapacağı bildirimden önceki yirmidört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüzelli Yeni Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumludur. Hukuka aykırı kullanımın, hamilin ağır ihmeline veya

kastına dayanması veya bildirimin yapılmaması hallerinde bu sınır uygulanmaz.

(2) Kart çıkaran kuruluş, yapılacak talep ve ilgili sigorta prim bedelinin kart hamilince ödenmesi koşulu ile kart hamilinin birinci fıkrada belirtilen yüzelli Yeni Türk Lirası tutarındaki sorumluluğunun sigortalanmasını sağlamakla yükümlüdür. Kart hamili kart çıkaran kuruluş tarafından tercih edilen sigorta şirketini kabul etmediği takdirde kendisi tarafından belirlenen sigorta şirketi aracılığıyla sigorta işlemlerini yapmakta serbesttir.

İlgili kuruluşlarca temin edilecek bilgiler

Madde 24 - (1) Kurumun internet sitesinde yayımlanmak üzere;

a) Kredi kartlarına uyguladıkları akdi faiz oranı, gecikme faiz oranı, yıllık ücret ve diğer adlar altında tahsil ettikleri veya edecekleri bedeller,

b) Kredi kartı limitinden bin YTL tutarında kullanım olduğu varsayımı altında asgari tutarın ödenmesi ve hiç ödenmemesi halleri dikkate alınarak düzenlenecek örnek faiz hesaplamaları,

c) Kredi kartı hamillerine sağlanan parasal ve diğer menfaatlere ilişkin bilgiler,

(2) Kurum bünyesinde muhafaza edilmek üzere;

a) Kart hamili adedi,

b) Kredi kartlarından kullandırılan nakdi kredi tutarları ve mal ve hizmet alımına yönelik tutarlar,

c) Taksitlendirme uygulamasından kaynaklanan kredi kartı alacaklarının 1 aya kadar, 1-3 ay, 3-6 ay, 6-12 ay ve 12 aydan uzun dönemler şeklinde tasnif edilerek tahsil edilmesi öngörülen toplam tutarlar,

ç) Takip hesaplarına intikal ettirilen kredi kartı müşterilerinin sayısı ve takipteki alacak ve tahakkuk ettirilen faiz tutarı,

d) Limit aşımı oluşmuş kredi kartı adedi ve oluşan toplam aşım miktarı,

e) Aylık toplam borç tutarının altında ancak asgari ödeme tutarı ve üzerinde ödeme yapan kredi kartı müşteri sayısı ve bu müşterilerin kalan borç tutarları ile asgari ödeme tutarının altında ödeme yapan kredi kartı müşterilerinin sayısı ile bunların kalan borç bakiyeleri,

f) Üye işyerlerinden sağlanan komisyon tutarları,

kart kuruluşlarınca aylık olarak Kuruma iletilir.

Üye işyerleri

Madde 25 - (1) Üye işyerleri, kartın kullanımı sonucunda kart ve kart hamili ile ilgili edindikleri bilgileri, kanunla yetkili kılınan kişi, kurum ve kuruluşlar hariç olmak üzere kart hamilinin yazılı rızasını almadan başkasına açıklayamaz, tahsilât amacıyla saklanan harcamaya ait bilgi ve belgeler ile kart hamilince verilen yazılı onay çerçevesinde, dönemsel ödemelerin tahsili amacıyla muhafaza edilen bilgi ve belgeler hariç olmak üzere saklayamaz ve hiçbir şekil ve suretle kopyalayamaz.

(2) Üye işyerleri, kart bilgilerini üye işyeri anlaşması yaptığı kuruluş dışındaki şahıs veya kuruluşlarla paylaşamaz, satamaz, satın alamaz ve takas edemez. Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, bu fıkranın uygulanmasını gözetmekle yükümlüdür.

Kart çıkaran kuruluşlarda hesap ve kayıt düzeni, mali tablolar ve denetim

Madde 26 - (1) Kart kuruluşları, bilgi alışveriş ile takas ve mahsuplaşma kuruluşları 1/11/2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile ilgili diğer mevzuat çerçevesinde Mart, Haziran, Eylül ayları ve hesap dönemi sonu itibarıyla finansal raporlar hazırlayarak yayımlamakla yükümlüdür.

(2) Kart çıkaran kuruluşlar hakkında, 1/11/2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik ile 6 ncı maddesinin yedinci fıkrası hariç olmak üzere Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin ilgili hükümleri uygulanır.

(3) Kart çıkaran kuruluşların finansal tabloları, 1/11/2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankalarda Bağımsız Denetim Gerçekleştirecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde bağımsız denetime tabidir.

(4) Kart kuruluşları, 1/11/2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yıllık Faaliyet Raporunun Hazırlanmasına ve Yayımlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde, finansal tablolar ile bağımsız denetim raporlarını içeren yıllık faaliyet raporu hazırlamakla yükümlüdür.

(5) Kart kuruluşları, 1/11/2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik hükümlerine tabidir. Kart çıkaran kuruluşlar hakkında Bankaların Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Yönetmeliğin denetim komitesine ilişkin hükümleri uygulanmaz.

(6) Kart kuruluşları, 1/11/2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Destek Hizmeti Almalarına ve Bu Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesine İlişkin Yönetmelik hükümlerine tabidir.

Bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşlarının iç kontrol sistemleri (1.8.2009 R.G.)

Madde 26/A - (1) Bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşları, faaliyetlerinin etkin ve verimli bir şekilde Kanuna ve ilgili diğer mevzuata, kuruluş içi politika ve kurallara ve teamüllere uygun olarak yürütülmesini ve bilgilerin zamanında elde edilebilirliğini sağlamak amacıyla yeterli ve etkin bir iç kontrol sistemi oluşturmak zorundadırlar.

(2) İç kontrol sisteminden beklenen amacın sağlanabilmesi için;

- a) Kuruluş bünyesinde işlevsel görev ayrımının tesis edilmesi ve sorumlulukların paylaştırılması,
- b) İç kontrol faaliyetlerinin oluşturulması,

c) Kuruluşun iş süreçleri üzerinde kontrollerin ve iş adımlarının gösterildiği iş akım semalarının oluşturulması,

ç) Bilgi sistemlerinin faaliyetlerin yapısına ve karmaşıklık düzeyine uygun olarak tesis edilmesi, zorunludur.

(3) İç kontrol sistemi ile iç kontrol faaliyetleri ve bunların nasıl icra edileceği tüm faaliyetlerin nitelikleri dikkate alınarak tasarlanır. İç kontrol faaliyetlerinin tasarımında;

a) Kuruluş bünyesinde üretilen bilginin güvenilir, tam, izlenebilir, tutarlı ve ihtiyacı karşılayacak uygun biçim, nitelik ve yapıda olmasının,

b) Gerçekleştirilen veya gerçekleştirilmesi planlanan tüm faaliyet, işlem ve ürünlerin Kanuna ve ilgili diğer mevzuata, kuruluş içi politika ve kurallar ile teamüllere uyumunun sağlanması amaç olarak alınır.

(4) Kuruluş nezdinde, hata ve sahtekârlığın, menfaat çatışmalarının, bilgi manipülasyonunun ve kaynakların kötüye kullanımının önlenmesi amacıyla aynı konudaki faaliyetlere ilişkin görev ayrıştırması yapılarak, kuruluş içindeki tüm birimlerin, personelin ve komitelerin yetki ve sorumlulukları açıkça ve yazılı olarak belirlenir.

Bilgi sistemlerinin tesisi

Madde 26/B - (1) Kuruluş içinde tesis edilecek bilgi sistemleri, kuruluşun ölçeği, faaliyetlerinin ve sunulan ürünlerin niteliği ve karmaşıklığı ile uyumlu olarak yapılandırılır.

(2) Bilgi sistemleri kuruluşla ilgili tüm bilgilerin elektronik ortamda güvenli bir şekilde saklanılmasına ve kullanılmasına imkan verecek yapıda tesis edilir. Bilgi sistemlerinin güvenilirliğinin sağlanması ve düzenli olarak güncellenerek gerekli değişikliklerin yapılması zorunludur.

(3) Kuruluşlar, bilgi sistemlerinde kesilmeler yaşandığı durumlarda dahi faaliyetlerinin kesintisiz devam etmesinin sağlanmasına yönelik olarak, bilgi sistemlerinin bir tehlikeye maruz kalmadan kurtarılması ve benzeri konularda destek hizmeti alınması imkanlarını da dikkate almak suretiyle, faaliyetleri yeniden başlatma ve devamlılık sağlama planları oluşturmak ve bunları dönemsel olarak test etmek zorundadırlar.

(4) Kuruluşların bilgi sistemlerinin unsurları ile kontrolüne ilişkin asgari usul ve esasları belirlemeye Kurul yetkilidir.

(5) Beklenmedik durumlar nedeniyle mevcut verilerin kaybının önlenmesi amacıyla bir veri yedekleme merkezi oluşturulur. Bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşları veri yedekleme merkezinin yerini, yurt içinde olmak kaydıyla veriye yetkisiz erişim risklerini de dikkate alarak acil ve beklenmedik durumların etki alanı dışında kalacak şekilde belirlerler.

Bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşlarının risk yönetimi sistemleri

Madde 26/C - (1) Kuruluşlar, faaliyetlerinden kaynaklanan, hizmet verdikleri kuruluşların risk değerlendirme sürecine zarar verebilecek riskler ile kart kullanımdan doğan borç ve alacakların takas ve mahsup işlemlerine ilişkin faaliyetlerinden kaynaklanan risklerin yönetilmesi için yazılı politika ve uygulama usullerini belirlerler.

(2) Risk yönetimi politika ve uygulama usullerinin değişen koşullara uyum sağlaması zorunludur. Yönetim kurulu bunların yeterliliğini düzenli olarak değerlendirir ve gerekli değişiklikleri yapar.

Bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşlarında iç denetim sistemi

Madde 26/Ç - (1) Bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşları, kuruluşun Kanun ve ilgili diğer mevzuat ile kuruluş içi strateji, politika, ilke ve hedefler doğrultusunda yürütüldüğüne ve iç kontrol ve risk yönetimi sistemlerinin etkinliğine ve yeterliliğine ilişkin olarak yönetim kurulu, genel müdür ve genel müdür yardımcılara güvence sağlayacak bir iç denetim sistemi tesis ederler.

(2) İç denetim sisteminden beklenen faydanın sağlanabilmesi için, iç denetim faaliyetleriyle; kuruluş içi herhangi bir kısıtlama olmaksızın tüm faaliyetler dönemsel olarak incelenir ve denetlenir, eksiklik, hata ve suiistimaller ortaya çıkarılır, bunların yeniden ortaya çıkmasının önlenmesine ve kaynakların etkin ve verimli olarak kullanılmasına yönelik görüş ve önerilerde bulunulur.

(3) Denetimlerde, iç kontrol ve risk yönetimi sistemlerinin yeterliği ve etkinliği ile bilgi sistemlerinin yeterliliği, etkinliği ve güvenilirliği değerlendirilir.

(4) Bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşları, kuruluşlarının büyüklüğüne, faaliyetlerinin karmaşıklığına, yoğunluğuna, kapsamına ve risklilik düzeyine bağlı olarak, Kanun ve ilgili mevzuat ile kuruluş içi düzenlemelerde öngörülen denetim hizmetlerinin aksatılmadan ve bu hizmetlerin gerektirdiği seviyede yerine getirilmesi amacıyla yeterli sayıda iç denetim elemanı çalıştırır. Kuruluşlar, iç denetim elemanı çalıştırmaksızın iç denetim hizmetlerini bu konuda destek hizmeti veren kuruluşlardan temin edebilirler. Ancak, 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 73 üncü maddesi kapsamında yer alan banka veya banka müşterilerinin sırlarına vakıf olunması sonucunu doğuracak iç denetim hizmetinin bulunması halinde, bu hizmetlerin iç denetim elemanı çalıştırmak suretiyle yerine getirilmesi zorunludur.

(5) Bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma kuruluşları, iç denetim elemanlarının görev ve sorumluluklarını tarafsız ve bağımsız olarak icra etmesini sağlar. Bağımsızlık, iç denetim elemanlarının denetim görev ve sorumlulukları kapsamına giren birimlerin yöneticilerine karşı herhangi bir suretle hesap verme sorumluluğunun bulunmaması; tarafsızlık ise iç denetim elemanlarının görevlerinin icrasında kişisel veya akrabalık ilişkileri ya da kuruluş içi konumu gibi hususlardan kaynaklı menfaat çatışmalarından uzak olması suretiyle sağlanır.

(6) İç denetimi icra edecek kişilerde aranacak öğrenim durumu, deneyim bilgi becerisi ve diğer nitelikler yönetim kurulu tarafından belirlenir. Bu niteliklerin belirlenmesinde iç denetim faaliyetlerinin gerektirdiği bilgi, beceri ve yetenekler göz önünde bulundurulmak zorundadır. Kuruluşun bilgi teknolojilerinin denetimini icra edeceklerin bilgi teknolojileri ile bilgi teknolojilerine dayalı denetim teknikleri konularında öğrenim alanları itibariyle veya aldıkları eğitim sertifikalarıyla kanıtlanabilir asgari bilgi ve beceriye sahip olmaları zorunludur.”

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Bilgi alışverişi, takas ve mahsup işlemleri

Madde 27 - (1) Vergi kimlik veya vatandaşlık numaralarının kullanılması suretiyle, kart hamillerinin risk durumlarının izlenmesi, değerlendirilmesi, kontrolü ve müşteri hizmetlerinin yerine getirilmesi amacıyla yapılacak bilgi alışverişi, kart çıkaran kuruluşların aralarında akdedecekleri yazılı sözleşmeler çerçevesinde kendi aralarında veya kart çıkaran kuruluşların üyeliklerinin zorunlu olduğu en az beş kart çıkaran kuruluş tarafından kurulacak bilgi alışverişi şirketleri vasıtasıyla elde edilir. Ancak bilgi alışverişine ilişkin olarak kurulacak şirketlerin birden fazla olması halinde, üyesi olunan şirket haricindeki tüm şirketlerden de bilgi alınması zorunludur. Bilgi alışverişine ilişkin olarak kurulacak sistemlerden, ilgili gerçek ve tüzel kişiler ücret karşılığında faydalanır.

(2) Kartların kullanımından doğan borç ve alacakların takas ve mahsup işlemleri kart çıkaran kuruluşların aralarında akdedecekleri yazılı sözleşmeler çerçevesinde kendi aralarında veya en az beş kart çıkaran kuruluş tarafından kurulacak şirketler vasıtasıyla gerçekleştirilir.

Teknik altyapıya ilişkin hususlar

Madde 27/A - (1) Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, kartlı ödeme işlemlerinde kullanılacak POS'un, asgari olarak Ödeme Kartı Endüstrisi Güvenlik Standartları Konseyi (Payment Card Industry -PCI-Security Standards Council) tarafından yayımlanan POS PIN Giriş Cihazı Güvenlik Gereksinimleri (PIN Entry Device-PED-Security Requirements) standardının güncel versiyonunun gereklerini, kartlı sistem kuruluşlarının tanımlamış oldukları süre çerçevesinde yerine getirmesini sağlarlar.

(2) POS, sahip olduğu güvenlik mekanizmaları ile asgari olarak aşağıdaki fonksiyonları yerine getirir;

a) Üzerinde yer alan bellenimin ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlara ait uygulamalar gibi her türlü yazılımın, üye işyeri anlaşması yapan kuruluş veya bunlar tarafından görevlendirilmiş kişi veya taraflar haricinde kişilerce ve yetkisiz olarak erişilmeye karşı korumalı olmasını sağlamak için gerekli önlemleri üzerinde bulundurur. Bu önlemler, POS'a uzaktan yazılım yükleme ve yazılım güncelleme faaliyetlerini de kapsar. POS, kaynağını veya bütünlüğünü onaylamadığı yazılımları isleme almadan siler. POS üzerindeki kriptografik anahtarlara ve bu anahtarları işleyen hassas fonksiyonlara erişim kimlik doğrulama kontrolleriyle sağlanır.

b) POS, isleme tabi tutulmakta olan kartlara ilişkin hassas verilere yetkisiz fiziki veya elektronik erişimi engeller.

(3) Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, belirleyecekleri bir periyot çerçevesinde, kullanımdaki POS'lar üzerinde koşturma olan yazılımlarını, amaca uygun olmak kaydıyla kendilerinin belirleyeceği bütünlük ve geçerlilik testine tabi tutarlar.

(4) Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar POS üzerindeki kendilerine ait yazılımların yüklenmesine ve güncellenebilmesine ilişkin yazılı ve denetlenebilir bir süreç oluşturur, sürecin işleyişine ilişkin gerekli detayda dokümantasyon tutar, kendilerine ait yazılımlarda gizlenmiş, yetkilendirilmemiş veya

yazılı olarak kayda alınmamış fonksiyonların POS'ta barındırılmadığına ilişkin güvence oluşturacak düzeyde belgelendirme yapar. POS üzerinde yer alan ve işletim sistemi, bellenim gibi POS'un temel işlevlerini yerine getiren yazılımlar için benzer yapının kurulması sorumluluğu, POS'un bir üye işyeri anlaşması yapan kuruluşa ait olması durumunda söz konusu kuruluşa, aksi durumlarda ise POS sahibi merci tarafından belirlenecek üye işyeri anlaşması yapan kuruluşa aittir.

(5) Üye işyerleri, banka kartları veya kredi kartlarının fiziksel olarak doğrudan kart hamili tarafından bir cihaz üzerinde kullanıldığı durumlar ve Kanunun 20 nci maddesi kapsamındaki işlemler hariç olmak üzere, kartın POS veya POS kullanımının mümkün olmadığı durumlarda harcama veya nakit ödeme belgesi düzenleyen mekanik cihazlar haricinde bir cihaz üzerinden herhangi bir işleme tabi tutulmamasını sağlayacak alt yapıyı tesis ederler. Üye işyerleri, POS'un üye işyeri anlaşması yapan kuruluş sistemleri ile bağlantısını sağlayan alt yapı üzerinde, kartlara ilişkin hassas veriyi tutan, isleyen veya kaydeden bir sistem kuramazlar. Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, POS'un kendi sistemleri ile veri iletişimde asgari seviyede Ödeme Kartı Endüstrisi Veri Güvenliği Standardının (Payment Card Industry-PCI-Data Security Standard-DSS) şifrelemeye ilişkin hükümlerini dikkate alırlar. Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, bu fıkra hükümlerinin üye işyerleriyle yapacakları sözleşmelerde yer almasını ve uygulanmasını gözetmekle yükümlüdürler.

(6) POS üzerinde işleme tabi tutulan banka kartı veya kredi kartından okutulan verilerden, üye işyerinin ihtiyaç duyacağı minimum veri setine karşılık gelen bölümü, bu veri setinin yetkisiz kişilerce ele geçirilmesi durumunda gizlilik ihlaline veya haksız menfaat sağlanmasına sebebiyet verilmemesi hususları da göz önünde bulundurulmak kaydıyla POS'un dış bağlantı ara yüzleri üzerinden aktarılır. Aktarma işlemi, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşların POS üzerinde yer alan yazılımları tarafından, taraflar arasında belirlenecek formatta ve şekilde yapılır.

(7) Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ve üye işyerleri, harcama ve alacak belgesi düzenleme imkânı olmayan, kart hamili tarafından başlatılan ve internet kullanılarak gerçekleştirilen işlemler için diğer önlemlerle birlikte 3D Secure kart hamili doğrulama teknolojisini içerecek şekilde kart kullanım alt yapısı tesis ederler. Bu fıkra kapsamında gerçekleştirilecek işlemlerde söz konusu altyapının kullanımının zorunlu tutulması, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşların ve üye işyerlerinin tercihlerine bağlı olup, zorunlu tutulmadığı durumlarda kullanım kart hamilinin tercihinine bağlıdır. Kart hamili dışında kalan Kanun kapsamındaki taraflar, bu fıkra ile getirilen yöntem hakkında kart hamillerini bilgilendirirler.

(8) Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlarca, güvenlik alt yapısının daha kolay tesisi, operasyonel zorlukların en aza indirilmesi, kaynakların verimli kullanımı gibi hususlar yanında, kullanılan POS'ların teknolojik olanakları, kapasiteleri ve kesintisiz hizmet verilmesi kriterlerine göre, taraflar arasında yapılacak sözleşme hükümleri saklı kalmak kaydıyla, aynı POS üzerinde maksimum sayıda üye işyeri anlaşması yapan kuruluş uygulamasının çalışmasını sağlayacak bir yapı oluşturulur.”

Bankalar hakkında uygulanmayacak hükümler

Madde 28 - (1) Bankalar hakkında Yönetmeliğin 5, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16 ve 26 ncı maddelerine ilişkin hükümleri uygulanmaz.

İntibak

Madde 28/A- (Ek:RG-17/12/2010-27788) (1) Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden sonra yeni tahsis edilecek kredi kartları hariç olmak üzere, bu Yönetmeliğin 17 nci maddesinin üçüncü fıkrasının (e) bendi ile beşinci fıkrasının (h) bendinde yer alan asgari ödeme oranları;

a) Kredi kartı limiti 5.000 Türk Lirasına kadar olan kredi kartları hakkında, bu Yönetmeliğin yayımlandığı tarihten itibaren, 12 nci ayın bitimine kadar %20, 12 nci ayın bitiminden 24 üncü ayın bitimine kadar %22,

b) Kredi kartı limiti 5.000 Türk Lirasından 15.000 Türk Lirasına kadar olan kredi kartları hakkında, bu Yönetmeliğin yayımlandığı tarihten itibaren, 6 ncı ayın bitimine kadar %20, 6 ncı ayın bitiminden 12 nci ayın bitimine kadar %22,

c) Kredi kartı limiti 15.000 Türk Lirasından 20.000 Türk Lirasına kadar olan kredi kartları hakkında, bu Yönetmeliğin yayımlandığı tarihten itibaren, 6 ncı ayın bitimine kadar %20, 6 ncı ayın bitiminden 12 nci ayın bitimine kadar %22, 12 nci ayın bitiminden 18 inci ayın bitimine kadar %25, 18 inci ayın bitiminden 24 üncü ayın bitimine kadar %28,

ç) Kredi kartı limiti 20.000 Türk Lirası ve üzerinde olan kredi kartları hakkında, bu Yönetmeliğin yayımlandığı tarihten itibaren, 6 ncı ayın bitimine kadar %20, 6 ncı ayın bitiminden 12 nci ayın bitimine kadar %22, 12 nci ayın bitiminden 18 inci ayın bitimine kadar %25, 18 inci ayın bitiminden 24 üncü ayın bitimine kadar %28, 24 üncü ayın bitiminden 30 uncu ayın bitimine kadar %30, 30 uncu ayın bitiminden 36 ncı ayın bitimine kadar %35

olarak uygulanır. Yukarıda belirtilen sürelerin bitimini müteakip, bu Yönetmeliğin 17 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (e) bendi ile beşinci fıkrasının (h) bendinde yer alan asgari ödeme oranları uygulanır.

Yürürlük

Madde 29 - (1) (Değişik: RG-21/12/2008-27087) Bu Yönetmeliğin;

a) 27/A maddesinin birinci fıkrası 1/1/2009, dördüncü, besinci, altıncı ve sekizinci fıkraları 1/1/2010, üçüncü ve yedinci fıkraları 1/1/2011, ikinci fıkrası 1/1/2014 tarihinde,

b) Diğer maddeleri 1/3/2007 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 30 - (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkanı yürütür.

BANKALARIN KREDİ İŞLEMLERİNE İLİŞKİN YÖNETMELİK

01.11.2006 TARİHLİ 26333 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç ve Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 - (1) Bu Yönetmeliğin amacı, bankalarca verilen kredilere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Yönetmelik hükümleri;

a) Risk grubunun belirlenmesinde banka ve ortaklıklarda yönetim kurulu üyesi ve genel müdür olarak görev yapanlar ve velâyet altında olmayan çocuklar bakımından aynı risk grubuna dahil edilecek gerçek ve tüzel kişilerin tespiti,

b) Kredi açma yetkisinin devri ile kredi komitesinin oluşumu, çalışma ve karar alma esasları,

c) Kredilerin izlenmesi ve hesap durum belgesi alınması,

ç) Kredilerin kredi sınırlamalarında dikkate alınma oranları,

d) Kredi sınırlamalarına tabi olmayan işlemler,

e) Kredi sınırlarının izlenmesi,

f) Aşımaların giderilmesi,

g) Katılım bankalarının finansman sağlama yöntemleri,

ile ilgili usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 47, 48, 49, 51, 52, 54, 55 ve 93 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelikte yer alan;

a) Ana ortaklık: Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan ana ortaklığı,

b) Banka: Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan bankaları,

c) Finansal kuruluş: Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan finansal kuruluşu,

ç) Kanun: 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununu,

d) Konsolide özkaynak: Bankaların Özkaynaklarına ilişkin Yönetmelik uyarınca hesaplanacak konsolide özkaynağı,

- e) Kontrol: Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan kontrolü,
 - f) Kredi: Kanunun 48 inci maddesi uyarınca kredi sayılan işlemleri,
 - g) Kurum: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,
 - ğ) Nitelikli pay: Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan nitelikli payı,
 - h) Özkaynak: Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelik uyarınca hesaplanacak özkaynağı,
 - ı) Risk grubu: Kanunun 49 uncu maddesinde tanımlanan risk grubunu,
 - i) 3568 sayılı Kanun: 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununu,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Aynı Risk Grubuna Dahil Edilecek Gerçek ve Tüzel Kişiler, Kredi Açma Yetkisinin Devri ve Kredi Komitesi

Aynı risk grubuna dahil edilecek gerçek ve tüzel kişiler

MADDE 4 - (1) Birden fazla ortaklıkta genel müdür, yönetim kurulu üyesi veya yönetim kurulu başkanı olarak görev yapanlar bakımından aynı risk grubuna dahil edilecek gerçek ve tüzel kişilerin bankalarca tespitinde;

a) Bu kişilerin görev aldıkları ortaklıklarda, ilgili mevzuat uyarınca edinmeleri gerekenden fazla miktarda hisseye sahip olmaları,

b) Bu kişilerin görev aldıkları ortaklıklar arasında kontrol ilişkisinin bulunması veya birinin ödeme güçlüğüne düşmesinin diğer bir veya birkaçının ödeme güçlüğüne düşmesi sonucunu doğuracak boyutta kefalet, garanti veya benzeri ilişkinin varlığı,

c) Görev alınan ortaklıklarda kontrolü elinde bulunduran gerçek kişi ortaklar ile üçüncü dereceye kadar kan veya ikinci dereceye kadar sıhri hısımlar derecesinde akrabalık ilişkisi bulunması,

ç) Bu kişilere, vasıf ve tecrübeleriyle mütenasip özlük hakları üzerinde bir hakkın tanınması

hususları dikkate alınır. Bu hususların birinin ya da birkaçının varlığı halinde yönetim kurulu başkan veya üyesi olarak görev yapanlarla bahse konu ortaklıklar aynı risk grubuna dahil edilir.

(2) (değişik 30/04/2013 28633)Banka ve bankanın dahil olduğu risk grubu içinde yer alan ortaklıkların yönetim kurulu üyeleri ve genel müdürlerinden yalnızca bu sıfatları dolayısıyla Kanunun 49 uncu maddesinin ikinci fıkrası uyarınca bankanın dahil olduğu risk grubu içinde yer alanlar hakkında bankanın dahil olduğu risk grubuna kullanılacak kredilere ilişkin olarak 5 inci maddenin dördüncü fıkrası uygulanmaz.

Kredi açma yetkisinin devri

MADDE 5 - (1) Bankalarda kredi açma yetkisi esas itibariyle yönetim kuruluna aittir. Yönetim

kurulu; kredi açma, onay verme ve diğer idarî esaslara ilişkin politikaları oluşturmak, bunların uygulanmasını ve izlenmesini sağlamak ve gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Yönetim kurulu kredi açma yetkisini teşkil edeceği kredi komitesine veya genel müdürlüğe devredebilir. Yönetim kurulunca kredi açılmasında veya yetki devrinde genel müdürlüğün yazılı önerisi aranır. Hesap durumu belgesi alınması zorunluluğu bulunan krediler için, genel müdürlüğün kredi açılmasına ilişkin önerilerinde, kredi talebinde bulunanların mali tahlil ve istihbarat raporlarının ekli olması zorunludur.

(2) Bir gerçek veya tüzel kişiye açılacak kredi sınırının tespitinde, yönetim kurulu, en fazla, kredi komitesine özkaynakların yüzde onu, genel müdürlüğe yüzde biri tutarındaki kredi açma yetkisini devredebilir. Genel müdürlük kendisine devredilen kredi açma yetkisini diğer birimleri, bölge müdürlükleri veya şubeler aracılığıyla da kullanabilir.

(3) Yönetim kurulunca yetkinin, kredinin tutarı, cinsi, alınacak teminat başta olmak üzere kredi açılmasında mutaden tespiti gereken hususları içerecek şekilde kapsam ve sınırlarının açık ve ayrıntılı olarak belirlenmiş ve yazılı biçimde, kredi açılmadan önce devredilmiş olması gerekir.

(4) Kredi açma yetkisini haiz olanlar, kendileri ile eş ve velâyeti altındaki çocuklarının veya bunlarla risk grubu oluşturan diğer gerçek ve tüzel kişilerin taraf olduğu kredi işlemlerine ilişkin değerlendirme ve karar verme aşamalarında yer alamaz ve bu hususu yazılı olarak denetim komitesine bildirir.

Kredi komitesinin oluşumu

MADDE 6 - (1) Banka yönetim kurulunun, kredilerle ilgili olarak vereceği görevleri yapmak üzere, Kanunun 25 inci maddesine göre süre hariç genel müdürde aranan şartları taşıyan üyeleri arasından seçeceği en az iki üye ile banka genel müdürü veya vekilinden oluşan bir kredi komitesi kurulabilir. Herhangi bir toplantıya katılamayacak kredi komitesi üyesi yerine görev yapmak üzere süre hariç genel müdürde aranan şartları taşıyan yönetim kurulu üyeleri arasından iki yedek üye seçilir. Kredi komitesi üye ve yedeklerinin seçiminde yönetim kurulu üyelerinin en az dörtte üçünün olumlu oyu aranır.

(2) Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyet gösteren yabancı bankalarda kredi komitesi kurulması halinde, müdürler kurulu aynı zamanda kredi komitesi görevini yürütür.

Kredi komitesinin çalışma esasları

MADDE 7 - (1) Kredi komitesi tüm üyelerin katılımı ile toplanır.

(2) Kredi komitesinin oybirliği ile verdiği kararlar doğrudan, oyçokluğu ile verdiği kararlar yönetim kurulunun onayından sonra uygulanır.

(3) Komite gündemi genel müdür veya genel müdürün bulunmaması halinde vekili tarafından tespit edilir ve diğer üyelere duyurulur. Kredi komitesince kredi açılmasında genel müdürlüğün yazılı önerisi aranır. Hesap durumu belgesi alınması zorunluluğu bulunankredilere ilişkin yapılacak önerilerde, kredi talebinde bulunanların mali tahlil ve istihbarat raporlarının ekli olması zorunludur.

(4) Yönetim Kurulu, kredi komitesinin faaliyetlerini denetlemekle yükümlüdür. Yönetim kurulu

üyelerinden her biri, kredi komitesinden, komitenin faaliyetleri hakkında her türlü bilgiyi istemeye ve gerekli göreceği her türlü kontrolü yapmaya yetkilidir.

(5) Kredi komitesi kararları karar defterine kaydedilir. Kredi komitesi karar defteri, yönetim kurulu karar defterinin tabi olduğu usul ve esasa göre tutulur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hesap Durumu Belgesi

Hesap durumu belgesi alınması

MADDE 8 - (1) Bankaların kullanıracakları krediler için, aşağıda sayılan işlemler hariç, hesap durumu belgesi almaları zorunludur.

- a) (Değişik:RG-12/11/2009-27404) İkiyüzelli bin Türk Lirasını geçmeyen işlemler,
- b) Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve bunların müessese, bağlı ortaklık ve iştirakleri hariç olmak üzere, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, bunlara bağlı kuruluşlar ve mahalli idareler ile yapılan işlemler,
- c) Yabancı ülkelerin merkezi idareleri, merkez bankaları ile veya bunlarca çıkarılan veya ödemesi garanti edilen bono ve tahviller karşılığı yapılan işlemler,
- ç) Karşılığı nakit, nakit benzeri kıymet ve hesaplar ile kıymetli maden olan işlemler,
- d) Hazine, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı veya Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca çıkarılan ya da ödenmesi garanti edilen bono ve tahviller karşılığı yapılan işlemler,
- e) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile ya da bu banka nezdindeki piyasalarda yapılan işlemler,
- f) Menkul kıymet borsalarından veya ikinci el piyasadan çok kısa vadeli fon fazlalarını değerlendirmek gayesiyle edinilen alım-satım amaçlı menkul kıymetler,
- g) Teşkilatlanmış borsalardan alınan veya alacaklardan dolayı elde edilen hisse senetleri,
- ğ) Yurt içi bankaların kendi aralarındaki vadesiz veya vadesi üç ayı aşmayan işlemler ile bu bankaların mukabil kefaletine dayanılarak verilecek teminat ve garantiler,
- h) Kanunun 54 üncü maddesinin kredilerin dikkate alınma oranlarına ilişkin altıncı fıkrası nazara alınarak yapılacak hesaplamalara göre banka nezdindeki toplam kredi riski beş milyon ABD Dolarını aşmayan ve ek-1'de asgari ikinci sınıf olarak tasnif edilen derecelendirme notlarını haiz banka ya da finansal kuruluşlarla yapılan işlemler ile bunların kefaletine dayanılarak verilecek gayrinakdi krediler.

(2) (Değişik:RG-12/11/2009-27404) Tüketici kredileri hariç olmak üzere, kredi ilişkisinin devam ettiği süre boyunca her yıl hesap dönemini izleyen altı ay içinde hesap durumu belgesi alınır.

Hesap durumu olarak kabul edilecek belgeler

MADDE 9 - (1) Bankalar 8 inci maddenin birinci fıkrası uyarınca hesap durumu belgesi olarak,

a) Banka ve finansal kuruluş ile kamu kuruluşlarının tabi oldukları özel mevzuat veya muhasebe sistemleri uyarınca düzenleyecekleri dipnotlarını da içeren bilanço ile kâr ve zarar cetvelleri ile bunlara ek mali tabloları,

b) Menkul kıymetleri halka arz olunmuş ortaklıklar ile sermaye piyasası aracı kurumlarının sermaye piyasası mevzuatı uyarınca düzenleyecekleri dipnotlarını da içeren bilanço ile kâr ve zarar cetvelleri ile bunlara ek mali tabloları,

c) (a) ve (b) bentleri dışında kalanlardan Türkiye’de yerleşik kişilerin Maliye Bakanlığının 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununa istinaden çıkardığı Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği uyarınca, yurtdışında yerleşik kişilerin ise tabi oldukları yabancı mevzuat uyarınca düzenleyecekleri uluslararası standartlara uygun dipnotlarını da içeren bilanço ile kâr ve zarar cetvelleri ile bunlara ek mali tabloları

Ek-2’ de yer alan örneğe uygun düzenlenecek tanıtıcı bilgiler formu ile birlikte hesap durum belgesi olarak kabul ederler. Bu form ortaklık payları için alınmaz. Halka arz yoluyla ihraç olunacak menkul kıymetlere yapılacak yatırımlarda bu belgeler yerine tasarruf sahipleri için yayımlanan sirkülerin muhafazası yeterlidir.

(2) Bilanço esasına göre defter tutmayan gerçek kişilere verilecek ihtisas kredileri için, Kurumdan izin almak kaydıyla, bu kişilerin faaliyetlerinin niteliğine uygun olarak düzenlenecek hesap durumu belgeleri alınabilir.

(3) Ticari kredi niteliği taşımayan işlemler için gerçek kişilerden ek-3’te yer alan örneğe uygun olarak alınacak hesap durumu belgesinin ekinde kişinin kimliği ve gelirini gösterir belgeler alınır.

(4) Türkiye’de yerleşiklerden alınacak hesap durumu belgelerinin yetkili ve sorumlu şahıslarca imza edilmiş olması, ayrıca Kanunun 54 üncü maddesinin kredilerin dikkate alınma oranlarına ilişkin altıncı fıkrası nazara alınarak yapılacak hesaplamalara göre banka nezdindeki toplam kredi riskleri beşyüz bin ABD Dolarını aşan yurt dışında yerleşik kişilerden, kredi notları ek-1’de asgari ikinci sınıf olarak tasnif edilenlerden daha düşük olanlardan alınacak mali tabloların ilgili ülkelerin mevzuatına göre yetkilendirilen veya uluslararası düzeyde faaliyet gösteren bağımsız denetim firmalarınca onaylanmış olması şarttır. Bağımsız denetim raporlarının kredi ilişkisinin devam ettiği sürece her yıl hesap dönemini izleyen altı ay içinde alınmasına devam olunur.

Hesap durumu belgelerinin denetlenmesi

MADDE 10 - (1) Sermayesinin yarısından fazlasına merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin, kamu iktisadi teşebbüslerinin, 28/5/1986 tarihli ve 3291 sayılı Kanun kapsamına alınan kuruluşların sahip olduğu kurum ve ortaklıklar ile bankalar dışında kalan müşterilere kullandıracakları kredilerin iki milyon Yeni Türk Lirasını geçmesi halinde, alınacak hesap durumu belgesi ile ekli bilanço ve kâr ve zarar cetvellerinin mevzuat hükümlerine, Türkiye’de uygulanan muhasebe ilkeleri ile muhasebe standartlarına uygunluğunun 3568 sayılı Kanuna göre ruhsat almış denetim yetkisine sahip meslek mensupları tarafından denetlenmesi şarttır.

(2) Denetimde uyulacak esaslar ve kapsam hakkında, 3568 sayılı Kanun gereği uygulanan çalışma usul ve esaslarındaki denetim ile ilgili hükümler uygulanır.

Hesap durumu belgelerinin denetimi, denetim raporu ve diğer hususlar

MADDE 11 - (1) Denetim işlemi ek-4'te yer alan esaslara uygun raporun düzenlenmesinin ardından hesap durumu belgesi ile eki bilanço ve kâr ve zarar cetveline bu belgenin mevzuata, Türkiye'de uygulanan muhasebe ilkelerine ve muhasebe standartlarına uygun olarak düzenlendiğine dair şerh verilmek suretiyle yapılır. Söz konusu şerhin altı meslek mensubu tarafından isim ve unvanı yazılarak imzalanır.

(2) Bilanço ve kâr ve zarar cetveli Türkiye'de uygulanan muhasebe ilkelerine ve muhasebe standartlarına uygun olarak düzenlenmediği takdirde, denetim raporu 3568 sayılı Kanunun uygulama hükümlerine göre şartlı olabilir.

(3) Denetim yapacak meslek mensuplarının Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği tarafından yayımlanacak çalışanlar listesinde yer almaları gerekir.

(4) Bu Yönetmelikte düzenlenmeyen denetime ilişkin diğer hususlarda 3568 sayılı Kanun ve bu Kanuna ilişkin mevzuat hükümleri uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kredi Sınırlarında Dikkate Alınma Oranları, Kredi Sınırlarının Konsolide Esasa Göre Hesaplanması, Kredi Sınırlamalarına Tabi Olmayan İşlemler

Gayrinakdi krediler, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ve benzeri diğer sözleşmeler ile ortaklık paylarının dikkate alınması

MADDE 12 - (1) Kanunun 48 inci maddesinde sayılan işlemler ve bu işlemlere ilişkin olarak bankalar tarafından kabul edilen aval, garanti ve kefaletler kredi sınırlamalarına dahil edilir.

(2) Kredi sınırlarının uygulamasında;

a) Nakit temini amacıyla verilen teminat mektupları, kabul kredileri, menkul kıymet ihracında satın alma garantileri, kredi kartları harcama limiti ile çekler için ödeme taahhütleri yüzde yüz oranında,

b) (Değişik:R.G.-12/11/2008-27052) Yurt dışı müteahhitlik hizmetlerine yönelik olarak verilen teminat mektupları ile Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.'nin katıldığı konsorsiyumlar şeklinde yurt dışı kuruluşlara verilecek teminat mektupları ve yurt dışı müteahhitlik hizmetleri kapsamında Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. tarafından düzenlenecek avans ve kesin teminat mektuplarına ilişkin olarak bankaların verecekleri kontrgarantiler yüzde kırk oranında, bu kapsamda verilecek teminat mektubu ve kontrgarantilerin, her bankanın riskin en az % 15'ini üstlenmesi ve katılan banka sayısının üçten az olmaması şartıyla oluşturulacak konsorsiyum tarafından verilmesi durumunda ise yüzde yirmi oranında,

c) Türkiye'de faaliyette bulunan bankalarca ihraç olunan veya ödemesi garanti edilen menkul kıymetler karşılığında veya bu bankaların mukabil kefaletlerine dayanılarak verilen gayrinakdi krediler yüzde yirmibeş oranında,

ç) Diğer gayrinakdi krediler yüzde elli oranında,

d) Birinci fıkra kapsamındaki aval, garanti ve kefaletler Kanunun 54 üncü maddesinin dördüncü fıkrası hükmünde yer alan sekiz kat sınırının hesabı hariç olmak üzere, aval veya garanti verilen ya da kefil olunan kredinin dikkate alınma oranı ile aynı oranda

dikkate alınır.

(3) Kanunun 54 üncü maddesinde belirlenen kredi sınırlarının uygulamasında;

a) Döviz, faiz oranı ve altına dayalı vadeli, futures ve swap alım satım sözleşmeleri ile satın alınan alım ve satım opsiyonlarının nominal değerlerinin, sözleşmelerin başlangıç vadelerine göre aşağıda yer alan tabloda belirtilen oranlarla çarpılması,

BAŞLANGIÇ VADESİ (Sözleşme üzerindeki vade)	Faiz Oranına İlişkin Sözleşmeler (%)	Döviz Kuruna ve Altına İlişkin Sözleşmeler (%)
İki Haftaya Kadar Vadeli 0 0	0	0
Bir Yıl ve Daha Az Vadeli 0,5 2	0,5	2
Bir Yıldan İki Yıla Kadar 1 5	1	5
İki Yıl ve İki Yıldan Sonraki Her İlave Yıl İçin	1	3

b) Hisse senedine, altın dışındaki kıymetli madenlere ve diğer ürünlere dayalı vadeli, futures, swap alım satım sözleşmeleri ile satın alınan alım satım opsiyonlarına ilişkin sözleşmelerin pozitif rayıç değerleri ile, nominal değerlerinin kalan vadelerine göre aşağıda yer alan tabloda belirtilen oranlarla çarpılmasından elde edilen tutarların toplanması

VADEYE KALAN SÜRE (Sözleşme üzerindeki vade)	Hisse Senedine İlişkin Sözleşmeler (%)	Altın Dışındaki Kıymetli Madenlere İlişkin Sözleşmeler(%)	Diğer Varlıklara İlişkin Sözleşmeler (%)
Vadesine Bir Yıl veya Daha Az Kalmış Olanlar	6	7	10
Vadesine Bir Yıldan Fazla, Beş Yıldan Az Kalmış Olanlar	8	7	12
Vadesine Beş Yıl ve Daha Fazla Kalmış Olanlar	10	8	15

(4) Kanunun 54 üncü ve 56 ncı maddesi uyarınca belirlenen sınırlamalarda ortaklık payları maliyet bedelleri üzerinden dikkate alınır. Alım satım amacıyla elde tutulan ve elde tutma süresi beş iş gününü aşmayan hisse senetleri dikkate alınmaz.

(5) Türkiye’de faaliyette bulunan bankalarca, bu bankaların yabancı ülkelerde bankacılık faaliyetlerinde bulunan bağlı ortaklık ve iştiraklerinin yükümlülüklerine karşılık, yabancı ülkelerin yetkili mercilerine ilgili ülke mevzuatı gereğince verilen sınırsız garanti niteliğini taşıyan taahhütler **(Değişik ibare:RG-02/02/2007-26422)** yüzde otuz oranında dikkate alınır ve kredi sınırlarının hesaplanmasında esas alınacak tutar, bağlı ortaklık veya iştirakin yükümlülüklerinden, bağlı ortaklık veya iştirak tarafından bankaya verilen krediler ile bağlı ortaklık veya iştirakin ilgili ülke mevzuatına göre hesapladığı ana sermayenin indirilmesiyle bulunur.

(6) Yabancı ülkelerin merkezi yönetimleri, merkez bankaları ve kredi kurumları ile ilgili işlemlerin dikkate alınma oranları hakkında 14 üncü madde hükümleri saklıdır.

Kredi sınırlarının konsolide esasa göre hesaplanması

MADDE 13 - (1) Kanun uyarınca yürürlüğe konulan düzenlemelere göre ana ortaklıklarca Kanunun 54 üncü maddesinde yer alan kredi sınırları bu maddede yer alan usule göre konsolide esasa göre hesaplanır ve uygulanır.

(2) Konsolide kredi sınırları, ana ortaklık ile konsolidasyona tabi tutulan finansal kuruluşlar topluluğuna dahil her ortaklığın bilanço ve bilanço dışı hesaplarında yer alan krediler ve Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelik uyarınca hesaplanan konsolide özkaynak tutarı dikkate alınarak, konsolide mali tabloların hazırlandığı dönemler itibarıyla hesaplanır. Konsolidasyona tabi tutulan finansal kuruluşların faktoring alacakları ile çeşitli ikrazlarına ve vermiş oldukları ödünçlere ilişkin kalemler nakdi kredi niteliğindedir.

(3) Bir risk grubuna kullandırılabilir kredi sınırının konsolide esasa göre hesaplanmasında, risk grubu tanımı kapsamındaki gerçek ve tüzel kişilerin, konsolidasyona tabi tutulan finansal kuruluşlar topluluğuna dahil tüm ortaklıklara olan ve ikinci fıkrada belirtilen nitelikteki tüm borç ve yükümlülükleri dikkate alınır.

(4) Bir risk grubuna kullandırılabilir kredi sınırının konsolide esasa göre hesaplanmasında, risk grubu tanımı, ana ortaklık ve konsolidasyona tabi tutulan finansal kuruluşlar topluluğuna dahil her bir ortaklık dikkate alınmak suretiyle, “finansal kuruluşlar topluluğunun da dahil olduğu risk grubu” şeklinde uygulanır.

(5) Kanunun 54 üncü maddesinde yer alan kredi sınırları, konsolide olmayan esasa göre de hesaplanır ve uygulanır.

(6) Kanun hükümlerinin uygulanmasında aşım tutarı olarak, konsolide ve konsolide olmayan esasa göre hesaplanan sınırlardan hangisinde aşım varsa o tutar, her ikisinde birden aşım varsa yüksek olan tutar dikkate alınır.

(7) 12 nci ve 14 üncü maddelerde belirlenen dikkate alınma oranları ile sınırlamalara tabi olmayacak işlemlere ilişkin hükümler saklıdır.

Yabancı ülkelerin merkezi yönetimleri, merkez bankaları ve kredi kurumları ile ilgili işlemlerin dikkate alınma oranları

MADDE 14 - (1) Kanunun kredi sınırlarının uygulanmasında;

1) Yüzde sıfır oranında dikkate alınacak işlemler;

a) Ek-1’de birinci sınıf olarak tasnif edilen ülke notlarını haiz yabancı ülkelerin merkezi yönetimleri ve merkez bankalarına açılacak krediler ile bunlarca ihraç edilen menkul kıymetler veya verilen diğer garantiler karşılığında kullandırılacak krediler,

b) Avrupa Merkez Bankasına açılacak krediler ile bu bankaca ihraç edilecek menkul kıymetler veya verilecek garantiler karşılığında kullandırılacak krediler.

2) Yüzde yirmi oranında dikkate alınacak işlemler;

a) “Çok Taraflı Banka ve Mali Kurumlar”ın menkul kıymet ihracı veya diğer formlardaki borçlanmalarından ek-1’de birinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz

olanlara yapılacak katılımlar ile bunlarca verilecek garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

b) Ek-1’de birinci sınıf olarak tasnif edilen ülke notlarını haiz yabancı ülkelerde bulunan kredi kurumlarından, ek-1’de birinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlara kullanılacak krediler ile bunlarca verilecek garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

c) Ek-1’de birinci sınıf olarak tasnif edilen ülke notlarını haiz yabancı ülkelerde bulunan kredi kurumlarının kefaletiyle ihraç olunan menkul kıymetlerden, ek-1’de birinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlar karşılığında kullanılacak krediler.

3) Yüzde elli oranında dikkate alınacak işlemler;

a) Ek-1’de ikinci sınıf olarak tasnif edilen ülke notlarını haiz yabancı ülkelerin merkezi yönetimleri ve merkez bankalarına açılacak krediler ile bunlarca ihraç edilen menkul kıymetler veya verilen diğer garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

b) Merkezleri yabancı ülkelerde bulunan kredi kurumlarından, ek-1’de birinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlara kullanılacak krediler ile bunlarca verilecek garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

c) Ek-1’de birinci sınıf olarak tasnif edilen ülke notlarını haiz yabancı ülkelerde bulunan kredi kurumlarından, ek-1’de ikinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlara kullanılacak krediler ile bunlarca verilecek garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

ç) Ek-1’de birinci sınıf olarak tasnif edilen ülke notlarını haiz yabancı ülkelerde bulunan kredi kurumlarının kefaletiyle ihraç olunan menkul kıymetlerden, ek-1’de ikinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlar karşılığında kullanılacak krediler.

4) Yüzde seksen oranında dikkate alınacak işlemler;

a) Ek-1’de üçüncü sınıf olarak tasnif edilen ülke notlarını haiz yabancı ülkelerin merkezi yönetimleri ve merkez bankalarına açılacak krediler ile bunlarca ihraç edilen menkul kıymetler veya verilen diğer garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

b) Merkezleri yabancı ülkelerde bulunan kredi kurumlarının kefaletiyle ihraç olunan menkul kıymetlerden, ek-1’de birinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlar karşılığında kullanılacak krediler,

c) Merkezleri yabancı ülkelerde bulunan kredi kurumlarından, ek-1’de ikinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlara kullanılacak krediler ile bunlarca verilecek garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

ç) Ek-1’de birinci sınıf olarak tasnif edilen ülke notlarını haiz yabancı ülkelerde bulunan kredi

kurumlarından, ek-1’de üçüncü sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlara kullanılacak krediler ile bunlarca verilecek garantiler karşılığında kullanılacak krediler.

5) Yüzde yüzelli oranında dikkate alınacak işlemler;

a) Mali tabloları kredi kullandıran banka ile tam konsolidasyon yöntemine göre konsolide edilenler hariç olmak üzere, merkezleri kıyı bankacılığı bölgelerinde bulunan her türlü banka kredi kurumu ve finansal kuruluşa kullanılacak krediler ile bu kurum ve kuruluşlar tarafından ihraç olunan menkul kıymetler, verilecek garantiler veya bunların kefaletiyle ihraç olunan menkul kıymetler karşılığında kullanılacak krediler,

b) Yabancı banka, kredi kurumu ve finansal kuruluşlara kullandırılan nakdi kredilerden geri ödemeleri vade dışında şartlara bağlanmış olanlar ile belirli gerçek ya da tüzel kişiye veya risk grubuna kullandırılmak veya kullanılacak kredilerin teminatını teşkil etmek üzere verilenler,

c) Karşılıklı işlemler.

(2) İlk fıkrada belirtilenler dışında kalan işlemler yüzde yüz oranında dikkate alınır.

(3) Bu madde kapsamındaki gayrinakdi krediler ile vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler, 12 nci maddede belirtilen dikkate alınma oranları uygulandıktan sonra bu maddede yer alan oranlara göre ayrıca ağırlıklandırılır.

(4) Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşlarınca verilen notların düşürülmesi veya geri çekilmesi nedeniyle kredi sınırlarında aşım ortaya çıkması ve aşımın vadesiz kredi kullandırmalarının geri çekilmesi ile giderilememesi halinde, vadeli krediler, ilave hiç bir kullandırmada veya vade yenilemesinde bulunulmaması kaydıyla, menkul kıymet, mevduat ve diğer kredi hesaplarının vadeleri sonuna kadar idame ettirilebilir.

(5) Aynı ülke, borçlu, borçlanma, menkul kıymet veya banka hakkında bir veya birden fazla uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu tarafından verilen notlar arasında ek-1’de yer alan tasnifler bakımından sınıf farkı doğması halinde notlardan düşük olanı esas alınır.

(6) Bankalar bu madde hükümlerinden yararlanan işlemleri ile ilgili sıhhatleri hususunda şüphe bulunmayan her türlü bilgiyi ve belgeyi temin, takip ve muhafaza ile yükümlüdürler. İşlemlerinin bu maddede belirlenen imtiyazlı oranlardan yararlanmaya ehil olduğunu ispatlama mükellefiyeti bankalara aittir.

Merkezi yurt dışında kurulu bankaların Türkiye’deki şubelerinin merkezleri ve yurt dışında kurulu diğer şubeler ile yaptıkları işlemler

MADDE 15 - (1) Merkezi yurt dışında kurulu bankaların Türkiye’deki şubelerinin, merkezlerine ve yurt dışında kurulu diğer şubelere yaptıkları tevdiat Kanunun 48 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında kredi olarak sayılır ve Kanunun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “bankanın dahil olduğu risk grubu” hesaplamasına dahil edilir.

(2) Bu madde uygulamasında, yapılan tevdiatın vadesinden kısa olmamak kaydıyla, merkez ve yurt dışında kurulu diğer şubelerden sağlanan fonlar, Kanunun 55 inci maddesi kapsamında nakit karşılık olarak değerlendirilir.

Kredi sınırlamalarına tabi olmayan işlemler

MADDE 16 - (1) Kanunun 55 inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi uyarınca aşağıdaki işlemler de Kanunun 54 üncü maddesinde yer alan kredi sınırlamalarına tabi tutulmaz:

a) Teminat ya da rehin olarak veya belirli bir gerçek ya da tüzel kişiye veya risk grubuna kullandırılmak amacıyla verilenler hariç olmak üzere, bankaların birbirlerine verdikleri, vadesiz ve temdite konu olmamış üç aya kadar vadeli krediler.

b) Türkiye Bankalar Birliğince Türk Lirası Referans Faiz Oranının (TRLIBOR) tespit edilmesine yönelik olarak oluşturulan piyasalarda yapılan işlemlerden vadesiz ve temdide konu olmamış altı aya kadar vadeli olanlar.

c) Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.'ye kullandırılan krediler.

ç) 15 inci maddenin birinci fıkrası kapsamında merkezi yurt dışında kurulu bankaların Türkiye'deki şubelerinin, merkezleri ve yurt dışında kurulu diğer şubeleri ile borç-alacak kayıtlarının mutabakatsızlığından kaynaklanan günlük farklar.

d) **(Ek:RG-02/02/2007-26422)** Konsolide edilen bankalar ve finansal kuruluşlardaki ortaklık payları.

(e) **(Ek:RG-30/07/2010-27657)** 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun geçici 20 nci maddesi çerçevesinde

Hazine Müsteşarlığı tarafından verilen destek kapsamında sağlanan kefaletler karşılığı kullandırılan krediler.

(f) **(Ek:RG-30/07/2010-27657)** Krediyi kullandıran banka tarafından menkul kıymet şeklinde ihraç edilen borçlanma senetleri karşılığı yapılan işlemler.

Kredi sınırlarının izlenmesi

MADDE 17 - (1) Bankalarca kredi sınırlarının hesabında, banka bakımından nihai riskin kimden doğduğu ve yükümlülüğünün kime ait olduğu dikkate alınarak krediyi fiilen kullanan kişiler ile kredi açılan kişilerin farklı olabileceği ya da birden fazla kişiye kredi açılmış sayılabileceği hususlarının göz önünde bulundurulması ve bireysel kredi sınırlarının her bir gerçek veya tüzel kişi bazında ayrı ayrı izlenmesi gerekir.

Aşımların giderilmesi

MADDE 18 - (1) Kredi sınırlarının hesaplamasında, Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelik uyarınca hesaplanan son dönem özkaynaklar ile konsolide özkaynakları dikkate alınır. Özkaynak ve konsolide özkaynaklarda olabilecek düşüşler nedeniyle Kanunun 54 ve 56 ncı maddelerinde yer alan sınırlamaların hesabında aşım oluşması halinde, sözkonusu aşımın, özkaynak veya konsolide özkaynakların oluşan aşımları giderecek tutarda artırılması veya aşımın neden olan işlemlerin azaltılması suretiyle, özkaynak veya konsolide özkaynak hesaplama dönemini izleyen yedi aylık süre içinde giderilmesi zorunludur. Özkaynak veya konsolide özkaynak artışının sermaye artırımı yoluyla sağlanması halinde, artırılan bedelden özkaynak veya konsolide özkaynağın eksik kısmına

eşit olan tutarın bu yedi aylık sürede nakden tahsil edilmesi şarttır. Oluşan aşımın, özkaynak ve konsolide özkaynak artışı gerektirmesi halinde, artırım, en yüksek artış tutarını gerektiren özkaynak dikkate alınarak gerçekleştirilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Katılım bankalarının finansman sağlama yöntemleri

MADDE 19 - (1) Kanunun 48 inci maddesinin ikinci fıkrasında kredi sayılacağı belirtilen finansman yöntemlerine ilişkin usul ve esaslar aşağıda belirtilmiştir.

a) Kurumsal Finansman Desteği: Katılım bankası ile fonu kullanacak işletme arasında akdedilecek sözleşme dahilinde, işletmenin ihtiyaç duyduğu her türlü emtia, menkul kıymet, gayrimenkul, hak ve hizmet bedelinin satıcıya ödenmesi koşuluyla işletmenin borçlandırılması işlemidir. Bu yöntemle kullanılacak fonlarla ilgili alım satımına ilişkin belgenin bir suretinin katılım bankasının muhafazası zorunludur.

b) Bireysel Finansman Desteği: Bireysel ihtiyaçlar için, gerçek kişi alıcıların doğrudan satıcılardan aldıkları mal veya hizmet bedelinin, katılım bankası tarafından satıcıya ödenmesi koşuluyla alıcının borçlandırılması işlemidir. Bu yöntemle kullanılacak fonlarla ilgili alım satımına ilişkin belgenin bir suretinin muhafazası zorunludur.

c) Kâr-Zarar Ortaklığı Yatırımı: Katılım bankalarının gerçek ve tüzel kişilerin tüm faaliyetlerinden veya belirli bir faaliyetinden veya belirli bir parti malın alım satımından doğacak kâr ve zarara katılmak üzere bu kişilere fon kullanılması işlemidir. Bu yöntem ile fon kullanmak için, fonu kullanacak olan gerçek ve tüzel kişilerle ek-5'te yer alan örneğe uygun "Kar-Zarar Ortaklığı Yatırım Sözleşmesi" düzenlenir. Bankalar, fon kullandırdığı gerçek ve tüzel kişilerin kâr ve zararına, sözleşmede belirlenen oranlarda katılır."Kâr-Zarar Ortaklığı Yatırım Sözleşmesi"nde, bankaların kâr ve zarardan alacağı pay ve varsa alacağı teminatlar

açıkça gösterilir. Bu sözleşmede, projenin kârlılığından bağımsız olarak önceden belirlenmiş tutarda kâr garanti edilmesine dair hükümler yer alamaz.

ç) Finansal Kiralama: Taşınır ve taşınmaz malların 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununun ilgili hükümleri çerçevesinde, katılım bankası ile kalkınma ve yatırım bankası tarafından temin edilerek kiraya verilmesidir.

d) Mal Karşılığı Vesaikin Finansmanı: Katılım bankası ile fon kullanan arasında düzenlenecek yazılı bir sözleşme dahilinde, mal karşılığı vesaik mukabilinde fon kullanılması işlemidir.

e) Ortak Yatırımlar: Kanunun 56 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki sınırlamalar dikkate alınmak kaydıyla, gelişme potansiyeli taşıyan ve kaynak ihtiyacı olan şirketlerin sermayelerine, taraflar arasında düzenlenecek sözleşme hükümleri çerçevesinde edinilecek ortaklık paylarının en fazla yedi yıl içinde halka arz yoluyla elden çıkarılması şartıyla, katılım bankalarının iştirak edilmesi veya belirli bir yatırımın finansmanı amacıyla oluşturulacak fonlara katılınmasıdır. Sermayeye iştirak şeklindeki

yatırımlar için düzenlenecek sözleşmelerde, sermayesine iştirak edilen şirketin yönetimi hususu başta olmak üzere tarafların hak ve yükümlülükleri ile sermayenin halka arz edilmesi sürecine ilişkin hükümlere yer verilmesi zorunludur.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 20 - (1) 27/6/2001 tarihli ve 24445 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ile 20/9/2001 tarihli ve 24529 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Özel Finans Kurumlarının Kuruluş ve Faaliyet Hakkındaki Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

İntibak

GEÇİCİ MADDE 1 - (1) 12 nci madde ile getirilen dikkate alınma oranlarına ilişkin yeni hükümler nedeniyle bir gerçek ya da tüzel kişiye veya risk grubuna kullandırdıkları krediler toplamı Kanunda yer alan sınırlamaları aşan bankalar, bu gerçek ya da tüzel kişiye veya risk grubuna hiç bir şekil ve surette yeni kredi kullandıramazlar. Bankalar, bu Yönetmelik hükümlerinin yürürlüğe girdiği tarihi izleyen takvim yılından başlamak üzere, bir gerçek ya da tüzel kişiye veya risk grubuna kullandırdıkları kredilerin toplamında her yıl için oluşan aşım tutarlarını, bu tutarların birinci yıl sonuna kadar yüzde otuzunu, ikinci yıl sonuna kadar yüzde altmışını, üçüncü yıl sonuna kadar yüzde yüzünü itfa etmek suretiyle 31/12/2009 tarihine kadar giderirler.

Yürürlük

MADDE 21 - (1) Bu Yönetmelik hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 22 - (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkanı yürütür.

Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete’nin Tarihi Sayısı
01/11/2006 - 26333

Yönetmelikte Değişiklik Yapan Mevzuatın Yayımlandığı Resmî Gazete’nin

Tarihi	Sayısı
1. 02/02/2007	26422
2. 12/11/2008	27052
3. 12/11/2009	27404
4. 30/07/2010	27657

VERGİ USUL KANUNU GENEL TEBLİĞİ

(Sıra No: 379)

05 Ocak 2008 Tarihli Resmi Gazete

Sayı: 26747

Bakanlığımıza intikal eden olaylardan, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile ilgili bazı konularda tereddütler olduğu anlaşılmış olup, söz konusu tereddütleri gidermek ve uygulama birliği sağlamak amacıyla aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekli görülmüştür.

...

2 - Serbest Meslek Faaliyetinde Bulunan Hekimler (Dış Hekimleri ile Veteriner Hekimler Dahil) Tarafından Kullanılacak Kredi Kartı Okuyucuları

Vergi Usul Kanununun 227 nci maddesinin son fıkrasında Maliye Bakanlığının düzenlenmesi mecburi olan belgelerde bulunması gereken zorunlu bilgileri belirlemeye yetkili olduğu hükmü yer almaktadır.

Anılan Kanunun Mükerrer 257 nci maddesinin birinci fıkrasının 1 numaralı bendinde de Maliye Bakanlığının, tutulması veya düzenlenmesini uygun gördüğü defter ve belgelerin mahiyet, şekil ve ihtiva etmesi zorunlu bilgileri belirlemeye, bunlarda değişiklik yapmaya, bu Kanuna göre tutulacak defter ve düzenlenecek belgelerin tutulması ve düzenlenmesi zorunluluğunu kaldırmaya; 6 numaralı bendinde ise vergi güvenliğini sağlamak amacıyla niteliklerini belirleyip onayladığı elektrikli, elektronik, manyetik ve benzeri cihazlar ve sistemleri kullanılmaya, uygulamaya dair usul ve esasları belirlemeye yetkili olduğu belirtilmiştir.

Söz konusu hükümlerle Bakanlığımıza tanınan yetkilere dayanılarak, serbest meslek faaliyeti icra eden hekimlerin (dış hekimleri ile veteriner hekimler dahil), iş yerlerinde bu Tebliğde belirtilen özellikleri haiz kredi kartı okuyucularından (bundan böyle POS -Point of Sale- olarak anılacaktır) www.alomaliye.com bulundurmaları ve kredi kartı ile yapılan ödemelerde bu cihazları kullanmaları zorunluluğu getirilmiş ve bu cihazlarla düzenlenecek POS fişlerinin, anılan mükelleflerçe yürütülen serbest meslek faaliyetlerinde Vergi Usul Kanunu uyarınca düzenlenmiş "serbest meslek makbuzu" olarak kabul edilmesi uygun görülmüştür.

2.1 - Cihazların ve Belgelerin Özellikleri

Anılan hekimlerce kullanılacak POS cihazları ve bunlar tarafından üretilen belgelerin, serbest meslek faaliyeti kapsamında elde edilen kazancın Vergi Usul Kanununa göre belgelendirilmesini sağlayacak şekilde aşağıda sayılan özellikleri haiz olması gerekmektedir.

a) Ek 3'teki örnekte belirtildiği şekilde belge üzerinde; mükellef bilgileri, tarih, saat, sıra no, hizmetin cinsi, vergi dahil tutarı vb. bilgiler ve "Bu belge V.U.K. uyarınca serbest meslek makbuzu yerine geçen belge hükmündedir." ibaresi yer alacaktır.

b) POS'lardan her günün sonunda günlük kapanış raporu (Z raporu) alınabilecektir.

POS'lar, yukarıda sayılan özellikleri haiz olup olmadığının tespitine yönelik olarak Bakanlığımızca herhangi bir onay işlemine tabi tutulmayacaktır. Ancak şekil ve muhtevası itibarıyla Ek 3'teki örneğe uygun olmayan POS fişleri, Vergi Usul Kanunu uyarınca düzenlenmiş belge hükmünde sayılmayacaktır.

2.2- POS Cihazlarında Kullanılacak Kağıt Rulolar

Yukarıda özellikleri belirtilen POS cihazları kullanılmak suretiyle düzenlenen belgelerdeki bilgiler tam (anlaşılabilir kısaltmalar olabilir) ve açık olacak, silik ve okunaksız belge verilmeyecektir.

Piyasadaki POS'ların bir kısmında halen kullanılmakta olan mikrokapsüllü karbonsuz kopyalama kağıtları (Dekaform Self Contained vb.) darbe, katlanma, kırışma gibi etkilerle kolaylıkla kararıp silinmekte ve fişler okunamaz hale gelmektedir. Bu nedenle, Vergi Usul Kanunu uyarınca düzenlenmiş belge hükmünde belge verme özelliğine sahip POS'larda, üzerindeki bilgiler kolaylıkla kararıp silinen mikrokapsüllü karbonsuz kopyalama kağıt ruloları kullanılmayacaktır.

Termal kağıt ruloların kullanılması halinde ise bu ruloların;

a) Türk Standartları Enstitüsünce onaylanmış,

b) Arka ortasına birbirinden en fazla 50 milimetre aralıkta ve rulo uzunluğu boyunca, kağıdı üreten firmanın logosunun (kısa adı veya baş harfleri) ve kağıdın numarasının basılmış,

c) Yine arkasında ve kağıdın kenarına 20 milimetreyi geçmeyen aralıklarla aşağıdaki sıra dahilinde,

- Onaylayan kurumun kısa adının (en fazla 4 karakter),

- Onayın tarih ve sayısının,

- Başına "SKT" işareti konularak, 7 yıldan az olmamak üzere son kullanma tarihinin (ay/yıl) yazılmış, olması şarttır.

Mükelleflerin söz konusu termal kağıt rulolarını, belgelerin muhafaza ve ibraz mecburiyetine ilişkin yükümlülüklerinin de gereği olarak, ısısı +35 dereceyi geçmeyen, nem oranı % 80'in altında olan ortamlarda, ışık geçirmeyen ve kağıda zarar vermeyen kutularda saklanmaları gerekmektedir.

2.3- Uygulama Usul ve Esasları

a) Anılan mükellefler, 1/6/2008 tarihinden itibaren işyerlerinde bu Tebliğde belirtilen özelliklere sahip POS'ları bulunduracaklar ve kullanacaklar; söz konusu şartları taşımayan POS'ları kullanamayacaklardır. Bahsi geçen mükellefler gerekli şartları taşımayan POS'ları 1/6/2008 tarihinden itibaren mevcut halleri ile kullanamayacaklarından, bu cihazlar sahipleri (bankalar, katılım bankaları vb.) tarafından ya toplanacak ya da bu Tebliğde yer alan esas ve usullere uygun hale getirilecektir.

b) Söz konusu mükellefler, bu Tebliğ ile bulundurma ve kullanma zorunluluğu getirilen POS'ları kullanmak suretiyle yaptıkları tahsilatlarda müşterilerine bu POS'lardan çıkan belgeleri verecekler, müşteri tarafından talep edilse dahi başkaca bir belge düzenlemeyeceklerdir.

c) Bahsi geçen POS cihazlarının özelliğinden ve kredili satışlara ilişkin mevzuattan dolayı belgenin birinci nüshasının mükellefte kalması durumunda, müşteriye verilen ikinci nüsha, vergi uygulamalarında asıl belge gibi mütalaa edilecektir.

d) Anılan mükellefler, bu POS'ları kullanmak suretiyle hizmet ifasında bulundukları her günün sonunda kapanış raporu almak ve bu raporları gerektiğinde Bakanlığımız görevlilerine ibraz etmek üzere muhafaza etmek zorundadırlar.

e) Mükelleflerin işyerlerinde bu Tebliğde öngörülen POS'ları kullanıyor olmaları serbest meslek makbuzu düzenleme mecburiyetlerini kaldırmamaktadır. Zira bedeli kredi kartı kullanılmaksızın ödenen hizmetler için POS'ların kullanılması söz konusu olmamaktadır. Bu durumda, anılan mükelleflerin bedelini kredi kartı kullanılmaksızın (nakit, çek, havale vb. olarak) tahsil ettikleri hizmetler için Vergi Usul Kanununa göre serbest meslek makbuzu düzenlemeleri gerekmektedir.

2.4- Ceza

Bu Tebliğ kapsamındaki mükelleflerden 1/6/2008 tarihinden itibaren;

a) Bu Tebliğde belirtilen özellikleri haiz POS cihazlarını iş yerlerinde bulundurmayan veya iş yerinde bulundurmamakla beraber Tebliğde öngörülen şartları taşımayan cihazları kullandıkları tespit edilenlere, Vergi Usul Kanununun mükerrer 355/1 inci maddesine göre özel usulsüzlük,

b) Tebliğde belirtilen özellikleri haiz POS cihazlarını kullanmakla birlikte bunlarda 3 üncü bölümde açıklanan özellikleri taşımayan kağıt ruloları kullandığı veya günlük kapanış raporu almadığı tespit edilen mükelleflere ise her bir tespit için ayrı ayrı olmak üzere, Vergi Usul Kanununun 352/II-7 nci maddesine göre ikinci derece usulsüzlük,

cezası kesilecektir.

Tebliğ olunur.

EK: 3 POS BELGESİ

Doç. Dr. Gülay SOLGUN
Eren Sok. 1/4 Dikmen ANKARA
Başkent V. D. 12345678912

TARİH :: 02..06..2008
SAAT :: 14..45
SIRA NO :: 0002

Muayene Ücreti 100.00 YTL
Gelir Stopaj (*) 18.52 YTL
Toplam Tahsilat 81.48 YTL

KREDİ KARTI BİLGİLERİ :

Burak AKARSLAN
**** * 4568
XXX.XX YTL
İşyeri No: 2006 58968897

Bu belge, V.U.K. uyarınca serbest
meslek makbuzu yerine geçen
belge hükmündedir.

*Mükellefin;
Adı ve Soyadı Unvanı, İş Adresi,
Vergi Dairesi ve T.C. Kimlik Numarası*

*Belgenin;
Tarihi, Saati,
Numarası (Her gün 0001'den
başlayacak şekilde ayarlanacaktır.)*

Hizmetin cinsi ve %8 katma değer vergisi dahil tutarı

• KDV hariç, brüt tutar üzerinden yapılan stopaj

*• Muayene ücretinden gelir stopaj
düşüldükten sonra kalan tutar*

*(Kart Sahibinin Adı Soyadı,
Kart Numarası, Hizmet Bedeli (KDV
dahil), İşyeri (Üye) Numarası vb.)*

*Belgenin serbest meslek makbuzu yerine
geçen belge olduğuna ilişkin açıklama*

(*) Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesi uyarınca tevkifat yapmak zorunda olmayanların ödeme yapması halinde belgede bu satıra yer verilmeyecektir.

VERGİ USUL KANUNU GENEL TEBLİĞİ

(Sıra No: 382)

30 Mayıs 2008 Tarihli Resmi Gazete

Sayı: 26891

Bakanlığımıza intikal eden olaylardan, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile ilgili bazı konularda tereddütler olduğu anlaşılmış olup, söz konusu tereddütleri gidermek ve uygulama birliği sağlamak amacıyla aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekli görülmüştür.

Vergi Usul Kanununun 229 uncu maddesinde fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesika olarak tanımlanmış olup, Kanunun 231 inci maddesinin 5 numaralı bendinde de faturanın malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihten itibaren azami yedi gün içinde düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Aynı Kanunun 232 nci maddesinde de fatura vermek ve almak mecburiyetinde olanlar sayılmış bulunmaktadır.

Kanunun mükerrer 257 nci maddesinin (1) numaralı bendi ile de Maliye Bakanlığı, mükellef ve meslek grupları itibarıyla muhasebe usul ve esaslarını tespit etmeye, bu Kanuna göre tutulmakta olan defter ve belgeler ile bunlara ilaveten tutulmasını veya düzenlenmesini uygun gördüğü defter ve belgelerin mahiyet, şekil ve ihtiva etmesi zorunlu bilgileri belirlemeye ve bunlarda değişiklik yapmaya yetkili kılınmıştır.

Bu yetkiye istinaden, belge düzenine ilişkin yapılan düzenlemeler aşağıda açıklanmıştır.

...

3 - Bankalara Ait Kredi Kartı Okuyucuları Kullanılarak Yapılan Kontör Satışlarında Belge Düzeni

Ülkemizde faaliyette bulunan GSM veya sabit telefon operatörleri ile herhangi bir bayilik ilişkisi bulunmayan mağaza, market v.b. işyerlerinde, bankalara ait kredi kartı okuyucuları (POS cihazları) kullanılmak suretiyle söz konusu operatörlerin nam ve hesabına ön ödemeli telefon hatlarına ait kontörlerin satışı yapılmaktadır.

Söz konusu işletmelerce yapılan kontör satışlarında kullanılan bankalara ait POS cihazlarının;

- Kontör satışı esnasında, komisyon bedeli de dahil olmak üzere, ekte (EK-1) bulunan formata uygun olarak POS belgesi düzenleyebilmesi ve

- Her günün sonunda, gün içerisinde yapılan kontör satışlarına ilişkin kapanış raporu verebilmesi özelliklerine haiz olması şartlarıyla, bedeli kredi kartıyla tahsil edilmek suretiyle yapılacak kontör satışlarında düzenlenecek POS belgelerinin, operatör tarafından düzenlenmiş "fatura yerine geçen belge" olarak kabul edilmesi uygun bulunmuştur.

Kontör satışlarında kullanılacak POS cihazlarının, yukarıda belirtilen özellikleri haiz olup olmadığının tespitine yönelik olarak, Bakanlığımızca herhangi bir onay işlemine tabi tutulması söz konusu

olmayacaktır. Ancak, POS cihazlarında, Katma Değer a l o m a l i y e . c o m

Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında 3100 sayılı Kanuna ilişkin Tebliğlerde özellikleri belirtilen ruloların kullanılması gerekmektedir.

Belirtilen özellikleri haiz POS cihazları kullanılmak ve bedeli kredi kartıyla tahsil edilmek suretiyle yapılacak kontör satışlarında ilgili taraflarca uyulacak belge düzeni aşağıda açıklanmıştır.

a) Kontör satışı yapan işletmelerce, söz konusu satışlara ilişkin olarak müşterilerine sadece bu POS cihazlarından çıkan belgeler verilecek, müşteri tarafından talep edilse dahi başkaca bir belge (ödeme kaydedici cihaz fişi, perakende satış fişi, fatura v.b.) düzenlenmeyecektir.

Ayrıca, söz konusu POS cihazlarından alınacak günlük kapanış raporlarının, satışı yapan işletmelerce muhafaza edilmesi ve istenildiğinde ibrazı zorunludur.

Diğer taraftan işletmelerin, POS cihazı üzerinden kontör satışı yapmaları dolayısıyla bankalardan aldıkları hizmet bedeli (komisyon vb.) için banka adına fatura düzenlemesi ve düzenlenecek faturada katma değer vergisinin de gösterilmesi gerekmektedir.

b) Bankaların operatörlere sunacağı hizmet nedeniyle lehe alacakları bedeller, banka ve sigorta muameleleri vergisi kapsamına gireceğinden, bu işlemde katma değer vergisi hesaplanmayacak ve bu nedenle düzenlenecek dekontta katma değer vergisi gösterilmeyecektir.

c) Banka tarafından hizmet karşılığı olarak operatörler adına düzenlenecek dekonta aylık döneme ilişkin hesap hareketlerini (telefon numarası, yüklenen kontör miktarı, bedeli vb.) gösteren bir listenin eklenmesi ve bu listenin de operatörler tarafından muhafaza edilerek istenildiğinde ibrazı gerekmektedir.

4 - Nihai Tüketicilere Elektronik Ortamda Kredi Kartıyla Yapılan Kontör Satışlarında Belge Düzeni

Ülkemizde faaliyet gösteren GSM veya sabit telefon operatörleri ile bunlarla anlaşmalı firmalar tarafından, ön ödemeli telefon hizmetinde kullanılan kontörlerin nihai tüketicilerle yüz yüze karşılaşmaksızın, telefon veya internet üzerinden iletilen talepler üzerine, kart sahibinin hattına otomatik olarak yüklenmesi ve bedelinin elektronik ortamda kredi kartı kullanılarak tahsil edilmesi suretiyle satışlar yapılmakta olup, bu tür satışlarda uyulacak belge düzeni hakkında aşağıdaki açıklamaların yapılmasına gerek görülmüştür.

Yukarıda belirtilen şekilde yapılan kontör satışlarında;

- Kontör satışı yapan işletmelerce gün içerisinde yapılan satışlara ilişkin olarak her günün sonunda “günlük satış raporu” düzenlenmesi ve

- Bu satışlara ilişkin olarak kredi kartlarından yapılan tahsilatların, ilgili banka tarafından düzenlenecek “günlük tahsilat listelerine” istinaden tevsik edilmesi

şartlarıyla, her bir satış için ayrı ayrı belge düzenlenmek yerine, gün sonunda “Muhtelif Müşteriler”

ibareli tek bir fatura düzenlenmesi uygun bulunmuştur.

Ancak, müşterinin istemesi halinde fatura veya fatura yerine geçen belgenin düzenleneceği tabiidir.

Belirtilen şekilde kontör satışı yapan işletmelerce, “Muhtelif Müşteriler” ibareli olarak düzenlenecek olan faturaya, “günlük satış raporu” ile banka tarafından düzenlenecek “günlük tahsilat listeleri”nin eklenmesi ve faturaların bu şekilde muhafaza edilmesi gerekmektedir.

5 - Serbest Meslek Faaliyetinde Bulunan Hekimler (Dış Hekimleri ile Veteriner Hekimler Dahil) Tarafından Kullanılacak Kredi Kartı Okuyucularını Bulundurma ve Kullanma Mecburiyetinin Başlama Tarihi

379 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde (2), serbest meslek faaliyeti icra eden hekimlerin (dış hekimleri ile veteriner hekimler dahil), iş yerlerinde anılan Tebliğde belirtilen özellikleri haiz kredi kartı okuyucuları (POS) bulundurmaları ve kredi kartı ile yapılan ödemelerde bu cihazları kullanmaları zorunluluğu getirilmiş ve bu cihazlarla düzenlenecek POS fişlerinin, anılan mükelleflerce yürütülen serbest meslek faaliyetlerinde Vergi Usul Kanunu uyarınca düzenlenmiş “serbest meslek makbuzu” olarak kabul edilmesinin uygun görüldüğü ve bu uygulamanın 1/6/2008 tarihinden itibaren başlayacağı açıklanmıştır.

Ancak, öngörülen sistemin yeni bir uygulama olması, güvenli ve amaca uygun bir şekilde kullanılmasının büyük önem arz etmesi sebebiyle, sistemi kuracak ve kullanacak olan mükelleflerin gerekli teknik ve uygulama çalışmalarını sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmelerinin temini bakımından, söz konusu uygulamanın başlangıç tarihi 1/9/2008 olarak değiştirilmiştir.

Tebliğ olunur.

EK: POS BELGESİ ÖRNEĞİ

VERGİ USUL KANUNU GENEL TEBLİĞİ

(Sıra No: 385)

01 Ağustos 2008 Tarihli Resmi Gazete

Sayı: 26954

Bakanlığımıza intikal eden olaylardan, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile ilgili bazı konularda tereddütler olduğu anlaşılmış olup, söz konusu tereddütleri gidermek ve uygulama birliği sağlamak amacıyla aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekli görülmüştür.

Vergi Usul Kanununun mükerrer 257 nci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi ile Maliye Bakanlığı, mükellef ve meslek grupları itibarıyla muhasebe usul ve esaslarını tespit etmeye, bu Kanuna göre tutulmakta olan defter ve belgeler ile bunlara ilaveten tutulmasını veya düzenlenmesini uygun gördüğü defter ve belgelerin mahiyet, şekil ve ihtiva etmesi zorunlu bilgileri belirlemeye ve bunlarda değişiklik yapmaya yetkili kılınmıştır.

Aynı maddenin (3) numaralı bendinde ise, düzenlenmesi zorunlu belgelerin elektronik bilgi ve kayıt araçlarıyla yapılması ve saklanması konusunda izin vermeye Bakanlığımızın yetkili olduğu belirtilmektedir.

Bu yetkilere istinaden, belge düzenine ilişkin aşağıdaki açıklamaların yapılması uygun görülmüştür.

1 - Bedeli Kredi Kartı Kullanılmak Suretiyle Ödenen Taşımacılıkta Belge Düzeni

Yolcu sirkülasyonunun yoğun olduğu deniz taşımacılığı veya şehir içi toplu taşımacılığı hizmeti verilen yerlerde, yolcuların hizmet bedelini bilet, jeton vs. satın alarak ödemesinin ve bunları kullanmak suretiyle turnike ve benzeri sistemlerden geçiş yapmasının işlemleri yavaşlatmakta olduğu, bu yavaşlamanın önüne geçilmesi amacıyla bazı bankaların, yolcu geçişini hızlandırarak transit geçiş yapılmasını sağlayacak ve iş yükünü azaltarak zaman kaybının önüne geçecek şekilde, anılan yerlerde müşteri ile muhatap olacak bir personel bulundurulmaksızın, şifreleme veya doğrulama gerektirmeden kullanılacak kredi kartları çıkardığı ve bu kartların ödeme aracı olarak kullanıldığı uygulamada görülmektedir.

Bu Tebliğ ile kredi kartları ve banka kartları (ön ödemeli kartlar dahil) kullanılarak yapılan ve nitelikleri yukarıda anlatılan geçiş işlemlerinde uyulacak belge düzeni konusunda belirleme yapılması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, turnike ve benzeri geçiş sistemleri kullanılarak taşıma hizmeti veren Tebliğ konusu işletmeler kapsamına; - Denizde veya iç sularda yolcu taşımacılığı yapan yolcu motoru, yolcu gemisi, feribot gibi ulaşım araçları,

- Şehir içinde toplu taşıma hizmeti sunan araçlar

ile hizmet veren işletmeler girmektedir.

Bedeli söz konusu kartlarla ödenmek suretiyle bu Tebliğ kapsamında bulunan işletmeler tarafından verilen taşıma hizmetinin, anılan kartların aşağıda belirtilen şekilde kullanılması kaydıyla, tebliğin

bu bölümünde yer alan açıklamalar çerçevesinde belgelendirilmesi uygun görülmüştür.

- Yolcu taşımacılığında bankalar tarafından çıkarılan kredi kartları ve banka kartları (ön ödemeli kartlar dahil) kullanılacaktır.

- Bahsi geçen kartlar ile yapılan geçiş işlemlerinde yolcu geçiş sayısı ve buna ilişkin tutarlar banka tarafından kayıt altına alınacaktır.

- Sözü edilen kartları okuyan cihazlar vasıtasıyla yapılan yolcu geçişleri gün sonunda bankaca raporlanacaktır.

- Banka tarafından günlük olarak alınan geçiş raporlarının üretilmesi aşamasında dışarıdan hiç bir müdahale yapılmasına imkan verilmeyecektir.

- Bankada oluşan tüm bilgiler, değiştirilemeyecek ve silinemeyecek şekilde muhafaza edilecektir.

Söz konusu kartların bu şartlar dahilinde kullanılması durumunda günlük hasılat Bankaca alınacak geçiş raporlarına istinaden işletmeler tarafından “muhtelif müşteriler” ibareli fatura ile belgelendirilecek ve kayda alınacaktır. Ancak, müşterinin istemesi halinde yolcu bileti işletme tarafından düzenlenerek verilecektir.

...

426 SIRA NO'LU VERGİ USUL KANUNU GENEL TEBLİĞİ

Resmi Gazete No 28678
Resmi Gazete Tarihi 15/06/2013

Kapsam

1. Giriş

Yeni nesil ödeme kaydedici cihazların kullanılma mecburiyeti ve onaylanmasına dair usul ve esaslar işbu Tebliğin konusunu teşkil etmektedir.

2. Dayanak

4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 257 nci maddesinin birinci fıkrasının 1 numaralı bendinde, Maliye Bakanlığının “Mükellef ve meslek grupları itibarıyla muhasebe usul ve esaslarını tespit etmeye, bu Kanuna göre tutulmakta olan defter ve belgeler ile bunlara ilaveten tutulmasını veya düzenlenmesini uygun gördüğü defter ve belgelerin mahiyet, şekil ve ihtiva etmesi zorunlu bilgileri belirlemeye, bunlarda değişiklik yapmaya; bedeli karşılığında basıp dağıtmaya veya üçüncü kişilere bastırıp dağıtmaya veya dağıttırmaya, bunların kayıtlarını tutturmaya bu defter ve belgelere tasdik, muhafaza ve ibraz zorunluluğu getirmeye veya kaldırmaya, bu Kanuna göre tutulacak defter ve düzenlenecek belgelerin tutulması ve düzenlenmesi zorunluluğunu kaldırmaya”,

3 numaralı bendinde “Tutulması ve düzenlenmesi zorunlu defter, kayıt ve belgelerin mikro film, mikro fiş veya elektronik bilgi ve kayıt araçlarıyla yapılması veya bu kayıt ortamlarında saklanması hususunda izin vermeye veya zorunluluk getirmeye, bu şekilde tutulacak defter ve kayıtların kopyalarının Maliye Bakanlığında veya muhafaza etmekle görevlendireceği kurumlarda saklanması zorunluluğu getirmeye, bu konuda uygulama usul ve esaslarını belirlemeye”,

6 numaralı bendinde “Vergi güvenliğini sağlamak amacıyla niteliklerini belirleyip onayladığı elektrikli, elektronik, manyetik ve benzeri cihazlar ve sistemleri kullandırmaya, bu cihaz ve sistemler vasıtasıyla bandrol, pul, barkod, hologram, kupür, damga, sembol gibi özel etiket ve işaretlerin kullanılmasına ilişkin zorunluluk getirmeye, uygulamaya ait usûl ve esasları belirlemeye” yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır.

Mezkûr hükümlerle Bakanlığa (Maliye Bakanlığı) tanınan yetkiye istinaden, satışı yapılan malları aynen veya işlendikten sonra satışını yapanlar dışındaki kimselere satan veya aynı kimselere hizmet veren birinci ve ikinci sınıf tüccarlara (perakende teslimde bulunan veya hizmet ifa eden) Vergi Usul Kanununa göre fatura vermek zorunda olmadıkları mal satışları veya hizmet ifalarının belgelendirilmesinde (6/12/1984 tarihli ve 3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanuna göre kullanmak zorunda oldukları ödeme kaydedici cihazların yerine) “Yeni Nesil Ödeme Kaydedici Cihazları” kullanma mecburiyeti getirilmiştir.

3. Yeni Nesil Ödeme Kaydedici Cihazlar

Yeni nesil ödeme kaydedici cihazlar, temel olarak Basit/Bilgisayar Bağlantılı ve EFT-POS özelliği olan cihazlar olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Ayrıca akaryakıt pompalarına bağlanan, sinema giriş bileti ve yolcu taşıma bileti düzenleyen ödeme kaydedici cihazlar da bu Tebliğ kapsamına girmektedir.

4. Yeni Nesil Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanma Mecburiyetinin Başlama Tarihleri

Yeni nesil ödeme kaydedici cihazların kullanılmasına ilişkin kademeli bir geçiş öngörülmektedir.

Buna göre:

a) 3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun ve ilgili mevzuatına göre ödeme kaydedici cihaz kullanmak zorunda olan mükelleflerden, faaliyetlerinde seyyar EFT-POS cihazı kullananlar 1/7/2013 tarihinden itibaren yeni nesil ödeme kaydedici cihazlardan EFT-POS özellikli cihazları kullanmak zorundadırlar. Kapsama dâhil olan mükelleflerin, mezkûr tarihten sonra kullandıkları tüm seyyar EFT-POS cihazlarının yeni nesil ödeme kaydedici cihaz özelliği bulunmalıdır. Mükellefler bu tarihten önce de söz konusu yeni nesil ödeme kaydedici cihazları olarak kullanabilirler.

b) Yol kenarı otopark hizmeti veren mükellefler 1/7/2013 tarihinden itibaren yeni nesil ödeme kaydedici cihazlardan EFT-POS özelliği olanlarını kullanmak zorundadırlar.

c) Basit/Bilgisayar bağlantılı yeni nesil ödeme kaydedici cihazları kullanmak zorunda olan mükelleflerin bu mecburiyetleri (3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanuna dayanılarak çıkarılan ilgili mevzuata göre muaf tutulanlar hariç) 1/1/2016 tarihinde başlayacaktır. Mükellefler, bu tarihten önce de Bakanlığımızca onaylanmış yeni nesil ödeme kaydedici cihazları olarak kullanabilirler. Ayrıca bu mükellefler, istemeleri hâlinde EFT-POS özelliği olan yeni nesil ödeme kaydedici cihazları da kullanabilirler.

Akaryakıt pompalarına bağlanan ödeme kaydedici cihaz kullanmak zorunda olan mükelleflerin, bu cihazlarla ilgili Bakanlıkça belirlenmiş şartlara uygun yeni nesil ödeme kaydedici cihazları kullanmaları zorunludur.

3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunun ilgili genel tebliğlerine göre ihtiyari olarak sinema giriş bileti veya yolcu taşıma bileti düzenleyen cihaz kullanan mükellefler, 1/1/2016 tarihinden itibaren yeni nesil ödeme kaydedici cihaz kullanmak zorundadır. Ancak bu cihazların, onaylanmış olması şartıyla sinema giriş bileti veya yolcu taşıma bileti düzenleyebilecek şekilde üretilmesi veya ithal edilmesi mümkündür.

d) Mükellefler, 3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine tâbi mevcut ödeme kaydedici cihazlarını, 31/12/2015 tarihini geçmemek üzere malî hafızaları doluncaya kadar kullanabilirler. 1/1/2014 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, malî hafızaları dolan ödeme kaydedici cihazlara, yeni malî hafıza takılmaz ve cihaz 15/5/2004 tarihli ve 25463 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğin (Seri No: 60) dördüncü bölümünde yapılan açıklamalar çerçevesinde hurdaya ayrılır. Cihazı hurdaya ayrılan mükellefler yeni nesil ödeme kaydedici cihazları almak suretiyle yükümlülüklerini yerine getirebilirler.

5. Yeni Nesil Ödeme Kaydedici Cihazların Onayı ve Teknik Özellikleri

Yeni nesil ödeme kaydedici cihaz modellerinin mükelleflerce kullanılabilmesi için, Bakanlıkça belirlenmiş olan şartları haiz olduğunun onaylanmış olması mecburidir.

Onay süreci, üretici veya ithalatçı firmaların 9/2/1985 tarihli ve 18661 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkındaki Kanunla İlgili Genel Tebliğ’in (Seri No:1) VIII numaralı bölümünde sayılan bilgi ve belgelerle birlikte Gelir İdaresi Başkanlığına yapacakları müracaatlar üzerine başlar.

Onay müracaatında bulunan firmalar idari ve teknik incelemeye tâbi tutulur. Firmaların idari incelemeleri Bakanlıkça gerçekleştirilir. 3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun’a göre Bakanlıktan onay almış bulunan ödeme kaydedici cihaz firmalarının daha önce yapılmış bulunan idari incelemeleri geçerli sayılır. Bakanlıktan onay almış firmalar gerek görülmesi hâlinde Bakanlık tarafından tekrar idari incelemeye tâbi tutulabilir.

Yeni Nesil Ödeme Kaydedici Cihazlara ilişkin teknik incelemeler, Bakanlıkça belirlenecek esaslar çerçevesinde Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından yapılacaktır. Bakanlıkça yetkili kurum ve kuruluşlarla birlikte hazırlanan ve Ortak Kriterler Değerlendirme Garanti Seviyesinin belirtildiği Koruma Profili (Ortak Kriterler Belgesi) aranan cihazlar için bu belge bakımından Türk Standartları Enstitüsü’nün (TSE) de onayı gerekir.

Bakanlık, gerek görmesi hâlinde TÜBİTAK dışında ilgili kurumlara da ilave inceleme yaptırabilir.

Bakanlıkça yapılan idari incelemeleri müspet neticelenmiş olan firmalara, yetkili kurumlarca yapılan teknik incelemelerin de müspet neticelenmesi hâlinde, cihazların marka ve modelleri itibarıyla onay belgesi verilir.

Bakanlıktan onay alan firmalar ile yeni nesil ödeme kaydedici cihazların marka ve modelleri www.gib.gov.tr internet sitesinde ilan edilir. Daha önce Bakanlıkça onaylanarak ilan edilen yeni nesil ödeme kaydedici cihazların onayları geçerlidir.

Yeni nesil ödeme kaydedici cihazların onaylanabilmesi için aşağıdaki belgelerde belirtilen teknik ve fonksiyonel özelliklerin sağlanmış olması gerekir.

- a. Yeni Nesil ÖKC Teknik Kılavuzu 1 veya 2.
- b. Ortak Kriterler Belgesi (EFT-POS özelliği olanlar için aranmayacaktır).
- c. Bakanlıkça hazırlanan Gelir İdaresi Mesajlaşma Protokolleri 1veya 2.
- ç. Gerekmesi hâlinde yetkili kurumlara yaptırılacak incelemelere dair raporlar.
- d. Konuyla ilgili Bakanlıkça belirlenecek diğer belgeler.

Bakanlıkça yukarıda sayılan belgelerde gerekli görülen hâllerde yapılacak değişiklikler ilan veya taraflara tebliğ edilir.

Yeni nesil ödeme kaydedici cihazlar, üretici veya ithalatçı firmalarca Bakanlığa önceden bilgi verilmek şartıyla, fişlerinin sonuna mükellef, cihaz veya satışla ilgili bilgileri ihtiva eden Karekod (QR Code) basabilir şekilde düzenlenebilir.

Yeni nesil ödeme kaydedici cihazlar, bu Tebliğde, teknik kılavuzlarda ve Ortak Kriterler Belgesinde

belirtilenlere aykırı olmamak kaydıyla, tertibatları ile teknik ve fonksiyonel özellikleri itibarıyla 3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun ve ilgili mevzuatında yer alan şartları sağlamak zorundadır.

Yeni nesil ödeme kaydedici cihazların onay sürecinde temel olarak yapılacak testler aşağıda yer almaktadır.

a. Donanım güvenliği testleri.

b. ÖKC mali yazılım fonksiyonel ve güvenlik testleri.

c. Güvenli haberleşme testleri.

ç. Türk Standartları Enstitüsünün ödeme kaydedici cihazlarla ilgili olarak belirlemiş olduğu kalite faktör ve değerleriyle ilgili testler.

Ayrıca Bakanlık, donanım, güvenli servis sağlayıcı ve Gelir İdaresi Başkanlığı bilgi sistemleri arasındaki uyum ve ağ testleri, uçtan uca güvenlik testleri ve gerekli görülecek diğer testleri yaptırmaya yetkilidir.

6. Yeni Nesil Ödeme Kaydedici Cihazların Kayıt Süreleri

Bu Tebliğ kapsamında yeni nesil ödeme kaydedici cihaz kullanmak mecburiyetinde olan mükelleflerden, belirli bir tür cihaz kullanma mecburiyeti getirilenler alış faturasının düzenlendiği tarihten itibaren 90 gün içerisinde, diğer mükellefler ise alış faturasının düzenlendiği tarihten itibaren 30 gün içerisinde bağlı bulundukları vergi dairesine bir dilekçeyle (alış faturası örneği, cihaz sicil numarası, cihazdan alınan bir fiş örneği de dâhil olmak üzere gerekli belgeleri eklemek suretiyle) müracaat ederek cihazlarını kayıt ettirmek zorundadır. Ayrıca mükelleflerin kayıt işlemi ile birlikte, söz konusu süre içerisinde her bir cihaz için ayrı ayrı olmak üzere ödeme kaydedici cihazlara ait levhayı vergi dairelerinden alarak işyerlerinde muhafaza etmesi gerekir.

Misal olarak, bu Tebliğin 4 üncü bölümünde yer alan EFT-POS özellikli cihaz kullanma mecburiyetine tâbi olanların, cihazın faturasının düzenlendiği tarihten itibaren 90 gün (1/7/2013 tarihinden itibaren 90 günü geçmemek üzere) içerisinde yukarıda yazılı işlemleri tamamlaması gerekir.

7. 3100 Sayılı Kanun ve İlgili Mevzuat

3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanuna dayanılarak çıkarılan tebliğlerin ve diğer ikincil mevzuatın, bu Tebliğe ve 5 inci bölümde sayılan dokümanlara aykırı olmayan hükümleri, yeni nesil ödeme kaydedici cihaz uygulamaları bakımından uygulanmaya devam edilir.

8. Cezai Müeyyide

Bu Tebliğde belirlenen usul ve esaslara aykırı hareket eden mükellefler ve yeni nesil ödeme kaydedici cihaz üreticileri veya ithalatçıları hakkında Vergi Usul Kanununun mükerrer 355 inci maddesinde yer alan hükümler uygulanır.

9. Yürürlükten Kaldırılan Hüküm

3/4/1986 tarihli ve 19067 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:173)’nin C/4-a bölümü yürürlükten kaldırılmıştır.

Tebliğ olunur.

69 SERİ NO'LU KATMA DEĞER VERGİSİ MÜKELLEFLERİNİN ÖDEME KAYDEDİCİ CİHAZLARI KULLANMALARI MECBURİYETİ HAKKINDA KANUNLA İLGİLİ GENEL TEBLİĞİ

Resmî Gazete No: 28261

Resmî Gazete Tarihi: 11/04/2012

Kapsam

Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında 3100 sayılı Kanunla ilgili olarak yayımlanmış bulunan 1 Seri No.lu Genel Tebliğin VI. bölümünde, ödeme kaydedici cihazların bünyelerinde bulunması gereken belli başlı tertibatlar ve bunların özellikleri; VIII. bölümünde, ödeme kaydedici cihazların onayına ilişkin işlemler; 31 Seri No.lu Genel Tebliğde de bilgisayar bağlantılı sistemlerde aranacak teknik ve fonksiyonel özellikler belirlenmiştir.

Anılan Kanunun 10 uncu maddesinde “Maliye Bakanlığı, ödeme kaydedici cihazların kullanılmalarıyla ilgili olarak, bu Kanunla belli edilen hususlar dışında uyulması gereken usul ve esasları belirlemeye ve bunlarda değişiklik yapmaya yetkilidir.” hükmü yer almaktadır.

Bahsi geçen hükümle Bakanlığımıza verilen yetkiye istinaden “Yeni Nesil Ödeme Kaydedici Cihazlar” adıyla tanımlanan cihazların aşağıda belirtilen özellikleri taşıması zorunludur.

1. Yeni Nesil Ödeme Kaydedici Cihazlar

a) Üretici veya ithalatçı firmalar tarafından onay için Bakanlığımıza teslim edilecek olan yeni nesil ödeme kaydedici cihazlar, teknik ve fonksiyonel bakımlardan Gelir İdaresi Başkanlığı'nın www.gib.gov.tr adresli web sitesinde yayımlanacak “Yeni Nesil Ödeme Kaydedici Cihazlar Teknik Kılavuzu”nda belirtilen özellikleri haiz olacaktır. Gelir İdaresi Başkanlığı, ilgili taraflara ilan etmek şartıyla gerekli gördüğü durumlarda teknik kılavuzlarda değişiklik yapabilecektir.

b) Maliye Bakanlığınca, cihazların onaylanması aşamasında “Yeni Nesil Ödeme Kaydedici Cihazlar Teknik Kılavuzu”nda belirtilen özellikler aranacak ve bu şartları sağlamayan cihazlara onay belgesi verilmeyecektir. Ayrıca, Maliye Bakanlığı ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte yeni nesil ödeme kaydedici cihazların güvenlik özellikleri için Ortak Kriterler Değerlendirme Garanti Seviyesinin belirtildiği Koruma Profili (Ortak Kriterler Belgesi) hazırlamaya yetkilidir. Bu yetkinin kullanılmasını müteakip söz konusu cihazların onaylanmasında bu belgede yer alan özellikler aranacaktır.

c) EFT-POS özelliği olan ve Maliye Bakanlığınca onaylanmış bulunan ödeme kaydedici cihazlardan, Ödeme Kartları Endüstrisi PIN İşlem Güvenliği Standartlarına göre (2) ve üstü seviye uygunluk belgesi alınmış olanlar, bu belgelerin ibraz edilmesi şartıyla Maliye Bakanlığınca onaylanmış yeni nesil ödeme kaydedici cihaz olarak kabul edilir.

ç) Yeni nesil ödeme kaydedici cihazların, öngörülen amaca uygun olarak kullanılmasının sağlanması bakımından, ödeme kaydedici cihaz firmaları, satış ve bakım onarım servisleri aracılığıyla gerekli tedbirleri alacaklardır.

d) Yeni nesil ödeme kaydedici cihazlar, Gelir İdaresi Başkanlığınca belirlenecek kıstaslara göre, anlık ya da dönemsel olarak, elektronik yolla Gelir İdaresi Başkanlığı Bilgi İşlem Merkezine veri gönderebilecek ve Gelir İdaresi Başkanlığınca da erişilebilecek özellikleri taşıyacaktır.

e) Yeni nesil ödeme kaydedici cihazlarda mali hafıza, cihaz şasisine, şasi tahrip edilmedikçe çıkartılamayacak tarzda korumalı olarak sabitlenmiş olacak, hiçbir şekilde değiştirme veya çıkarılma gibi bir işleme tabi tutulmayacaktır. Mali hafızaların arızalanması halinde, yeni mali hafıza aynı şekilde korumalı olarak cihaza sabitlenecektir. Kullanılmış cihazların el

değiştirmesinde de mali hafıza değişimi olmayacak, ödeme kaydedici cihaz servisi nezdinde gerçekleştirilecek devir sırasında satıcıya ait mali hafıza raporunun ilgili vergi dairesine gönderilmesi suretiyle işlem tamamlanacak, alıcı mükellef satıcının bıraktığı yerden mali hafıza kaydına devam edecektir.

2. Önceki Mevzuata Uygun Olarak Onaylanmış Ödeme Kaydedici Cihazların Durumu

Yeni nesil ödeme kaydedici cihazların kullanılmasına ilişkin kademeli bir geçiş öngörülmektedir. Buna göre,

a) Üretici veya ithalatçı firmalar tarafından 3100 Sayılı Kanunla ilgili önceki mevzuata göre üretmek üzere geliştirilen ödeme kaydedici cihaz modelleri 31/12/2012 tarihine kadar onaylanabilecektir. Ancak modelleri onaylanan ödeme kaydedici cihazların onay süresi 31/12/2012 tarihinden sonra uzatılmayacaktır.

b) Mükellefler önceki mevzuat hükümlerine tâbi ellerindeki ödeme kaydedici cihazlarını, 31/12/2015 tarihini geçmemek üzere mali hafızaları doluncaya kadar kullanabileceklerdir. 1/1/2013'ten itibaren geçerli olmak üzere, bu süre içerisinde mali hafızaları dolan ödeme kaydedici cihazlara, yeni mali hafıza takılmayacak ve cihaz 60 Seri No.lu ödeme kaydedici cihaz Genel Tebliğinin 4 üncü Bölümünde yapılan açıklamalar çerçevesinde hurdaya ayrılacaktır. Cihazı hurdaya ayrılan mükellefler yeni nesil ödeme kaydedici cihazları almak suretiyle kanuni yükümlülüklerini yerine getireceklerdir.

3. Diğer Hususlar

a) Faaliyetlerinde seyyar EFT-POS cihazı kullanan mükellefler 1/1/2013 tarihinden itibaren bu cihazlar yerine EFT-POS özelliği olan yeni nesil ödeme kaydedici cihaz kullanmak zorundadırlar.

b) Yol kenarı otopark hizmeti veren mükellefler, faaliyetlerinde 1/1/2013 tarihinden itibaren EFT-POS özelliği olan yeni nesil ödeme kaydedici cihaz kullanmak zorundadırlar.

4. Yürürlük

3100 Sayılı Kanun uygulaması ile ilgili olarak bu Genel Tebliğden önce yayımlanan mevzuatta yer alan düzenlemelerin bu Tebliğe aykırı olmayan hükümleri yürürlükte olacaktır.

Tebliğ olunur.

70 SERİ NO'LU KATMA DEĞER VERGİSİ MÜKELLEFLERİNİN ÖDEME KAYDEDİCİ CİHAZLARI KULLANMALARI MECBURİYETİ HAKKINDA KANUNLA İLGİLİ GENEL TEBLİĞİ

Resmî Gazete No: 28315

Resmî Gazete Tarihi: 06/06/2012

Kapsam

MADDE 1 - 6/12/1984 tarihli ve 3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanuna ilişkin olarak 11/4/2012 tarihli ve 28261 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 69 Seri Nolu Genel Tebliğin ikinci ve üçüncü bölümleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“2. Önceki Mevzuata Uygun Olarak Onaylanmış Ödeme Kaydedici Cihazların Durumu

Yeni nesil ödeme kaydedici cihazların kullanılmasına ilişkin kademeli bir geçiş öngörülmektedir. Buna göre;

a) Üretici veya ithalatçı firmalar tarafından 3100 sayılı Kanunla ilgili önceki mevzuata göre üretmek üzere geliştirilen ödeme kaydedici cihaz modelleri 31/12/2013 tarihine kadar onaylanabilecektir.

b) Önceki mevzuata istinaden onaylanan ödeme kaydedici cihazlar, 31/12/2015 tarihine kadar satılabilecektir.

c) Mükellefler ellerindeki önceki mevzuat hükümlerine tâbi ödeme kaydedici cihazlarını, 31/12/2015 tarihini geçmemek üzere mali hafızaları doluncaya kadar kullanabileceklerdir.

ç) 1/1/2014 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, malî hafızaları dolan ödeme kaydedici cihazlara, yeni malî hafıza takılmayacak ve cihaz 15/5/2004 tarihli ve 25463 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 60 Seri Nolu Genel Tebliğin dördüncü bölümünde yapılan açıklamalar çerçevesinde hurdaya ayrılacaktır. Cihazı hurdaya ayrılan mükellefler yeni nesil ödeme kaydedici cihazları almak suretiyle kanuni yükümlülüklerini yerine getirebileceklerdir.

3. Diğer Hususlar

a) 3100 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatına göre ödeme kaydedici cihaz kullanmak zorunda olan mükelleflerden, faaliyetlerinde seyyar EFT-POS cihazı kullananlar 1/7/2013 tarihinden itibaren bu cihazlar yerine EFT-POS özelliği olan yeni nesil ödeme kaydedici cihaz kullanmak zorundadırlar.

b) Yol kenarı otopark hizmeti veren mükellefler, faaliyetlerinde 1/7/2013 tarihinden itibaren EFT-POS özelliği olan yeni nesil ödeme kaydedici cihaz kullanmak zorundadırlar.”

MADDE 2 -Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 -Bu Tebliğ hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
(Bilgi Yönetimi Dairesi)

Sayı : BDDK.BYD.138/2

05/02/2009

Konu : ATM’lerde Kimlik Doğrulama

GENELGE

BSD.2009/1

14/09/2007 tarih ve 26643 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Bankalarda Bilgi Sistemleri Yönetiminde Esas Alınacak İlkelerle İlişkin Tebliğ”in (Tebliğ) “ATM Güvenliği” başlıklı 32 nci maddesinin besinci fıkrasında yer alan *“Müşterilere uygulanan kimlik doğrulama mekanizması birbirinden bağımsız en az iki bileşenden oluşur. Bu iki bileşen; müşterinin “bildiği”, müşterinin “sahip olduğu” veya müşterinin “biyometrik bir karakteristiği olan” unsur sınıflarından farklı ikisine ait olmak üzere seçilir. Müşterinin “bildiği” unsur olarak PIN bilgisi gibi bileşenler, “sahip olduğu” unsur olarak ATM kartı gibi bileşenler kullanılabilir. Bileşenler tamamen müşterinin sahsına özgü olmalı ve bunlar sunulmadan kimlik doğrulama gerçekleştirilememeli, hizmetlere erişim sağlanamamalıdır.”* hükmünün, özellikle ATM’e kartsız para yatırma işlemlerinde nasıl uygulanacağına ilişkin tereddütler bulunduğu anlaşılmıştır.

ATM’ler üzerinden gerçekleştirilen herhangi bir işlemin, banka şubesindeki gişeler aracılığıyla gerçekleştirildiği durumda kimlik tespit zorunluluğu bulunmakta ise söz konusu işlem için ATM üzerinde de Tebliğ’in 32 nci maddesinin besinci fıkrasına uygun olarak kimlik doğrulama gerçekleştirilmeli; işlem tipi, sayısı ve limiti gibi hususlar dikkate alınarak şüpheli işlem gerçekleştirilmesi ihtimaline karşı gerekli kontrol ve takip mekanizması tesis edilmeli ve gerekli bildirimler yapılmalıdır. Şubelerde gerçekleştirilmesi halinde kimlik tespit zorunluluğu bulunmayan işlemler için ise, bankalar ATM’ler üzerinde kendi belirleyecekleri kimlik doğrulama yöntemlerini kullanabileceklerdir.

Tebliğ olunur.

Tevfik BİLGİN

Başkan

Özet Emsal Kararlar

EMSAL YARGITAY KARARLARI

- HGK E 2001-19/534 Kredi kartı sözleşmesindeki garanti şerhinin kefalet kabulü
- HGK E 2002-19/426 Süresiz kredi sözleşmesine kefalet
Kefillikten feragatin geçerliliği
Bankanın kötüniyetli kullandığı krediden kefilin sorumlu tutulamaması
- HGK E 2003-3/702 Olayın gerçekleşme biçimi ve davacının kredi kartını muhafaza konusunda kusuru bulunup bulunmadığı yönünden herhangi bir değerlendirme yapılmadığı...
- HGK E 2004-19/218 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun 4822 sayılı Yasayla değişik 23.maddesinde; Bu kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak her türlü uyuşmazlıklara Tüketici Mahkemelerinde bakılacağı hükme bağlandığından, davanın Asliye mahkemesinde görülmesine olanak bulunmamaktadır.
- HGK E 2004-19/550 Kredi kartı borcundan dolayı açılan menfi tespit davası
Tüketici mahkemelerinin görevli olması
- HGK E 2005-13/278 4822 sayılı yasanın geçici 1. Maddesi için temerrüt tarihi tespiti
- HGK E 2005-13/350 Kredi kartının bu özelliği nedeniyle, borçlunun temerrüdü, banka tarafından akdi ilişkinin sona erdirilip hesap kat edildikten sonra, borçluya gönderilen ihtarnamenin tebliğinden veya ihtarnamede ödeme için süre verilmiş ise, bu sürenin bitiminden itibaren oluşur.
- 3 HD E 2003-11553 Kredi kartının haksız kullanımı nedeniyle uğranılan zarar
- 3 HD E 2004-8496 Kredi kartı hamilinin haksız kullanım nedeniyle üçüncü kişi ile olan ihtilafının genişletici yorum yoluyla bu madde kapsamında değerlendirilerek tüketici mahkemesinin görevli kabul edilmesi isabetsizdir.
- 4 HD E 2003-7250 Bankaya gerekli bildirim yapmamış olan davacı, özen eksikliği nedeniyle kendisi de kusurludur.
- 6 HD E 2005-10790 Adi kefalet sorumluluğu
- 10 HD E 2005-3509 Kredi kartı borcunda temerrüt tarihi hesap ekstresindeki son ödeme tarihi olarak değil, ihtarnamede verilen sürenin dolması ile belirlenir
- 11 HD E 1991-2946 Sözleşme hükümleri dikkate alınmadan, davalı bankadan otorizasyon alındığının tanıkla ispatının kabulü doğru görülmemiş ve kararın bu yönden davalı banka yararına bozulması gerekmiştir.

- 11 HD E 1995-3904 Casino harcamalarına nakit avans faizi tahakkuku.
- 11 HD E 2001-10654 Kefalet mi garanti sözleşmesi mi?
- 11 HD E 2002-2649 Kefaletin sınırı
- 11 HD E 2002-5979 Davalı kredi kartının kaybolmadığını, ancak sliplerdeki imzanın kendisine ait olmadığını, bazı alışverişlerde kredi kartı bilgilerinin optik okuyucularla alınarak sahte kartlara aktarılıp harcama yapıldığını beyan ettiğine göre, davalının bu savunmaları üzerinde durularak, gerektiğinden kredi kartları konusunda uzman bilirkişilerden bu konuda rapor alınarak hüküm kurulması gerekir.
- 11 HD E 2003-7214 Kredi kartı ile mal ve hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen kredilerin tüketici kredisi hükümlerine tabi olduğundan çıkacak uyuşmazlıklarda tüketici mahkemesi görevlidir; dava açıldığı tarihte görevli olan mahkeme, yeni yasa ile görevsiz hale geleceğinden görevsizlik kararı verilmesi zorunludur.
- 11 HD E 2003-9216 Davacıya ibraz edilen kartın yabancı bir bankaya ait olup, işlem tutarının bu banka tarafından davalı bankanın kayıtlarına aktarıldığı ve hesapta bulunan tutarın geri talep edilmesi için uluslararası sözleşmeler ve kurallar gereğince kabul edilen sürenin de geçtiği, ... davalı bankanın sebepsiz zenginleşmesine neden olacak şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir
- 11 HD E 2004-9575 Bilirkişi raporu, kayıp çalıntı iddiasının araştırılması.
- 11 HD E 2007-13671 Üye işyeri sözleşmesinde, firmanın alışveriş tutarının işyeri limitini aşması nedeniyle aynı harcama için birden fazla satış belgesi düzenleyemeyeceği belirtilmesine rağmen, davacı satış tutarını ikiye bölmüştür. Bu nedenle, üye işyeri sözleşmesinden doğan alacağın tahsiline ilişkin davanın reddi gerekir
- 12 HD E 2003-446 Hesap kat ihtarının tebliğ tarihinden itibaren 68/b maddesi 2. fıkrasında belirtilen 1 aylık süre geçmeden takibe geçildiğinden takip dayanağı belgeler takip tarihi itibarıyla aynı yasanın 68. maddesinde sayılan belge niteliğini kazanamamıştır.
- 12 HD E 2003-16878 Banka tarafından borçluya gönderilen hesap bildiriminde ödemek için süre verilmişse temerrüt tarihi, ihtarın tebliğinden sonra ihtarnamede verilen ödeme müddetinin bitim tarihidir.
- 13 HD E 2004-00944 Banka tarafından kredi borçlusuna ihtarname gönderilmemiş ise, kredi borçlusunun gönderilen son hesap ekstresinde belirtilen tarihte istenen asgari miktarı ödememesi nedeniyle, bu tarih itibarıyla ödenmeyen kredi kartı borcu icra takibi aşamasına geldiğinden, bankaca hesabın kat edildiği

tarih, şayet hesap kat edilmemiş ise, gönderilen son hesap ekstresindeki belirtilen ödeme tarihinin temerrüt tarihi olarak kabulü gerekir.

- 13 HD E 2004-9537 Uyuşmazlığın çözümünde 1084 nolu kartın davacıya teslim edilip edilmediği büyük önem arz ettiğinden; mahkemece kuryenet teslim belgesi aslının ibraz edilip davacıdan alınacak ve toplanacak imza örnekleriyle bilirkişi vasıtasıyla teslim tutanağındaki imzanın davacıya ait olup olmadığının tespiti ile sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken...
- 13 HD E 2004-18770 Davacının 13.352.000.900 TL.'lık satım için birden çok işlem yaptığı sabittir. Davacı bu şekilde hem sözleşmeyi ihlal etmiş hem de otorizasyon almamak sureti ile bankanın kartın sahte veya çalıntı olup olmadığını kontrol etme olanağını ortadan kaldırmıştır. Bu durumda somut olayda bankanın kusurundan söz edilmesine imkan yoktur.
- 13 HD E 2004-16382 "Belirsizliğin garantisi olmaz" ilkesinden hareket ile ticari gaye gütmeyen sırf dostane ilişkiler içinde tüketime yönelik kredi temini amacı ile verilen teminatın ancak, kefalet hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi ve kefalet olduğunun kabulü zorunludur.
- 13 HD E 2005-13078 Davalı kabul ettiği bu limit ve temerrüdünden sorumludur. Bankanın limiti sonradan arttırması davalıyı bağlamaz.
- 13 HD E 2005-18073 Davacı banka, davalı ile imzalanan kredi kartı üyelik sözleşmesini bulamadıklarını belirterek sözleşmeyi ibraz edememiş ise de; bankaların veya diğer kredi kuruluşlarının ilgili oldukları yasalar çerçevesinde faaliyet gösterip para alıp satan kuruluşlar olduğu gözetilerek mahkemece, davalının temerrüde düştüğü tarih itibarıyla diğer bankaların aynı neviden kullandığı kredilerin faiz oranları araştırılmalı, diğer ekonomik etkenler de nazara alınmak suretiyle menfaatler dengesine uygun faiz oranları saptanarak...
- 13 HD E 2010-3958 Kredi kartı hizmetinin banka için bir riski bulunduğu gibi bir maliyeti de bulunmaktadır. Bankanın bu maliyeti kredi kartı kullanıcılarına yansıtması doğaldır.
- 13 HD E 2009-3030 Kefilin kefalet limiti üzerinde yaptığı ödemenin iadesi
- 19 HD E 2000-6924 Limit miktarını gösteren kısmın sonradan doldurulduğu yolundaki davalı iddiasının yazılı delil ile kanıtlanması gerekir.
- 19 HD E 2000-8010 MK.nun 169. maddesinin 2. fıkrasında koca menfaatine olarak karı tarafından üçüncü şahsa karşı iltizam olunan borçların sulh hakimî tarafından onanması öngörülmüş ise de, somut olayda ek kart hamili davalı H. K. kocası diğer davalının borçlarından değil kendi harcamalarından sorumludur
- 19 HD E 2001-986 Kredi kartı ile harcamaya izin veren müessesesinin harcama yapan kişinin kredi kartı hamili olup olmadığı bir başka deyişle kredili müşterisi

- tarafından kullanılıp kullanılmadığını, gerekli hüviyet kontrolü yapmak suretiyle denetlenmesi
- 19 HD E 2001-3490 Sahte kredi kartları ile birden fazla slip çoğaltarak ve karşılığı olan parayı tahsil ederek bankayı zarara uğratmak
- Delil yetersizliğine dayalı ceza mahkemesi kararına dayalı olarak davanın reddinde isabet görülmemiştir
- 19 HD E 2001-7585 Üye işyerinin kredi kartıyla yapılan harcama sırasında gerekli dikkat ve özeni göstermediği, kayıp çalıntı kartlarla işlem yaparak davacı bankayı zarara uğrattığı gözetilerek, zarardan sorumluluğu gerektirecek şekilde hüküm kurulmasında bir isabetsizlik bulunmaması
- 19 HD E 2002-6753 Garanti edenin limit artışlarından sorumlu tutulabilmesi için sözleşme koşullarındaki değişikliklerin garanti verene bildirilmesi, onunda bu değişikliklere karşı çıkmamak suretiyle muvafakat etmesi gerekir.
- 19 HD E 2004-1386 Kredi kartı ile mal ve hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen veya kredi kartı ile nakit çekim suretiyle kullanılan krediler tüketici kredisi hükümlerine tabidir. Davanın açıldığı andaki kurallara göre görevli olan mahkeme yeni bir kanunla görevsiz hale gelmişse görevsizlik kararı verilmesi zorunludur.
- 6 CD E 2000-2591 Saniğin müdahile ait kredi kartını kullanarak, alışveriş yapmaktan ibaret eyleminin sübutu halinde, nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturabileceği dikkate alınarak, delil takdir ve tartışması, üst dereceli mahkemeye ait olduğu gözetilerek, "görevsizlik" yerine hırsızlıktan mahkumiyetine karar vermek yasaya aykırıdır.
- 6 CD E 2001-12836 Hırsızlık ve bilişim suçu.
- Saniğin Spor Toto Teşkilat Müdürlüğünde çalışan yakınanın gündüzün masasındaki çantasından içerisinde 5.000.000 lira para ve kredi kartları bulunan cüzdanı çaldıktan sonra, kredi kartı ile ATM'den iki defa para çekmek biçimindeki eylemlerinin TCK'nun 491/4 ve aynı yasanın 525/b-2, 80. maddelerine uyan suçları oluşturduğu
- 6 CD E 2002-906 Nitelikli dolandırıcılık
- Saniğin, yakınana ait kredi kartını ondan habersiz çantasından alıp bu kartla çeşitli yerlerden alışveriş yaptığının iddia edilmesi karşısında; eylemin sübutu halinde ayrıca TCK'nun 504/3. maddesine uyan suçu oluşturup oluşturmadığına ilişkin kanıtları takdir ve tartışmanın Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu
- 6 CD E 2002-2418 Saniğin, yakınana ait olup, şifresiyle birlikte çaldığı kredi kartları ile atm'den

- para çekmesi eylemlerinin, TCK.nun 525/b-2, 80. Maddelerindeki suçu oluşturduğu.
- 6 CD E 2003-558 Saniğin evinde kaldığı yakınının cüzdanından kredi kartını çalması eylemi TCK'nun 491/3. maddesindeki suçu, bu kartla ATM'den para çekmesi ise 525/b-2. maddesindeki suçu oluşturduğu.
- 6 CD E 2003-19890 Yakınının ATM cihazından para çekmek istemesinden önce kartın çıkış yerine kağıt sıkıştırıp engel olan ve yanına yaklaşıp onu kandırarak kartın şifresini öğrenen ve daha sonra da hesaptan para çeken, saniğin eylemi hükümden sonra 1.6.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5234 sayılı yasanın 245/1.maddesinde tanımlanan suçu oluşturduğundan
- 10 CD E 2004-14311 TCK 525/b çalıntı kart ve şifre kullanımı bilgileri otomatik işleme tabi tutulmuş bir sistem kullanarak hukuka aykırı yarar sağlamak suçunu oluşturduğu
- 11 CD E 2002-8598 Saniğin işlettiği işyerinde bulunan pos cihazından geçirilmek suretiyle, aslı Türkiye dışında yaşayan B. müşterisi J. adlı kişiye ait olan sahte kredi kartını kullanarak haksız menfaat sağlamak istediği iddiasıyla açılan davada, suç tarihinde saniğin işyerinde kurulu pos cihazının dokuz haneli olup olmadığının araştırılması.
- 11 CD E 2003-2671 Kredi kartlarının otomatik işleme tabi tutulmuş sistemin bir unsuru olduğu, kartla birlikte şifrenin kullanılması halinde elektronik sisteme girilebildiği bu nedenle de; saniğin müşterinin elinde bulundurduğu kredi kartını ve evvelce bildiği şifreyi de kullanmak suretiyle ATM makinesinden para çekmekten ibaret eyleminin hırsızlık suçunu değil TCK.'nun 525/b-2 madde ve fıkrasında yaptırıma bağlanan bilişim suçunu oluşturduğu

KAYNAKÇA

Yayınlar:

1. Emine Açıkgül, Hacı Ali Açıkgül-Teori ve Uygulamada Kredi Kartı Sözleşmeleri
2. Seçkin Yayınevi- Ankara/2007
3. Mine Erturgut-Medeni Usul Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Olarak Değerlendirilmesi, Yetkin Yayınları Ankara/2004
4. Oğuzhan Buhur-Tüketici Kredisi Açısından Kredi Kartı Uygulaması
5. Seçkin Yayınevi-Ankara 2004
6. Yrd.Doç. DR. Ebru Ceylan - Türk İsviçre ve Avrupa Birliği Hukukunda Kredi Kartını Kullanan Tüketicinin Hukuki Durumu Beta Yayınevi 2010
7. Türkiye İş Bankası Tarihi
8. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları İstanbul, Aralık 2001

Linkler:

1. <https://www.pcisecuritystandards.org/>
2. <http://www.spk.gov.tr/apps/Mevzuat/?submenuheader=-1>
3. <http://www.bkm.com.tr/yillara-gore-istatistiki-bilgiler.aspx>
4. http://www.iso.org/iso/iso_catalogue/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=31628
5. <http://www.codeproject.com/KB/scrapbook/ISO8583.aspx>
6. <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Mevzuat.aspx>
7. <http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/userfiles/file/ecg/TBBVergiKonseyi.pdf>

NOTLAR

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

NOTLAR

[illegible]

NOTLAR

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

İNTERNETTEN

kart bilgisi vermeden

kolay

hızlı

güvenli

ALİŞVERİŞİN İŞARETİ

İnternette alışveriş öncesi mutlaka!

www.bkmexpress.com.tr

Şimdi internet alışverişlerinizi, kart bilgisi vermekle uğraşmadan, kolayca ve hızlı yapabilmemiz için yeni bir güvenli ödeme sistemi var:

Bankaların ortak platformu Bankalararası Kart Merkezi'nden, BKM Express!

bkmexpress.com.tr'yi tıklayın, kartlarınızı tanımlayın, başlayın. Alışverişte internet kullanmayan kalmayın!

BKM
express

 /bkmexpress

 /bkmexpress

BKM Express; BKM Express üyesi bankaların kartları ile yapılan alışverişlerde ve BKM Express üye işyerlerinde geçerlidir.
Detaylar için: www.bkmexpress.com.tr

BKM
BANKALARARASI
KART MERKEZİ

